

شهریار

۷۵

ماهنامه پژوهشی، آموزشی، اطلاع رسانی
برنامه ریزی و مدیریت شهری
دوره جدید - سا ششم - شماره ۷۵ - دی ماه ۱۳۸۵
۱۰۰ صفحه - ۵۰۰۰ ریال

- شوراها، بخش مردمی مدیریت شهری
- حکمرانی شهری در چارچوب سیاستگذاری شهرهای بزرگ
- نقش آفرینی شوراها در مدیریت شهری
- اصو و مبانی خلاقیت در مدیریت شهری
- حکومت محلی نوپایی توانمند
- بررسی موانع اجرای انتخابات شوراها در سالهای ۶۵ الی ۶۷
- جایگاه شوراهای شهر
- در سیستم مدیریت شهری ایران
- آشنایی با شهر داران موفق (تورنتو)
- استراتژی توسعه شهری در کیسومو
- ضرورت آموزش
- الکترونی در شهر داریهای کشور

۴	یادداشت سردبیر
	گزارش اصلی
۵	شوراها بخش مردمی مدیریت شهری/آرش سرایی
	اندیشه پژوهش
۱۰	- حکمرانی شهری در چارچوب سیاستگذاری شهرهای بزرگ / منیژه لاله پور
۱۸	- نقش آفرینی شوراها در مدیریت شهری / سینا رزاقی
۲۲	- اصول و مبانی خلاقیت در مدیریت شهری / عبدالرضا کردی
۲۴	- مروری بر نظام اداره لندن / میثم بصیرت
	گفتگو
۳۰	جایگاه مدیریت فرهنگی در شهر (قسمت دوم)
۳۵	مشاور حقوقی / دفتر حقوقی سازمان شهرداری ها و ...
	سده شهرداری ها
۳۸	حکومت محلی، نوپایی توانمند / عباس جلالی
۴۱	قانون شهر / مقررات شهری در سال ۱۳۸۵
۴۲	از نگاه شهردار / شورا از نگاه شهردار. گفتگو با کمالی شهردار قزوین
	شوراها و مشارکت
۴۴	- بررسی موانع اجرای انتخابات شوراها در سالهای ۶۵ الی ۶۷ / مریم بیژنی
۴۶	دولت و شوراها / جایگاه شوراها در سیستم مدیریت شهری ایران / آهنگران
۵۴	- آشنایی با شهرداران موفق (تورنتو)
	تجربیات جهانی
۵۶	- استراتژی توسعه شهری در کوسومو / علی عربانی دانا
۵۸	- برنامه مدیریت شهری بریستول / کیومرث جهانگردی
۶۰	- سیستم مدیریت شهری و شورا در دیگر کشورها / آهنگران
۶۲	شهرها و شهرداری های جهان
	- آیا شهرداریها وظیفه دارند به ارائه خدمات اینترنتی بپردازند؟ / علی عربانی دانا
	- افزایش نرخ زیاله / نعمت اله رحیمی
	- طرح مدیریت حیات وحش در بولیوی / احسان ابری خواه
	- مرکز اطلاع رسانی اداری در شهرداریهای گیفو / اسماعیل انصاری فر
۶۷	آموزش
	- شهرسازی و حقوق شهروندی / حسین نصر
۷۲	- ضرورت آموزش الکترونیکی در شهرداریهای کشور / عارف موسوی
	دستاورد سفرهای استانی دولت
۷۷	ایلام در گذر سفر رئیس جمهور / فاطمه شهبازی
	گزارش خبری
۸۱	- تشکیل پزشکان بدون مرز
	اخبار کوتاه
۸۳	- شهرداری باقر شهر ISO دریافت کرد / تشکیل واحد حقوق شهروندی
۸۶	اخبار سازمان
۹۳	معرفی دفاتر سازمان / دفتر حقوقی
۹۵	یک شهر یک نگاه
	- اصفهان. آمل. بجم تهران. سلماس. قرچک. مشهد
۹۶	معرفی پایگاههای شبکه / شهرداری ادینبورگ
۹۷	تازه های نشر / دستاوردی سودمند در پاسخ به یک سوال / عباس جلالی
۹۸	فهرست انگلیسی

۱. مطالب مندرج در ماهنامه لزوماً بیانگر دیدگاه های سازمان شهرداری ها و دهیاری ها نیست.
۲. ماهنامه در ویرایش و تلخیص مطالب آزاد است.
۳. مطالب ارسالی به هیچ وجه بازگردانده نخواهند شد.
۴. استفاده از مطالب و طرحهای ماهنامه تنها با ذکر مأخذ مجاز است.
- ۵- مقالات باید با دیسکت یا لوح فشرده در محیط (فارس Word XP) همراه باشد.

صاحب امتیاز: وزارت کشور- سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
مدیر مسئول: سید مهدی هاشمی
سردبیر: عبدالعلی صاحب محمدی
مدیر هنری: حمید اسفندیاری
تصویر سازی: مهدی یار محمدی
نمونه خوان: مهتاب منصوری
حروفچین: فاطمه دودله، منصوره توانا
ناشر: انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

در یک تعریف، هدف کلی هر برنامه‌ریزی معطوف به توسعه و از جمله برنامه‌ریزی شهری، تأمین رفاه مردم از طریق ایجاد محیطی بهتر، سالم‌تر، آسان‌تر، مؤثرتر و دلپذیرتر است. زندگی امروز به گونه‌ای است که مشارکت در تمامی حوزه‌های آن نقش عمده‌ای دارد و مردم خواهان حاکمیت سرنوشت خویش هستند. مشارکت به مفهوم تقسیم اقتدار و درگیر شدن مردم در مسائل مختلف مؤثر بر زندگی است. در جامعه مدنی مردم با پرداخت هزینه تحقق آرمان‌های‌شان، حق حاکمیت بر سرنوشت خود را در دست می‌گیرند و تمرکز اقتدار را از بین می‌برند. شوراهای اسلامی شهر و روستا به عنوان حلقه واسط حکومت و مردم، با انتخابات آزاد به منصفه ظهور رسیده‌اند و می‌بایستی پاسخگوی مطالبات بحق مردم باشند. شوراهای اسلامی اگرچه در کشور ما نوپا است، اما تجربه جهانی آن مراحل آزمون و خطا را طی کرده و شوراهای جلب مشارکت مردمی (در امور شهری) را به معنای واقعی می‌توانند محقق سازند. وظیفه شوراهای پس از تعیین اولویت‌بندی انتظارات و خواسته‌های مردم، فراهم آوردن شرایطی برای استفاده از امکانات و توانایی‌های بالقوه آنان در حل مشکلات خویش است. انتظارات مردم به شوراهای منتقل شده و با نظام‌مندی می‌بایستی به مرحله اجرا برسد. مردم شوراهای را برخاسته از خود می‌دانند و برای تمام حوائج خود به شوراهای مراجعه می‌کنند و ناخودآگاه در پی مدیریت واحد شهری هستند. مردم با توقعات خود به شوراهای جهت می‌دهند و شوراهای با به‌کارگیری استعدادها و توانایی‌های بالقوه مردم از حمایت آنان برخوردارند و در نهایت خود مردم در مورد عملکرد شوراهای و چگونگی برآورده شدن انتظارات‌شان نظارت و قضاوت خواهند نمود.

از مهم‌ترین شروط تحقق مصوبات شوراهای همکاری و وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای دیگر است که در کنار شوراهای به نیازهای شهر و شهروندان پاسخ می‌دهند. شوراهای نه تنها در مقابل این مراکز نیستند بلکه در صورت تفاهم منشأ

آثار ارزشمندی در شهر و مدیریت شهری خواهند بود. در نبود مدیریت واحد شهری و در نظام اداری موجود تنها با روابط غیررسمی می‌توان گره از مشکلات شهروندان گشود که این شیوه ناپایدار است. اگر مدیریت واحد شهری در کشور پدید نیاید و اختیارات قانونی شوراهای به روشنی به مرحله اجرا نرسد، نمی‌توان امیدوار بود که مسائل و مشکلات شهرها به نحو مطلوب حل شود. در صورتی که شوراهای زیرمجموعه‌های مناسب و فعال داشته باشند به تدریج از پرداختن به امور اجرایی‌ها می‌شوند و به تصمیم‌گیری‌های کلان و عمده خواهند پرداخت. تشکیل زیرمجموعه شوراهای (کانون‌های مشارکت محله‌ای، شورایاری، شوراهای محلی، همکاری سازمان‌های غیردولتی و ...) به ویژه در شهرهای بزرگ از راه‌های نظام‌مند و انتقال مسائل و مشکلات به مراحل بالادست است و اگر شورا پشتوانه‌های لازم را به دست آورد و مسائل شهری تحت مدیریت واحد درآید، می‌تواند نقش یک مجلس محلی را ایفا نماید.

در صورت اجرای کامل قانون شوراهای به همان نحو که در قانون اساسی و قانون شوراهای (۱۳۶۱ و ۱۳۷۵) تصریح شده است، بسیاری از مشکلات فعلی حل خواهد شد. تشکیل شوراهای بخش، شهرستان، استان و نهایتاً شورای عالی استان‌ها با توجه به جایگاه قانونی آن تصمیمات شوراهای را نهادینه می‌سازد و شورا به طور نظام‌مند به قوه مجریه و قوه مقننه متصل می‌شود و جایگاه واقعی خود را خواهد یافت.

برای ارتقای سطح اعضای شوراهای در جهت برنامه‌ریزی علمی و تخصصی و تسلط به روش‌های برنامه‌ریزی می‌بایستی آموزش سرلوحه کار قرار گیرد تا اعضا قابلیت ایفای نقش مناسب را بیابند و این اصلی‌ترین عامل برای موفقیت اعضای شوراهای می‌باشد تا مطالبات واقعی مردم در قالب مسائل علمی و هماهنگ با مسائل روز به اجرا درآید. آموزش می‌بایستی پیوسته، روزآمد و با اشکال مختلف همواره ادامه یابد.

شوراها

بخش مردمی مدیریت شهری

آرش سرایی
کارشناس ارشد شهرسازی

شهری و اداره مطلوب شهر مطرح می‌گردد. مدیریت شهری را می‌توان یکی از شاخه‌های نسبتاً جدید علم مدیریت دانست. همان‌طور که گفته شد اگر شهر همچون یک سازمان در نظر گرفته شود، لازم است که در رأس آن عنصری برای برنامه‌ریزی آینده و اداره امور کنونی قرار گیرد. این عنصر را می‌توان مدیریت شهر نامید. مدیریت شهری باید برای شهر برنامه‌ریزی کند، فعالیت‌های شهری را سازمان دهد، بر فعالیت‌های انجام شده نظارت کند و حتی برای انجام بهتر امور، انگیزه لازم را در سازمان و شهروندان ایجاد نماید. در کشور ما تشکیل شهرداری و انجمن‌های شهر به سبک نوین از انقلاب مشروطه و با تصویب قانون بلدیة در سال ۱۲۸۶ خورشیدی آغاز شد و تا امروز و با انجام انتخابات سومین دوره شوراهای اسلامی شهر و روستا، با فراز و نشیب‌هایی ادامه داشته است. نکته مهم در این میان، کاهش وظایف و اختیارات شهرداری‌ها از آغاز تاکنون است، به طوری که در سالیان اخیر بسیاری از وظایف برشمرده در قانون از شهرداری‌ها منفک و به نهادها و وزارتخانه‌های دولتی سپرده شده و مدیریت شهری را در کشور ما چندپاره و به صورت جزیره‌های جدا از هم تبدیل کرده است.

در حال حاضر، در کشور ما علاوه بر شوراها و شهرداری‌ها، نهادهای دیگری چون وزارت کشور، وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت نیرو، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، شرکت مخابرات، نیروی انتظامی، سازمان بهزیستی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت بازرگانی، شرکت ملی گاز، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، سازمان تربیت بدنی، سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان نظام مهندسی و ... وظایف و مسئولیت‌هایی را در ارتباط با امور شهری برعهده دارند. این موضوع از آن‌جا سرچشمه می‌گیرد که در ایران اداره امور کشور براساس مدیریت بخشی پایه‌گذاری شده است. بنابراین، شاخه‌های محلی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مختلف هر یک در حد ظرفیت به توسعه و عمران و خدمات‌رسانی

اگر از شما پرسیده شود که شهر را چه کسی اداره می‌کند یا مدیریت شهر بر عهده چه کسی یا سازمانی است چه جوابی خواهید داد؟ پاسخ به این پرسش، خصوصاً در کشور ما، چندان آسان نیست.

ساختار مدیریت شهری در ایران را شاید بتوان ساختاری چندپاره و به صورت بخش‌های مجزا دانست که تنها بخشی از آن را شوراهای اسلامی شهر و شهرداری‌ها تشکیل می‌دهند؛ اما بخش مهمی نیز در اختیار وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی دیگر است که در نتیجه شاهد بروز برخی ناهماهنگی‌ها در اداره امور شهرها هستیم. نقش شوراهای اسلامی شهر در این میان با توجه به خاستگاه مردمی آنها و اهمیتی که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به این نهاد مردمی داده شده است، بسیار مهم و تعیین‌کننده است. به عنوان نمونه، در اصل هفتم قانون اساسی از شوراها به عنوان ارکان تصمیم‌گیری و اداره امور کشور نام برده شده و یکی از فصول قانون اساسی به این رکن مهم اختصاص یافته است.

از طرف دیگر شوراها را می‌توان تبلور حق حاکمیت مردم بر سرنوش خود به ویژه در حیطه امور محلی ارزیابی کرد که از طریق انتخاب نمایندگان این حق را ابراز می‌کنند. بنابراین، جایگاه شوراها و نقشی که در مدیریت شهری به عنوان یک نهاد مردمی می‌توانند ایفا کنند بسیار مهم و اساسی است و باید این جایگاه تبیین شده و در تعامل با سایر دستگاه‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

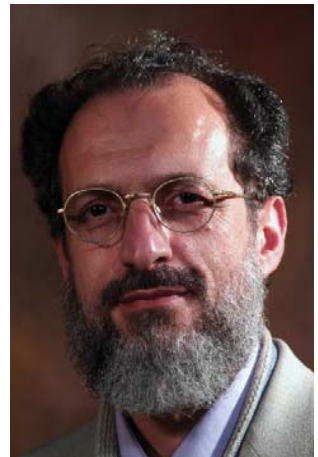
گزارش حاضر مروری است بر ساختار مدیریت شهری در کشور و همچنین جایگاه شوراها در این ساختار و ارتباط آن با سایر عناصر دخیل در مدیریت شهر.

مفهوم مدیریت شهری و ساختار آن در ایران

شهر به عنوان کلیتی یکپارچه و به هم پیوسته به سازمانی متشکل و مقتدر برای اداره نیاز دارد و این سازمان، مانند هر سازمان دیگر، نیازمند مدیریت است که در نتیجه بحث مدیریت

بهمن ادیب‌زاده
دکترای معماری و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید
بهشتی

می‌پردازند و با مسائل مهم شهری و ملی سر و کار دارند. در این میان برای یک سازمان محلی مانند شهرداری بسیار دشوار است که از مرز میان این ادارات مختلف دولتی عبور کند. هم‌پوشانی امور و منافع این ادارات و شهرداری‌ها و همچنین شوراها، غالباً به اختلال در وظایف و به خصوص تضعیف نقش شوراها و شهرداری‌ها می‌انجامد و مدیریت شهر گرفتار مداخله ادارات مختلف و فاقد مقام مسئول صلاحیت‌داری است که مسئولیت اداره شهر را با نگرش و مسئولیتی کلان‌نگر به عهده بگیرد؛ بنابراین، در شرایط فعلی نمی‌توان شورا و یا شهرداری را به عنوان تنها مدیران شهری شناخت و ما با مجموعه‌ای از مدیران شهری در بخش‌های مختلف روبرو هستیم.

همان‌طور که مشاهده می‌شود ساختار مدیریت شهری در هر کشوری متفاوت است و به عوامل مختلفی ارتباط دارد. محمدرضا طالبی نژاد، کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، مشاور شورای اسلامی شهر تهران و رئیس دفتر طرح و برنامه شورای عالی استان‌ها، ساختار مدیریت شهری را تابع شرایط سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی هر کشور می‌داند. وی همچنین معتقد است: "بخشی از ساختار مدیریت شهری تابع قوانین و مقرراتی است که در طول زمان شکل گرفته‌اند. از طرف دیگر، میزان توسعه‌یافتگی، شکل جغرافیایی کشور و اندازه و نسبت شهرنشینی نیز بر ساختار مدیریت شهری تأثیر می‌گذارد. به عنوان نمونه از جنبه سیاسی، ساختار مدیریت شهری در کشوری که نظام سیاسی آن جمهوری نیست با کشور ما تفاوت دارد."

با توجه به این که در قانون اساسی از شوراها به عنوان ارکان اداره امور کشور نام برده شده، اما در قوانین عادی و ساختار اجرایی ما هنوز نمی‌توان به طور واضح گفت که شوراها در چه جایگاهی قرار دارند

بهمن ادیب‌زاده، دکترای معماری، مشاور شهردار منطقه یک تهران و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی، با بیان این که مفهوم مدیریت شهری در ایران بیش از یک دهه عمر ندارد، این مفهوم را جوان و جدید می‌داند و معتقد است این سخن بدان معنا نیست که در کشور ما مدیریت شهری وجود نداشته، بلکه صورت آن با شکلی که هم‌اکنون مد نظر است، تفاوت داشته است.

وی با اشاره به نظام جمهوری اسلامی در کشور می‌گوید: "در رابطه با اسلامیت حداقل ۱۴۰۰ سال و در مورد اعتقادات راسخ دینی، هزاران سال پیش از آن، در ایران سابقه داریم، ولی در بحث جمهوری این پیشینه کوتاه است و به انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ خورشیدی بازمی‌گردد. لذا باید بحث جمهوری و دموکراسی و آرای مردمی را هر روز تمرین کرده و نو به نو کنیم. از این رو، مدیریت شهری ما هم به تبع جمهوریت

و دموکراسی کم‌تجربه است و این مسأله به دلیل نقصان در سیستم نیست، بلکه به دلیل اقتضای موضوع و ساختاری است که مدیریت شهری در آن در حال عمل است. در این دیدگاه مدیریت شهری ما باید در تعامل با مسائل و مشکلات شهروندان، تازه و کارآمد شود تا بتواند مأموریتی را که بر عهده دارد به نحو مطلوب به انجام برساند."

جایگاه شوراها در نظام مدیریت شهری

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، شوراها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و از آنها به عنوان ارکان تصمیم‌گیری و اداره امور کشور نام برده شده است. در اصل یکصدم قانون اساسی در مورد شوراها و هدف از تشکیل آن‌ها چنین بیان شده است: "برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند." همان‌طور که ملاحظه می‌شود در قانون اساسی مهم‌ترین اهداف تشکیل شوراها، پیشبرد سریع برنامه‌های مختلف کشور و همچنین اداره امور از طریق همکاری مردم با در نظر گرفتن مقتضیات محلی برشمرده شده است. طالبی نژاد در این مورد می‌گوید: "در قانون اساسی، مطلبی تحت عنوان مدیریت شهری مطرح نشده، ولی با توجه به تعالیم دینی که در آن به مباحثی همچون شورا، مشارکت، مشورت و منافع جمعی اشاره شده، قانون اساسی شرایط خوبی برای شوراها برشمرده و به صراحت از آن صحبت کرده است، اما به نظر من هنوز نتوانسته‌ایم به هدف‌های پیش‌بینی شده در قانون اساسی دست پیدا کنیم." وی به عنوان نمونه می‌افزاید: "با توجه به این که در قانون اساسی از شوراها به عنوان ارکان اداره امور کشور نام برده شده، اما در قوانین عادی و ساختار اجرایی ما هنوز نمی‌توان به طور واضح گفت که شوراها در چه جایگاهی قرار دارند. آیا در طول قوای سه‌گانه قرار دارند و یا در عرض آنها؟ و یا این که زیرمجموعه یکی از قوه‌ها هستند؟ به هر حال این موضوع حتی به صورت نظری نیز کاملاً کالبدشکافی نشده است."

در ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران (مصوب سال ۱۳۷۵ همراه با اصلاحات بعدی) نیز ۳۴ وظیفه برای شوراهای اسلامی شهر در نظر گرفته شده که بررسی این وظایف می‌تواند جایگاه قانونی شوراها را در نظام مدیریت شهری مشخص کند. عمده‌ترین وظایف برشمرده در قانون برای شورای شهر، در ارتباط با شهرداری است که از آن جمله می‌توان به انتخاب و برکناری شهردار، تصویب بودجه شهرداری، تصویب آیین‌نامه‌ها و عوارض پیشنهادی شهرداری و نظارت بر امور شهرداری‌ها اشاره کرد. برخی از وظایف شوراها نیز به هماهنگی و همکاری با سایر دستگاه‌های اجرایی اختصاص دارد. البته معدود وظایفی نیز در قانون ذکر شده که جایگاه

محمد رضا طالبی نژاد
کارشناس ارشد جامعه‌شناسی

والا تری را برای شوراها قائل گردیده است. به عنوان نمونه در بند ۳۴ ماده ۷۱ (الحاقی سال ۸۲) آمده است: "بررسی و تأیید طرح‌های هادی و جامع شهرسازی و تفصیلی و حریم و محدوده قانونی شهرها پس از ارائه آن توسط شهرداری و ارسال به مراجع ذیربط قانونی جهت تصویب نهایی" و یا در بند ۳۲ ماده ۷۱ (الحاقی سال ۸۲) واحدهای شهرستانی کلیه سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و مؤسسات عمومی غیردولتی که در زمینه ارائه خدمات شهری وظایفی را به عهده دارند، موظف شده‌اند تا برنامه سالانه خود در خصوص خدمات شهری را که در چارچوب اعتبارات و بودجه سالانه خود تنظیم شده به شورا ارائه نمایند. با این حال همان‌طور که ذکر شد، عمده وظایف قانونی شوراها در ارتباط با شهرداری‌ها معنا پیدا می‌کند.

هوشنگ رستم‌پور، دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و مدیرکل دفتر امور شهری و روستایی استانداری بوشهر، یکی از وظایف هر مجموعه و مدیر را اداره و هماهنگی امور می‌داند و

اگر همه دستگاه‌های دخیل در مدیریت شهر توجیه شوند که هدفی واحد دارند و تحت مدیریت واحد عمل کنند، مطمئناً به هدف اصلی که رفاه عمومی و رضایت شهروندان است، نائل خواهیم شد

معتقد است اغلب شوراها شهر به این وظیفه خود عمل نمی‌کنند. وی در ادامه می‌افزاید: "اگر به غالب شوراها شهر در کشور نگاه کنیم، مشاهده می‌شود که به جای شورای شهر به شورای شهرداری تبدیل شده‌اند. بنابراین خیلی راحت از وظیفه هماهنگ‌کنندگی خود عدول کرده‌اند و تنها با یک دستگاه یعنی شهرداری سر و کار دارند؛ در حالی که انتظار قانونگذار و مدیریت‌های کلان کشور این بوده که شوراها، شهرداری را در بعد اجرایی با سایر دستگاه‌ها و سازمان‌های شهر هماهنگ کنند."

طالبی نژاد نیز یکی از کارکردهای مثبت شوراها را، هم به صورت بالقوه و هم بالفعل، استفاده از ظرفیت شوراها برای هماهنگ کردن دستگاه‌های مختلف در امور مدیریت شهری می‌داند. وی معتقد است با توجه به این که شهرداری تمام اختیارات، ابزارها و امکانات شهری را در اختیار ندارد، تنها یک نهاد غیردولتی و غیرحکومتی که منتخب مردم باشد می‌تواند تمامی دستگاه‌های دخیل در اداره شهر را دور یک میز جمع کند و آنها را با یکدیگر هماهنگ سازد و این نهاد جز شورا نیست. وی می‌گوید: "متأسفانه عمده‌اً و یا سهواً شوراها به سمت و سویی کشیده شده‌اند که فقط شورای شهرداری باشند؛ یعنی در مورد انتخاب شهردار، بودجه شهرداری و موارد مرتبط دیگر با کار شهرداری تصمیم‌گیری کنند، در بسیاری از زمینه‌های شهری نه تنها سعی نمی‌کنیم تا کارهای موازی را کمتر کنیم، بلکه حتی از کار دیگر دستگاه‌ها نیز اطلاع نداریم. در برخی موارد یک دستگاه، مانند وزارت مسکن در بحث بافت‌های فرسوده و یا نیروی انتظامی در بحث آسیب‌های اجتماعی، مأمور شده است تا هماهنگی‌های لازم را انجام

دهد، ولی طبعاً دستگاه‌های دیگر که هم‌عرض آنها هستند، تبعیت نمی‌کنند. در این میان شوراها باید پاسخگوی نیازهای مردم باشند، زیرا مردم نمی‌گویند که ما قانون را خوانده‌ایم و شورا تنها بایستی این کارها را بکند، بلکه می‌گویند ما به شما رأی داده‌ایم و انتظار داریم مشکل ما را حل کنید؛ پس به عنوان نمایندگان ما باید بروید و با دستگاه‌های مختلف در شهر هماهنگ شوید." وی لازمه تحقق این امر را در سه پیش شرط می‌داند: نخست آن که دستگاه‌های مختلف مدیریت، نظارت و محوریت شوراها را بپذیرند؛ دوم آنکه تمامی دستگاه‌ها تعهد اخلاقی بدهند که عرصه را بر کارهای موازی و هزینه کردن‌های متعدد تنگ می‌کنند و پیش شرط سوم نیز آن است که گردش اطلاعات شفاف‌تر و بیشتر صورت بگیرد.

ادیب‌زاده نیز با مهم شمردن جایگاه شوراها در مدیریت شهری، شوراها را مانند نبض جامعه و شهر برای مدیریت شهری می‌داند و می‌افزاید: "همان‌طور که نبض تعیین‌کننده تغییر حالات روحی و جسمی انسان است، شوراها نیز تغییرات مختلف جامعه را برای مدیریت شهری بیان می‌کنند." وی در ادامه با اشاره به تجربه موفق شورایی‌ها در منطقه یک تهران، شورایی‌ها را هسته‌هایی می‌داند که در پلان شهر نقش کلیدی را ایفا می‌کنند و با استفاده از نظرات آنها می‌توان به مسائل و مشکلات شهر پی برد و برنامه‌ها و طرح‌های اجرایی برای حل آنها ارائه داد.

بدین ترتیب، می‌توان گفت که شوراها تنها بخشی از نظام مدیریت شهری در کشور را تشکیل می‌دهند و عمده وظایف آنها نیز در ارتباط با شهرداری‌ها تعریف شده است. همچنین، با اینکه در قانون به نقش و وظیفه هماهنگی شوراها به صورت کمرنگ اشاره شده است، اما شوراها عمده‌تاً از این وظیفه که زمینه‌های آن وجود دارد، غافل مانده و به شورای شهرداری تبدیل شده‌اند.

شوراها و مدیریت واحد شهری

در مورد مدیریت واحد شهری تاکنون بحث‌های زیادی انجام گرفته و در دو برنامه توسعه اخیر کشور نیز در مواد جداگانه‌ای بر واگذاری برخی وظایف و مسئولیت‌های وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی در امور توسعه و عمران شهر به شهرداری‌ها تأکید شده است؛ با این حال، به نظر می‌رسد تا تحقق این امر راه نسبتاً درازی پیش روست.

اگر ما به سمت قله‌ای در حال حرکتیم که شهر سالم، کار سالم، تفریح سالم و فرهنگ سالم را مد نظر داریم، باید مدیریت واحد شهری داشته باشیم

رستم‌پور، مدیریت واحد و یکپارچه شهری را ابزار تحقق توسعه پایدار شهری می‌داند و می‌افزاید: "اگر وظایف در شهر بخشی باشد و هر سازمانی در شهر بخواهد تنها هدف خود را ببیند، با این که همه با هدف آسایش و رفاه مردم کار می‌کنند،

هوشنگ رستم‌پور
دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و مدیرکل دفتر
امور شهری و روستایی استانداری بوشهر

ولی این امر موجب تضاد منافع و اهداف می‌شود و رسیدن به هدف اصلی را غیرممکن می‌کند. اگر همه دستگاه‌های دخیل در مدیریت شهر توجیه شوند که هدفی واحد دارند و تحت مدیریت واحد عمل کنند، مطمئناً به هدف اصلی که رفاه عمومی و رضایت شهروندان است، نائل خواهیم شد. ادیب‌زاده با اشاره به ناهماهنگی‌های موجود در حفاری‌های شهر به عنوان نمونه‌ای از مدیریت غیرواحد شهری در این مورد می‌گوید: "در نگاه سالم مدیریتی، یک شهر نمی‌تواند چندین مدیر داشته باشد. در کشورهای دیگر شهرداران منتخب، مسئولیت مدیریت شهری را در رو و زیر زمین بر عهده دارند و ما نیز اگر به سمت قله‌ای در حال حرکتیم که شهر سالم، کار سالم، تفریح سالم و فرهنگ سالم را مد نظر داریم، باید مدیریت واحد شهری داشته باشیم. این موضوع یک امر طبیعی و بدیهی است. نمی‌توان مدیریت روی زمین را به یک نفر سپرد و مدیریت زیر زمین را به افراد دیگر. به همین دلیل است که شاهد نابسامانی در امر حفاری‌های شهری در سطح معابر شهرها هستیم."

شهرداری‌های ما احتیاج به توانمندسازی و ظرفیت‌سازی نه تنها در حوزه امکانات، بلکه در حوزه نیروی انسانی، نرم‌افزاری و منابع مالی دارند تا بتوانند وظایف و مسئولیت‌های جدید را پذیرا باشند

حال که ضرورت تحقق مدیریت واحد شهری مشخص شد باید دید که این امر چگونه و به چه شکلی می‌تواند محقق شود و جایگاه شوراها در این میان چیست؟ از مفهوم مدیریت واحد شهری می‌توان دو تعبیر به دست داد؛ یکی این که تمامی امور شهری در نهادی به نام شهرداری متمرکز شود و دیگر آن که یکپارچگی و هماهنگی در عملکردها و وظایف سازمان‌های مختلف به وجود آید و یک مدیر واحد بر تمامی امور شهری مدیریت و نظارت داشته باشد. طالبی‌نژاد در این مورد معتقد است هر دوی این تعابیر باید مد نظر قرار بگیرد. او می‌افزاید: "از یک طرف شهرداری‌ها به لحاظ دارا بودن اختیار و ظرفیت بالقوه و درگیری بیشتر با امور روزمره مردم، توان جذب وظایف جدید را دارند و از طرف دیگر دولت نیز با توجه به شرایط ساختاری جامعه که در آن به سمت کوچک شدن و کارآمدی می‌رود، سعی دارد تا به سیاستگذار و برنامه‌ریز در سطح کلان تبدیل گردد و از حجم وظایف تصدی‌گری خود بکاهد. بنابراین، واگذاری بخشی از وظایف دولت به مردم و در این مورد به شهرداری‌ها، می‌تواند کمک شایانی به تحقق این امور کند." وی در ادامه به این نکته مهم اشاره می‌کند که: "در این میان نباید شهرداری‌ها صدمه ببینند. به هر حال شهرداری‌های ما احتیاج به توانمندسازی و ظرفیت‌سازی نه تنها در حوزه امکانات، بلکه در حوزه نیروی انسانی، نرم‌افزاری و منابع مالی دارند تا بتوانند وظایف و مسئولیت‌های جدید را پذیرا باشند." طالبی‌نژاد می‌افزاید: "در برخی از موارد نیز ممکن است این تلقی را از مدیریت واحد شهری داشته باشیم که منظور قوه‌ای

است که نظارت، کنترل و هماهنگی دستگاه‌های مختلف دخیل در اداره شهر را بر عهده دارد." رستم‌پور نیز بحث واگذاری وظایف جدید به شهرداری‌ها را نیازمند تأمل و تدقیق و بررسی کارشناسانه می‌داند و معتقد است که واگذاری وظایف جدید الزاماً نباید به مجموعه شهرداری باشد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود بحث مدیریت واحد شهری، موضوعی چندوجهی و فرابخشی است و به همین منظور احتیاج به تأمل و تفکر بیشتری دارد. ادیب‌زاده در مورد تفکیک وظایف دولت و شهرداری‌ها می‌گوید: "همان‌طور که می‌دانید، وزارتخانه‌ها یک مسئولیت کلان و یک مسئولیت خرد دارند. به عنوان نمونه، وزارت نیرو موظف است برای تمامی کشور برق فراهم کند. این موضوع به شهر بر نمی‌گردد، ولی وقتی می‌خواهیم نیروی برق را در سطح شهرها توزیع کنیم، وارد حوزه شهرداری‌ها می‌شویم." وی معتقد است که لازم نیست همه بخش‌های مرتبط با مدیریت شهری در یک جا متمرکز شوند، ولی مدیران آن باید توسط شهرداری انتخاب شوند و این موضوع را کاملاً عملی می‌داند. ادیب‌زاده در ادامه می‌افزاید: "همان‌طور که در طرح جامع، کل اجزای شهر با همدیگر دیده می‌شوند، در مدیریت شهر هم باید چنین عمل کرد و مدیریت شهر به صورت یکپارچه و واحد عمل شود؛ مثلاً بحث ترافیک که بسیاری از کلانشهرهای ما با آن درگیر هستند، جز با مدیریت واحد حل نمی‌شود. به عنوان نمونه در شهرداری منطقه یک و در محدوده میدان تجریش در برخی ایام خاص بحث پیاده کردن این میدان را مطرح کردیم و نتیجه بسیار خوبی هم از این امر گرفتیم. در آنجا ما مشکل هماهنگی با راهنمایی و رانندگی و برخی دستگاه‌های دیگر را داشتیم، ولی وقتی انجام شد، دیدیم که امکان‌پذیر است. در این موارد مدیریت واحد شهری خیلی می‌تواند کارساز باشد."

ادیب‌زاده در این میان به نکته حساس دیگری نیز اشاره می‌کند و می‌گوید: "اگر ما بحث دارایی و دانایی را خوب درک کنیم، باید به حفظ توازن و انسجام کالبدی - محیطی شهر بپردازیم. دانایی به اداره علمی شهر برمی‌گردد و دارایی به شناخت و استفاده بهینه از ظرفیت‌های بالقوه شهر نظیر کوهستان، رودخانه، هویت فرهنگی، میراث محلات و ... اگر می‌خواهیم مدیریت شهری خوب داشته باشیم، باید طوری برنامه‌ریزی کنیم که حیات معنوی بر شهر حکمفرما شود و این رویکرد تنها از طریق مدیران و به کمک هنرمندان و سیاستگذاران قابل دستیابی است."

سؤال دیگری که مطرح می‌شود این است که شوراها در ساختار مدیریت واحد شهری چه جایگاهی خواهند داشت؟ رستم‌پور در این مورد می‌گوید: "یکی از ساز و کارهای بسیار مثبت و بنیادینی که به شوراها کمک می‌کند تا از شورای شهرداری به جایگاه اصلی خود که شورای شهر است بازگردند، بحث مدیریت واحد شهری است. با توجه به این که انتخاب شهردار به عهده شورا است، این نهاد بیشترین حاکمیت را بر شهردار و مجموعه شهرداری دارد. بنابراین، اگر وظایف مرتبط با اداره شهر در جایی با نام شهرداری تجمیع شود، در آن موقع شورا می‌تواند جایگاه اصلی خود را پیدا کند و به معنی واقعی

شورای شهر شود.

در این میان باید بین سیاستگذار، مدیر و مجری تفاوت و سطح بندی قائل شد. در سیستم مدیریت واحد شهری، سیاستگذاری های کلان شهر باید توسط شوراهای انجام گیرد. در سطح مدیریت نیز، مدیران مختلف شهر تحت مدیریت واحد شهردار عمل می کنند و مجری هم با توجه به سیاست کلان کشور باید بخش خصوصی باشد. این امر می تواند در قالب شرکت هایی که مسئولیت اجرایی را تحت عنوان مجری به عهده دارند، صورت بگیرد.

به عنوان نمونه می توان صدور پروانه ساختمانی، جمع آوری زباله، انجام آسفالت معابر و بسیاری امور دیگر را به بخش خصوصی به عنوان مجری واگذار کرد و شهردار هم به عنوان مدیر نقش نظارتی و مدیریتی خود را افزایش دهد. در نتیجه این امر، هم شهروندان از خدمات بهتری بهره مند خواهند شد و هم از تداخل ها و موازی کاری ها جلوگیری می شود.

شورای سوم و چشم انداز آینده

با گذشت دو دوره از تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا در کشور و با برگزاری انتخابات سومین دوره شوراهای شهر، سوم از اردیبهشت ماه سال آینده کار خود را آغاز خواهد کرد.

همان طور که در طرح جامع، کل اجزای شهر با همدیگر دیده می شوند، در مدیریت شهر هم باید چنین عمل کرد و مدیریت شهر به صورت یکپارچه و واحد عمل شود

سؤالی که در اینجا مطرح می شود این است که چشم انداز پیش روی شوراهای جدید در زمینه مدیریت شهری چگونه است و چه تجاربی از دوره های پیشین برای ادامه راه در اختیار دارند؟

رستم پور در این مورد معتقد است: "متأسفانه چون در کشور ما رویکرد مستندسازی بسیار کم رنگ و ضعیف است، بسیاری از تجارب شوراهای شهر در دو دوره گذشته ثبت و ضبط نشده اند؛ بنابراین اگر همان افراد قبلی انتخاب شده باشند، انتقال تجربه صورت می گیرد و در غیر این صورت، چنین امری محقق نمی گردد." وی در ادامه می افزاید: "در طرف دیگر هم مقامات دولتی و مملکتی نیز در این دو دوره کار با شوراهای تمرین کرده و آمادگی لازم را پیدا کرده اند، لذا موفقیت شوراهای در دوره سوم قطعاً از دوره های گذشته به مراتب بیشتر خواهد بود، زیرا ظرفیت سازی در بدنه دولت برای پذیرش کار شورایی و به عبارت دیگر تقسیم قدرت صورت گرفته است." طالبی نژاد نیز در مورد ارزیابی خود از دو دوره گذشته شوراهای می گوید: "ما نباید در حوزه مسائل شهری همه چیز را سیاه و سفید ببینیم. امروز پس از هشت سال این اشکال وارد است که برخی از مسئولان و کارشناسان در بحث شوراهای سیاسی عمل کرده اند و نیز کمتر به داده ها و مطالعات پژوهشی و علمی متکی هستند. همچنین انتظارات مردم از شوراهای با آن چیزی که واقعیت

بیرونی و قانونی شوراهاست، تناسب ندارد.

با این حال در یک جمع بندی کلی در آستانه شکل گیری شوراهای سوم نسبت به تثبیت نظام شورایی در کشور خوشبین هستیم؛ به ویژه با مشارکت بالایی که مردم در انتخابات داشتند و مشخص است که شناخت مردم از شوراهای بیشتر شده و طبیعتاً پرسش های زیادی خواهند داشت و شوراهای را به سمت پاسخگویی سوق خواهند داد. آنچه می تواند موفقیت شوراهای را بیشتر تضمین کند، تحقق مدیریت واحد شهری و همچنین اصلاح قانون شوراهاست که می تواند نقطه عطفی در این بهبود به شمار آید."

ادیب زاده هم در این مورد می گوید: "تا به حال در مورد ظرفیت شهر، یعنی کالبد آن، بسیار صحبت شده و به آن توجه بیشتری شده، ولی به مظهر، یعنی شهروندان، کمتر پرداخته شده است. آشفتگی که در حال حاضر در شهرهای ما وجود دارد ناشی از آن است که به شهروندان و به کیفیت زندگی آنها توجهی نشده است. لذا بنده برای شوراهای سوم هدفی جز ارتقای کیفیت زندگی شهری و ایجاد حیات معنوی در شهر نمی بینم."

بدین ترتیب، می توان گفت شوراهای سوم نقش خفیه و مهمی را بر عهده دارند، زیرا با توجه به افزایش انتظارات مردمی و آشنایی مردم به حقوق خویش و همچنین پذیرش شوراهای توسط مقامات دولتی، کارهای زیادی را برای انجام در پیش دارند و در صورت تحقق مدیریت واحد شهری باید در مورد کلیه امور شهر سیاستگذاری کرده و بر مدیران و مجریان شهری نظارت کامل داشته باشند.

جمع بندی

با توجه به ساختار مدیریت شهری در کشور ما و تعدد مدیریت ها در سطح شهر، می توان گفت که شوراهای شهرداری ها تنها بخشی از این ساختار پراکنده را در اختیار دارند. در این میان شوراهای به عنوان نهادی که مشروعیت و مقبولیت خود را از مردم می گیرند، می توانند نقش مهمی در ایجاد هماهنگی و یکپارچگی مدیریت شهری بر عهده بگیرند. از جمله راهکارهای اساسی که در این بین به منظور ساماندهی مدیریت شهری مطرح می شود، بحث مدیریت واحد شهری است که در اینجا نیز باید توجه داشت منظور از مدیریت واحد، تمرکز امور در یک نهاد و همراه شدن همه با یک نفر نیست، بلکه منظور از این شیوه مدیریت، گسترش روحیه همکاری و مشارکت میان شورا و شهرداری و سایر نهادهای دیگر و از همه مهم تر رابطه متقابل و مشارکتی شهروندان و مسئولان است.

آنچه در این میان نباید فراموش شود، کیفیت زندگی شهروندان و ارتقای سطح زندگی آنها در یک همکاری سازنده میان دستگاه های مختلف مسئول در شهر است. شوراهای نیز، به ویژه در دوره آتی فعالیت خود، باید بر پایه نگرش نوینی از مدیریت شهری که از آن به حکمروایی خوب شهری تعبیر می شود، نه تنها دولت، بلکه جامعه مدنی و بخش خصوصی را هم به مشارکت در اداره شهرها فرا بخوانند تا بتوان شهری سرزنده، معنوی و پایدار برای شهروندان ایرانی به ارمغان آورد.

فهرست منابع و مآخذ:

- سعیدینا، احمد. مدیریت شهری، کتاب سبز راهنما شهرداری ها، جلد یازدهم، چاپ سوم، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، ۱۳۸۳
  - مدنی پور، علی. مدیریت شهری، ترجمه شیرین رضایی، فصلنامه شهر، شماره ۲۱، ص ۶۱-۱۳۸۱، ۱۳۸۱
  - منصور، جهانگیر. مجموعه کامل قوانین شهر و شهرداری، انتشارات دوران، ۱۳۸۲
  - برآبادی، محمود. الفبای شهر، چاپ اول، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، ۱۳۸۴
- پی نوشت

۱- Good urban Governance

حکمرانی شهری در چارچوب سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ اهداف و عملکردها در شهر دن هاگ هلند^(۱)

کارین دک کرو و رونالد ون کمپن^(۲)

مرکز تحقیقات شهری و منطقه‌ای اوترخت، دانشکده علوم جغرافیایی دانشگاه اوترخت هلند

مترجم: منیژه لاله پور

دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تربیت معلم تهران

چکیده

حکمرانی و مبتنی بر قراردادهای محسوب می‌شود و زمان آن رسیده است که شکست‌ها و موفقیت‌های این سیاست مورد ارزیابی قرار گیرد. هر چند که این سیاست در سال ۱۹۹۴ به کار گرفته شد، ولی عملاً در سال ۱۹۹۹ به طور جدی به جریان افتاد.

در آن زمان ۲۵ شهر عضو این طرح موظف شدند گزارشی از برنامه‌های توسعه‌شان را ارائه دهند که به امضای وزیر شهرهای بزرگ و ائتلاف برسد. این وزیر، بودجه جداگانه‌ای برای این طرح در نظر نداشت و به طور ضمنی اعلام کرد که این سیاست نیازی به سرمایه‌گذاری جدید ندارد، چرا که منابع سایر ادارات در یک سیاست ادغام شده است.

هدف این مقاله، ارائه گزارشی از ارزشیابی به کارگیری سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در یکی از چهار شهر بزرگ هلند یعنی دن هاگ است. به عبارتی توجه این مقاله عمدتاً بر مسائل حکمرانی است. از دیدگاه ما هر چند که بسیاری از تحقیقات منتشر شده در زمینه حکمرانی شهری به مزایا و جنبه‌های مهم این موضوع پرداخته‌اند، اما تعداد کمی از این تحقیقات جنبه‌های متعدد حکمرانی شهری را مورد توجه قرار داده‌اند. نتایج پروژه^(۳) UGIS این امکان را فراهم ساخت که به جنبه‌های مختلف حکمرانی و کارکرد مثبت و یا منفی آن بپردازیم. در بخش دوم، فهرستی از موضوعاتی که در حوزه سیاست شهری و حکمرانی شهری مطرح گردیده‌اند، ارائه شده است. در بخش سوم به طور مختصر، پیش‌زمینه، اهداف و محتوای سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ هلند مطرح می‌گردد و پس از مقدمه‌ای کوتاه در مورد شهر دن هاگ، به نتایج تجربی این تحقیق در بخش پنجم و ششم می‌پردازیم. بخش نهایی به نتیجه‌گیری‌هایی که از بخش‌های مختلف این مقاله می‌توان کرد، می‌پردازد.

حکمرانی شهری و سیاست شهری

مروری بر پیشینه موضوع از خصوصیات توسعه شهری می‌توان به پیچیدگی، پویایی و گوناگونی آن اشاره کرد. این ویژگی‌ها را می‌توان در هر دو زمینه مسائل درون شهری و بین شهری مشاهده کرد.

اخیراً سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ از مهم‌ترین سیاست‌گذاری‌های شهری در هلند محسوب می‌شود. با آغاز رکود از سال ۱۹۹۴، این پروژه توجه همگان را در دهه ۹۰ به خود جلب کرد، به ویژه زمانی که وزیر جدید سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ اعلام کرد که شهرها خود را برای هزینه بودجه‌ای که بدین منظور در نظر گرفته شده است آماده کنند. هم‌اکنون این سیاست جای خود را در مدیریت شهری پیدا کرده و زمان آن رسیده است که عواقب مثبت و منفی آن مورد بررسی قرار گیرد. این مقاله در نظر دارد گزارشی از ارزشیابی به کارگیری سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ را در شهر دن هاگ، سومین شهر بزرگ هلند ارائه دهد. تمرکز این ارزشیابی بر حکمرانی شهری است که یکی از کلیدواژه‌های سیاست شهری در اروپا به شمار می‌آید. ابتدا به موضوعات مشخصی از حکمرانی شهری که در حیطه سیاست‌های شهری در اروپا به طور کامل مطرح شده‌اند پرداخته می‌شود، سپس مقدمه‌ای بر پیش‌زمینه و اهداف سیاست شهرهای بزرگ هلند ارائه و پس از مقدمه‌ای کوتاه در مورد شهر دن هاگ، اصلی‌ترین بخش این مقاله یعنی ارزشیابی حکمرانی شهری این شهر ارائه می‌گردد. لازم به ذکر است که این مقاله به طور خاص به مسئله حکمرانی توجه دارد و با نتیجه‌گیری کلی ارزشیابی‌های مطرح شده به پایان می‌رسد.

مقدمه

در سال ۱۹۹۴، دولت جدید انتخابی هلند تصمیم گرفت زمینه جدیدی در سیاست معرفی کند که به مسائل و مشکلات شهرهای بزرگ بپردازد. این سیاست پس از نامه‌ای که نمایندگان چهار شهر بزرگ هلند آن را نوشتند، تسری یافت. در این نامه مشکلات این شهرها و راهکارهایی برای حل آنها مطرح شد. هم‌اکنون پس از گذشت ۸ سال این سیاست جای خود را در مدیریت شهری به طور کامل پیدا کرده است. سیاست شهری جدید هلند با سیاست‌های قبلی تفاوتی عمده دارد و سیاستی ائتلافی، منطقه‌محور، بر مبنای اصول

مسائل بین شهری بیشتر مرتبط با توسعه شهری در زمینه فضای شهری مانند پیدایش مناطق جدید در حاشیه شهرها و افزایش رقابت بین شهرهاست. مسائل درون شهری، از طرف دیگر در خصوص کیفیات زندگی شهری از قبیل حفظ امنیت و دسترسی به خدمات و تسهیلات ابتدایی شهری است. در چند سال اخیر، عناوین همبستگی و پیوستگی اجتماعی در مقابل گسستگی اجتماعی مورد توجه پروژه‌های تحقیقی در این زمینه بوده است.

در حالی که مسائل بین شهری به مشکلات فضای شهری می‌پردازد، مسائل درون شهری به جنبه‌های اجتماعی اختصاص دارد. در هر دو مورد، افراد و گروه‌هایی نظیر سازمان‌های خصوصی و عمومی و گروه‌های اجتماعی مختلف دخیل هستند. پیچیدگی مشکلات این دو حیطة در حدی است که دخالت سهامداران و مشارکت‌های متعدد، لزوماً به یک سیاست کافی و متعادل منتهی نمی‌شود. اخیراً این باور مطرح شده است که مدل‌های حکمرانی مبتنی بر دستور و کنترل و از بالا به پایین، دیگر کاربرد چندانی ندارند و یا دست‌کم فاقد کارایی پیشین هستند. این موضوع به ویژه زمانی کاملاً مشهود است که دستورالعمل رقابت بین همبستگی اجتماعی و شهری با هم ادغام شده‌اند و گروه‌ها و سازمان‌های بی‌شماری با یکدیگر همکاری می‌کنند.

حکمرانی شهری^(۱) کلیدواژه جدیدی است و با اشکال قدیم حکومت^(۲) از این جنبه متفاوت است که دست‌اندرکاران مدیریت تنها بخش عمومی نیستند، بلکه بخش خصوصی و گروه‌های داوطلب نیز در امر مدیریت دخیل‌اند. این عاملان در شبکه‌های مدیریت و مشارکت‌هایی که عموماً مستقل از دولت‌اند دخالت دارند. انواع مختلف همکاری و مشارکت در این زمینه به گروه‌هایی تقسیم می‌شود.

نوع اول، همکاری بین سطوح مرکزی و شهری و زیرمجموعه‌های شهری است. به عنوان مثال در سال ۱۹۹۰، به واسطه تفویض اختیارات، دولت مرکزی مسئولیت دولت محلی را به طور گسترده‌ای افزایش داد. انتقال مسئولیت می‌تواند در جهت مخالف هم باشد. در بعضی موارد سیاست‌های اروپایی از دولت‌های

از شهروندان انتظار می‌رود که در مدیریت زندگی نشان مسئولیت پذیر باشند و اقدامات لازم را برای بهبود اوضاع انجام دهند

محلی مسئولیت می‌پذیرد. (به عنوان مثال در بخش کشاورزی) نوع دوم همکاری، انتقال مسئولیت به بخش خصوصی است که رو به افزایش است. بخش خصوصی منابع مختلفی دارد که می‌تواند مورد استفاده پروژه‌ها قرار گیرد. بخش خصوصی معمولاً از سرمایه‌گذاری‌های خود نفع مالی می‌برد و گاهی نفع آنها تنها در زمینه روابط عمومی است (تمایل به سرمایه‌گذاری می‌تواند نوعی مشارکت اجتماعی قلمداد شود). مهم‌ترین مشارکت خصوصی معمولاً در بخش مسکن است؛ هر چند شرکت‌های خصوصی را نیز می‌توان در این گروه قرار داد.

در نهایت انجمن‌های محلی و گروه‌های داوطلبانه (سازمان‌های

محلی، واحدهای تجاری، کلیسا و سایر سازمان‌های مذهبی) در حکمرانی شهری دخیل هستند. از یک طرف، مجامع محلی همواره در جست‌وجوی فرصت بیشتری برای بیان دیدگاه‌های‌شان در تصمیم‌گیری‌ها بوده‌اند و از طرف دیگر، دولت محلی و ملی به دنبال فرصتی بوده‌اند که مشارکت شهروندان را افزایش دهند.

این مسئله نقشه مهمی در فرایند اخیر بازسازی شهری داشته است. نکته این است که ساکنان مناطق مختلف شهری، از شهروندان انفعالی به شهروندان فعال و مسئولیت‌پذیر تبدیل شوند. در این دیدگاه شهروندان، دیگر شیء بی‌جان محسوب نمی‌شوند بلکه عملگرهایی فعال هستند.

دولت نه تنها باید به شهروندان خود گوش فرا دهد، بلکه باید

نکته این است که ساکنان مناطق مختلف شهری، از شهروندان انفعالی به شهروندان فعال و مسئولیت‌پذیر تبدیل شوند

آن‌ها را به طور فعال در تمام مراحل سیاست‌گذاری دخالت دهد. فلسفه این کار این است که با شکل‌گیری چنین فضایی، از شهروندان انتظار می‌رود که در مدیریت زندگی‌شان مسئولیت‌پذیر باشند و اقدامات لازم را برای بهبود اوضاع انجام دهند. در این زمینه کلیدواژه مورد نظر "توانمندسازی" است.

حکمرانی شهری با ابتکار عمل سیاست از پایین به بالا و شبکه‌های خودسازمانی، رویکردهای قدیمی سلسله‌مراتبی، از بالا به پایین و بوروکراسی را کم‌رنگ و ناکارآمد کرده است و مرزهای بین سازمانی موجود در ساختار دولتی همگی نفوذپذیر شده‌اند. ساکنان نواحی واقع در طرح، بر برنامه‌های شهری دخالت دارند و به مشکلات آن‌ها گوش داده می‌شود. حتی به دستور دولت مرکزی و یا وزارتخانه. باید خاطر نشان کرد که نقطه افتراق مشخص بین حکومت و حکمرانی از بین رفته است.

محیط شهری پیچیده، پویا و متنوع مستلزم ظرفیت بالای مدیریت است که به نظر می‌رسد حکمرانی شهری قابلیت فراهم کردن آن را دارد. مشارکت بین صاحب‌نظران مختلف در فرایند حکمرانی به تولید دانش منتهی می‌شود، اما ساختارهای حکمرانی احتمال ایجاد بحران و فشار را نیز در موضوعاتی نظیر پاسخگویی، مشروعیت و قدرت فراهم می‌کند، به ویژه در شرایطی که تفویض مسئولیت بدون انتقال صحیح اختیار تصمیم‌گیری، رقابت و قدرت باشد. به همین دلیل پایداری حکمرانی تا حدی مشکل‌ساز می‌شود. از این رو در ادامه به مشکلات احتمالی ناشی از حکمرانی شهری اشاره شده است.

پاسخگویی یکی از مشکلات جدی مرتبط با حکمرانی شهری است. هنگامی که مرز بین مسائل دولتی و خصوصی کم‌رنگ می‌شود، سردرگمی و اغتشاش در مورد مسئولیت‌ها به وجود می‌آید. مشکل مشابهی ممکن است در خصوص پاسخگویی در سطوح مختلف دولتی پدید آید، به ویژه زمانی که حد و مرز مسئولیت بخش‌های مختلف به طور دقیق تعیین نشده باشد. پرسش‌هایی که ممکن است در این زمینه مطرح شود شامل اینهاست: هنگامی که مشکلی پیش می‌آید کدام بخش مسئول است؟ زمانی که محدوده‌ای شهری نیاز به توجه دارد و یا یک برنامه شهرسازی ناموفق عمل می‌کند، شهروندان به کدام فرد و سازمان مسئول می‌توانند مراجعه کنند؟

از آنجا که از اعضای شبکه‌های مختلف انتظار می‌رود علایق یکسانی داشته باشند، اهداف بخش‌های مختلف این شبکه‌ها و مشارکت آن‌ها ممکن است دچار تعارض شود. با پیشرفت کار، این تعارضات و اختلافات می‌تواند برای خود شبکه‌ها مشکل‌آفرین شود. این مشکلات عموماً به دلیل فرهنگ‌های سیاسی متعددی است که همگی ملزم‌اند تحت عنوان واحد حکمرانی شهری با یکدیگر همکاری کنند. تعارض و اختلاف بین شرکا و اعضای مسئول پروژه‌ها نیز ممکن است مشکل‌ساز گردد.

اعضای شبکه‌ها و یا شرکا هیچ‌یک از طریق انتخابات و به صورت دموکراتیک انتخاب نشده‌اند. هر چند که ممانعت فیزیکی برای شرکت در طرح حکمرانی شهری وجود ندارد، ولی عضویت در این طرح به آسانی صورت نمی‌پذیرد، چرا که معمولاً فقط افراد و گروه‌هایی نظیر قدرت‌های سیاسی و قانونی که قابلیت افزایش منابع طرح را دارند، پذیرفته می‌شوند. به همین دلیل شهروندان ممکن است احساس کنند که این ساختار دولتی نماینده جامع شهروندان نیست و مشکلاتی در مورد مشروعیت این ساختار پدید آید. شهروندان عضو شبکه‌ها و مشارکت‌ها ممکن است فقط بر مبنای علایق شخصی‌شان عمل کنند و نیازهای عمومی منطقه را نادیده بگیرند.

این مشکلات چارچوب تحقیقی مقاله حاضر را شکل می‌دهند. کارکرد سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در شهر دن هاگ، به ویژه جنبه‌های حکمرانی چگونه بوده است؟ این تحقیق شامل مصاحبه با افراد صاحب‌نظر در این طرح از جمله کارکنان وزارتخانه سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ و ائتلاف مسئولان محلی شهر دن هاگ، انجمن‌های مسکن، سیاست محلی، سازمان‌های رفاه و ساکنان فعال است. این مصاحبه‌ها در دو مرحله صورت گرفت. مرحله اول را یک محقق ملی و مرحله دوم را گروهی از محققان بین‌المللی انجام داده‌اند. در ابتدا به سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ هلند می‌پردازیم.

سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در هلند^(۶): مسائل اساسی

شهرهای اروپایی با مشکلات مشابهی مواجه‌اند. شهر دن هاگ نیز با مشکلاتی نظیر رقم بالای بیکاری به ویژه در میان مهاجران و جوانان روبه‌روست. حتی با وجود اقتصاد رو به رشد شهرهای بزرگ، رقم بیکاری این شهرها به شدت بالاتر از سایر شهرهای کشور است. از دیگر مشکلات موجود در دن هاگ که در دیگر نقاط شهری اروپا نیز یافت می‌شود می‌توان به این موارد اشاره کرد: میزان بالا و رو به رشد

مهم‌ترین هدف سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در هلند، تکامل بخشیدن به شهرهاست، بدین معنا که شهرها را به ساختار اجتماعی، فیزیکی و اقتصادی قدرتمندی برسانند

جرم و جنایت، کاهش احساس امنیت، ویرانی مناطق شهری، افزایش قطبی شدن بین گروه‌های پردرآمد، افزایش تمرکز فضاهای شهری خانوارهای کم‌درآمد و وجود گروه‌های قومی در اقلیت. این شهرها با مشکلات فیزیکی نیز مواجه‌اند. بخش وسیعی از این

مشکلات در تمرکز فضاهای اجتماعی و مسکونی شهری نهفته است که در بسیاری از کشورهای اروپایی معمولاً در شرایط بد و ناکارآمدی به سر می‌برند و نیاز به تعمیر دارند. این مشکلات معمولاً به صورت انفرادی رخ نمی‌دهند، بلکه به شکل دسته جمعی در مناطق مختلفی که خصوصاً در اوایل قرن بیستم و سال‌های اولیه پس از جنگ جهانی دوم ساخته شده‌اند، بروز می‌کنند. سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ، رویکرد کشور هلند برای مقابله با مشکلات ذکر شده است. در ابتدا چهار شهر بزرگ این کشور (آمستردام، روتردام، دن هاگ و اوتریخت^(۷)) هدف این طرح بوده‌اند، ولی پس از مدتی شهرهای متوسط نیز هدف این طرح قرار گرفتند.

سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ بر نواحی محروم تمرکز دارد. هر رویکرد منطقه‌محور قاعداً باید به پیشرفت اجتماعی، فیزیکی و اقتصادی منتهی شود. این رویکرد شامل همکاری‌ها و قراردادهای گسترده با ساکنان محل، ادارات دولتی (مسئولان محلی، پلیس، سازمان‌های رفاه اجتماعی)، انجمن‌های مسکن و پیمانکاران محلی است. کاملاً مشخص است که حکمرانی، بخش عمده‌ای از این سیاست را تشکیل می‌دهد.

از ویژگی‌های مهم برنامه جدید سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ، تقسیم سیاسی مسئولیت‌هاست که در مشارکت بین سطوح مختلف سیاسی و همچنین بین سطوح سیاسی و سایر شرکا مشاهده می‌شود. توافقنامه‌های تنظیم شده بین شرکای مختلف، به عنوان مثال بین حکومت ملی و حکومت‌های شهری و همچنین بین مناطق شهری و سایر گروه‌ها، این مشارکت را تضمین می‌کند.

هر چند به کارگیری سیاست‌های تعیین شده به سطوح پایین‌تر سیاسی محول می‌شود، برنامه‌ریزی سیاسی همچنان در سطوح بالای سیاسی انجام می‌گیرد. یک جنبه مهم سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ، تعامل و همکاری افراد ذینفع است. به عنوان مثال ساکنان هر محل، امکان دخالت فعال در طرح را دارند. شهرهایی که بخشی از سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ به شمار می‌آیند، با وزارت سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ قرارداد منعقد می‌کنند. در این قراردادها، آنها متعهد می‌شوند که بخشی از توسعه منفی را کاهش و یا توسعه مثبت را افزایش دهند.

مهم‌ترین هدف سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در هلند، تکامل بخشیدن به شهرهاست، بدین معنا که شهرها را به ساختار اجتماعی، فیزیکی و اقتصادی قدرتمندی برسانند.

به همین دلیل سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ بر سه رکن استوار است: اقتصاد و استخدام، شالوده فیزیکی و شالوده اجتماعی. در هر یک از این سه رکن زمینه‌های سیاسی متفاوتی مورد توجه است.

از اهداف ویژه رکن زیرساخت فیزیکی می‌توان به امکان سهولت دسترسی به مناطق مختلف شهر (به عنوان مثال محل کار)، موقعیت تجاری بهتر برای مناطق مسکونی منطقه‌ای، افزایش کیفیت محیط‌های مسکونی و نگهداری محیط‌های شهری اشاره کرد.

در زمینه رکن زیرساخت اجتماعی، به افراد آسیب‌پذیر جامعه (نظیر بیکاران و بی‌خانمان‌ها) کمک می‌شود تا از شرایط نامناسب‌شان رهایی یابند. از دیگر اهداف این رکن می‌توان به برقراری امنیت در سطح خیابان‌ها و مدارس و کمک به نسل جوان در زمینه تحصیل و اشتغال اشاره کرد.

هر چند به این اهداف به طور جداگانه اشاره شد، اما سیاست‌گذاری

شهرهای بزرگ را باید سیاستی ائتلافی برشمرد. بودجه‌ای که برای این منظور اختصاص داده شده است، به طور ائتلافی برای بهبود شرایط فیزیکی محیط‌های مسکونی و کیفیت فضای شهری، ایجاد فرصت اشتغال بیشتر، تشویق اقتصاد محلی و ایجاد محیط‌های زندگی جذاب در سطح منطقه‌ای صرف می‌شود. از آنجا که مشکلات زیادی هنگام انجام پروژه به وجود می‌آید، به کارگیری بسیاری از مقیاس‌های سیاسی به طور همزمان و هماهنگ صورت می‌گیرد. یک رویکرد ائتلافی (نظیر حکمرانی شهری تحت سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ) به شیوه‌های اعضای این فرایند سیاسی نیز یافت می‌شود؛ به عنوان مثال از اعضا خواسته می‌شود که به طور مشترک برنامه‌ریزی کنند و اجرای طرح را در دست بگیرند.

یکی از ویژگی‌های معمول سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ، تضمین تعهد اعضا از طریق عقد قرارداد است. یکی از جدیدترین این قراردادها در ۲۰ دسامبر ۱۹۹۹ منعقد شد. این قراردادها بین وزرای مرتبط و شهرهای تحت پوشش طرح تنظیم می‌شود. توافقنامه‌ها براساس برنامه‌های توسعه شهری که در هر شهر ترتیب داده شده است، منعقد می‌گردد. در قرارداد، هر دو گروه متعهد می‌شوند که به اهداف مورد نظر در طی چهار سال دست یابند.

شهر دن هاگ

جمعیت شهر دن هاگ حدوداً ۴۴۰/۰۰۰ نفر است. که سومین شهر بزرگ هلند بعد از آمستردام و روتردام محسوب می‌شود. هر چند که آمستردام پایتخت کشور است، ولی دن هاگ محل استقرار دولت پادشاهی و بسیاری از سفارتخانه‌ها، کنسول‌گری‌ها و فعالیت‌های مربوط به آنهاست. دن هاگ شهر مهمی برای سازمان ملل نیز هست،

سیاست گذاران شهری، سطوح متوسط سیاست شهری را آماده و تنظیم می‌کنند، مقامات بالا تصمیم نهایی را می‌گیرند و دولت مرکزی را برای مهیا کردن بودجه لازم و اقدامات مرتبط متقاعد می‌سازند

چرا که دیوان عدالت بین‌المللی و دادگاه اخیر سازمان ملل برای یوگسلاوی در این شهر قرار دارد. از آنجا که شهر دن هاگ در سواحل دریای شمالی واقع شده است، مرکز توریستی نیز به شمار می‌آید و در تابستان افراد بسیاری از سواحل نزدیک شهر دیدن می‌کنند.

هر کس که شهر دن هاگ را می‌شناسد از تقسیمات زمین‌شناسی آن نیز آگاه است. بخشی از شهر بر روی خاک نباتی بنا نهاده شده است و بخشی دیگر بر روی ماسه. از قدیم در بخشی که بر روی ماسه بنا نهاده شده خانواده‌های مرفه و در بخشی که بر روی خاک نباتی نهاده شده است، خانواده‌های فقیر زندگی می‌کرده‌اند. این تقسیمات همچنان در این شهر حاکم است؛ هر چند که در قسمت ماسه‌ای، خانواده‌های فقیر و در قسمت خاک نباتی خانواده‌های ثروتمند نیز یافت می‌شوند. در سال ۱۹۹۷، یکی از روزنامه‌ها ۳۳ منطقه شهری هلند را با هم مقایسه کرد. این تحقیق نشان داد که هشت منطقه از ۱۵ منطقه شهری محروم (شامل پنج منطقه اول) و همچنین هفت منطقه از ۲۰ منطقه مرفه هلند (شامل اولین و دومین منطقه مرفه) در این شهر واقع است. با در نظر گرفتن مقیاس‌های تبعیض نژادی برای

گروه‌های قومی در اقلیت، شهر دن هاگ بالاترین ارقام را در بسیاری از موارد در مقایسه با دیگر شهرهای هلند به خود اختصاص داد. از این رو، این دیدگاه که شهر دن هاگ بیشترین میزان تبعیض نژادی را دارد، چندان دور از منطق و آمار نیست.

سازمان شهرداری دن هاگ بزرگ و پیچیده است و حدود ۴۰۰۰ کارمند دارد. علاوه بر سیاست بالا به پایین و تصمیم‌گیری اعضای کابینه آن، سیاست‌گذاری شهری در سطوح متوسط نیز انجام می‌گیرد. در حالی که سیاست‌گذاران شهری، سطوح متوسط سیاست شهری را آماده و تنظیم می‌کنند، مقامات بالا تصمیم نهایی را می‌گیرند و دولت مرکزی را برای مهیا کردن بودجه لازم و اقدامات مرتبط متقاعد می‌سازند. در سطوح پایینی سازمان، هفت منطقه شهری به همراه مدیران‌شان قرار دارند. این ساختار، امکان اجرای سیاست‌های تنظیم شده در سطح ملی را فراهم می‌کند.

هر منطقه، یک تیم مدیریت دارد که شامل ادارات محلی، انجمن مسکن و پلیس است. مؤسسات رفاه شهری، ساکنان و سازمان‌های تجاری نظیر مغازه‌داران و خرده‌فروشان نیز در تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری دخالت دارند. در نهایت، عملکرد تیم‌های مدیریت مورد بازرسی و نظارت قرار می‌گیرد و به اطلاع مسئولان می‌رسد.

سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ و حکمرانی شهری در دن

هاگ

سند شهرهای بزرگ در دومین و جدیدترین قرارداد این شهر، با نام Haag De Kracht Van den نام خوانده می‌شود. این عنوان بر اصول این سیاست تأکید می‌ورزد و تمرکز است بر ویژگی‌های مثبت شهر. گزارش مذکور اهداف مشخصی را تعیین نمی‌کند و صرفاً آبراز اعتماد صریحی است بر قدرت داخلی شهر و تمایل به قدرتمند کردن آن از طریق برنامه سرمایه‌گذاری صحیح و کامل. مسائل اساسی که در سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ مورد توجه قرار گرفته، در چهار برنامه اصلی آن به شرح زیر تعریف شده است:

● برنامه اشتغال مردم^(۸): سرمایه‌گذاری اضافی بر روی سرمایه انسانی شهر از طریق افزایش روزهای تحصیل، مبارزه با بیکاری و معرفی برنامه‌ها به تازه‌واردان شهر.

● برنامه بازساخت^(۹): تغییر ساختار اجتماعی-اقتصادی یکطرفه موجود در بعضی مناطق شهری از طریق جاننشین کردن مسکن کوچک و ارزان با نوع گران آن، فروش تعدادی سهام اجتماعی و توجه خاص به مناطق پاکیزه و امن.

● برنامه Hoog Haage: اداراتی با کیفیت بالا و فضای بزرگ در مرکز شهر با امکان دسترسی پیشرفته.

● برنامه اقتصاد شهری^(۱۰): ایجاد اشتغال با فراهم آوردن مشاغل کوچک به ویژه در نواحی فقیرنشین، برای مردمی که تحصیلات نسبتاً کمی دارند.

سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در دن هاگ به صورت زیر خلاصه می‌شود:

خصیصه‌های اصلی سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ:

دوره زمانی مورد نظر: از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۳

دولت مرکزی، دولت محلی

منابع مالی: دولت مرکزی به همراه دولت محلی این هزینه را

متقبل شده و مبلغی معادل ۱۰۵ میلیون یورو برای سال‌های ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۹ اختصاص داده است.

منطقه: در این روش که نام آن رویکرد منطقه‌محور است، کل منطقه به سه دسته تقسیم می‌شود: مناطق حفاظتی، مناطق دربرگیرنده مهاجران و مناطق مرکزی بازسازی شده. این تقسیم‌بندی با در نظر گرفتن سیر صعودی شدت این روش صورت گرفته است.

اهداف سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ:

تمرکز اصلی: روشی دقیق و مفید که بر نقاط قوت شهر تمرکز می‌کند؛ یک برنامه برای در بر گرفتن تمامی جوانب و چهار برنامه اصلی برای توسعه جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی شهر.

هدف: استخدام بیشتر، جمعیتی با کیفیت بهتر، کاهش میزان قتل (جوانان)، بازسازی علمی مناطق ضعیف‌تر، انسجام اجتماعی قوی‌تر درون محله‌های شهری، ایجاد اداراتی با کیفیت بالا در مرکز و ارائه تسهیلات پیشرفته حمل و نقل.

نیروهای درگیر: کارشناسان دولتی (شهرک‌های دارای شهرداری، مناطق شهری)، بنگاه‌های مسکن، سازمان‌های عمومی، پلیس و مؤسسات رفاهی.

سطوح درگیر: سطوح ملی تعیین‌کننده جهات حرکت هستند و سطوح محلی (UDP(II)ها را توسعه می‌دهند. پیشگامان این حرکت همان سطوح محلی و مناطق شهری هستند.

سایر ابعاد سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ:

یکی از مهم‌ترین بخش‌های این سیاست، ایجاد ارتباط بین مقررات و بخش‌های مختلف است. هدف پروژه پالیوت Hard/Zacht ایجاد همین ارتباط است. رویکرد منطقه‌محور تنها برای سیاست‌های فضایی کاربرد دارد. سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی بیشتر در سطح شهر انجام می‌گیرند.

اولین و واقعی‌ترین روش منسجم برای توسعه مناطق شهری، همکاری‌های بخش خصوصی و عمومی است. یکی از اهداف اصلی سیاست‌گذاری‌های هلند نشان دادن تأثیر یک روش کامل و اساسی است. در واقع هدف از این کار، تکمیل روش‌های بازسازی شهری با استفاده از سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی است. ابعاد حکمرانی شهری نقش مهمی در این روش تکمیلی ایفا می‌کنند. در ادامه، حکمرانی شهری بدین شکل تعریف شده است: "درگیری عاملان مختلف در شراکت‌ها و دیگر انواع شبکه‌ها که در مقابل دولت‌شان کم و بیش خودمختار هستند. تمایل شراکت بر این است که در این زمینه دست‌اندرکار باشند، چرا که طبق پیش‌بینی آنها در این خصوص منافع شراکت افزایش می‌یابد که آن را به صورت انفرادی و یا جمعی کسب می‌کنند. اگرچه لزومی برای ایجاد رابطه‌ای تعادلی میان شرکت‌کنندگان نیست، ولی معمولاً در این گونه شبکه‌ها بر اساس منافع دوطرفه، تبادل منابع و تعهد پایه‌گذاری می‌شود. شراکت‌هایی از این دست، در اینجا شراکتی اصلی و پایه‌ای به حساب می‌آیند. از لحاظ قانونی این قبیل مشارکت‌ها این قابلیت را دارند که چه در رده محلی و چه در سطح مناطق شهری مورد تأیید واقع شوند. تأکید بر مشارکت، به عنوان راهی برای سیاست‌گذاری، بیشتر شده است و مشارکت به مثابه روشی نتیجه‌بخش و پرفایده تلقی می‌گردد که به همراه افزایش تعداد گروه‌های شرکت‌کننده منجر به اجرای تدابیر مورد نظر می‌شود. همچنین، این برنامه در چارچوب مدیریتی و اجرایی هم از

لحاظ عمودی و هم از لحاظ افقی به پیشرفت‌هایی دست یافته است. وقتی که اولین برنامه‌های سیاست‌گذاری برای شهرهای بزرگ در سال ۱۹۹۴ نوشته شد، فقط طرفداران امور شهری بخش‌های حکومتی مسئول، دست‌اندرکار آن بودند. طی سال‌های بعد، این وضعیت به طرز چشمگیری تغییر کرد. ابتدا این تغییر در حد پروژه‌های کوچک بود و بعدها به صورت گزارش‌های کاملی از سیاست‌گذاری برای هر یک از ارکان (BCP(12 درآمد. سپس این تغییرات به شکل برنامه‌های چندسطحی (Hard/Zacht سخت‌افزاری، نرم‌افزاری) با حضور چند تن از شرکا ایجاد شد که یکی از اهداف اصلی آن ایجاد همکاری بهتر بین مناطق شهری، بنگاه‌های مسکن، کلیساها، سازمان‌های داوطلبانه و ارگان‌های ساکنان شهری است. همان‌طور که از نام آن پیداست، هدف از این برنامه تقویت جنبه محلی قسمت‌های مختلف وابسته به وزارتخانه است که در برگیرنده بخش سخت‌افزاری (فیزیکی) و هم بخش نرم‌افزاری (اجتماعی) می‌باشد. علاوه بر این بخش‌ها گروه‌های دیگری نیز در این پروژه شرکت کردند. این پروژه باعث شد تا رشته‌های بیشتری با هم به ظهور برسند، موضوعاتی نظیر مسئولیت‌ها و دیدگاه‌ها و داده‌ها دیگر مسائل فرعی به شمار نمی‌آیند، بلکه موضوعاتی اصلی و ساختاری برای بحث هستند. تعداد متغیرها و جلسه‌ها افزایش یافته است، اکنون موضوعات مورد بحث پیچیده است و مباحث موجود به طرز آشکاری سخت‌تر و وقت‌گیرتر شده‌اند. علاوه بر این، در بین گروه‌های مدیریتی موجود در رده مناطق شهری که قبلاً بدان‌ها اشاره کردیم، مسائلی چون عملکرد و مسئولیت‌های شراکتی نیز مهم‌اند. در قسمت بعدی بر روی این مسائل متمرکز خواهیم شد. مثال‌ها از Haag Zuid West، Den Haag، املاک مسکونی بزرگ متعلق به دوران پس از جنگ جهانی دوم و واقع در جنوب غربی دن‌هاگ است (ن.ک. جدول ۱).

ارزیابی

سیاست کلانشهری در دن‌هاگ چگونه ارزیابی می‌شود؟ کدام جنبه از حکمرانی شهری بهتر به نتیجه رسید؟ کدام یک مشکلات بیشتری ایجاد کرد؟ در بخش دوم همین مقاله به این پرسش‌ها جواب خواهیم داد. ما روی چند جنبه اصلی از مباحث حکمرانی تمرکز خواهیم کرد: مسئولیت‌پذیری و اهداف متضاد.

مسئولیت‌پذیری

مسئولیت‌پذیری از موضوعات اصلی حکمرانی است. زمانی که مرزهای بین انواع مسئولیت‌ها کمرنگ می‌شود، سردرگمی افزایش می‌یابد؛ خواه آنها بین بخش‌های خصوصی و عمومی قرار داشته باشند و یا بین سطوح حکومتی یا بخش‌های مختلف حکومتی. اینکه آیا در یک کار جمعی شراکت با گروه مورد نظر هماهنگ هستند یا نه، به این بستگی دارد که آیا این گروه تأثیرات مدبرانه‌ای برای توضیح فعالیت‌ها دارند یا نه. عکس این قضیه نیز صادق است؛ یعنی تمامی کسانی که این اصل را رعایت می‌کنند، الزاماً عضو گروه مورد نظر نیستند، بلکه ممکن است علائق متفاوتی در زمینه این سیاست‌گذاری‌ها داشته باشند. این پیچیدگی را در دن‌هاگ می‌توان آشکارا در تمامی سطوح سیاست‌گذاری تشخیص داد. موارد متعددی در مدیریت اجرایی محلی وجود دارد که نشان می‌دهند این

جدول ۱ داده‌های مربوط به دن هاگ و دن هاگ زوید غربی ۲۰۰۳

تعداد ساکنان	دن هاگ زوید غربی ۱۰۳۵۹۲	دن هاگ ۴۵۷۶۷۴
درصد بیکاری	۹/۳	۷/۶
درصد ساکنان تک‌نفره	۹/۵	۱۷/۴
درصد جمعیت بومی هلندی	۵۹/۲	۵۷/۲
درصد افراد ۰-۱۹ ساله	۲۲/۶	۲۲/۹
بازنشستگان بالای ۶۵ سال	۱۷/۶	۱۴/۶

مسئولیت‌ها همیشه هم واضح و روشن نیستند. در پروژه Hard/Zacht که به منظور از بین بردن وقفه در ساماندهی روش جدید برای فعالیت‌ها هم در رده محلی و هم در دن هاگ زوید غربی پایه‌گذاری شده است، مسئولیت‌ها واضح نبودند. همان طور که متصدیان هماهنگی ارکان اجتماعی نشان می‌دهند، ساختار مدیریتی به وجود آمده آنقدر پیچیده بود که باعث شد همه افراد احساس کنند در حال تصمیم‌گیری‌های مهمی هستند؛ در حالی که حقیقت این امر این بود که این تصمیمات همزمان و در مکان‌های مختلفی گرفته شده بود.

علاوه بر این، پیچیدگی‌های مربوط به این مسئولیت‌ها باعث

رویکرد منطقه‌محور تنها برای سیاست‌های فضایی کاربرد دارد. سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی بیشتر در سطح شهر انجام می‌گیرند

ایجاد سرخوردگی میان بسیاری از شرکت‌کنندگان می‌شود که در نهایت به از بین رفتن علاقه در طول انجام کار منجر می‌گردد. آنچه در مشاهدات مسئول هماهنگی ارکان اجتماعی به چشم می‌خورد این است که ساکنان از آنچه واقعاً در حال وقوع است بی‌خبرند.

آن دسته از هواخواهان شهری در سطح بخش‌های شهری بسیار علاقه‌مند بودند و بلافاصله به سرکارشان می‌رفتند. این دسته شامل بسیاری از ساکنان بودند و این نوید را می‌دادند که این بار خواهند توانست خودشان برنامه‌ریزی کنند. سپس هواخواهان شهری از سطوح محلی به این گروه پیوستند و گفتند: "شما نمی‌توانید این کار را بدین شکل انجام دهید" و بعد عضو انجمن شهرداری می‌رسد و می‌گوید: "ما این کار را به شکلی متفاوت انجام خواهیم داد". بنابراین، ظرف مدت زمان کوتاهی بسیاری از ناراضی‌ها اعلام شد؛ به ویژه در میان ساکنان و طرفداران شهری که در رده بخش هستند، چرا که معلوم نبود ساختار رسمی این قضیه چیست و چه کسی مسئول این فرایند است. این فرایند، غیر حرفه‌ای و غیر منطقی است و این پروژه‌ها فقط زمانی موفق خواهند بود که همه طرفدار آنها باشند. (برگرفته از اظهارات مسئول قبلی هماهنگ‌کننده ارکان اجتماعی سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ).

گاهی اوقات تعداد زیاد داده‌های ناشی از اختلاف اعضای گروه باعث می‌شود تا اثبات اینکه واقعاً چه تصمیمی و به وسیله چه کسی

گرفته شده است، سخت باشد. شاید راه‌حل‌های مبتکرانه به نظر علمی بیایند، اما در نهایت باعث ایجاد سردرگمی درباره مسئولیت‌ها می‌شوند. یکی از سرپرستان انجمن خانه‌سازی در دن هاگ زوید غربی می‌گوید: "دولت محلی می‌خواهد سرپرستی فرایند بازسازی را بر عهده بگیرد، اما با کمبود بودجه و پرسنل مورد نیاز مواجه است. آنجا که دولت نمی‌تواند بودجه مورد نیاز را تهیه کند، ما شرکای مالی بسیار مهمی در این فرایند به حساب می‌آییم. علاوه بر این، فرایند تصمیم‌گیری در سازمان‌های وابسته به شهرداری نسبت به ما کندتر پیش می‌رود. برای تسریع این فرایند و افزایش قاطعیت اجرایی در سالن اجتماعات شهر، برای همکاران، برنامه‌های از پیش آماده‌ای که مربوط به محله‌های شهر است تدارک می‌بینیم. این برنامه‌ها شامل نقشه‌ها، گزارش‌های تحلیل‌گرایانه و وظایف اجرایی است که آنها می‌بایست انجام دهند."

پیچیدگی داده‌ها سبب افزایش شک و تردید در مورد مسئولیت‌ها می‌شود. وقتی این‌گونه برنامه‌های محله‌های شهری با شکست مواجه می‌شود، چه کسی مسئول خواهد بود؟ وقتی همه چیز غلط از آب دربیاید، ساکنان چه خواهند کرد؟ دولت این برنامه‌ها را تأیید کرد اما انجمن مسکن و خانه‌سازی آنها را تدوین نمود. روی هم رفته زمان مواجهه با مشکلات، مسئولیت‌ها و هنگام اجرای سیاست‌گذاری شهرهای بزرگ در دن هاگ بود. در واقع وقتی گروه‌های مختلف با هم کار می‌کنند، بروز این قبیل مشکلات اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد، اما توافق‌های قاطعانه و کامل درباره مسئولیت‌ها و انتظارات موجود به رفع این مسائل کمک می‌کند. اما برای ایجاد این‌گونه توافق‌ها اهداف تمامی شرکا باید واضح و مشخص و در یک جهت باشد. اما همان طور که در ادامه آمده است، وضعیت همیشه بدین صورت نیست.

مدیریت اهداف متضاد و نمایندگی

شبکه‌ها و مشارکت‌ها از اجزای مهم در تعریف حکمرانی شهری به شمار می‌آیند. فرض بر این است که شرکت‌کنندگان در این شراکت تأثیرگذار باشند، چرا که احساس می‌کنند یا توانایی کسب منفعت را دارند و یا باید هدفی عمومی در این میان تأمین گردد. شرکا از این کار (شراکت) منافع متفاوتی عایدشان می‌شود، پس انگیزه‌هایشان هم متفاوت خواهد بود. روشی که شرکا طی آن با هم کار می‌کنند، تا حدی همان پرداختن به تکمیل اهداف است که دستیابی بدان نیز هرگز آسان نخواهد بود. این تناقضات می‌تواند نتیجه ابعاد آرمانی و سیاسی ساختار این نهاد باشد و در عین حال بسیار مؤثر واقع گردد. اما در اکثر مواقع آنچه که شرایط موفقیت را فراهم می‌کند همان توافق اکثریت است. تفاوت در نوع علائق و فرهنگ سیاست‌گذاری می‌تواند مشکلاتی جدی برای شبکه‌ها به وجود آورد که طبعاً متوجه نتایج حاصل از این پروژه‌ها هم خواهد بود. مهم‌ترین عامل در زمان انجام این تصمیم‌گیری که چه کسی باید مورد حمایت واقع شود و چه کسی نه، قابلیت‌ها و توانایی‌های مدیر برنامه است. به عنوان مثال، در سال ۱۹۹۸ از یک هیئت شرکا دعوت به عمل آمد که به Hard/Zacht بپیوندد. این هیئت شامل هواخواهان شهری حاضر در بخش‌های وزارتخانه‌ای، نمایندگان انجمن‌های مسکن‌ساز، ارگان‌های رفاهی، سازمان‌های مربوط به ساکنان و مؤسسات آموزشی بود. زمانی که توافق شد تا Hard/Zacht تشکیل شود، به منظور جلوگیری از

هرگونه کج روی، مدیری مستقل برای اجرای کار منصوب شد. وظایف متعددی بر عهده خانم مدیر بود که می توانست در روند این پروژه تأثیر گذار باشد؛ وظایفی مثل دعوت از افراد، یادداشت برداری، ترتیب دادن ملاقات ها و جز آن. البته حقوقی نیز به این مدیر باید پرداخت می شد که مسئول حکومت محلی این هزینه را متقبل شد. مردم در ابتدا از این اتفاق (انتخاب این مدیر) بسیار خوشحال بودند، چرا که تنها علاقه مدیر این بود که ببیند کارها به خوبی پیش می رود یا نه. تمامی گروه ها در اولین گردهمایی ها حضور داشتند. این شروع آرام و مبهم سبب کناره گیری شرکای بخش خصوصی و هواخواهان شهری از بخش های مربوط به امور اقتصادی شهرداری شد و موجب گردید تا این فرایند از حرکت باز ایستد. Hard/Zacht مکان خالی از طرفداران شهری بخش های مربوط به امور اجتماعی و مسکن شد. برخی از شرکا که آنجا را ترک گفته بودند برای خود همکاران دیگری پیدا کردند. به عنوان مثال، سرپرست انجمن مسکن ساز، جلساتی دائمی با مدیران بخش های شهرداری ترتیب می داد که تنها موضوع مورد بحث آن مسائل مربوط به مسکن بود. بدین ترتیب، نوعی شراکت بر پایه علائق متقابل، تبادل منابع و تعهد در مؤسسه ای متوازن ایجاد شد. پس از گذشت یک سال و نیم از حرکتی که شروع آن در سال ۱۹۹۹ بود، خودآزمایی ای از Hard/Zacht در ارزیابی میان دوره ای سیاست گذاری شهرهای بزرگ صورت گرفت. گزارش این ارزیابی در واقع توضیحی بود در مورد کمبود بینش لازم، پراکندگی مسئولیت ها، مدیریت ضعیف و ضرورت پشتکار (بدون از دست دادن ایمان). مشکلاتی که در پروژه Hard/Zacht به وجود آمد، نمونه همان مشکلاتی بود که اغلب در برنامه مشارکتی دن هاگ پیش می آمد. تمرکز بر روی اهداف و انتخاب شرکا در تعیین شراکتی سودبخش، نیاز به تکامل - آن هم با افزودن مهارت ها - ارتباط دارد. رمز موفقیت هر شراکت خوب جذب شرکایی با اهداف مشترک، تمرکز بر ایجاد ارتباط بین آنها و توانایی جلوگیری از ایجاد سردرگمی در مواجهه با مشکلات است. شاید آشکار باشد که شروع چنین شراکتی با داشتن داده های یکسان از همه گروه ها، آن هم در حالی که هر شبکه برخی از افرادی را که می توانستند جذب شوند حذف می کند، کاری غیرممکن است. اجرای چنین امری (شراکت)، فرایندی طبیعی است، اما آگاهی از عملکردهای حفاظتی، عامل مهمی برای شروع این کار است. در خصوص به کارگیری ساکنان، احتمال دارد افرادی که در این شبکه ها مشغول می شوند بخواهند برای خودشان یا برای گروه خاصی که آن هم از خودشان است کار کنند و دیگر کار برای گروه قبلی را نپسندند. تعهد در اینجا بیشتر بر پایه منافع فردی است تا نفع اهالی منطقه. افزایش ترکیب بندی های ناهمسان جمعیتی نیز تنوع نیازها را بیشتر کرده است. در کشور هلند، برای مشارکت ساکنان، سنتی قدیمی وجود دارد. ساکنان در گروه هایی سازمان بندی می شوند که از طرف شهر مورد حمایت مالی قرار می گیرند و به عنوان سخنگوی ساکنان هستند. اما این امر برای ساکنان فعال به تدریج دشوارتر می شود. در این زمینه متصدی ایجاد هماهنگی Hard/Zacht در دن هاگ زوید غربی بدین نکته اشاره می کند: "چند تن از ساکنان فعال در منطقه هستند که همیشه از آنها خبری هست، همیشه همان افراد معمولاً اینها از ساکنان قدیمی هستند که از ابتدا در آنجا زندگی می کردند و تغییرات ایجاد شده در منطقه را دیده اند. آنها انرژی زیادی را صرف این کار می کنند، اما زمانی فرا می رسد که دیگر نمی توانند از

عهده آن برآیند و کناره گیری می کنند." او به احتیاجات ساکنان قدیمی ای اشاره می کند که با افراد جدید که اکثراً گروه های جمعیتی خارجی یا بچه های جوان هستند متفاوت اند. آماده کردن این جمعیت جدید از قبلی ها بسیار سخت تر است. همان طور که متصدی هماهنگی مناطق شهری شرح می دهد، مسئله اصلی در این میان موضوع نمایندگی آنهاست: "آنچه ذهن مرا مشغول کرده این است که آیا آنها (ساکنان اصلی این منطقه) هنوز هم می توانند احتیاجاتشان را بیان کنند یا نه، چرا که شما بار سنگینی را بر دوش سازمان مربوط به امور ساکنان گذاشته اید شما فقط ده نفر از این ساکنان را می بینید اما این تعداد نشانگر کل افراد این منطقه نیست." این یافته ها با دیگر تحقیقات به عمل آمده تطابق دارد و هر دو بیانگر این هستند که ساختار تغییراتی که گریبانگیر این ساکنان بوده است، می تواند سبب بروز مشکلاتی برای نمایندگان شود.

تأثیرات کلی

به نظر می رسد که تقسیم مسئولیت های فعلی در دن هاگ موجب رضایت خاطر همه آنهاست که در این کار دستی دارند، اما گروه هایی که ورودی کمتری دارند (مالی یا سیاسی)، هنوز هم به کارهای فرعی می پردازند. بسیاری از کارکنان رده بخش، خواهان کمتر شدن تأثیرات حکومت محلی هستند. بحث اصلی آنها این است که به افرادی که در تالار شهر کار می کنند اطلاعات کافی درباره جنبه های ویژه موقعیت های محلی داده نشده است. بدون شک در این میان فقط قدرت نیست که در معرض خطر قرار می گیرد. تکمیل و یکپارچه کردن بخش های مختلف حکومتی (به ویژه بخش های سخت افزاری و نرم افزاری) که از قبل پیش بینی شده بودند، چندان آسان نیست. وجود مجموعه ای از اهداف، افراد، سنت ها و فرهنگ های متفاوت، این همکاری را آسان تر نمی کند. اما با وجود همه این مشکلات بسیاری از نیروهای فعال که مورد مصاحبه قرار گرفته اند اعلام کردند که آنچه آنها از سرگذرانده اند به نوعی یک مرحله یادگیری بود و آنچه در این میان به آن رسیدند، همکاری سازنده و مفیدتر با دیگر بخش ها بوده است. آنها عقیده داشتند که این ارتباط برقرار شده را حفظ کنند، حتی زمانی که دیگر سیاست گذاری شهرهای بزرگ به اتمام رسیده باشد، چنین نگرشی دست کم برای برخی از کسانی که در این کار سهیم اند، نشانه موفقیت است. در این بین باید توجه خاصی به نقش ساکنان شود؛ نه تنها به دلیل عدم توافق بر سر تأثیراتی که این افراد باید در بازسازی محل زندگی شان داشته باشند، بلکه به خاطر کمبود قابلیت های سازماندهی و تعداد محدود افرادی که علاقه مند به شرکت در نهادهای مربوط به امور محله ها هستند. صلاحیت و اختیار دادن به اقشار آسیب پذیر جامعه همان قدر مهم است که تا پیش از شروع سیاست گذاری شهرهای بزرگ بود.

نتیجه گیری

این مقاله توضیحی است بر ارزیابی سیاست گذاری شهرهای بزرگ که سیاست اصلی شهرهای فعلی کشور هلند است. تمرکز این ارزیابی کیفی بر روی حکمرانی شهری است که یکی از مهم ترین جنبه های سیاست های شهری فعلی اروپا و نیز هلند است. ما کارمان را با مسائلی که در زمینه حکمرانی شهری مشکل ساز شده بودند و

در پژوهش‌های مربوط به آن به چشم می‌خوردند، آغاز کردیم و سپس بر پایه یک کار عملی در دن هاگ، به جست و جو برای یافتن مفاهیم و اصول تجربی مربوط به این مسائل پرداختیم. در این مرحله دریافتیم که شهر فعالانه در حال کار بر روی روشی مؤثرتر و کامل‌تر است و در این میان به سازماندهی خود و در برگیری گروه‌های دیگر می‌پردازد. اما در این فضا مشکلاتی هم پدید آمد. نتایجی که در اینجا گزارش شده همراه با درس‌هایی است که آموختیم.

اول از همه جنبه مسئولیت است. در مشارکت‌های عمومی - خصوصی مشکلاتی مشاهده شد. اکنون بخش خصوصی در زمینه موضوعاتی پیشروی کرده است که در واقع جزء وظایف حکومت محلی‌اند و در نهایت نتیجه همان سردرگمی در مورد مسئولیت‌ها خواهد بود. اصلاً معلوم نیست که آیا این مشکلات موقتی هستند یا جزء تفکیک‌ناپذیر این نوع همکاری‌ها به حساب می‌آیند. درس بزرگی که از کاربرد عملی این برنامه‌ها در دن هاگ می‌توان آموخت، این است که هر سیاست‌گذاری برای موفقیت نیاز به زمان دارد. شاید این نکته کم‌اهمیت به نظر برسد، اما سرمایه‌داران اغلب به اشتباه منتظر نتایج کوتاه‌مدت هستند. تشخیص این نکته مهم است که قبل از اینکه زمان سوددهی شبکه‌ها فرا رسد باید تلاش‌های فراوانی صرف مسائل سازمانی شود. ارائه تعریفی واضح از وظایف و مسئولیت‌ها، به ویژه پیش از شروع کار، می‌تواند مؤثر باشد، اما ضامن دستیابی به نتایج ثمربخش نیست.

دوم، پیدایش اهداف متضاد. این اهداف نه تنها به شکل خارجی بین خدمات شهری و مؤسسات مسکن‌سازی وجود داشت، بلکه به صورت داخلی بین بخش‌های شهرداری مربوط به امور مسکن و بخش‌های وابسته به امور اجتماعی در مقابل بخش‌های امور اقتصادی نیز به چشم می‌خورد. از اینجا باید فهمید که تمامی سازمان‌های مشغول به این امر باید آگاه باشند که با پیوستن به این شراکت چیزی کسب خواهند کرد. هدف اصلی این فرایندها باید خلق موقعیت‌هایی باشد که در آنها همه برنده خواهند بود. هر چقدر هم این نکته بی‌اهمیت به نظر برسد، حفظ آن برای رسیدن به شراکتی سودمند ضروری است. صراحت و صداقت، شنیدن نظرات دیگران، آمادگی پذیرش استدلال‌ها و اذعان به آنچه که انجام می‌دهیم، استراتژی‌های پایه‌ای هستند که گروه‌های مختلف حاضر به یک کار جمعی و با اهداف متضاد، برای موفقیت به آنها نیاز دارند.

سوم، مسئله نمایندگی است. اعضای یک کار شراکتی به ندرت به شیوه مردمی انتخاب می‌شوند. عضو ضعیف با قدرت مالی و سیاسی کم به راحتی نادیده گرفته می‌شود. برای مثال در Hard/Zacht، حکومت هزینه‌مدیر را پرداخت می‌کند و بدین ترتیب در آنجا تمرکز بر روی مسائل اجرایی خواهد بود و در نتیجه شرکایی که هزینه‌ای برای شان پرداخت نمی‌شود خارج از این برنامه قرار خواهند گرفت. گاه به همکاری یک شریک ارج زیادی نهاده می‌شود، اما نارسایی ظرفیت‌های سازمانی در گروه، برابر با کمبود داده‌های ورودی خواهد بود. در این حالت ساختارهای سازمانی با توانایی‌های شرکا تطابق نخواهد داشت؛ به ویژه در این گونه موقعیت‌ها احتمال خارج کردن نیروهای مهاجر و جوانان وجود دارد. مسلم است که به کارگیری کامل شرکا امری دشوار است، اما در هر صورت ذهن باز چیزی است که باید برای دستیابی به آن تلاش کرد و رسیدن به این امر از طریق به کارگیری تمامی شرکای سودآور و مورد نیاز

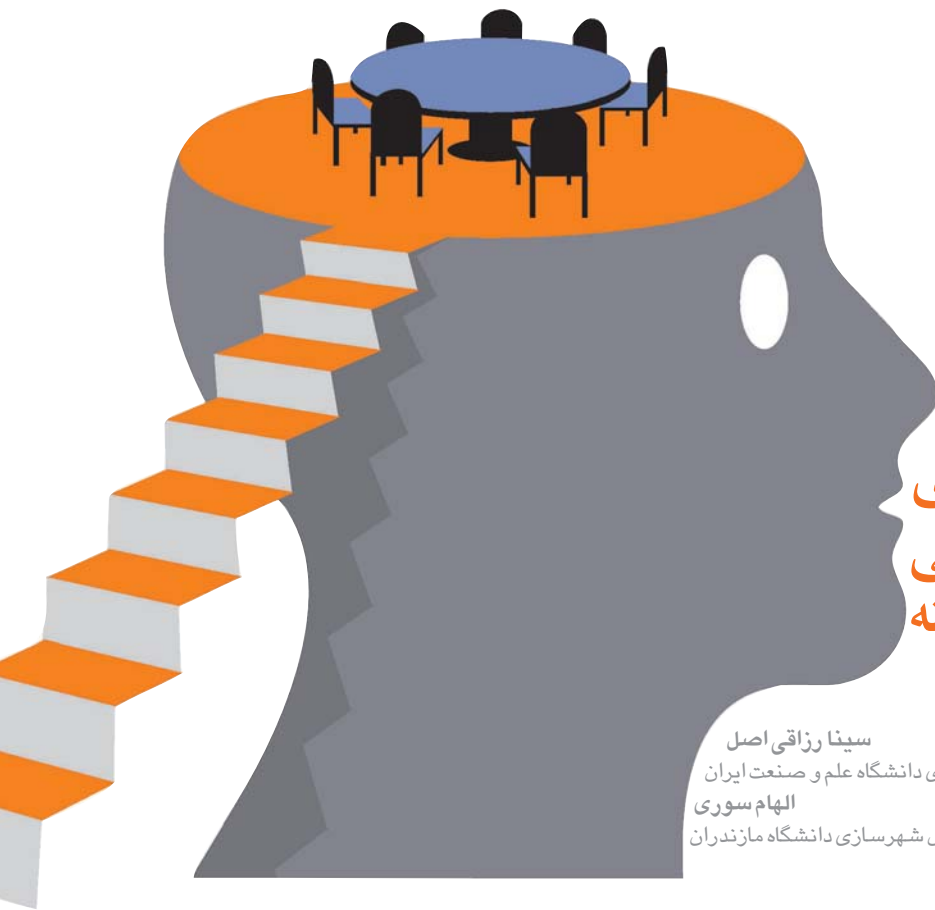
امکان‌پذیر است. همچنین، استفاده از روش‌هایی که برای همگان دست‌یافتنی باشد و در صورت لزوم توجه بیشتر به افراد ضعیف‌تر از جمله مواردی است که دستیابی به این هدف را آسان‌تر می‌سازد.

چهارم، مسئله شرکت‌جستن در یک رابطه است. هر چه یک گروه جمعیتی متنوع‌تر و محروم‌تر از فعالیت باشد، صحبت درباره کل افراد آن دشوارتر ولی تقدم بخشیدن به علائق افراد راحت‌تر خواهد بود. به عنوان مثال در دن هاگ مردم درباره مسائلی از قبیل اینکه آیا می‌توانند جلوی در خانه کسی پارک کنند یا نه دغدغه دارند. پس عموماً علائق شخصی مردم بر علائق جمعی همسایه‌های شان چیره می‌شود. صدای کسانی که بلندتر فریاد می‌زنند، راحت‌تر به گوش می‌رسد. این صداها خطر مردم ساکت و محروم شده‌ای را که صدای شان شنیده نمی‌شود، کاهش می‌دهد. دستیابی به نتایج کوتاه‌مدت در یک روش کامل، موضوع اصلی مورد بحث حکمرانی خوب است. در این شراکت ایجاد شده چند اصل باید همواره مورد توجه و پیگیری قرار گیرد:

- خلق اهداف واضح و بینشی درازمدت که تمامی شرکا نیز در آن سهیم باشند.
- اطمینان از اینکه تمامی شرکا حضور دارند و همواره حضور خواهند داشت. برای این کار از روشی استفاده می‌شود که همه قادر به تعقیب آن باشند.
- توجه به برقراری ارتباط.
- شفاف‌سازی در مورد تقسیم وظایف.
- قدرت دادن به گروه‌هایی که به قدر کافی قوی نیستند تا بتوانند در اجرای این فرایند نقشی داشته باشند - بدون ایجاد انتظارات نادرست.

در نهایت پرسشی که باقی می‌ماند این است؛ اگر همه جوانب حکمرانی به خوبی اجرا شود آیا ضمانتی برای موفقیت این سیاست‌گذاری وجود دارد؟ جواب این پرسش، خیر است. حکمرانی شهری در اصل وسیله است نه هدف. اگر حکمرانی شهری کار خود را به درستی انجام دهد به این معنا نیست که اقدامات دیگری همچون نوسازی، پروژه‌های استخدامی و یا برنامه‌های اجتماعی هم خوب کار خواهند کرد. علاوه بر این، همیشه باید در نظر داشت که عوامل دیگری بر موقعیت‌هایی چون محله‌ها و شهرها تأثیرگذار خواهند بود. اقتصاد، جامعه‌شناسی و عوامل فرهنگی - اجتماعی همان قدر که برای گسترش محله‌ها مهم‌اند برای سیاست‌گذاری شهری نیز اهمیت دارند، چه رسد به جنبه‌های مختلف حکمرانی شهری موجود در این سیاست‌گذاری. از طرف دیگر دلایل متفاوتی وجود دارد مبنی بر اینکه چرا باید این جوانب در سیاست‌گذاری شهری گنجانده و به کار گرفته شود. تعهد بیشتر، قابلیت‌های حکمرانی بالاتر و ارتباطات بهتر بین بخش‌ها، همگی از جنبه‌های مثبت و بسیار ارزشمند حکمرانی شهری هستند که درجه اهمیت‌شان در کشورها، شهرها و محله‌هایی که توسعه منفی دارند، بیشتر است.

نقش آفرینی شوراهای در مدیریت شهری با تأکید بر آسیب‌شناسی شوراهای گذشته

سینا رزاقی اصل
دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری دانشگاه علم و صنعت ایران
الهام سوری
کارشناس شهرسازی دانشگاه مازندران

مقدمه

پیچیدگی مسائل شهری و پدیده‌های جاری در آن به حدی است که مدیریت این مجموعه در هم تنیده نیازمند برنامه‌ریزی و تشکیل سازمان‌های مسئول می‌باشد. مدیریت شهری به عبارتی یک "سازمان گسترده متشکل از تمام عناصر و اجزای رسمی و غیررسمی ذیربط و مؤثر در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهر با هدف اداره، هدایت، کنترل و توسعه همه‌جانبه و پایدار شهر مربوطه" است که از بخش‌ها و نهادهای مختلفی تشکیل می‌شود. یکی از مهم‌ترین ارکان این نظام، شوراهای شهر می‌باشند که نهادی کاملاً مردمی محسوب شده و عهده‌دار بحث، بررسی و تصمیم‌گیری درباره مسائل روزمره و امور مردم هستند. مطابق قانون اساسی و قانون مصوب شوراهای اسلامی^(۱)، مورخ یکم خرداد ۱۳۷۵، وظیفه اصلی مدیریت شهری بر عهده شوراهای اسلامی شهر، که نمایندگان از طرف مردم انتخاب شده‌اند و تعیین‌کننده شهردار می‌باشند، گذاشته شده است. چنانچه در اصل یکصدم قانون اساسی بر شرح وظایف و لزوم شکل‌گیری شوراهای به صورت زیر تأکید شده است:

"برای پیشبرد سریع برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، شورای بخش، شهر و شهرستان صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محله انتخاب می‌کنند" [نوروزی، ۱۳۷۸: ۳۲].

دیگر رکن مسئول در نظام شهری، شهرداری‌ها هستند که انتصاب شخص شهردار از جمله وظایف شوراهای شهر است. بدین ترتیب، همه برنامه‌ها و تصمیم‌های شهرداری باید با هماهنگی و نظارت این شوراهای انجام پذیرد.

این نوشتار به بررسی جایگاه حقوقی شوراهای آسیب‌شناسی شوراهای گذشته و ارائه پیشنهادات و ذکر مواردی می‌پردازد که تحقق آنها در زمینه امور شهری بسیاری از مشکلات موجود را برطرف می‌کند. در گام اول، ماهیت شوراهای، شامل هدف و عملکرد آنها، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در گام بعدی مهم‌ترین آسیب‌هایی که در شوراهای گذشته شهر به چشم می‌خورند، شناسایی می‌شود و در انتها با توجه به شناخت و آسیب‌شناسی شوراهای پیشین، توصیه‌ها و راهکارهایی اجرایی برای تحقق هرچه بهتر نظام شورایی در سطح شهرها ارائه می‌گردد.

هدف از تشکیل شوراهای چیست؟

هدف از تشکیل شوراهای، همان طور که در بخش نخست به آن پرداخته شد، دستیابی به "شهر مطلوب"^(۲) است. در چنین شهری، شهروندان احساس آرامش، راحتی، لذت و امنیت می‌کنند و به لحاظ اقتصادی و معیشتی در رفاه هستند. شهر مطلوب دارای دو ویژگی کیفیت محیطی و کارایی است [غمامی، ۱۳۸۰: ۳۳]. منظور از کیفیت محیطی^(۳) آن است که مجموعه شهری نه تنها به هویت کالبدی و فضایی مطلوب برسد، بلکه از شهریت، ویژگی و مرکزیت نیز برخوردار شود. مقصود از کارایی^(۴) ایجاد سازمان فضایی و عملکردی مناسب در مکان‌گیری فعالیت‌ها و همچنین

تأمین ارتباطات لازم بین عملکردها و استفاده کنندگان برای ارتقای کارآمدی در کارکردهای شهری است [سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۵۵].

عملکرد شوراهای بر اساس قانون چگونه است؟

در قانون شوراهای چهار مسؤولیت و وظیفه عمده بر عهده شوراهاست که عبارتند از:

۱. بررسی و شناخت کمبودها و نارسایی‌های گوناگون محلی (نیازسنجی)
۲. انتخاب شهردار
۳. برنامه‌ریزی و وضع عوارض
۴. تصویب طرح‌های پیشنهادی شهرداری و نظارت بر حسن اجرای آنها.

از این میان وظایف دوم، سوم و چهارم صرفاً مربوط به امور شهرداری‌هاست و وظیفه اول نیازسنجی کلیه امور شهری را شامل می‌شود [پیرمؤذن، ۱۳۸۱: ۴۰]. طبق قانون اساسی و قانون شوراهای اسلامی، نقش اصلی در مدیریت شهری بر عهده شوراهای اسلامی شهر گذاشته شده است. همه برنامه‌ها و تصمیم‌های شهرداری باید با هماهنگی و نظارت این شوراها انجام پذیرد [سعیدنیا، ۱۳۷۹: ۶۹].

اجرا به وزارت کشور ابلاغ شد. این قانون از پنج فصل، نود و چهار ماده و پنجاه و یک تبصره تشکیل شده است. فصل اول این قانون به بیان تشکیلات شوراهای و معیارهای لازم برای تشکیل آن پرداخته است؛ فصل دوم با عنوان "انتخابات، چگونگی انجام انتخابات و شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان" بیان شده است؛ فصل سوم در مورد "وظایف شوراها" است؛ فصل چهارم این قانون با عنوان "ترتیب رسیدگی به تخلفات" راهکارهای رسیدگی به شکایات از شوراهای را بیان کرده است و در فصل پنجم با عنوان "سایر مقررات" مواردی مانند تکلیف سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران برای بخش برنامه‌های آموزشی انتخابات و کلیه اعلامیه‌ها و اطلاعیه‌های مربوط به آن و نظایر آن، شرح داده شده است [سعیدنیا، ۱۳۷۹: ۱۳۵].

آسیب‌شناسی شوراهای گذشته شهر شامل چه مواردی است؟

از آنجا که به لحاظ عملکردی شورای شهر از عناصر مهم مدیریت شهری است، موفقیت در انجام این نقش مستلزم بررسی، تحلیل و آسیب‌شناسی آن در ادوار مختلف زمانی می‌باشد. از این منظر شناخت و تحلیل شوراهای در فرایند تصمیم‌گیری تا اجرا موضوع حائز اهمیتی است که نباید هرگز به دست فراموشی سپرده

تصویر ۱. تراکم جمعیت و نارسایی خدمات شهری. محله باغ شاطر دربند، تهران

شود.

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده در مورد شوراهای شهر به شناخت مسائل و مشکلاتی می‌پردازیم که این شوراها با آن روبه‌رو بوده‌اند. بدیهی است شناخت این عوامل وسیعی در تکمیل و اصلاح آنها، نقش اساسی در پیشبرد هرچه بهتر عملکرد آتی شوراهای خواهد داشت.

قانون شوراهای شامل چه مواردی است؟

قانون "تشکیلات و وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران" در جلسه روز شنبه اول خرداد سال ۱۳۷۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی و سپس تأیید شورای نگهبان رسید و در تاریخ ۱۱/۴/۷۵ از طرف رئیس جمهور برای

آسیب‌ها و مسائل شوراهای شهر در پنج دسته قابل تقسیم‌بندی است:

الف) شوراهای و مشکلات قانونی و حقوقی

مشکلات قانونی شوراهای عبارتند از:

۱. برداشت‌های مختلف از قانون اساسی در زمینه اهداف شورا برای نظارت و اجرا
۲. قانون شوراهای در مورد ارتباط با سایر سازمان‌های مشغول در سطح شهر با نواقص فراوانی روبه‌روست و خط‌مشی شفافیتی در این زمینه ندارد؛
۳. جایگاهی برای شوراهای در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در نظر گرفته نشده است؛
۴. شوراهای در کمیسیون ماده ۵، نماینده ندارند؛
۵. اجرای ناقص و نامتعادل قانون شوراهای در سطوح مختلف؛
۶. در قانون شوراهای، شوراهای استان‌ها و شورای عالی استان‌ها، که طبق قانون اساسی حق ارائه طرح به دولت و مجلس

تصویر ۲. فقدان سیستم فاضلاب شهری در محله باغ شاطر دربند، تهران

شورای اسلامی را دارند، در قانون توجه قرار نگرفته‌اند.

۷. در فرایند تهیه و تصویب طرح‌های شهری، شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی که در واقع مجری طرح‌های شهری هستند، کمترین نقش را دارند.

ب) شوراهای و مشکلات اجتماعی و فرهنگی

این دسته از مشکلات در ارتباط با مردم به عنوان انتخاب‌کننده و اعضای شورای شهر به عنوان انتخاب‌شونده می‌باشد:

۱. رویکرد سیاسی اعضای شوراهای به مسائل فنی و اجرایی و در نتیجه تضییع حقوق شهروندان
۲. مردم، اعضا و مسئولان اجرایی دریافتی روشن و مطابق با قانون از وظایف و عملکرد شوراهای ندارند.
۳. مشارکت اندک افراد در اداره امور شهری

۴. برخورد‌های غیرعلمی و دیدگاه‌های سنتی اعضای شوراهای در رویارویی با مشکلات شهروندان.

ج) شوراهای و مشکلات اقتصادی و مالی

حذف درآمدهای نفتی از منابع مالی مورد نیاز بخش عمران شهری و واگذاری عمده وظایف این بخش به سازمان‌های محلی و مردم و در نتیجه، عدم اطلاعات کافی در مورد وضع اقتصادی و مالی شهروندان از یک طرف و ناشناخته بودن روش‌های مناسب و درخور شرایط اقتصادی شهرها از طرف دیگر، این امر را با پیچیدگی و مشکلات خاصی روبه‌رو ساخته است.

د) شوراهای و مشکل تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی

۱. فقدان مدیریت شهری واحد یکپارچه در سطح شهرهای کشور.
۲. همکاری و هماهنگی اندک سازمان‌های محلی در شهرها با شوراهای شهر.
۳. فقدان شوراهای مکمل همچون شورای اسلامی بخش و شهرستان.
۴. نظام برنامه‌ریزی متمرکز ۵ در سطح کشور و عدم هماهنگی و همخوانی با مسائل محلی در سطح شهر
۵. فقدان نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری شورایی [کوچه، ۱۳۸۳: ۵۳-۴۹].

ه) شوراهای و مسائل جاری در سطح شهر

روند رو به رشد و شتابان شهرنشینی، موجبات گسترش شهرها، رشد روزافزون جمعیت و مسائل و مشکلات شهری را فراهم کرده است که این امر بار مسؤلیت‌های نظام مدیریت شهری به طور عام و شورای شهر به عنوان نهادهای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی مدیریت شهری را دوچندان و در عین حال حساس نموده است. این مشکلات که در این نوشتار از آنها تحت عنوان "مسائل جاری" نام برده می‌شود، به این قرار است:

۱) مسائل جمعیت و خدمات: افزایش بی‌رویه جمعیت و تراکم جمعیت در شهرها، موجبات تشدید مستمر کمبودها در زمینه خدمات و تسهیلات شهری را فراهم نموده است. از طرف دیگر، جابجایی جمعیت در قلمرو شهر، سبب افزایش اسکان‌های خودانگیخته و مسکن زاعه در سطح شهر شده است. علاوه بر اینها، بروز آسیب‌های اجتماعی فراوان در اثر توزیع نابرابر امکانات و خدمات در شهر و نظایر آن نیز از جمله مهم‌ترین معضلاتی است که نظام شورایی بایستی در پی چاره‌اندیشی برای آن باشد.

۲) آب و فاضلاب: محدودیت منابع آب برای تأمین آب شرب سالم و بهداشتی در بسیاری از شهرها، افزایش هزینه‌های تأمین آب، فقدان شبکه‌های فاضلاب شهری در بسیاری از استان‌های کشور و... مهم‌ترین نارسایی‌ها و معضلات مطرح در این بخش می‌باشند که بایستی در صدر دستورات و مصوبات شوراهای شهر قرار گیرند.

۳) محیط زیست و آلودگی: کاهش کیفیت محیطی ناشی از منابع آلاینده، تعریف منابع محیطی، فقدان ضوابط و مقررات زیست محیطی مناسب و قابل اجرا و... مهم ترین آسیب های ناشی از بی توجهی به محیط زیست و تصویب مقررات فاقد ویژگی های زیست محیطی می باشد.

تصویر ۳. ضرورت اتخاذ تدابیر مناسب برای حل مشکلات ترافیک در کلانشهرها - میدان گل ها، تهران.

۴) سوانح طبیعی: استقرار کشور ایران بر روی پهنه زلزله خیز جهان، لزوم توجه به تصویب آیین نامه ها، مقررات و اقدامات معماری و شهرسازی را برای پیش بینی و جلوگیری از وقوع مخاطرات فراوان و غیر قابل جبران، توسط نظام مدیریت شهری، به خصوص شورای شهر، آشکار می کند. همچنین، احتمال بروز سیل با توجه به تغییرات در الگوی جریان های سطحی و شرایط

پی نوشت:

۱. ر.ک. قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران، مصوب: ۱۳۷۵/۲/۱
- 2-Pleasant City
- 3-Environmental Qualities
- 4-Efficiency
- 5-Concentrated Planning System
- 6-People Participation

منابع و مآخذ

۱. بوم سازگان، مهندسان مشاور، طرح جامع تهران، تهران، ۱۳۸۵.
۲. پیرمؤذن، کمال الدین. جایگاه مهم شوراهای مدیریت شهری، ماهنامه شهرداریها، ش ۲۸، تیر ۱۳۸۱.
۳. سعیدنیا، احمد. شهرسازی، مجموعه کتب سبز شهرداری، ج ۱، تهران، انتشارات سازمان شهرداری های کشور، ۱۳۸۲.
۴. سعیدنیا، احمد. مدیریت شهری، مجموعه کتب سبز شهرداری، ج ۱۱، تهران، انتشارات سازمان شهرداری های کشور، ۱۳۷۹.
۵. غامی، مجید. جایگاه شوراهای برنامه ریزی شهری، ماهنامه شهرداریها، ش ۲۷، مرداد ۱۳۸۰.
۶. کوچی، حسین. آسیب شناسی شوراهای گذشته شهر، ماهنامه راه و ساختمان، تیر ۱۳۸۲: ۵۳-۴۹.
۷. نوروزی، کامبیز. مقدمه ای بر مبانی حقوق اساسی شوراهای اسلامی کشوری، ماهنامه شهرداریها، ش ۱، ۱۳۷۸.

تصویر ۴. توسعه های کالبدی جدید و فقدان هویت اجتماعی و مکانی. شهرکرد.

طبیعی رودها و آبراهه ها در بسیاری از شهرهای کشور، نیازمند تصمیمات جدی و مشخص در این زمینه توسط مدیریت شهری است.

۵) ترافیک: افزایش بی رویه جمعیت و تولید بالای وسایل

نقلیه شخصی برای پاسخگویی به نیاز شهروندان از سویی و فقدان کارایی شبکه معابر سطح شهرها به لحاظ انتقال حجم بالای عبور و مرور وسایل نقلیه از سویی دیگر، مشکلات عدیده ای برای تردد خودروهای درون شهری فراهم آورده است.

سهم نسبتاً پائین حمل و نقل عمومی در جایجایی های درون شهری، ارتباط نامناسب بین کاربری های مختلف و یا تغییرات دائمی کاربری ها و شبکه معابر، عدم تکمیل شبکه ارتباطی و به خصوص شبکه بزرگراهی و تداوم شبکه به صورت منقطع و ناپیوسته، نگهداری نامطلوب شبکه معابر شهر و استفاده محدود از فناوری های نوین، مهم ترین موارد آسیب شناسی ناشی از عملکرد ضعیف و بی توجه نظام مدیریت شهری در سطح شهرهاست [بوم سازگان، ۱۳۸۵: ۲۰].

۶) عدم هدایت و کنترل تحولات کالبدی: گسترش بی رویه مرز و محدوده شهرها، نابسامانی و هرج و مرج در نحوه استفاده از زمین، نابسامانی و اغتشاش در سیما و منظر شهری، بی توجهی به میراث و ارزش های طبیعی، تاریخی و فرهنگی، فرسودگی های بافت شهری و نظایر آن، از مهم ترین آسیب های موجود در شهرهای کشور هستند که لزوم تدوین نظام های جامع برنامه ریزی و نظارت را در نهادهای مسؤو ل اداره شهر از قبیل شوراهای و شهرداری ها تبیین می کند.

نتیجه گیری

با مطالعه و شناخت مهم ترین آسیب های موجود در شوراهای گذشته شهر، پیشنهادات و راهکارهایی در جهت تحقق هرچه بهتر مفهوم نظام شورایی و ارتقای نقش و عملکرد آنها در نظام مدیریت شهری ارائه می شود. در این میان "مشارکت مردمی"^(۶)، "برنامه ریزی متمرکز اداری" و "ارتباط با سایر ارکان مدیریت شهری" از مهم ترین مفاهیمی هستند که در ارتباط با آسیب شناسی شوراهای مطرح می باشند. برخی از مهم ترین پیشنهادات برای تحقق هرچه بهتر نظام شورایی به شرح زیر است:

- ۱) اصلاح و تکمیل قانون شوراهای به منظور به روز نمودن قانون شوراهای، تشکیلات فرودست و فرا دست
- ۲) پیش بینی و برقراری منابع درآمدی برای شوراهای شهری
- ۳) تشکیل کمیته تخصصی و علمی برای رفع مسائل و مشکلات شهرها در داخل شوراهای شهری
- ۴) تلاش شوراهای برای کاهش شکاف میان برنامه و واقعیت در برنامه ریزی و تصمیم سازی های دولتی
- ۵) لزوم نگرش "برنامه ریزی با مردم" به جای "برنامه ریزی برای مردم"
- ۶) تقویت مشارکت تنگاتنگ مردم، شوراهای، مجلس و دولت و دست یافتن به توسعه پایدار شهری
- ۷) تبدیل ذهنیت اجرایی شهرداری ها به ذهنیت برنامه ریز و مشارکت شوراهای در این خصوص با شهرداری ها
- ۸) اعطای اختیارات کامل به شوراهای و عدم تمرکز واقعی اداری به طور کامل
- ۹) ایجاد سیستم اطلاع رسانی شورایی برای شناسایی شورا به مردم
- ۱۰) ایجاد مدیریت یکپارچه در سطح شهر

(بخش اول)

اصول و مبانی خلاقیت در مدیریت شهری

عبدالرضا کردی
عضو هیات علمی جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران
مدیر مرکز خدمات تخصصی توسعه خلاقیت

می‌توانند به علوم شهری دسترسی داشته باشند. به این ترتیب، فاصله شناختی مدیران شهری و تولیدکنندگان علوم شهری باعث شکاف شناخت‌شناسی مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در کشور می‌گردد. این خلاء به این دلیل به وجود می‌آید که در برنامه‌های توسعه کشور، مدیریت شهری به عنوان محوری اساسی و استراتژیک در اقتصاد ملی مورد توجه قرار نگرفته است. زیرا فقدان مدیریت شهری خلاق تنها باعث تخریب فضای عمومی شهر و یا به هدر رفتن بودجه ناشی از عوارض شهروندان نمی‌شود، بلکه فرهنگ مصرف‌ساکتبان شهر را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. وقتی آنها مشاهده می‌کنند که ساختمانی ساخته می‌شود بدون آنکه توجه علمی داشته باشد و یا فضای فرهنگی تأسیس می‌گردد بدون آنکه رابطه فرهنگی لازم و پاسخگو را با زندگی فرهنگی شهروندان داشته باشد یا جشنواره‌ای طراحی می‌شود بدون آنکه به نیاز مخاطب توجه گردد یا در منطقه شهری هزینه‌ای برای دوچرخه‌سواری صرف می‌شود، بدون آنکه شیب خیابان‌های آن منطقه اجازه حرکت سالم را به دوچرخه‌سوار بدهد، در حقیقت در حال آموزش نادرست برنامه‌ریزی کردن، نادرست خرج کردن و نادرست زیستن است. پس فرهنگ زیستی و اجتماعی خود را از دست می‌دهد.

حال آنکه مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای محترم دومین شورای شهر تهران (مهندس چمران و همکاران) امانتداری در فرهنگ مردم، امانتداری در رأی مردم و امانتداری در اخلاق مردم را به عنوان رویکردی ضروری و زیربنایی مورد سفارش قرار دادند. پس یک اصل در مدیریت شهری خلاق این است که بایستی دانش خلاقیت و دانش مدیریت شهری داشته باشیم و از ترکیب این دو دانش به دانش نوینی به نام مدیریت شهری خلاق برسیم. بر اساس وظیفه محوله برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور تولید دانش از رسالت‌های دانشگاه است، ولی نهضت ترجمه در مدیریت شهری در حال حاضر مانع بزرگی بر سر راه تولید دانش مدیریت شهری خلاق می‌باشد. پس گام اول حرکت اصولی و مبنایی خلاقیت در مدیریت شهری به تولید علم مدیریت شهری بر اساس رهنمود مقام معظم رهبری در نهضت تولید علم برمی‌گردد.

کتاب شهر فردا، تألیف کنت پاول و ترجمه دکتر علی اشرفی، را که یکی از تولیدات علمی ترجمه‌شده انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور است مطالعه می‌کردم. به عنوان یک محقق تلاش نمودم تا

سابقه علم مدیریت شهری به پیدایش شهر و ضرورت تدوین اصول و مقررات و قوانین زیستن انسان‌ها در کالبد زیستی روانی و اجتماعی شهروندی برمی‌گردد. ولی سطح پاسخگویی و توانایی حل مسائل شهری بسته به میزان خلاقیت و بهره‌مندی مدیران شهری است؛ به همین علت از زمان صدور مجوز مرکز خدمات تخصصی توسعه خلاقیت، به عنوان مدیر آن مجموعه و رئیس شورای علمی مرکز، ضرورت تدوین منابع علمی و تولید علم مدیریت خلاق شهری را سرلوحه کار خود و همکاران قرار داده و در این راستا تلاش علمی و تحقیقاتی زیادی را صرف داشته‌ایم. در همین راستا دوره‌های آموزش حضوری و غیرحضوری مدیریت خلاق شهری برای معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی واحد تهران به عنوان یک پروژه مطالعاتی علمی - کاربردی و کیفیت بخش مدیریت شهری مورد توجه قرار گرفته است. نکته اصلی مدیریت خلاق شهری، در اصول و مبانی خلاقیت در مدیریت شهری می‌باشد، زیرا مجموعه قوانین شهرداری‌ها پیوسته پس از سال‌ها درگیری و صرف انرژی زیاد مدیریت شهری به تناسب تحولات شهری مورد عنایت و توجه قرار گرفته و به عنوان ابزار کارآمد مدیریت شهری متناسب با رویدادها و نیازهای روز و رشد شهر و فرایندهای شهری بازنگری، اصلاح و تدوین مجدد شده است.

مقاله‌ای از خانم زهره خوش‌نمک تحت عنوان بی‌قانونی در طراحی شهری (افسردگی بر شهرهای ما حکومت می‌کند) به نقد نیایدهای شهری در زندگی شهری می‌پردازد؛ بدون اینکه به چه نیایدهای شهری توجه روشن و کاربردی داشته باشد.

همین نگارش نشان می‌دهد که تفکر نقاد و خلاق را با نقادی غیرخلاق مدیریت شهری اشتباه گرفته‌ایم. به همین دلیل نگارنده با نگارش و توجه غیرخلاق به مدیریت شهری تنها عنوان می‌کند که شهردار باید، مدیریت شهری باید، فضای شهری باید، ولی طراحی برای اجرای این باید‌ها اعلام نمی‌کند. زیرا در کشوری که درصد رشد جمعیت را شهرنشینان به خود اختصاص می‌دهند، هیچ دانشگاه خاص یا مستقلی وظیفه علوم شهروندی را به عهده ندارد. پس تا زمانی که تولید علم مدیریت شهری، اقتصاد شهری، برنامه‌ریزی شهری، فرهنگ شهری، حمل و نقل شهری، زیباسازی شهری و غیره صورت نپذیرد، مدیران شهری تنها به صورت فردی و یا پراکنده

ارتباطی شهروندی و پژوهشی با این کتاب برقرار کنیم، اما دریافتیم که کتاب برای شهرهایی نوشته شده است که من در آنها زندگی نمی‌کنیم. شاید یک خیابان یا محله یا ناحیه شهری را بتوانیم با مفاهیم این کتاب شبیه‌سازی کنیم، ولی چیزی که می‌تواند خیلی برای شهر امروز من نه شهر فردای کنت پاول مطرح باشد یکسری مشکلات اساسی است که بایستی از طریق تکنیک حل مسأله به آنها پردازیم. گرچه شهرداری تهران هم در همایش بین‌المللی حل مسأله شرکت کرده بود، ولی فرایند حل مسأله شهری را بایستی به عنوان یک تخصص به حریم مدیریت شهری شهرداری، طراحی شهری، مدیریت خلاق شهری، فرهنگ شهری و برنامه‌ریزی استراتژیک و زندگی شهری وارد کنیم. به همین علت این سلسله مقالات (خلاقیات در مدیریت شهری) را با همکاری اعضای شورای علمی مرکز خدمات تخصصی توسعه خلاقیات تدوین و در اختیار خوانندگان پژوهنده نشریه علمی - تخصصی شهرداری‌ها قرار می‌دهیم تا خودمان یک منتقد غیرپاسخگو نباشیم. زیرا ما در دانشگاه‌های کشور به عنوان جهادگر علمی وظیفه داریم به رویکردهای پرداخته نشده بیشتر پردازیم و وظیفه پاسخگویی علمی خود را صحیح انجام دهیم. برای آنکه نگاه مبنایی خود را از خلاقیات به مدیریت شهری خلاق انتقال دهیم بایستی با تعدادی از صاحب‌نظران خلاقیات و نظرات آنان آشنا شویم. لوتانز (۱۹۹۲) در این باره چنین می‌گوید: "خلاقیات عبارت است از تلفیقی از اندیشه و رهیافت‌های افراد یا گروه‌ها با روشی جدید."

رایینز (۱۹۹۲) محقق دیگری در علوم خلاقیات اعتقاد دارد که خلاقیات به معنای توانایی ترکیب ایده‌ها در یک روش منحصر به فرد و ایجاد پیوستگی بین ایده‌هاست.

ولی تنها حفظ کردن این تعاریف اهمیت ندارد، زیرا مدیریت شهری برای آنکه خلاق باشد بایستی ضمن ارتقای دانش خلاقیات خود در حوزه مدیریت شهری، فهم خلاقانه‌ای نیز از شهر، رشد شهری، حیات شهری، تفاوت شهرنشین و شهروند، و ضرورت پرداختن به مدیریت شهری خلاق داشته باشد. در چنین شرایطی می‌تواند مدیریت شهری خلاق داشته و توان تجزیه و تحلیل خلاقانه مسائل شهری را به دست بیاورد. به این ترتیب، در ایده‌یابی، ایده‌پذیری و ارتباط با شهروندان خود نیز رویکردی خلاق و مبتکرانه خواهد داشت.

با این مقدمه از نگاه لوتانز (۱۹۹۲) و خودمان اگر بخواهیم خلاقیات در مدیریت شهری را مجدداً تعریف کنیم بگوییم: خلاقیات در مدیریت شهری عبارت است از تلفیق اندیشه و رهیافت‌های صاحب‌نظران مدیریت شهری مدرن با مبانی و ارزش‌های بومی و روشی نو در بررسی مسائل و مشکلات شهری و راه‌گشایی برای آنها به صورتی بدیع و تازه. شاید خود لوتانز هم احساس کند که ما در ابعادی از این تعریف با او تفاوت و حتی فاصله شناختی داریم. ولی ما تا کی می‌توانیم شهر خود را از نگاه شهروندان ناآشنا به زندگی شهری ما بررسی کنیم. اما ترکیب اندیشه خود با اندیشه‌های نوین جهانی مشروط بر آنکه به اصالت‌ها و داشته‌های ما صدمه نزنند می‌تواند خلاقیات در تولید علوم شهری و پاسخگویی نیازهای مان

باشد.

در نگاه رایینز (۱۹۹۲)، اگر بخواهیم با اندیشه خودمان ترکیب کنیم نیز، خلاقیات در مدیریت شهری را بایستی به معنای توانایی ترکیب ایده‌های معماری، شهرسازی، رفتارسازی، فرهنگ‌سازی و زیباسازی شهری را در یک روش منحصر به فرد مدیریتی و مبتنی بر ایجاد پیوستگی بین ایده برای تحقق شهری یکپارچه، هماهنگ، همسو و دارای تعادل رشد رفتار انسانی - اجتماعی در نظر گرفت. ولی باز فراموش نکنید به جای اینکه ما اندیشه خود را شبیه اندیشه‌های لوتانز و رایینز کنیم در اصل اندیشه‌های آنان را با اصول و مبانی خودمان بومی سازی کرده‌ایم.

درست به عکس این اندیشه در شماره ۳۰ فصلنامه شهرداری‌ها، آبان ۱۳۸۰، شماره ویژه گفت و گو و تعامل در شهر را دقیقاً تحلیل محتوایی نموده و عناصر زیر را استخراج نمودیم:

- ۱- فضای کالبدی و گفت و گو در شهر
- ۲- فرصت گفت و گوی شهروند با مدیریت شهری
- ۳- فرصت گفت و گوی شهروند با شهروندان
- ۴- ترافیک و فضای گفت و گوی شهروندی
- ۵- فضاهای گفت و گو در رُم و یونان باستان
- ۶- گفت و گو در آمفی‌تئاتر، سالن‌های اجتماعات، مدرسه و حتی کاروانسراها

- ۷- پیاده‌روها و گفت و گوی شهروندی
  - ۸- پارک و گفت‌وگویی شهروندی
  - ۹- میدان‌های عمومی فرانسه، فضایی مناسب برای گفت و گو
  - ۱۰- اینترنت، فضایی مناسب برای گفت و گو
  - ۱۱- کافه‌گالری، فضایی برای گفت و گوی هنرمندان
- جای بسی تعجب بود که محورهای زیر کاملاً مورد بی‌توجهی قرار گرفته و هیچ صحبتی از آن نشده بود به طوری که خواننده به فکر فرو می‌رفت؛

آیا مسجد جای مقدسی برای گفت و گوی بنده با خداوند، انسان با انسان و مدیران با شهروندان نیست؟! در حالی که در زمان مدیریت شهری دکتر احمدی‌نژاد این خلاقیات صورت گرفت که مساجد مکانی برای ارتباط مستقیم شهروند با مدیریت شهری محسوب گردد.

در این نگارش مکان‌های عمومی چون حسینیه، تکایای مذهبی، سقاخانه‌ها، تعزیه‌خوانی و بسیاری از مکان‌های گفت و گوی سنتی نادیده گرفته شده بود. پس خلاقیات در مدیریت شهری در نگاه اول نیازمند جسارت پرداختن به مواردی است که همه آنها را بعید می‌دانند. زیرا در همان شماره می‌بینیم که فرایند درست و سالم نگریستن به مسائل شهری جای ابهام دارد:

- ۱- شهرسازی ما نشان می‌دهد که ایران تقریباً فاقد فضاهای عمومی گفت و گو بوده است (ص ۹، شماره ۳۵).
- ۲- تا پیش از دوران صفویه حدود ۸۰۰ سال حکومت ترک و عرب بر سر ما بوده است و مردم با آنها هیچ‌گونه ارتباط و پیوندی نداشته‌اند (ص ۹، شماره ۳۵).

منابع

۱) خوش‌نمک، زهره. بی‌قانونی در طراحی شهری (افسردگی به شهرهای ما حکومت می‌کند) ماهنامه شهرداری‌ها، سال دوم، شماره ۲۴، اردیبهشت ۱۳۸۰، ص ۶۹-۷۳.

۲) شماره ویژه گفت و گو و تعامل در شهر، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۳۰، سال سوم، آبان ۱۳۸۰.

۳) کردی، عبدالرضا. مبانی نوآندیشی، نوآوری و خلاقیات، دفتر آموزش عمومی وزارت آموزش و پرورش، انتشارات پیشگامان تربیت، ۱۳۷۹.

۴) کردی، عبدالرضا. تربیت خلاق، انتشارات سیمرغ، ۱۳۸۲.

۵) ریچارد جانگ و کیت کلی. آموزش تفکر و حل‌مسأله در کار، ترجمه پرویز امینی، انتشارات قدیانی، ۱۳۷۹.

مروری بر نظام اداره لندن

میثم بصیرت

دانشجوی دکتری شهرسازی دانشگاه تهران

ترتیب، بخشی از فعالیت‌های حکومت لندن بزرگ با هدف کاهش جرایم و بزهکاری‌ها و برنامه‌ریزی اجتماعی انجام می‌شود. برای تأمین امنیت این شهر، پلیس کلانشهری لندن زیر نظر شهردار به فعالیت می‌پردازد. فضاهای باز، حدود ۳۰ درصد از مساحت لندن را به خود اختصاص می‌دهند. در لندن ۱۴۷ پارک و باغ به ثبت رسیده و این شهر هشت پارک سلطنتی دارد. همچنین لندن دارای چهار سایت میراث فرهنگی جهانی و هفده موزه ملی است که بدین ترتیب جذابیت‌های فراوانی برای گردشگران دارد. در چنین شرایطی، حکومت لندن بزرگ، جدا از مسئله همیشگی ترافیک مجبور به تمرکز بر موضوعات گردشگری، محیط‌زیست، توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. جالب است بدانیم که ۴۰ درصد خانوارهای لندن بزرگ فاقد اتومبیل هستند، ۷۵ درصد افرادی که در لندن مرکزی^(۴) کار می‌کنند از سیستم حمل و نقل عمومی برای رفت و آمد به محل کار استفاده می‌کنند و در هر روز ۴/۶ میلیون سفر در شهر لندن صورت می‌گیرد که ۲/۶ میلیون سفر آن با مترو انجام می‌شود.

نظام اداره لندن بزرگ

لندن بزرگ که همزمان یک منطقه و یک کانتی^(۵) در سطح

جدول شماره یک

بخش	تعداد نمایندگان
شورای شهر بریستول	۲
مشارکت بازسازی بریستول	۱
شرکای اصلی و عمده	۳
جامعه و بخش‌های آزاد و داوطلب	۴
ساکنان محلی	۴
تجار و بازاریان محلی	۱

روش‌های اداره امور شهر در کشورهای مختلف جهان و نیز در درون مرزهای مختلف یک کشور، دارای ویژگی‌های متفاوتی است. این ویژگی‌ها سبب شده است تا در انتخاب مدل و روش اداره هر یک از شهرها آگاهی از تجربیات جهانی و شیوه‌های مختلف مدیریت شهری اهمیت فراوانی یابد. به منظور آشنایی بیشتر با تجربیات جهانی اداره امور شهرها، از این پس در این بخش تلاش می‌شود نظام اداره شهرهای مختلف جهان مورد بررسی قرار گیرد و از این طریق آموزه‌هایی برای اداره شهرهای ایران شناسایی و ارائه گردد^(۱).

لندن بزرگ^(۲) در یک نگاه

لندن بزرگ با مساحت ۱۵۸۴ کیلومتر مربع، ۱/۲ درصد از مساحت کل کشور انگلستان را به خود اختصاص داده است و با جمعیت ۷/۲ میلیون نفری، بزرگ‌ترین شهر اروپا به شمار می‌آید. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که جمعیت لندن در سال ۲۰۲۰ به بیش از ۸ میلیون نفر خواهد رسید. لندن در بین مناطق مختلف کشور انگلستان بالاترین میزان بیکاری را دارد. این میزان ۷ درصد می‌باشد که در مقایسه با میزان بیکاری کشور انگلستان ۴/۷ درصد بالاتر است. از سال ۲۰۰۰، منطقه لندن بزرگ به وسیله حکومت لندن بزرگ^(۳) اداره می‌شود. امروزه اصطلاح لندن اغلب به لندن بزرگ و به عبارتی مجموعه شهری لندن اطلاق می‌گردد. برای شناخت بهتر لندن بزرگ باید به جایگاه این شهر در نظام شهر - منطقه‌های جهانی توجه کرد. بر این اساس، شهر لندن در بسیاری از منابع و مطالعات به عنوان پراهمیت‌ترین و یا یکی از پراهمیت‌ترین شهر - منطقه‌های جهان مورد توجه قرار گرفته است. امروزه لندن یکی از مراکز اصلی تجاری، فرهنگی و گردشگری جهان به شمار می‌آید.

در شرایطی که ۳۰/۷ درصد از جمعیت لندن به گروه‌های اقلیت قومی تعلق دارند، تلاش برای کاهش فاصله میان گروه‌های مختلف اجتماعی و کاهش تعارضات قومی و مذهبی در این شهر اهمیت بسزایی یافته است. امنیت شهر لندن نیز از جمله موضوعات اساسی این شهر محسوب می‌شود. بدین

کشور انگلستان محسوب می‌شود، دارای یکی از جدیدترین نظام‌های اداره ممکن برای کلانشهر است.^(۶) بررسی لندن، دوره‌ای ۱۵۰ ساله در عبور از دیگر تجارب حکومت بر لندن بزرگ (از قبیل هیئت کلانشهری امور لندن، شورای کانتی لندن، شورای لندن بزرگ، حکومت لندن بزرگ و جز آن) را نشان می‌دهد.

برای تشکیل حکومت لندن بزرگ، در سال ۱۹۹۹^(۷) میلادی قانون جامعی به نام "قانون حکومت لندن بزرگ" به تصویب رسید، ضمن آنکه شهروندان لندن با شرکت در انتخاباتی در سال ۲۰۰۰ به این ساختار جدید رأی مثبت دادند. قانون حکومت لندن بزرگ به طور جامع به تعریف ساختار، نحوه

برای تشکیل حکومت لندن بزرگ، در سال ۱۹۹۹ میلادی قانون جامعی به نام "قانون حکومت لندن بزرگ" به تصویب رسید، ضمن آنکه شهروندان لندن با شرکت در انتخاباتی در سال ۲۰۰۰ به این ساختار جدید رأی مثبت دادند

انتخاب، شرح وظایف، نحوه فعالیت و رویه‌های اداری و مالی، تعریف عملکرد و اختیارات شهردار، شورا و بدنه‌های عملکردی و دیگر جوانب فعالیت حکومت لندن بزرگ می‌پردازد.

سیستم کنونی اداره لندن بزرگ ساختاری دو سطحی دارد. در سطح نخست، حکومت لندن بزرگ موسوم به GLA قرار دارد و سپس در زیر آن بوروهای ۳۲ گانه لندن بزرگ به ارائه خدمات روزمره به شهروندان می‌پردازند. حکومت لندن بزرگ از دو عنصر اصلی شهردار و شورای قانونگذاری تشکیل شده است که هر دو به طور مستقیم به وسیله شهروندان انتخاب می‌شوند. شورای قانونگذاری لندن بزرگ^(۸) از ۲۵ عضو تشکیل می‌شود. که به طور مستقیم از سوی شهروندان و همزمان با شهردار انتخاب می‌گردند. این شورا فعالیت‌های شهردار را مورد بررسی قرار می‌دهد و از او در مورد تصمیماتش پرسش می‌کند. شورا همچنین به دیگر موضوعات مهم در خصوص شهروندان لندن رسیدگی می‌کند و پس از انتشار یافته‌ها و توصیه‌های منتج از این بررسی‌ها، پیشنهاد اجرایی خود را به شهردار ارائه می‌کند. قلمرو فضایی حکومت لندن بزرگ، محدوده تعریف شده در قانون حکومت لندن بزرگ (۱۹۹۹) است؛ محدوده کنونی

لندن، از ترکیب سه منطقه رسمی - از مناطق ۹ گانه - کشور انگلستان^(۹) شکل می‌گیرد. این منطقه دارای ۱۲۶۵۳ نفر جمعیت و ۸۳۸۲ کیلومتر مربع مساحت است. بدین ترتیب، جمعیت این منطقه ۱/۷ برابر و مساحت آن نیز ۵/۳ برابر لندن بزرگ است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که نهاد یا سطحی از حکومت که به طور خاص مسئولیت اداره منطقه کلانشهری لندن را عهده‌دار باشد وجود ندارد. به عبارت دیگر، حکومت لندن بزرگ تنها در سطح منطقه لندن به عنوان منطقه‌ای اداری و رسمی و نه عملکردی به ایفای نقش می‌پردازد^(۱۱).

در اینجا توجه به نقش دفتر حکومت مرکزی در امور لندن معروف به GOL که در سال ۱۹۹۲ تأسیس شده، در اداره امور لندن ضروری است. این دفتر نماینده حکومت مرکزی در لندن محسوب می‌شود و برای اجرای سیاست‌های حکومت مرکزی و دستیابی به اهداف آن، با سازمان‌های متعددی به همکاری می‌پردازد. همچنین، در فراهم آوردن زمینه‌های آغاز به کار حکومت لندن بزرگ نقشی مؤثر داشته است و امروزه نیز نقشی اساسی در برقراری ارتباط میان حکومت بزرگ لندن، شهرداری لندن و شورای قانونگذاری لندن و ادارات مختلف ایفا می‌کند. دفتر حکومت مرکزی در امور لندن هماهنگ‌سازی حکومت مرکزی در زمینه استراتژی‌های شهردار در مورد توسعه اقتصادی، حمل و نقل، کیفیت هوا، مواد زائد، تنوع زیستی، آلودگی صوتی، انرژی و توسعه فضایی را بر عهده دارد. GOL مسئول اداره چهل برنامه سرمایه‌گذاری در لندن است که هزینه‌ای بیش از ۲/۵ میلیارد را در سال ۲۰۰۴-۲۰۰۳ در بر داشته است. این برنامه‌ها را بخش‌های مختلفی چون گروه‌های اجتماعی کوچک، مؤسسات خیریه بزرگ و بوروهای لندن اجرا می‌کنند^(۱۲).

زمینه‌های فعالیت حکومت لندن بزرگ

مهم‌ترین زمینه‌های فعالیت حکومت لندن بزرگ را می‌توان در مواردی چون حمل و نقل، پلیس، آتش‌نشانی و برنامه‌ریزی امداد اضطراری، توسعه اقتصادی، برنامه‌ریزی، فرهنگ، محیط‌زیست و سلامت خلاصه کرد. بوروهای ۳۲ گانه لندن به عنوان واحدهای خرد تقسیمات شهری لندن خدمات روزمره شهری را تأمین می‌کنند و بدین ترتیب می‌توان نقش حکومت لندن بزرگ را تأمین خدمات کلان در گستره شهر لندن و توجه به امور استراتژیکی که بر کل گستره شهر مؤثرند، دانست. در

پیرایند ۱. معرفی بوروهای لندن بزرگ

شهر لندن دارای ۳۲ بورو^(۱۳) است. این بوروها بخش اعظم خدمات روزمره مورد نیاز شهر لندن را ارائه می‌کنند. هر یک از بوروها دارای شورایی است که در حدود ۶۰ نماینده انتخاب شده به وسیله ساکنان، در آن عضویت دارند. بوروها در خصوص خدماتی چون آموزش، مسکن، خدمات اجتماعی، نظافت خیابان‌ها، جمع‌آوری زباله، برنامه‌ریزی محلی، راه‌ها و خدمات هنری و تفریحی به ایفای نقش می‌پردازند. بوروها مسئولیتی در مورد خدمات پلیس یا سلامت ندارند. انتخابات بوروهای لندن هر چهار سال یک بار برگزار شده و در مجموع ۱۸۶۱ نماینده انتخاب می‌شوند.

منبع: ایرانیان، ۱۳۸۴

ایفای نقش‌های مورد اشاره، چهار بدنه عملکردی حکومت لندن شامل اداره آتش‌نشانی و برنامه‌ریزی امداد اضطراری،

منطقه لندن، مناطق ۹ گانه کشور انگلستان را در برمی‌گیرد. منطقه کلانشهری لندن به عنوان منطقه عملکردی کلانشهر

حمل و نقل لندن، مؤسسه توسعه لندن و پلیس کلانشهری لندن نقشی اساسی دارند. این موارد در پیرابند ۲ به طور مختصر معرفی شده‌اند.

در خصوص وظایف محول شده به حکومت لندن بزرگ، شهردار لندن دارای اختیارات و وظایف متنوعی است. وی برنامه‌ها و سیاست‌های مورد نیاز شهر لندن را در مورد موضوعات مختلفی چون حمل و نقل، ساختمان و کاربری زمین، توسعه اقتصادی، فرهنگ و مانند آن تنظیم می‌کند، نماینده ساکنان لندن در داخل و خارج کشور محسوب می‌شود، مدیریت فعالیت‌های اجرایی حکومت منطقه‌ای لندن بزرگ (GLA) را بر عهده دارد، بودجه حکومت لندن بزرگ و بودجه نهاد

همچنین موظف به تهیه استراتژی‌های موضوعی و موضعی دیگری برای لندن است. این استراتژی‌ها باید با دیگر استراتژی‌ها سازگار باشند و طرح لندن نیز به عنوان چارچوب فضایی که این طرح‌ها را یکپارچه می‌سازد، عمل می‌کند. هر یک از این طرح‌ها باید سیاست‌های ملی، الزامات بین‌المللی و سه موضوع را مورد توجه قرار دهند: سلامت شهروندان لندن، برابری فرصت‌ها، و همکاری برای دستیابی به پایداری در سطح کشور انگلستان.

در زمان حاضر شهردار لندن استراتژی‌های خود را در ۸ محور با عناوین کیفیت هوا، تنوع زیستی، فرهنگ، توسعه اقتصادی، آلودگی صوتی، توسعه فضایی (طرح لندن) و مواد زائد

پیرابند ۲. بدنه‌های کارکردی^(۱۳) حکومت لندن بزرگ و وظایف آنها

در کنار GLA، چهار بدنه کارکردی برای اداره لندن بزرگ به فعالیت می‌پردازند. این سازمان‌ها که گاهی در کنار یکدیگر به نام GLA group خوانده می‌شوند شامل اداره آتش‌نشانی و برنامه‌ریزی امداد اضطراری، حمل و نقل لندن، مؤسسه توسعه لندن و پلیس کلانشهری لندن هستند که در ادامه به طور مختصر معرفی شده‌اند.

اداره آتش‌نشانی و برنامه‌ریزی امداد اضطراری

(London Fire and Emergency Planning Authority) LFEPA

LFEPA، جدا از انجام وظیفه به هنگام وقوع آتش سوزی و حوادث اضطراری در شهر لندن، بر اجرا و عمل به مقررات ایمنی نظارت می‌کند. ضمن آنکه در زمینه امنیت در مقابل آتش به اطلاع‌رسانی می‌پردازد و فعالیت‌های متعدد برنامه‌ریزی امداد اضطراری را اجرا می‌کند.

حمل و نقل (Transport for London) TFL

TFL، بدنه یکپارچه مسئول در مورد سیستم حمل و نقل لندن است و نقش آن اجرای استراتژی شهردار برای لندن و مدیریت خدمات حمل و نقل در تمامی نقاط لندن بزرگ می‌باشد. این نهاد به تأمین اتوبوس، حمل و نقل آبی و ریلی سبک می‌پردازد و نگهداری راه‌های اصلی لندن را نیز برعهده دارد. ضمن آنکه خدمات تاکسی‌های دارای پروانه لندن را سامان می‌بخشد و اداره مترو لندن را هم بر عهده دارد. TFL را هیئت مدیره‌ای که بر اساس دانش خود در زمینه مسائل حمل و نقل توسط شهردار انتخاب می‌شوند اداره می‌کند. ریاست این هیئت بر عهده شهردار لندن است.

مؤسسه توسعه لندن (London Development Agency) LDA

مؤسسه توسعه لندن، وظیفه آماده‌سازی استراتژی توسعه اقتصادی لندن و بسیج منابع و استفاده از پشتیبانی صدها سازمان مشارکت‌کننده را برای دستیابی به اقتصادی پررونق در شهر لندن بر عهده دارد. این مؤسسه در چهار زمینه اصلی به فعالیت می‌پردازد: ۱) باززنده سازی شهر لندن، ۲) پشتیبانی از مردم، ۳) تقویت فعالیت‌های اقتصادی و ۴) بازاریابی و تبلیغ در مورد جایگاه لندن

پلیس کلانشهری لندن (Metropolitan Police Authority) MPA

پلیس کلانشهری لندن مسئول ارائه خدمات پلیسی مؤثر و کارا برای شهر لندن است.

منبع: <http://www.london.gov.uk>

منتشر کرده است. ضمن آنکه استراتژی‌های شهردار در موضوعات فرعی دیگری در حال تهیه‌اند که از آن میان استراتژی‌های وی با موضوعاتی چون سالمندان، مراقبت از کودکان، کودکان و نوجوانان، انرژی، غذا، صدمه‌های ناشی از الکل و مواد مخدر در پایتخت، کارتن خواب‌ها، خشونت بومی و مسئله سرمایه‌گذاری در پایتخت منتشر شده است^(۱۴).

نگاهی به نحوه تأمین مالی حکومت لندن بزرگ

بخش غالب هزینه‌های حکومت لندن بزرگ از طریق کمک‌های مالی حکومت مرکزی و بخش کوچکی از آن از مالیات‌های محلی تأمین می‌شود. خودکفایی مالی - در معنایی که از سال ۱۳۶۸ در ایران مطرح شده است - در لندن کنار

حمل و نقل لندن را تنظیم و فعالیت‌های آنها را هدایت می‌کند و مقام‌های مسئول پلیس کلانشهری و اداره برنامه‌ریزی آتش‌نشانی و امداد اضطراری لندن را برمی‌گزیند. همچنین وی نقشی مهم در هدایت و راهبری بدنه‌های عملکردی حکومت لندن بزرگ بر عهده دارد (بصیرت، ۱۳۸۵).

قانون حکومت لندن بزرگ در سال ۱۹۹۹ وظیفه برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح لندن را بر عهده شهردار می‌گذارد و وی را ملزم به تهیه استراتژی توسعه فضایی برای لندن - که شهردار نام آن را طرح لندن گذاشته است - و بهنگام‌سازی مداوم آن می‌کند. طرح مذکور در عمل جایگزین رهنمودهای استراتژیک موجود می‌شود و تمام طرح‌های محلی بوروها نیز باید در انطباق کامل با این طرح تهیه شوند. شهردار

گذاشته شده است و شهرداری لندن از کمک‌های دولتی استفاده می‌کند، به طوری که دولت در سال ۲۰۰۵ میلادی چهار میلیارد پوند در اختیار شهرداری لندن گذاشت تا برخی پروژه‌ها را اجرایی کند. منبع درآمدی دیگری که شهرداری لندن به خوبی از آن بهره می‌گیرد، مالیات بر درآمد است. مالیات حدود ۱۹ درصد از کل هزینه زندگی هر شهروند لندن را از بدو تولد تا مرگ تشکیل می‌دهد. مالیات و عوارض و همچنین کمک‌های دولتی عمده‌ترین منابع درآمدی شهرداری لندن به شمار می‌آیند.

بخش سوم قانون حکومت لندن بزرگ (Act, 1999 Greater London Authority) جنبه‌های مالی فعالیت این نهاد را به تفصیل مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد. در این قانون به کلیه موارد مورد نیاز در مورد نحوه تأمین منابع مالی،

لندن بزرگ انتخاب شد. در این زمان بود که روزنامه‌ها به خاطر سیاست‌های جنجالی‌اش به او لقب Red Ken دادند. وی تا سال ۱۹۸۱ که نخست وزیر وقت انگلستان - مارگارت تاچر - شورای لندن بزرگ را منحل کرد در سمت ریاست این شورا باقی ماند. وی در فاصله ۱۹۸۷ تا ۱۹۸۹ و همچنین در فاصله سال‌های ۱۹۹۷ تا ۱۹۹۸ عضو کمیته اجرایی ملی حزب کارگر بود.

از سال ۱۹۸۷ تا ۲۰۰۰ وی به عنوان نماینده حزب کارگر در پارلمان به فعالیت پرداخت. قبل از اولین انتخابات شهرداری لندن در سال ۲۰۰۰ میلادی، لیونگستون به خاطر تخطی از قول و قرارهایش در حمایت از کاندیدای رسمی حزب کارگر، از این حزب اخراج شد و به طور مستقل در انتخابات شرکت کرد. با پیروزی لیونگستون در انتخابات سال ۲۰۰۰ شهرداری لندن،

حکومت لندن بزرگ از دو عنصر اصلی شهردار و شورای قانونگذاری تشکیل شده است که هر دو به طور مستقیم به وسیله شهروندان انتخاب می‌شوند

وی اولین شهردار انتخابی لندن بزرگ شد و رقیب خود در حزب کارگر را پشت سر گذاشت. در سپتامبر سال ۲۰۰۲ درخواستش برای عضویت مجدد در حزب کارگر پذیرفته نشد، ولی دو سال بعد و در زمان دومین دوره انتخابات شهرداری لندن (۲۰۰۴)، دوباره به عضویت حزب کارگر در آمد و در انتخابات شهرداری مجدداً پیروز شد.

اندیشه‌های ضد جنگ لیونگستون در سالیان اخیر همواره مورد توجه بوده است. در سال ۲۰۰۳ که جرج بوش برای سفر به لندن آماده می‌شد، وی رئیس جمهور آمریکا را "خطرناک‌ترین مرد کره زمین" خواند. شهردار لندن اخیراً روابط پرچالشی با یهودیان طرفدار اسرائیل مقیم انگلیس داشته است. در آخرین تقابل، دادگاهی در انگلستان شهردار لندن را به جرم مقایسه یک خبرنگار یهودی با نهبانان اردوگاه کار اجباری نازی‌ها مقصر شناخت و او را به مدت چهار هفته از سمتش معلق کرد؛ اگرچه اجرای این حکم محقق نشد.

یکی از جذاب‌ترین موضوعات در اداره لندن، چگونگی مشارکت شهروندان در اداره شهر است. برای تصویب و اجرای هر طرحی در لندن هشت مرحله وجود دارد که گذر از هر مرحله به حدود شش هفته زمان نیاز دارد تا به طور کامل دیدگاه‌های مردم در طرح‌ها اعمال شود

لیونگستون (شهردار لندن) اکنون لندن را در رقابت با پاریس برای دستیابی به میزبانی المپیک ۲۰۱۲ موفق کرده است؛ به همین دلیل او مأموریت جدید آماده‌سازی لندن برای المپیک را نیز پیش رو دارد. وی اگر یک بار دیگر در سال ۲۰۰۸ برای دوره‌ای چهار ساله به عنوان شهردار لندن انتخاب شود، ثمره تلاش‌هایش شیرینی مضاعفی خواهد داشت. در صورت انتخاب او برای بار سوم به عنوان شهردار لندن، می‌تواند

نحوه تنظیم بودجه، بخش‌ها و ساختار بودجه اشاره شده است. آنچه از بررسی کلی این بخش از قانون نتیجه می‌شود، تعمیم یافتن نظام تأمین مالی حکومت‌های محلی کشور انگلستان به حکومت لندن بزرگ است؛ ضمن آنکه بودجه لندن بزرگ نیز بر پایه قانون مذکور تهیه و تنظیم می‌شود. کل نیاز بودجه‌ای سال ۲۰۰۶-۲۰۰۵ لندن بزرگ، ۲/۹۷ میلیارد پوند بوده است. این رقم در سال بودجه‌ای ۲۰۰۷-۲۰۰۶ به ۲/۹۳ میلیارد پوند کاهش یافته است. جالب است که بدانیم مجموع هزینه‌های سال بودجه‌ای ۲۰۰۷-۲۰۰۶ حدود ۹/۶۴ میلیارد دلار است.

آشنایی با شهردار کنونی لندن

شهردار کنونی لندن، "کن لیونگستون"^(۱۵) است که به مرد خندان در مقابل منتقدان معروف شده است. در تمام مدت، شوخ‌طبعی و چهره آرام او در مقابل حمله‌های بی‌وقفه رسانه‌ها باعث عصبانیت رقبای سیاسی لیونگستون شده، اما این موضوع محبوبیت وی را در بین لندن‌ها افزایش داده است. وی که نیمی از عمرش را به فعالیت‌های سیاسی گذرانده است، در سال ۱۹۴۵ در لندن متولد شد. وی دو سال بعد از عضویت در حزب کارگر و در سال ۱۹۷۱، برای معلم شدن آموزش‌های لازم را دید ولی سرنوشتش طوری دیگر رقم خورد و در همان سال به عضویت شورای منطقه لامبث انتخاب گردید. بدین ترتیب وی در فاصله سال‌های ۱۹۷۸ - ۱۹۷۱ عضو این شورا بود و سمت نایب رئیس کمیته مسکن را برعهده داشت. در فاصله سال‌های ۱۹۷۸ تا ۱۹۸۲ وی عضوی از شورای منطقه کمندن لندن بود که ریاست کمیته مسکن را در فاصله سال‌های ۱۹۷۸ تا ۱۹۸۰ برعهده داشت.

در سال ۱۹۷۳ وی به عنوان نماینده حزب کارگر در شورای لندن بزرگ موسوم به GLC انتخاب شد. وی نایب رئیس کمیسیون برنامه‌ریزی مسکن در فاصله سال‌های ۱۹۷۴-۱۹۷۵ بود و در سال ۱۹۸۱ به عنوان رئیس شورای

به تحولات شگرفی در تکمیل شبکه حمل و نقل این شهر امیدوار بود.

او می گوید: "می خواهم تمامی طرح های خود را به تصویب و تأیید همگان برسانم". وی می افزاید: "می خواهم ثابت کنم که با برنامه ریزی می توان تمامی طرح ها را در زمان معین و بر طبق بودجه تنظیم شده به پایان رساند."^(۱۶)

ابتکارات و رویکردهای جدید در اداره شهر لندن

یکی از جذاب ترین موضوعات در اداره لندن، چگونگی مشارکت شهروندان در اداره شهر است. برای تصویب و اجرای هر طرحی در لندن هشت مرحله وجود دارد که گذر از هر مرحله به حدود شش هفته زمان نیاز دارد تا به طور کامل دیدگاه های مردم در طرح ها اعمال شود. در این طرح ها تشکلهای غیردولتی، متخصصان، استادان دانشگاه و افراد دیگر صلاحیت اظهار نظر دارند. در مسائل مهم شهری از مردم همه پرسی می شود و در قانون الزام ملاقات اعضای شورا و شهرداری این شهر با مردم وجود دارد.

شهردار لندن برای برقراری ارتباط با مردم از روش های متنوعی استفاده می کند. پیش از هر چیز شهروندان می توانند به طور مستقیم با شهردار مکاتبه کنند. بدین منظور آدرس پست الکترونیک، آدرس پستی، شماره تلفن و دورنمای شهردار در سایت حکومت لندن بزرگ قرار گرفته است. دومین روش ممکن، شرکت شهروندان در جلساتی با عنوان "فرصت پرسش" است. در این جلسه ها که با حضور شهردار و اعضای شورای لندن بزرگ برگزار می شود، شهروندان می توانند پرسش های خود را در مورد مسائل شهر لندن، برنامه ها، اولویت ها و

پانوشت:

۱- این موضوع سیب شده است تا گنجاندن بخش هایی ویژه در برخی از نشریات علمی معتبر مرسوم شود. از آن جمله می توان به نشریه CITIES اشاره کرد که بخش هایی چون City profiles, Urban Environment Profiles, -iles, City Management prof را به عنوان بخش های ویژه خود مورد توجه قرار داده است.

2-Greater London

3-Greater London Authority (GLA)

4-Central London

5-County

۶- امروزه در انگلستان دو نوع سیستم حکومت محلی وجود دارد: سیستم یک سطحی (در مجموعه های شهری اصلی و برخی دیگر از شهرهای بزرگ) و سیستم دو سطحی که از دو واحد کانتی و بخش تشکیل می شود. سیستم دو سطحی دارای شورای کانتی (County Council) و شورای بخش (District council) است. شورای کانتی، خدمات بزرگ مقیاس را در سطح بخش فراهم می کند و مسئول موضوعات راهبردی تر مانند حمل و نقل، بزرگراه ها، آموزش، حمایت از مصرف کنندگان، دفن زباله ها، کتابخانه، خدمات اجتماعی و مانند اینهاست. شوراهای بخش، ماهیتی محلی تر دارند و مسئول تأمین خدمات در محدوده خود در مواردی چون سلامت محیطی، مسکن، تصمیم گیری در امور برنامه ریزی و جمع آوری زباله به شمار می آیند. هر دو سطح کانتی و بخش می توانند تسهیلاتی از قبیل موزه ها، گالری های هنری و پارکها را نیز فراهم کنند. انگلستان دارای ۳۴ کانتی و ۲۲۸ بخش است (ایرانیان، ۱۳۸۴).

7-Greater London Authority act

8-Greater London Assembly

9-Greater London, South East, East of England

۱۰- ن. ک. شرکت خدمات مدیریت ایرانیان؛ بررسی تطبیقی مدیریت مناطق کلانشهری؛ گزارش شماره ۸ از طرح بازنگری استراتژیک نظام مدیریت اجرایی کلانشهر تهران؛ مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران؛ ۱۳۸۴.

11-Borough

سیاست های حکومت لندن بزرگ مطرح کنند. این جلسات دوبار در سال و هر بار در یکی از مناطق شهر لندن برگزار می شود. همچنین، شهروندان می توانند از طریق مراجعه به سایت حکومت لندن بزرگ مسائل شان را مطرح و اطلاعات شان را در مورد موضوعات ضروری منتقل کنند. حضور در جلسه های شورای لندن بزرگ روش دیگری برای ارتباط مردم و حکومت لندن بزرگ است. همچنین، شهردار به طور مداوم گزارش هایی را درباره مسائل شهر منتشر می کند.

جدا از این موارد، دسترسی آزاد به اطلاعات، یکی از اصول انکارناپذیر در اداره شهر لندن است. ساکنان لندن و سایر افراد می توانند با مراجعه به سایت اینترنتی حکومت لندن بزرگ به آدرس www.london.gov.uk در جریان آخرین تحولات این شهر قرار بگیرند. جالب آنکه نسخه الکترونیک طرح های شهری و اسناد سیاست گذاری، برنامه ریزی، مالی و اجرایی لندن برای دسترسی عموم در قالب فایل هایی با فرمت pdf بر روی این سایت قرار گرفته است. این در حالی است که در برخی از شهرهای جهان دسترسی به این اسناد حتی برای کارشناسان به سادگی ممکن نیست.

طراحی ویژه ساختمان حکومت لندن بزرگ نیز امکان ارتباط مردم و حکومت را بیش از پیش فراهم ساخته است. ساختمان شهرداری لندن، محل استقرار شهردار لندن، شورای لندن و حکومت لندن بزرگ است که از سال ۲۰۰۲ اجاره نشین های این ساختمان محدب شیشه ای ده طبقه واقع در ساحل جنوبی رودخانه تایمز هستند. همه شهروندان می توانند از دوشنبه تا جمعه از ساعت ۸ صبح تا ۸ شب از بخش های مختلف این ساختمان دیدن کنند. این ساختمان که از لحاظ زیست محیطی

پیرا بند ۳. شهردار لندن و اقدامات وی در زمینه ترافیک

ترافیک لندن از جمله مسائل بسیار مهم این شهر محسوب می شود؛ به همین دلیل بخش وسیعی از برنامه ریزی ها به منظور کنترل این ترافیک انجام می شود. ۴۰ درصد خانوارهای لندن بزرگ فاقد اتومبیل هستند. این رقم در سطح کشور انگلستان ۳۷ درصد است. در هر روز ۴/۶ میلیون سفر در شهر لندن صورت می گیرد که ۲/۶ میلیون سفر آن با مترو انجام می شود. به عبارت دیگر، در لندن ۸۰ درصد تردد افراد با وسایل حمل و نقل عمومی انجام می شود، که سهم مترو ۵۵ درصد و سهم اتوبوس ۲۰ درصد است.

مهم ترین تمرکز فعالیت های شهردار لندن را می توان در دو مقوله حمل و نقل و محیط زیست دانست. وی در زمان انتخابش به عنوان شهردار لندن نیز محور اصلی اقدامات خود را حمل و نقل قرار داد. وی تأکید می کرد که برای روان کردن ترافیک و کاهش حجم سنگین آن در خیابان های مرکزی شهر لندن، باید مردم را به استفاده از وسایل نقلیه عمومی به جای ماشین های شخصی تشویق کرد.

اوج فعالیت های خلاقانه لیونگستون در مقام شهردار لندن نیز راه اندازی سیستم دریافت هزینه برای کاهش ترافیک در مراکز پر تردد شهر است. با این راهکار ترافیک در مرکز شهر لندن در مقایسه با نقاط مشابه آن از نظر جمعیت، ۳۰ درصد کاهش یافت، وی متعهد شده است همزمان با اجرای سیستم اخذ هزینه برای ورود به مرکز شهر، تعداد اتوبوس هایی را که در خیابان های اصلی مرکز شهر تردد می کنند افزایش دهد. به این ترتیب، مالکان ماشین های خصوصی و کامیون های حمل بار که در ساعات های اوج ترافیک قصد ورود به مرکز شهر را دارند، باید روزانه مبلغ ۱۰ دلار پرداخت کنند. برای کاهش فشاری که با اجرای این طرح به ناوگان حمل و نقل عمومی شهر وارد شد، شهردار لندن مبلغ ۱۹ میلیارد دلار اعتبار برای گسترش ناوگان اتوبوسرانی، راه آهن زیرزمینی و سیستم های ریلی در پنج سال آینده اختصاص داد. اما گویا این طرح به طور مطلق موفقیت آمیز نبود. مغازه دارانی که در مرکز شهر مستقر هستند، گزارش هایی مبنی بر کاهش ۵/۵ درصدی فروش کالا های شان داده اند. اتاق صنعت و بازرگانی لندن اعلام کرد: "۴۲ درصد از ۳۳۴ مغازه در نظر خواهی ها این طرح را مقصر اصلی افت فعالیت های کاری خود دانسته اند." اما مبالغی که از این طرح عاید شهرداری لندن شد با چیزی که پیش بینی می کرد تفاوت داشت و بسیار کمتر بود. در سال اول اجرای این طرح، مبلغی معادل ۱۲۷ میلیون دلار عاید شهرداری شد که کمتر از ۱۹۰ میلیون دلار پیش بینی شده بود.

منبع: (بصیرت، ۱۳۸۵)

جمع‌بندی جنبه‌های مختلف اداره لندن

ویژگی‌های شهر	شهردار	شورا	کمیته‌ها و بدنه‌های دارای مقاصد خاص	مشارکت مدنی
<p>جمعیت: حدود ۷/۲ میلیون نفر تعداد اعضای شورای قانونگذاری: ۲۶ نفر؛ بوروها: ۳۲ بورو و لندن مرکزی ساختار تصمیم‌سازی: شهردار قوی، مبتنی بر سیستم حزبی</p>	<p>حکومت لندن بزرگ تحت هدایت شهردار، جهت‌گیری‌های راهبردی آینده لندن را تهیه می‌کند. این نهاد از شهردار که با رأی مستقیم انتخاب می‌شود و نیز ۲۵ عضو شورای قانون‌گذاری لندن تشکیل می‌شود. زمینه‌های فعالیت این نهاد: حمل و نقل، پلیس، آتش‌نشانی، برنامه‌ریزی امداد اضطراری و توسعه اقتصادی.</p> <p>شهردار هر چهار سال یکبار با رأی مستقیم شهروندان انتخاب می‌شود. وظایف شهردار:</p> <ul style="list-style-type: none"> رهبری و هدایت. نماینده‌گی و مدیریت لندن بزرگ. تهیه استراتژی‌های مختلف شهر. مدیریت کلان بدنه‌های عملکردی چهارگانه، تنظیم بودجه و انتصاب اعضای شورای لندن برای حضور در هر یک از بدنه‌های عملکردی. اطمینان از هماهنگی اقدامات در تمامی زمینه‌های فعالیت. GLA 	<p>شورای لندن از ۲۵ عضو که هر چهار سال به طور یکپارچه به وسیله تمام شهروندان لندن انتخاب می‌شوند و شهردار لندن تشکیل می‌شود.</p> <p>ساختار شورا به گونه‌ای است که مسئولیت‌پذیری عمومی را به حداکثر برساند و از این طریق بر فعالیت‌های شهردار نظارت کند و موازنه قدرت را برقرار سازد.</p> <p>شورا در مورد فعالیت‌های شهردار به تحقیق می‌پردازد و از وی درباره اقداماتش به طور رسمی پرسش می‌کند. همچنین شورا می‌تواند در مورد سایر مسائل مرتبط با لندن به تحقیق و تفحص بپردازد و نتایج آن را منتشر و در این باره پیشنهادهایی به شهردار ارائه کند.</p> <p>در میان شهردار و شورا تفکیک قوای کاملاً مشخص و شفاف وجود دارد. شهردار نقش اجرایی و تصمیم‌سازی به نمایندگی از GLA و شورا نقش نظارتی را برعهده دارد و مسئول انتصاب کارکنان GLA است.</p> <p>وظایف و اختیارات:</p> <ul style="list-style-type: none"> نظارت بر فعالیت‌های شهردار از طریق پرسش رسمی از وی در جلسات شورا و یا انجام تحقیق و تفحص دقیق در کمیته‌های شورا. تحقیق در مورد موضوعات حیاتی برای شهروندان و ارائه پیشنهاد به شهردار. تصویب بودجه ارائه شده از سوی شهردار. وتو و یا تصویب هر یک از برنامه‌های ارائه شده از سوی شهردار. 	<p>شورا اغلب فعالیت‌های خود را از طریق ۱۴ کمیته انجام می‌دهد؛</p> <ul style="list-style-type: none"> بودجه، مدیریت سازمانی و انتصابات، فرهنگ، ورزش و توریسم، توسعه اقتصادی و اجتماعی، محیط زیست، سلامت، فرصت پرسش از شهردار به وسیله مردم، برنامه‌ریزی و توسعه فضایی، خدمات عمومی، استانداردها، حمل و نقل، هیئت رسیدگی، جلسه عمومی، کمیته‌ها پیشنهادهایی به شهردار و همچنین گزارش‌هایی به شورا ارائه می‌دهند. 	<p>فرصت پرسش شهروندان دوبار در سال برگزار می‌شود و به شهروندان لندن این امکان را می‌دهد که پرسش‌هایشان را در مورد برنامه‌ها، اولویت‌ها و سیاست‌های شهردار و شورا از آنان مطرح کنند.</p> <p>ارائه گزارش سالانه "شرایط لندن".</p> <p>مشاوره در مورد موضوعات خاص.</p> <p>حضور عموم شهروندان در تمام جلسات شورا ممکن است و جلسات همواره به طور علنی برگزار می‌شود.</p>

اضطراری، حمل و نقل لندن، مؤسسه توسعه لندن و پلیس کلانشهری لندن برای اداره لندن بزرگ به فعالیت می‌پردازد.

شهردار لندن به عنوان شهرداری که با رأی مستقیم شهروندان انتخاب می‌شود، دارای اختیارات، توانایی‌ها و نیز نقش محوری در اداره لندن است. وی رابطه‌ای شفاف با شهروندان و شورای قانونگذاری لندن دارد و از تمام ابزارهای موجود به ویژه رسانه‌ها و اینترنت برای جلب مشارکت شهروندان استفاده می‌کند. وی براساس قانون، استراتژی‌های توسعه شهر لندن را در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و جز آن تدوین می‌کند. اقتدار و جایگاه مستحکم شهردار لندن، به عنوان یکی از نمونه‌های موفق انتخاب مستقیم شهردار به وسیله مردم و نیز ثبات در مدیریت شهری مورد توجه است.

همچنین طیف وسیع و در عین حال هماهنگ اختیارات حکومت لندن بزرگ، زمینه مساعدی برای اعمال مدیریت شهری یکپارچه و هماهنگ - که در ایران به مدیریت واحد معروف شده است - فراهم می‌آورد. پایان کلام آنکه با وجود استقلال نظام اداره لندن بزرگ از حکومت مرکزی انگلستان، این نظام از کمک‌های مالی، فنی و نیز سایر حمایت‌های لازم از طریق دفتر حکومت مرکزی در امور لندن بزرگ بهره می‌گیرد. جدول ارائه شده جمع‌بندی کاملی از جنبه‌های مختلف اداره لندن است.

جزء ساختمان‌های سبز محسوب می‌شود از آثار نورمن فاستر معمار برجسته انگلیسی و همکاران وی است که هدف‌شان خلق ساختمانی برای حکومت لندن بزرگ بوده است که نشانه‌ای جدید برای پایتخت نیز محسوب شود. حکومت لندن بزرگ این ساختمان را برای ۲۵ سال اجاره کرده است.

روشن بودن چشم‌انداز شهردار از آینده شهر لندن نیز تأکیدی دیگر بر دسترسی آزاد شهروندان به اطلاعات و شفافیت و پاسخگویی نظام اداره این شهر است. چشم‌انداز ارائه شده از سوی شهردار، منشأ تدوین برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه لندن است. این چشم‌انداز که "چشم‌انداز شهردار برای توسعه لندن به عنوان شهر جهانی نمونه" نام دارد، بر پایه سه عنصر بنیان گذاشته شده است: توسعه اقتصادی قوی و متنوع، شمول اجتماعی که به همه ساکنان لندن توانایی سهمین شدن در موفقیت‌های آینده لندن را می‌دهد و ارتقای اساسی در مدیریت زیست‌محیطی و استفاده از منابع.

جمع بندی و نتیجه گیری

همان گونه که مشاهده شد، لندن بزرگ به وسیله نهادی به نام GLA اداره می‌شود. این نهاد دارای یک شهردار و یک شورای قانون‌گذاری متشکل از ۲۵ عضو است که هر چهار سال یکبار به طور همزمان و با رأی مستقیم شهروندان انتخاب می‌شوند. این نهاد ۶۰۰ کارمند دارد. در کنار GLA، چهار بدنه عملکردی شامل اداره آتش‌نشانی و برنامه‌ریزی امداد

12-Government Office for London

۱۳-برگرفته از پایگاه اینترنتی حکومت لندن بزرگ: www.london.gov.uk

۱۴-عمان

۱۵- برای آشنایی بیشتر با شهردار لندن، ک. بصیرت، ۱۳۸۵.

16-Ken Livingstone

منابع:

۱. بصیرت، مهیم؛ "شهردار لندن، سیاستمدار و جنجالی‌اما خندان و آینده‌نگر"، روزنامه شرق، شماره ۷۲۹، ۱۷ فروردین ۱۳۸۵.

۲. شرکت خدمات مدیریت ایرانین؛ بررسی تطبیقی مدیریت مناطق کلانشهری؛ گزارش شماره ۸ از طرح بازنگری استراتژیک نظام مدیریت اجرایی کلانشهر تهران؛ مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران؛ ۱۳۸۴.

3-Muir, Hugh (2006), "The Guardian Profile: Ken Livingstone", <http://www.guardian.co.uk>.

4-Stevens, Andrew (2005), "Ken Livingstone; Mayor of London", http://www.citymayors.com/mayors/london_mayor.html.

5-Travers, Tony (2004), THE POLITICS OF LONDON; GOVERNING AN UNGOVERNABLE CITY PALLGRAVE MACMILLAN.London.

6-www.london.gov.uk

7-www.uan.ir

گفت و گو

درباره محمدحسن قدیری ایبانه
گفت و گوی حاضر با محمدحسن قدیری ایبانه، متولد ۱۳۲۲، دارای مدرک دکترای معماری از دانشگاه فلورانس ایتالیا و نیز دکترای مدیریت استراتژیک از ایران است و مقالات متعددی در حوزه‌های معماری و شهرسازی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و بین‌الملل دارد که بخشی از آنها در سایت اینترنتی او وجود دارد. وی با درجه معمار پایه یک هم‌اکنون عضو نظام مهندسی کشور است. مصاحبه‌ای که در ادامه درج می‌گردد گفت‌وگویی با وی در خصوص نقش شوراهای در تقویت مدیریت شهری و جایگاه آن در مدیریت شهری است.

□ لطفاً بفرمایید نظر شما در مورد نقش شوراهای اسلامی

در توسعه پایدار شهری و کشور چیست؟

■ ابتدا باید بگویم که مفهوم توسعه پایدار به حفظ محیط‌زیست و به ویژه فضای سبز برمی‌گردد؛ به طور مثال می‌توان از چوب‌های یک جنگل استفاده کرد و به توسعه رسید، اما هنگامی گفته می‌شود "توسعه پایدار" که این برداشت از چوب جنگل به نابودی آن ختم نشود، بلکه به نحوی عمل شود که به جای درختان کهنه شده به همان اندازه و یا بیشتر درخت بروید و همیشه بتوان از چوب‌های این جنگل استفاده کرد. بنابراین، فرق توسعه پایدار و توسعه به طور معمول این است که در توسعه پایدار حفظ محیط‌زیست و تداوم توسعه مورد نظر قرار می‌گیرد. طبیعتاً در هر شهر و مدیریتی می‌بایست توسعه پایدار ملاک باشد. به طور مثال، اقتصاد متکی به نفت (توسعه متکی به نفت) نمی‌تواند توسعه‌های پایدار قلمداد شود، چرا که نفت از جمله موادی است که جایگزین ندارد، یا برای ساخت (و شکل‌گیری) مجدد آن به شرایط ویژه و گذشت میلیون‌ها سال نیاز است. لذا شهرداری‌ها و هر کس و در هر جایی که هست و هر عملی که انجام می‌دهد، باید عملش (هر چند جزئی) در چارچوب امر کلی تری باشد که همانا توسعه پایدار است. مدیریت شهر و روستا هم باید براساس همین ارزیابی شود. می‌توان فضای سبز یک منطقه را از بین برد و آنجا خانه‌سازی کرد. این کار چه بسا مشکل مسکن را در کوتاه مدت برطرف می‌سازد، اما اگر فضای سبز در نظر گرفته نشود، توسعه پایدار نادیده گرفته شده است و معضلات آن در آینده‌ای نه چندان دور رخ خواهد نمود.

□ پرسش ما مشخصاً در مورد جایگاه شورای اسلامی شهر

در توسعه پایدار است. شوراهای در شهر چگونه می‌توانند توسعه پایدار را به وجود آورند و آن را تقویت کنند؟

■ رعایت امر توسعه پایدار بر همگان - از فرد و جمع - ضروری است و طبیعتاً شورای شهر و روستا با توجه به مسئولیت‌ها و اختیاراتی که دارند باید در همه امور، وظایف و تصمیمات‌شان توجه ویژه‌ای به این موضوع داشته باشند.

□ فلسفه وجودی شورای شهر این است که مدیریت واحدی

را در شهر به وجود آورد. به نظر شما تمرکززدایی از نهادها به وسیله شورای شهر در ابتدا چگونه باید باشد؟

■ منظورتان چه نهادهایی است؟

□ منظور نهادهای متمرکز حکومتی است. و دیگر اینکه، در هشت سال گذشته ما چقدر توانستیم از طریق شوراهای این تمرکززدایی را انجام دهیم؟

■ البته شوراهای نمی‌توانند در مورد تمرکززدایی از مسئولیت‌های دستگاه‌های دولتی تصمیم بگیرند، چرا که تصمیم در خصوص دستگاه‌های دولتی (و شرح وظایف آنها) از اختیارات شورای شهر و

روستا نیست و در حیطه قوانین کلی کشور (و تصمیمات کلان کشور) است. همان طور که تصمیم گرفته شد بخشی از اداره امور شهر به شهرداری‌ها و شوراهای شهر و روستا سپرده شود. در کشورهای مختلف، آنهایی که شورای شهری داشته‌اند، به تناسب و با توجه به ویژگی‌های کشورشان اقدام به واگذاری امور کردند. به طور مثال در برخی از کشورها اداره موزه‌ها بر عهده شهرداری‌هاست، اما در کشور ما چنین نیست و یا در بخشی از کشورها به مناطق، اختیارات ویژه‌ای در زمینه‌های آموزشی داده شده است. هر چه شوراهای شهر از خودشان ظرفیت بیشتری در اداره امور نشان دهند، زمینه برای واگذاری مسئولیت‌های بیشتر به آنها فراهم می‌شود.

□ یعنی این امر بستگی به شورا و افراد و مدیریت و خلاقیت

آنها دارد؟

■ البته اگر قانونی در این خصوص به تصویب برسد، همه را شامل می‌شود و فقط شامل شوراهایی که صلاحیت‌شان به اثبات برسد، نخواهد بود.

□ پس شوراهای باید به این سمت حرکت کنند؟

■ در مجموع باید احساس شود که شوراهای شهر و روستا می‌توانند مسئولیت‌های بیشتری را بردوش بگیرند.

□ به نظر شما در طول هشت سال مدیریت شورایی، شوراهای

تا چه اندازه به این وضعیت نزدیک شدند و چه کاستی‌هایی داشتند؟

■ شوراهای در مناطق مختلف، عملکردهای متفاوتی داشته‌اند - چه مثبت و چه منفی - اعم از اینکه کسانی که دارای مسئولیت بودند، نیت خدمت و قصد خیر داشته‌اند و یا در پی سوء استفاده بوده‌اند. در برخی از شوراهای شهر و روستا مشاهده می‌شود که با توجه به مجوزهایی که می‌توانند به وسیله شورا داده شود، سوء استفاده‌ها و فسادهایی به وجود آمده است؛ هر چند این به همه قابل تعمیم نیست. افراد بسیاری هم هستند که به قصد خیر و خدمت نامزد شوراهای می‌شوند، اما به هر حال، مشاهده شده که در برخی از مناطق کسانی که وارد شورا می‌شود وقتی از آن بیرون می‌آیند، ثروت‌شان چند برابر شده است. بنابراین، من معتقدم یکی از ضوابطی که برای شورای شهر و روستا، مقامات شهرداری‌ها و بسیاری از مسئولان شهرداری‌ها و همچنین سایر مسئولیت‌های مملکت باید تعیین شود، این است که ثروت‌شان قبل و بعد از مسئولیت سنجیده شود. ضابطه‌ای که برای رئیس جمهور و مقامات عالی کشور در این زمینه وجود دارد این است که باید ثروت‌شان را ابتدا و انتهای دوره فعالیت‌شان اعلام کنند. به نظر من باید چنین چیزی در سطح شوراهای شهر و روستا نیز اتفاق بیفتد؛ نه تنها برای اعضای شورا بلکه برای شهرداران و سایر مسئولانی که می‌توانند در معرض فساد قرار بگیرند. حتی برخی از

کسانی که مسئول نظارت در ساخت و ساز هستند و ظاهراً مدیریتی هم بر عهده ندارند، از آنجا که در معرض فساد هستند باید شامل این ارزیابی شوند؛ مثل کسانی که ممکن است مسئول سرکشی به ساختمان‌ها و یا محله‌ها باشند و ببینند مثلاً ساختمان غیرمجازی ساخته نمی‌شود. چون غالباً مشاهده می‌شود که افراد با گرفتن رشوه از دادن گزارش به شهرداری اجتناب می‌کنند. سنجش ثروت اینها قبل و بعد از دوره فعالیت می‌تواند کمک کند به دریافت اینکه آیا در این زمینه فساد بوده است یا خیر. البته افزایش ثروت به تنهایی دلیل بر وجود فساد نیست، ولی دست کم انجام بررسی‌هایی را در این زمینه ضروری می‌کند.

□ باز برمی‌گردیم به موضوع تمرکززدایی به دست شوراهای گذشته (یعنی هشت سالگی که تجربه شوراهای دانشه‌ایم). شما فرمودید که شوراهای نمی‌توانند در این کار نقشی داشته باشند. با این حال، به نظر شما چقدر به این کار نزدیک شدند؟ چون از نظر مردم یکی از وظایف شوراهای همین تمرکززدایی است و پاسخ به این سؤال می‌تواند راهگشایی برای اقدامات آینده باشد.

■ البته شوراهای می‌توانند راجع به تصمیمات و اختیارات خودشان اقدام به تمرکززدایی کنند. مثلاً فرض کنید که شهرداری مرکز، بخشی از وظایفش را به شهرداری مناطق واگذار کند. با رویکرد

البته شوراهای شهر و روستا و همچنین شهرداری‌ها و دهرداری‌ها، بخشی از بار مسئولیت فراهم کردن زمینه بهتر زندگی را بر دوش دارند و بخشی از آن به عهده خود مردم است

تمرکززدایی مشاهده می‌شود که این تصمیم جزء اختیارات شورا است. اما اینکه شورا تصمیم بگیرد که مثلاً اختیار میراث فرهنگی در محل و قدرت تصمیم‌گیری آن را به خودش اختصاص دهد، چنین امکانی وجود ندارد. شوراها می‌توانند متقاضی باشند، اما تصمیم‌گیری می‌بایست در مجلس و دولت صورت گیرد.

□ پس در زمان حاضر شوراهای ما نقش تمرکززدایی به معنای خاص کلمه را نمی‌توانند داشته باشند، چون در قانون تعریف نشده است.

■ شوراهای خودشان نتیجه یک نوع تمرکززدایی هستند. اختیارات فعلی شوراهای زمانی بر عهده وزارت کشور، استانداری‌ها و فرمانداری‌ها بود؛ از جمله تعیین شهردار، نظارت و عزل او که به شوراهای شهر واگذار شده است.

□ پس ایجاد شوراهای ادامه سیاست تمرکززدایی بود؟

■ بله، تشکیل شوراهای نتیجه سیاست تمرکززدایی است، اما این تمرکززدایی می‌تواند گسترش پیدا کند.

□ با توجه به اینکه فلسفه وجودی شورای شهر این است که بتواند شهر را برای زندگی مطلوب شهروندان آماده کند، جایگاه شورای شهر را چگونه ارزیابی می‌کنید و به نظر شما تا چه حد

اهمیت دارد که شورای شهر به این کار بپردازد؟

□ البته شوراهای شهر و روستا و همچنین شهرداری‌ها و دهرداری‌ها، بخشی از بار مسئولیت فراهم کردن زمینه بهتر زندگی را بر دوش دارند و بخشی از آن به عهده خود مردم است. در شهر تهران تابلوهایی نصب شده که بر آن نوشته شده است: "شهروند مسئول، شهرداری پاسخگو" یعنی اگر در شهری، شهروندان احساس مسئولیت نکنند، هر چند مدیریت شهری خیلی خوب باشد، شهر با نقص بزرگی مواجه است. اما اگر شهروند و شهرداری هر دو خوب عمل کنند و هر دو به مسئولیت‌هایشان به درستی بپردازند، سرعت بهبود خیلی بیشتر می‌شود. البته در اینجا شورای شهر و روستا نمی‌توانند منتظر بهبود عملکرد مردم شوند، بلکه باید هم خودشان شهرداری‌ها و مدیریت‌هایی را که بر عهده‌شان است درست اداره کنند و هم در زمینه ترویج فرهنگ زندگی جمعی نقش آفرینی کنند و برنامه‌ریزی داشته باشند. بنابراین، شورای شهر و روستا باید برای زندگی بهتر مردم و فراهم شدن بسترهای لازم در شهر برنامه‌ریزی خودشان را داشته باشند. البته شرایط زندگی بهتر ابعاد مختلفی دارد که قابل ذکر و بررسی است. به طور مثال، امنیت در شهر ابعاد مختلفی دارد. اگر امنیت به طور کلی در نظر گرفته شود، همه امنیت به عهده شورای شهر نیست، بلکه بخشی از آن بر عهده نیروی انتظامی، بخشی بر عهده نیروهای دفاعی کشور در مقابل بیگانگان، و بخشی از آن هم بر عهده بسیج و سپاه است؛ اما شهرداری هم وظایفی دارد.

□ بخشی از تعهدات شهرداری، در مورد حقوق مردم است؟

■ وقتی ساختمانی ساخته و گچ کاری و رنگ می‌شود، دیگر معلوم نیست که استحکام آن بنا چقدر است و کسی که می‌خواهد آن خانه را بخرد نمی‌تواند از استحکام آن مطلع شود. بنابراین، شهرداری‌ها باید در طول ساخت بر همه امور نظارت کنند تا این ساختمان‌ها بیشترین استحکام را داشته باشند. یا مثلاً فرض کنید نقشی که شهرداری‌ها در ساخت جاده‌ها و اتوبان‌ها دارند، موجب افزایش امنیت رفت و آمد می‌شود (چه برای سواره‌ها و چه برای پیاده‌ها). این هم بخشی از فراهم کردن بستر زندگی سالم‌تر است. امکانات ورزشی که شهرداری می‌تواند فراهم کند (چه خودش ایجاد کند و چه تسهیلات بخش خصوصی را به فعالیت در این زمینه ترغیب کند).

□ در هشت سال گذشته مدیریت شورایی، نقش و مشارکت زنان در شهر و روستا چقدر بوده و چقدر می‌تواند باشد؟ آیا جایگاه فعلی، در خور زنان جمهوری اسلامی هست و می‌تواند نیازها را برآورده کند؟

■ من فکر می‌کنم نباید به شوراهای به عنوان شورای زنان یا مردانه یا از نگاه زن و مرد پرداخت، بلکه در هر مسندی باید شایسته‌ترین‌ها بنشینند. کسانی که می‌توانند بهتر تصمیم بگیرند و کسانی که می‌توانند بهتر نظارت کنند، قوانین مناسب‌تری وضع خواهند کرد. اگر این بهترین‌ها مرد هستند، باید از مردان انتخاب شوند و اگر زن هستند، باید از میان زنان برگزیده شوند. به هر حال در حیطة فعالیت شوراهای مزیت در زن و یا مرد بودن نیست، اما این نکته در خور توجه است که زنان به دلیل آشنایی بیشتر با وضعیت زنان می‌توانند نقش ویژه‌ای در جامعه ایفا کنند؛ به ویژه اینکه دست کم نیمی از جمعیت هر منطقه به طور طبیعی از زنان تشکیل شده است و آنها راحت‌تر

می‌توانند با این قشر از جامعه ارتباط برقرار کنند. بنابراین حضور زنان در شوراهای شهر، نامزدی آنها در شورای شهر، پیروزی و حضورشان در شورای شهر می‌تواند مفید باشد، به شرطی که این انتخاب بر اساس شایستگی‌ها انجام شده باشد. منظور از شایستگی در اینجا توانایی‌های فردی است. متأسفانه در بعضی مناطق مشاهده می‌شود که برخی افراد به ظاهر خودشان، برای رأی آوردن اتکا می‌کنند و این نوعی فساد است؛ هم نزد نامزدها و هم نزد کسانی که به این دلیل به آنها رأی بدهند. این مسئله در غرب بسیار رایج است، اما برای جامعه اسلامی ما ضد ارزش قلمداد می‌شود که کسی بخواهد برای ظاهر خودش و با اتکا به آن آرای عموم را جلب کند.

از جمله وظایف مهم شوراهای این است که در طراحی نقشه جامع شهر و روستا تعیین کند که کدام بخش به تولید اختصاص یابد و تولید در آنجا چگونه باشد

□ در هشت سال گذشته چقدر مشارکت زنان وجود داشته است؟

■ مشارکت زنان پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران همواره رو به افزایش بوده است و زنان توانسته‌اند با توجه به شرایطی که در جامعه وجود دارد بسیاری از سنگرها را به دست بیاورند. نمونه آن دانشگاه‌های کشور است که نسبت خانم‌ها به آقایان بسیار افزایش پیدا کرده است. زمانی در بحث تساوی حقوق زن و مرد پیشنهادهایی مطرح می‌شد که نیمی از ظرفیت دانشگاه‌ها به خانم‌ها اختصاص پیدا بکند تا عدالت برقرار شود. اگر از این منظر به عدالت بنگریم، امروز در شرایطی هستیم که باید گفته شود نصف ظرفیت دانشگاه‌ها به آقایان اختصاص پیدا کند که حق آقایان رعایت شود.

□ این همان موضوع شایسته‌سالاری است. خانم‌ها به علم پرداختند و سهم خود را از دانشگاه برداشتند.

■ بله در کنکور اینکه خانم‌ها یا آقایان امتحان می‌دهند مطرح نبوده است، آنجا ملاک را نمره گذاشتند. البته باید در نظر داشت که اگر آقایان قبول نشوند باید دوره‌سربازی را طی کنند و این دوره باعث می‌شود که بین آموخته‌هایشان فاصله بیفتد و فراموشی حاصل شود و امتحان و رقابت مجدد برای‌شان سخت باشد. در حالی که برای خانم‌ها سربازی اجباری نیست، لذا اگر در دانشگاه قبول نشوند سال‌های بعد هم برای تکمیل آموخته‌هایشان فرصت دارند. با این حال، حتی بین دخترها و پسرهایی که برای بار اول در کنکور شرکت می‌کنند، نسبت خانم‌ها بیشتر است. شاید یک دلیل این باشد که آقایان امکانات تفریحی زیادی دارند و برای خانم‌ها محدودیت‌هایی وجود دارد. البته خانم‌ها به برخی از این محدودیت‌ها راضی هستند و این به ویژگی‌های زنانه آنها برمی‌گردد و لذا بیشتر به مطالعه و تحصیل می‌پردازند. امروزه یکی از معضلات اجتماعی که تا حدودی با آن مواجه هستیم و در آینده هم تشدید خواهد شد، این است که عمده خانم‌های تحصیل‌کرده هنگام ازدواج ناچارند با مردانی ازدواج کنند که سوادشان از خودشان پایین‌تر است. به هر حال این موضوع

باعث خواهد شد که در آینده نقش زنان در شوراهای شهر و روستا پررنگ‌تر خواهد شد و بعید نیست که در آینده نسبت حضور خانم‌ها به آقایان برعکس شود. و بالطبع وقتی اکثریت اعضا با خانم‌ها باشد، ممکن است که شهرداران و معاونان آنها هم از خانم‌ها انتخاب شوند.

□ به نظر شما این امکان قریب الوقوع است؟

■ در آینده نه چندان دور ممکن است اتفاق بیفتد. البته آنجا هم باید ملاک شایسته‌سالاری باشد، نه زن بودن و مرد بودن، اما هیچ دلیلی ندارد که یک زن نتواند شهردار موفقی باشد. یک نکته مهم دیگر این که در موضوعات مفاسد اداری و مالی، خانم‌ها نسبتاً از آقایان سلامت‌تر عمل می‌کنند.

□ نقش شوراهای در توسعه فرهنگی، سیاسی و اجتماعی

کشور چقدر است و چقدر می‌تواند باشد؟

■ اینجا هم باید بگویم که خود وجود شورا نتیجه توسعه فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است. ضمن اینکه معلول است، خودش هم می‌تواند علت باشد. خود انتخابات شوراهای شهر و روستا در توسعه فرهنگی اثرگذار است. اینکه افراد مختلفی برای این سمت نامزد می‌شوند و رقابت می‌کنند و برای اینکه رقابت کنند باید در مورد وضعیت شهر و منطقه‌شان بررسی کنند، افکار عمومی را بسنجند، نیازها را شناسایی کنند، اینها همه خود به شناخت بهتر امور کمک می‌کند. ضمن اینکه حضور افراد در انتخابات و در شوراهای تجربه‌ای آموزنده است که ظرفیت پذیرش مسئولیت‌های بالاتر را در آنها ایجاد می‌کند. اقداماتی که در سطح کشور انجام می‌شود - از قبیل انتخاب شهرداران مدارس، مجالس دانش‌آموزی و مانند اینها - به نظر من اقدامات ارزنده‌ای است که سبب می‌شود ظرفیت مسئولیت‌پذیری افراد شورا در آینده (این شورا یا انواع شوراهای) افزایش پیدا کند.

□ به نظر شما اهمیت شوراهای در توسعه اقتصادی چقدر

است و چقدر می‌تواند باشد؟ شوراهای تا چه حد می‌توانند اقتصاد شهری را گسترش دهند و در نهایت رفاه مردم در شهر را بالا ببرند؟

■ یکی از نکات بسیار مهم این است که انسان به اقتصاد و به تولید زنده است. اگر تولید نباشد، زندگی غیرممکن می‌شود. ما نیازهایی در زندگی مان داریم - مثل آب آشامیدنی، تغذیه، بهداشت و درمان - که بخشی از آن به عهده شوراهاست و بخشی نیست. بنابراین، نمی‌توان اقتصاد را نادیده گرفت. ما باید به سمتی حرکت کنیم که تولید در کشور، در منطقه و در شهرمان با روال سالم امکان‌پذیر بوده و جریان داشته باشد. تولید، چه تولید کالا و چه تولید خدمات، باید به گونه‌ای باشد که شهروندان بتوانند با اشتغال در این زمینه‌های سالم، زندگی‌شان را اداره کنند و درآمد مناسبی را به دست آورند. بخشی از این درآمد نیز می‌بایست به بودجه شهرداری‌ها و شوراهای شهر و روستا برای اداره شهر و روستا تبدیل شود.

از جمله وظایف مهم شوراهای این است که در طراحی نقشه جامع شهر و روستا تعیین کند که کدام بخش به تولید اختصاص یابد و تولید در آنجا چگونه باشد. مراکز تولیدی، تجاری، اداری، مسکونی، بهداشتی درمانی، آموزشی و همه اینها باید مشخص شود. عملکرد شوراهای در کمک به ایجاد تولید و اقتصاد سالم می‌تواند مؤثر باشد.

مثلاً در مناطق معدنی با اینکه استخراج معدن به نفع کشور است، اما اهالی شهر یا روستا و در نتیجه اعضای شورای شهر و روستا فشار زیادی برای تعطیل کردن این مراکز تولید وارد می‌کنند، چرا که معدن ممکن است آلودگی‌هایی داشته باشد. اما با تعطیل کردن چنین منابعی، کسانی که آنجا کار می‌کنند و ثروتی که از این طریق تولید می‌شود چگونه خواهد بود؟

□ این یعنی خلاف حوزه شورا عمل کردن؟

■ این یعنی فشار افکار عمومی، زمانی که در جایی معدن استخراج می‌شود و احیاناً رفت و آمد کامیون‌ها در آنجا صورت می‌گیرد، نزد افکار عمومی می‌تواند نوعی مزاحمت تلقی شود. اما نباید جلوی این تولیدات را گرفت، چرا که رشد شهر به این تولیدات بستگی دارد. تصور کنید کسانی که در این معدن کار می‌کنند، بیکار شوند و منبع درآمدی نداشته باشند و ثروتی که در این معادن نهفته است استخراج نشود، در نتیجه اقتصاد کشور بیشتر به نفت متکی می‌شود که این منبع پایان‌پذیر و ناپایدار است و تجدیدپذیر نیست. بنابراین، یکی از معضلات شورای شهر و روستا این است که به خطا ممکن است مانعی برای تولید و توسعه اقتصادی کشور باشد. ضمن اینکه معمولاً اگر کسی سرمایه‌ای را - به ویژه در روستاها و شهرستان‌ها - به کار بگیرد نوعی حسادت در اهالی نسبت به او مشاهده می‌شود که در شهرهای بزرگ‌تر مشهود نیست. این عامل باعث می‌شود سرمایه‌گذارانی که متعلق به یک منطقه هستند، ترجیح دهند سرمایه‌شان را به شهرهای بزرگ‌تر انتقال دهند. این قبیل حسادت‌ها ممکن است در ادامه به کارشکنی تبدیل شود. باید مردم را متوجه کرد که اگر کسی سرمایه‌اش را به تولید و رونق اقتصادی منطقه‌ای اختصاص دهد، دست به کار ارزشمندی زده است، در حالی که می‌توانست ثروتش را مثلاً در قاچاق یا کارهای خلاف و کم‌ارزش به کار اندازد. متأسفانه در کشور ما سرمایه‌گذاری در تولید به نوعی عمل طاغوتی و سرمایه‌گذار، طاغوتی قلمداد می‌شود و این نگاه یکی از موانع تولید است. من معتقدم که این نگاه به نوعی یکی از موانع توسعه شهری ماست و در تدوین قوانین و ضوابط مالی هم مؤثر بوده است. به طور مثال، تهران کلانشهری است که نیاز به بودجه‌های کلان دارد و مردم عادت نکرده‌اند هزینه‌های شهر را تأمین کنند. شهرداری هم اگر بخواهد هزینه‌های شهر را از شهروندان بگیرد با مقاومت روبه‌رو می‌شود و محبوبیتش را از دست می‌دهد. لذا برای اینکه هم فشاری بر مردم نیاید و هم بودجه مورد نیاز تأمین شود، فشار به بخش نوسازی وارد شده و از کسانی که می‌خواهند ساختمان بسازند عوارض بالایی دریافت می‌شود. یعنی بار شهر را بخش نوسازی بر دوش می‌کشد. این امر یکی از دلایل گرانی مسکن و کلاً بنا در تهران و همه شهرهاست. من معتقدم که باید برعکس عمل شود. باید برای کسانی که می‌خواهند ساختمان‌های جدیدی بسازند تخفیف در نظر گرفت، نه اینکه بار شهر را بر دوش آنها گذاشت، مثلاً باید به جای اینکه عوارض بیشتری بدهند، خانه‌ای که تازه ساخته می‌شود برای چند سال از عوارض معاف باشد. این عمل موجب رونق ساخت و ساز می‌شود و رونق ساخت و ساز تعداد مسکن و بنا را در سطح شهر بیشتر می‌کند و عرضه را افزایش می‌دهد و افزایش عرضه موجب کاهش قیمت می‌شود. در حالی که اینجا عکس آن عمل می‌شود. یا مثلاً شهرداری برای حل مسئله ترافیک موضوع پارکینگ منازل را مطرح می‌کند و

بعد برای اینکه درآمدش تأمین بشود اجازه می‌دهد که به شرط پرداخت دو سه میلیون تومان به شهرداری، خانه و آپارتمان از ساختن پارکینگ معاف بشوند. این اتفاق در شهر تهران زیاد افتاده است. در نتیجه اگر قرار باشد خانه‌ای پارکینگ نداشته باشد، باید برای هر آپارتمان دو سه میلیون تومان هزینه شود. پس تمام خانه‌هایی که الان پارکینگ ندارند، دو سه میلیون تومان به قیمت‌شان اضافه می‌شود. چنین مدیریتی نمی‌تواند مدیریت موفق باشد، ولی اگر هم شهرداری تصمیم بگیرد که هزینه‌های شهر را از شهروندان تأمین کند، ممکن است با مخالفت شدید مردم روبه‌رو شود، چون مردم باور ندارند که خود باید شهرشان را اداره کنند. این عادت شکل گرفته است که هزینه‌های شهر یا از درآمدهای نفتی تأمین شود و یا بخش نوسازی هزینه‌های آن را بر دوش بکشد. همین گرفتن عوارض سنگین از بخش نوسازی به این معنی است که خانه‌های موجود اگر قرار بود امروز ساخته شوند، باید چنین عوارضی را پرداخت می‌کردند. پس عوارضی که شهرداری یا هر دستگاه دیگری از بخش نوسازی می‌گیرد، عیناً به قیمت همه خانه‌هایی که قبلاً ساخته شده‌اند اضافه می‌شود. لذا من بر این باور هستم که باید هزینه‌های شهر را با معیارهایی سنجید و آن را به صورت عادلانه تقسیم کرد. یکی از ملاک‌های آن مثلاً میزان زیربنا است. من اخیراً شنیدم که شهرداری درصد دریافت عوارض از ماشین‌ها براساس کارکرد کیلومتر آنها است. این کار به نظرم به عدالت نزدیک است، چون نباید هزینه استهلاک خیابان‌ها را از همه مردم گرفت، بلکه کسانی که این استهلاک را ایجاد می‌کنند - یعنی صاحبان خودرو - باید آن را بپردازند.

در آینده نقش زنان در شوراهای شهر و روستا پررنگ‌تر خواهد شد و بعید نیست که در آینده نسبت حضور خانم‌ها به آقایان برعکس شود. و بالطبع وقتی اکثریت اعضا با خانم‌ها باشند، شهرداران و معاونان آنها هم از خانم‌ها انتخاب می‌شوند

□ پس در جمع بندی درمی‌یابیم که شوراها باید طوری حرکت کنند که بعضی از قوانین داخلی شهر یا تصمیم‌گیری‌هایی که منجر نشده‌اند نظم توسعه اقتصادی در شهر به هم بخورد بازنگری و احیاناً بعضی حذف شوند و یا اینکه قوانین جدیدی تدوین گردد.

■ مقدمه چنین است که نگاه‌شان را اصلاح کنند. شوراها باید دیدشان را به تولید، سرمایه، سرمایه‌گذاری و اقتصاد شهر تغییر دهند. متأسفانه بسیاری از کسانی که به عنوان عضو شورای شهر یا روستا وارد می‌شوند ذهنیت غلطی دارند و فکر می‌کنند که از منابع بودجه دولت باید شهر را اداره کنند. آنها باور ندارند که مردم باید هزینه شهر را خودشان متقبل شوند. چون این باور وجود ندارد، به جای آنکه حلال مسائل شوند، خودشان به بخشی از مشکل تبدیل می‌شوند.

□ یعنی ما امروز با توسعه اقتصادی مطلوب فاصله داریم؟

■ ما با نگاه درست فاصله داریم. وقتی نگاه درست نباشد، مسیر هم اشتباه پیموده می‌شود.

را مسئول ناکارآمدی‌ها معرفی می‌کنند. در حالی که معمولاً باید مقامات پایین خودشان حلال مشکلات باشند.

□ دو شورای گذشته چقدر در این زمینه حرکت کردند؟

■ من فکر می‌کنم که در هر دو شورا طلب بودجه از دولت بالا بوده است. حتی در وعده‌های انتخاباتی، برخی از نامزدها، حتی کسانی که مسئولیت اجرای بالایی داشتند، برای دریافت بودجه بیشتر از دولت به منظور اداره شهرداری‌ها و اداره شهر تأکید می‌کردند. البته این اعلام موضع‌ها رأی آور است، اما من تصور می‌کنم که باید شهر را با هزینه شهروندان اداره کرد نه با اتکا به درآمدهای نفتی. این دیدگاه را معمولاً مردم نمی‌پسندند. مردم هر کسی را که از آنها بودجه‌ای طلب کند - برای هر کار سازنده‌ای - نفی می‌کنند.

ما از نظر فرهنگی عادت نکردیم و باور نداریم که هزینه‌های حکومت و مدیریت را تأمین کنیم. بلکه تصور این است که دولت و حکومت و مدیریت باید هزینه‌های مردم را تأمین کنند

□ به نظر شما هشت سال گذشته شوراها تا چه حد توانسته‌اند تحولی در خصوص مدیریت شهری ایجاد کنند؟

■ من شورای اول را به دلیل جنجال‌های سیاسی‌ای که به دور از وظایف اصلی‌شان بود و تلاش‌شان برای پلکان قرار دادن مدیریت شهری برای کارهای دیگر، کلاً منفی ارزیابی می‌کنم؛ گرچه به معنی نمره صفر نیست و نمی‌توانیم کارهای مفیدی را که انجام شده است، نادیده بگیریم. از تلاش شورای دوم در تهران ارزیابی بهتری دارم، اگرچه انتقاداتی هم به آن وارد است که نمونه‌های آن را مطرح کردم که امتداد نگاه‌های قبلی است. یکی از مشکلاتی که ما امروز به آن دچاریم، همین سیاست‌هایی است که خواست مردم است و اگر قرار باشد تغییر کند مردم در مقابل آن مقاومت نشان می‌دهند. فرض کنید اگر عوارض سالانه از ۲ هزار تومان برای یک خانه تبدیل شود به ماهی ۲ هزار تومان عده‌ای آشفته می‌شوند که بیش از ده برابر افزایش یافته است. در حالی که برای یک آپارتمان ماهی ۲ هزار تومان عوارض شهری رقیمی نیست و با آن نمی‌توان شهر را اداره کرد، اما ۲ هزار تومان در سال وقتی تبدیل می‌شود به ۲ هزار تومان در ماه - که آن هم خیلی ناچیز است - خیلی‌ها معترض می‌شوند. هر چند برای آنها پرداخت این وجه بسیار آسان است و منفعتی که آنان از توسعه شهری می‌برند، خیلی بیشتر از اینهاست. ولی کلاً ما از نظر فرهنگی عادت نکردیم و باور نداریم که هزینه‌های حکومت و مدیریت را تأمین کنیم. بلکه تصور این است که دولت و حکومت و مدیریت باید هزینه‌های مردم را تأمین کنند. تفاوت نگاه جاری در کشور ما با دیدگاه سایر ملت‌ها این است که ملت‌های دیگر می‌دانند باید هزینه‌های مدیریت و حقوق مدیریت را تأمین کنند ولی ما فکر می‌کنیم که مدیریت‌ها باید حقوق و زندگی ما را تأمین کنند، و این یکی از موانع بزرگ توسعه و مدیریت صحیح در کشور ماست. اگر مردم به این ذهنیت گرفتار باشند، فاجعه است و اگر خود مدیران هم چنین برداشت غلطی داشته باشند، فاجعه بیشتر خواهد بود. متأسفانه مدیران میانی ما اغلب این تصور را دارند و معمولاً مسئولان عالی‌رتبه

□ یعنی شوراها آن ظرفیت خودشان را یا نشانختند و یا نمی‌توانند از آن استفاده کنند و به این دلیل چنین اتفاقی افتاده است؟

■ بله. ضمن اینکه چنین دیدگاهی نسبت به دولت وجود دارد و گاهی نسبت به شهرداری‌ها نیز همین طور است؛ یعنی ممکن است مدیریتی در شهرداری موفق باشد اما از نظر مردم ناکارآمد جلوه کند. ما معمولاً در ارزیابی مدیریت‌ها امکانات آنان را کمتر در نظر می‌گیریم و فقط توقعات خودمان را ملاک قرار می‌دهیم. این امر گاهی موجب بی‌ثباتی مدیریت‌ها در شهرداری‌ها می‌شود.

□ آقای دکتر با توجه به اینکه سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴، همان سند چشم‌انداز بیست‌ساله تنظیم شده است، رابطه بین شوراها و تحقق این سند چگونه می‌تواند باشد؟ شوراها چگونه می‌توانند در این مسیر حرکت کنند تا اهداف سند چشم‌انداز در کشور ما محقق شود؟

■ چشم‌انداز امری نیست که فقط بر دوش دولت یا بر دوش مدیریت‌ها باشد، بلکه هر فرد ایرانی باید تلاش خود را برای تحقق این چشم‌انداز بکند. مملکت قطاری نیست که دولت و حکومت لکوموتیو آن باشد و مردم مسافر آن، بلکه همانند کشتی پارویی است که همه باید پارو زن باشند. من تحقق سند چشم‌انداز را وظیفه هر شهروند ایرانی می‌دانم. هر کس به نوبه خود باید تلاش کند ما این امر را به نوعی در مسئله دفاع از کشور مشاهده کردیم. مردم دفاع را امری تلقی نکردند که فقط بر عهده ارتش است و نیروهای نظامی با عناوین مختلف در آن مشارکت کردند. یکی از مظاهر مشارکت، حضور بسیج در جبهه‌هاست و بسیج شدن مردم برای حضور. آنهایی که به هر دلیلی نمی‌توانستند حضور پیدا کنند - از جمله خانم‌ها - پشتیبانی از جبهه‌ها بر عهده گرفتند. آن احساس مشارکت، احساس وظیفه، احساس مسئولیت که حتی گاه در دعا برای پیروزی رزمندگان تجلی پیدا می‌کرد، باید در تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴ هم در تک تک ما ایجاد شود. اگر این احساس ایجاد شود، خیلی بیش از چشم‌انداز را می‌توانیم تحقق ببخشیم. مقام معظم رهبری تأکید کردند که اگر ما برای برنامه‌های بیست‌ساله سند چشم‌انداز را پیش‌بینی کردیم باید در ظرف ۵۰ سال از همه کشورها پیشی بگیریم. من هم اعتقاد دارم که اگر با روحیه‌ای که عرض کردم ادامه بدهیم، می‌توانیم در پنجاه سال آینده پیش‌از همه ملت‌ها و همه کشورها باشیم. در مورد مجموعه‌های دولتی، حکومتی، مجلس شورای اسلامی، شورای شهر و روستا، تشکل‌های دولتی، احزاب، گروه‌ها، انجمن‌های صنفی و محلی نیز همین روحیه باید وجود داشته باشد. طبیعتاً شوراها شهر و روستا باید حرکت‌شان را در چارچوب این چشم‌انداز دنبال کنند و صاحب نقش هستند. یونسکو جمله‌قشنگی را به عنوان شعر سال مطرح کرده بود "جهانی بیندیشیم، محلی عملی کنیم". ما باید آن چشم‌انداز را در نظر گرفته و در محل خودمان در حوزه مسئولیت خودمان باری را که می‌توانیم، بر دوش بگیریم و برای رسیدن به آن چشم‌انداز، به سرمنزل مقصود برسانیم و پیشرفت را در هر سطحی که بر عهده ماست دنبال کنیم.

مشاور حقوقی

دفتر حقوقی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها

شماره
۲

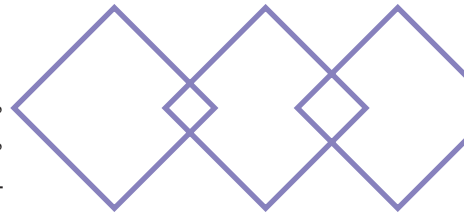
سؤال: همان‌طور که می‌دانید، در بند "هـ" ماده ۳ قانون اصلاح مواردی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض از کالاهای تولیدی، ارائه‌دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی که مالیات و عوارض کالاها را تعیین می‌کند، چنین مقرر شده است: "کالاهای تولیدی (به استثنای محصولات بخش کشاورزی) که امکان استفاده از آنها به عنوان محصول نهایی وجود دارد مطابق فهرستی که به پیشنهاد کمیسیون مرکب از وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس)، وزاری بازرگانی، صنایع و معادن کشور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تا پانزدهم بهمن ماه هر سال برای سال بعد به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، ۳ درصد قیمت فروش (دو درصد مالیات و یک درصد عوارض) تعیین شده است." لطفاً بررسی و اعلام فرمایید: ۱- آیا عبارت "محصولات بخش کشاورزی" شامل محصولات دامی نیز می‌شود یا خیر؟ ۲- آیا استثنای محصولات کشاورزی به معنای معافیت این محصولات از پرداخت عوارض است یا خیر؟ ۳- آیا شورای اسلامی شهر می‌تواند بر گوشت مصرفی شهر عوارض وضع کند؟

جواب: ۱- برای درک اینکه منظور قانونگذار از عبارت "محصولات بخش کشاورزی" چه بوده است و آیا شامل فرآورده‌های دامی هم می‌شود یا نه، لازم است به صورت مذاکرات نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی در هنگام تصویب بند "هـ" ماده ۳ مراجعه گردد. همان‌طور که می‌دانید، مجریان قانون می‌بایست متن قانون را مطابق نظر واقعی قانون‌گذار اجرا کنند و یکی از ابزارهای مهم در نیل به این هدف، صورت مذاکرات نمایندگان مجلس شورای اسلامی است. در خصوص پرسش

مطرح شده، با نگاه به مذاکرات جلسه شماره ۲۷۱ نمایندگان مجلس (مندرج در صفحه ۲۳ ضمیمه روزنامه رسمی شماره ۱۶۸۵۳) مشخصاً می‌توان دید که مراد از عبارت "محصولات بخش کشاورزی" همانا محصولات زراعی، باغی و فرآورده‌های دامی، طیور و شیلات است.

۲- در خصوص شمول یا عدم شمول عوارض نسبت به محصولات بخش کشاورزی دو نظریه وجود دارد. بر اساس یکی از آنها، محصولات بخش کشاورزی از پرداخت عوارض معاف نیستند و شورای اسلامی شهر به استناد بند ۱۶ ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهردار، صلاحیت وضع عوارض را برای کلیه محصولات بخش کشاورزی دارد. دلیل این امر نیز آن است که از عبارت "کالاهای تولیدی به استثنای محصولات بخش کشاورزی" چنین استنباط می‌گردد که این محصولات از شمول کالاهای تولیدی موضوع بند "هـ" مستثنی شده‌اند (یعنی کارگروه مندرج در بند مذکور، صلاحیت درج محصولات کشاورزی را در فهرست محصولات نهایی ندارد). البته این امر به معنای معافیت آنها از پرداخت عوارض نیست، بلکه شورای اسلامی شهر، که به استناد بند ۱۶ ماده ۷۱ اختیار وضع عوارض بر انواع کالا و خدمات را دارد (البته با در نظر گرفتن قانون تجمیع عوارض) می‌تواند بر این محصولات نیز عوارض وضع کند. مطابق نظریه دیگری، عبارت یادشده حاکی از معافیت محصولات بخش کشاورزی از پرداخت عوارض است و هیچ مرجعی بجز مجلس شورای اسلامی حق وضع عوارض بر این محصولات را ندارد. دلایلی که برای این مدعا ارائه می‌شوند، اینها هستند: الف - از عبارت "کالاهای تولیدی به استثنای محصولات بخش کشاورزی" استنباط می‌شود که مقنن با قبول محصولات کشاورزی به عنوان کالایی تولیدی، آن را از پرداخت عوارض به طور کلی معاف کرده است و در زمان حاضر تنها مرجع ذیصلاح برای وضع عوارض بر محصولات کشاورزی،

اعضای شورای اسلامی شهر بسپارد؟ این امر کاری عبث و مغایر با این اصل مهم در قانونگذاری است که: "قانونگذار کار عبث نمی‌کند". ج- صورت مذاکرات نمایندگان مجلس شورای اسلامی در هنگام تصویب بند "ه" ماده ۳ مشخص می‌سازد که از مجموع بحث‌های نمایندگان در خصوص عبارت "محصولات بخش کشاورزی"، مقصود از عبارت یادشده صرفاً معافیت از پرداخت عوارض بوده‌است و نه جز این.

مجلس شورای اسلامی است. ب- قائل شدن به این نظر که محصولات بخش کشاورزی- که از کالاهای اساسی و ضروری‌اند- از پرداخت عوارض معاف نیستند، مغایر با سیاست‌های عمومی دولت در حمایت از بخش کشاورزی است. با نگاه به قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی- به ویژه قانون بودجه- و مصوبات هیئت وزیران می‌توان دریافت که دولت سالانه میلیاردها ریال یارانه در بخش کشاورزی می‌دهد؛ حال چگونه می‌توان گفت که همین قانونگذار اختیار وضع عوارض بر این محصولات را به چند نفر

جواب: با توجه به اینکه مطابق قانون ۴ قانون مدنی، اثر قانون نسبت به آتیه است مگر خلاف آن در قانون تصریح شده باشد، و در ماده یک قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، مصوب ۱۳۸۱/۵/۶، تصریح شده است که از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون یادشده احکام آن ساری و جاری می‌گردد، لذا ساختمان‌هایی که قبل از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون موصوف به صورت غیرمجاز ساخته شده‌اند مشمول حکم ماده ۸ قرار نمی‌گیرند. ۲- از این حیث بین ساختمان‌های غیرمجاز ایجادشده بر روی اراضی دارای سند رسمی و بدون سند رسمی تفاوتی وجود ندارد و هر دو مشمول حکم ماده ۸ قانون مورد بحث می‌شوند.

سؤال: [استاندارداری تهران پرسیده است]: با استناد به ماده ۸ قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، مصوب ۱۳۸۱/۵/۶، واگذاری انشعاب به ساختمان‌ها فقط در قبال ارائه پروانه معتبر ساختمانی، گواهی عدم خلاف و یا گواهی پایان ساختمان، معتبر و بلا مانع اعلام شده‌است. حال لطفاً اعلام فرمایید: ۱- آیا واگذاری انشعاب به ساختمان‌هایی که قبل از تاریخ تصویب قانون مذکور به صورت غیرمجاز ساخته شده‌اند، مشمول این قانون می‌گردند یا خیر؟ ۲- واگذاری انشعاب به مستحدثات غیرمجاز بر روی اراضی قولنامه‌ای به چه صورت بایستی انجام شود؟

برخورد با تخلفات است. اغلب کارشناسان اعتقاد دارند که دهیاری‌ها بدین منظور می‌توانند از دو ابزار مهم استفاده کنند. راهکار اول ماده ۱۲ قانون تعاریف است که هر گونه تخلف از احکام این قانون جرم و قابل تعقیب در مراجع قضایی کشور برشمرده شده است. بر این اساس دهیاری‌ها می‌توانند ناقضان حقوق و متخلفان از ضوابط ساخت‌وساز را به مراجع قضایی معرفی کنند. راهکار دوم استفاده از حکم تبصره ۲ بند ۳ ماده ۹۹ قانون شهرداری و ارجاع پرونده‌های مربوط به تخلفات ساخت و ساز به کمیسیون مقرر در این بند است. استدلال این مدعا نیز آن است که وقتی قانون‌گذار سخن از هویت مستقل روستا و محدوده خاص آن در حریم شهرها به میان می‌آورد، قطعاً موجودیتی خارج از حریم جدا از شهر را مورد حکم قرار داده است و این نهاد موجودیتی حقوقی و خارج از حریم شهر محسوب می‌شود.

سؤال: با توجه به اینکه بر اساس تبصره ۱ ماده ۳ قانون تعاریف محدوده و حریم شهر و روستا و شهرک، مصوب ۱۳۸۴، نظارت و کنترل بر هر گونه ساخت‌وساز در روستاهای واقع در حریم شهرها بر عهده دهیاری همان روستاست، ساز و کار دهیاری‌ها برای برخورد با تخلفات ساختمانی و سایر تخلفات ساخت‌وساز چیست؟

جواب: یکی از قوانینی که پس از تصویب و ابلاغ در اواخر سال ۱۳۸۴ پرسش‌ها و ابهام‌های فراوانی را در خصوص محدوده و نحوه اجرای احکام آن ایجاد کرده قانون تعاریف محدوده حریم است. به نظر برخی از کارشناسان و صاحب‌نظران حوزه مطالعات شهری و روستایی، این قانون با شروع موضوعی از عنوان و غرض تدوین‌کنندگان، احکامی را مقرر کرده که بر ابهامات موجود افزوده است. با این حال باید در پاسخ به این پرسش از بررسی و نقد و تحلیل این دیدگاه‌ها پرهیز کرد و تنها به بررسی پرسش مطرح شده پرداخت. بر اساس ماده ۳ و تبصره یک آن، روستاهای واقع در حریم شهرها دارای محدوده و حریم مستقل‌اند و شهرداری شهر مجاور حق دخالت در ساخت‌وساز و سایر امور روستا را ندارد و این وظیفه مهم و اساسی بر عهده دهیاری‌ها گذاشته شده است. اما در این مورد دو ابهام اساسی وجود دارد: ابهام اول مربوط به روستاهای فاقد دهیاری است که با این حکم بدون متولی هستند و لازم است هرچه سریع‌تر برای آنها تعیین تکلیف شود. ابهام بعدی مربوط به ابزار و ساز و کار قانونی در اختیار دهیاری‌ها برای

بنابراین، دهیاری می‌تواند تخلف از مقررات ساخت‌وساز در این روستاها را به کمیسیون مذکور در تبصره ۲ بند ۳ ماده ۹۹ ارجاع کند. البته این راهکارها و پیشنهادها موقت‌اند و برای حل مشکلات موجود و برای حل قطعی مسأله باید تدابیری اندیشیده شود تا حریم شهرها شکلی واقعی یابد و دهیاری‌ها به ابزارهای قانونی لازم تجهیز شوند. در نهایت می‌توان گفت که دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا در وضعیت موجود می‌توانند از هر دو روش معرفی شده استفاده کنند.

سؤال: با نظر به مفهوم تبصره ذیل بند ۱۳ ماده ۶ آیین نامه اجرایی شوراهای اسلامی شهرها که موقوف به رعایت حداکثر مهلت یکماهه مقرر در ماده ۲۴ همان آیین نامه نیز هست، چنانچه مرخصی استعلاجی رئیس شورای اسلامی شهر ماه‌ها به طول انجامد و ایشان عملاً از ایفای وظایف نمایندگی برای مدتی معذور گردد، شورا چه تکلیفی خواهد داشت؟

جواب: به منظور جلوگیری از اختلال در کار شوراهای اسلامی شهرها ناشی از غیبت رئیس شورا، در تبصره ذیل بند ۱۳ ماده ۶ آیین نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی شهرها چنین مقرر شده است: "نایب رئیس شورا در غیاب

رئیس شورا وظایف او را انجام می‌دهد و در مقابل شورا مسئول است". بدین ترتیب تا انتهای مرخصی استعلاجی رئیس شورا، نایب رئیس جایگزین وی خواهد شد. مضافاً این که حکم مندرج در ماده ۲۴ آیین نامه مذکور (ماده ۲۴: به هیچ عضوی از اعضای شورا در سال بیش از یک ماه مرخصی متوالی یا متناوب داده نخواهد شد) منصرف از مرخصی استعلاجی است. ضمناً در قوانین و مقررات موجود استفاده از مرخصی استعلاجی طویل‌المدت از موارد سلب عضویت اعضای شورا یا زوال سمت ریاست شورا تعیین نشده است. اگر لازم است در برخی مواقع تدابیری اتخاذ شود، می‌بایست در قالب اصلاحیه آیین نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شورای اسلامی شهر اقدام گردد.

سؤال: همانگونه که می‌دانید، بعضاً طی موافقتنامه ای در ازای ارائه خدمات خاص یا انجام امور مشخص، بخشی از اراضی مالکان طرف قرار داد به شهرداری تعلق می‌گیرد، لیکن در مواردی مشاهده می‌گردد که مالکان قبل از انتقال اسناد املاک سهم شهرداری درخواست می‌کنند که سهم شهرداری را رأساً خریداری کنند و یا به جای ملک سهم شهرداری، در جای دیگری ملک دیگری را به آن واگذار کنند.

سؤال: [یکی از شوراهای چنین پرسیده است:] شخصی پیش تر تصدی پست مدیریت منطقه شهرداری را داشته و با دریافت وجوهی بازخرید شده است، اما بعد از گذشت یک سال و اندی از بازخریدی، بدون مجوز شورای اسلامی شهر، دوباره وارد شهرداری شده و ابتدا به عنوان مشاور و سپس معاون شهردار مشغول به کار شده است. با توجه به اینکه بازگشت نیروهای بازخرید شده به مجموعه دستگاه‌های دولتی و مؤسسات عمومی همچون شهرداری رأساً میسر نیست و به کارگیری مجدد آنها منوط به طی مراحل قانونی است، خواهشمند است مراحل قانونی بودن یا نبودن اشتغال نامبرده را در شرایط حاضر بررسی و اعلام

در این میان ممکن است بین توافقنامه و درخواست مجدد مالک چندین سال فاصله افتاده باشد. لطفاً در خصوص قانونی بودن یا نبودن این گونه موارد اظهار نظر فرمایید.

جواب: آنچه که در اینجا اهمیت دارد و باید به آن توجه شود، این است که مال مورد نظر در ملکیت شهرداری مستقر شده است و فروش اموالی که داخل در ملکیت شهرداری می‌شود تابع ضوابط و مقررات مندرج در آیین نامه مالی شهرداری‌هاست.

نظر فرمایید.

جواب: مطابق ماده ۸ قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی، مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷، اشتغال به کار کلیه بازنشستگان و نیز کسانی که سنوات خدمت آنها بر اساس قوانین و مقررات استخدامی بازخرید شده است در وزارتخانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها ممنوع است و در صورت نیاز دولت به تخصص بعضی از این افراد، اشتغال آنان به صورت غیررسمی و برای مدت معین با تصویب هیئت وزیران مجاز خواهد بود. بدین ترتیب اشتغال به کار فرد بازخرید شده در شهرداری غیرقانونی است.

سؤال: مطابق ماده ۱۰۱ قانون شهرداری، معابر و شوارع عمومی که در اثر تفکیک اراضی احداث می‌شود متعلق به شهرداری است و شهرداری در قبال آن به هیچ عنوان وجهی به صاحب آن پرداخت نخواهد کرد. حال آیا زمین‌هایی که مساحت ناچیزی دارند و در معبر یا شارع عمومی واقع اند و مالکان آنها متقاضی تفکیک هستند، در حالی که قسمتی از ملک آنها در طرح تعریض واقع شده است، می‌بایست مقدار واقع در تعریض به صورت مجانی به شهرداری واگذار شود یا اینکه شهرداری مقدار واقع در طرح تعریض را باید با توافق یا قیمت کارشناسی خریداری کند؟ به عبارت دیگر، چون در این گونه مواقع نیازی به احداث هیچ گونه معبر یا شارع عمومی وجود ندارد بلکه معبر یا شارع موجود می‌بایست تعریض شود، آیا مقدار تعریض باید از طرف مالک به صورت مجانی به شهرداری واگذار شود یا اینکه شهرداری باید

قیمت آن را به مالک بپردازد؟

جواب: از این سؤال چنین استنباط می‌گردد که در مقطعی زمانی ملک تفکیک شده و شوارع و معابر از نیز آن جدا گردیده است و در زمانی دیگر یکی از این قطعات تفکیکی - که مساحت آن به گونه‌ای است که قابلیت تفکیک شدن به دو قطعه را دارد و در بر معبری قرار گرفته است که باید تعریض شود - مالک قصد تفکیک آن را دارد. در این صورت چون قبلاً ماده ۱۰۱ قانون شهرداری اعمال شده است، شهرداری می‌بایست مقدار واقع در طرح تعریض را به طریق توافق یا کارشناسی خریداری کرده و با در نظر گرفتن مقدار واقع در طرح تعریض، مابقی ملک را مطابق مقررات شهرداری تفکیک کند.

حکومت محلی کی نوپایی توانمند

همگان رسید.

سال ۱۲۸۵ و به ویژه ۱۲۸۶ش را باید سال زایش قانون‌های مهم مدنی در تاریخ ایران دانست، زیرا قوانین مهمی چون "قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی"، "قانون بلدیة" و "قانون تشکیل ایالات و ولایات" که به قوانین داخله حکام شهرت دارد در همین سال تصویب گردید. از آنجا که نمایندگان از هیچ قدرتی بجز پشتیبانی مردم برخوردار نبودند و می‌دانستند که خودکامگان در نخستین فرصت پایه‌های نهاد شورای ملی را در هم خواهند کوبید، به شتاب بر آن شدند تا هرچه زودتر کارهای کشوری، این کتاب ورق‌ورق شده، را شیرازه زنند و قانونمند سازند. آنها بوی خطر را حس کرده بودند. مردم ستمدیده ایران اندکی پس از به زانو درآوردن استبدادی کهنسال، رویش دوباره استبدادی کوچک، اما نفس‌گیر را به چشم می‌دیدند؛ استبدادی که نمی‌توانست این همه قانون خود نوشته ملت را برتابد و برای از میان برداشتن آن شمشیر برکشیده بود، اما مشروطه‌خواه بر آن بود تا سررشته کارها را به دست گیرد. سرفصل مشارکت همه گروه‌های اجتماعی، انقلاب مشروطه بود. توجه به قانونمندی و به ویژه خواسته‌ها و دیدگاه‌های مردم سرلوحه کار مشروطه بود. اما آنچه توانست در برابر بازگشت استبداد پایداری نماید، همانا انجمن‌هایی بود که از سرآغاز جنبش همواره نواندیشان و آزادیخواهان را در خود گرد می‌آورد و کار سترگ انقلاب را سر و سامان می‌داد. تشکیل و گسترش دولت‌های محلی خواست مذهبیبون، آزادیخواهان و در نهایت تنها آرزوی مردم بود. روزه‌های سیاسی چنین اندیشه‌ای در شورش بهمن ۱۲۸۵ مردم تبریز بخوبی نمایان گردید. آنان هفت چیز را از محمدعلی میرزا خواستار شدند که بند چهارم آن برپایی انجمن ملی در هر ایالت و ولایت با اطلاع مجلس بود. چنین درخواستی ریشه در تأکید بر حضور مردم در عرصه اجتماعی-سیاسی داشت تا خودکامگان به مشارکت تن در دهند و سررشته کارها در دست مردم باشد و تبریز نخستین شهری بود

در نیمه نخست سده نوزدهم میلادی، در میان توفانی از رخدادهای اجتماعی به‌ویژه انقلاب‌های ۱۸۴۸م، تلاش‌های فراوانی برای تشکیل نخستین حکومت‌های محلی صورت گرفت که برای به بار نشستن آن مردمان بسیاری جان باختند. در همان روزگاران، زنجیره بی‌پایانی از خودکامگان در ایران‌زمین، یکی از پس دیگری بر اریکه قدرت می‌نشستند و در ستمگری گوی سبقت را از اسلاف خود می‌ربودند.

از آغاز دوره ناصری (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) موج سفر به فرنگستان پدیدار شد و نسل جوان از طبقه مرفه، که بسیاری از شاهزادگان پرشمار قاجاری نیز در میان آنان بودند، بر این موج نشستند تا جهانی نو و شگفت‌انگیز را سیاحت کنند. تضاد تکان‌دهنده و برانگیزاننده بود. هر بازگشته از فرنگی، از شیوه‌های روزمره پدران روی برتافت و این موج همه جا را فرا گرفت. چندان که سلطان صاحبقران را نیز بر شانه‌های خود نشانید و با خود برد. اینک شاه نیز رفتار پدران تاجدار خود را نمی‌پسندید. نسیم بیداری وزیدن گرفته بود و خواب سنگین چندصدساله را می‌آشفته. سیاستگران پیر و خودکامه قاجاری، درمانده و ناکارآمد، رشته کارها را رها کرده، تنها به افزودن دارایی خود سرگرم بودند و بر کرسی قدرت جابجا می‌شدند. خودکامگانی چون ظل‌السلطان (۱۲۶۶-۱۳۳۶ق / ۱۲۹۷ش) شاهک ایران، پسر ناصرالدین شاه و یا عبدالمجید میرزا عین‌الدوله (۱۲۶۱ق - ۱۳۰۶ش) نماد پیر سال استبداد، چندان بر مردم ستم روا داشتند که سرانجام روشن‌اندیشان به سخن درآمدند و فرودستان "انجمن" کردند و بشوریدند و سلاح برگرفتند تا خود سرنوش خویشت را رقم زنند و به قانون خودنوشته گردن نهند، نه به فرمان ظل‌السلطان و ظل‌الله و ... سلطان صاحبقران به گلوله‌ای در خون خویشت غلتید و آنان مظفرالدین میرزا، شاهزاده پیر و بیمار را که در واپسین سال‌های عمر تاج بر سر نهاده بود، واداشتند تا در پای فرمان مشروطیت دستینه نه‌د (۱۳ مردادماه ۱۳۸۵ خورشیدی). دو روز بعد خبر زاده شدن مجلس ملی به گوش

فرمانروای خودکامه بخوبی می‌توان دید. او در همان ابتدای تشکیل مجلس شورای ملی نیز به پیدایش این انجمن‌های خودجوش مردمی ایراد می‌گرفت؛ به ویژه با انجمن تبریز میانه خوبی نداشت و آن را همتای خود می‌دانست، اما این کانون آزادی که بعدها "انجمن ایالتی" نامیده شد، در اندک زمانی شایستگی خود را در خودگردانی تبریز و حراست از شهر نشان داد و رفته‌رفته در برابر مجلس ملی قد برافراشت. این کانون توانست جنبش مشروطه را در برابر خودکامگان قاجاری رهبری نماید و اندک‌اندک همین انجمن‌های شهری کار رهبری شهرهای سراسر ایران را به دست گرفتند؛ تا جایی که انجمن ولایتی فارس در ۲۴ خرداد ۱۲۸۷ در تلگرافی که به همه ایالات و ولایات مخابره نمود، خواستار برکناری محمدعلی شاه از سلطنت شد.

انجمن‌ها، به ویژه انجمن تبریز، در چند پیشامد از مجلس پشتیبانی می‌کردند و دارالشورای ملی را از گرفتاری می‌رهانیدند و کم‌کم جایگاه استواری می‌یافتند. پس از تصویب قانون اساسی این انجمن بود که کاستی‌های آن را یافت و پیشنهادهایی کرد که یکی از آنها "تشکیل انجمن در همه شهرها" بود و از این راه می‌خواست جنبه‌ای قانونی به کار خود بدهد. پیامد این پیشنهاد این بود که مجلس ملی ناگزیر شد پیوستی به نام "متمم" را برای قانون اساسی بنویسد که بسیار گران‌بها تر از خود قانون اساسی بود. این متمم در پانزدهم مهرماه ۱۲۸۶ به تصویب مجلس رسید. این قانون به ویژه در اصل‌های ۲۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲ و ۹۳ خود ایجاد "دولت‌های محلی" را نوید می‌داد. نگاهی به این اصول بن‌مایه‌های دولت‌های محلی را نمایان می‌سازد:

اصل بیست و نهم - منافع مخصوصه هر ایالات و ولایت و بلوک به تصویب انجمن‌های ایالتی و ولایتی به موجب قوانین مخصوصه آن مرتب و تسویه می‌شود.

اصل نودم - در تمام ممالک محروسه انجمن‌های ایالتی و ولایتی به موجب نظامنامه مخصوص مرتب می‌شود و قوانین اساسیه آن انجمن‌ها از این قرار است.

اصل نود و یکم - اعضای انجمن‌های ایالتی و ولایتی بلاواسطه از طرف اهالی، مطابق نظامنامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی انتخاب می‌شوند.

اصل نود و دوم - انجمن‌های ایالتی و ولایتی با رعایت

که برای پاسداری از جنبش و گردانیدن کار شهر، انجمنی برپا نمود. در این شهر با اعلام مشروطه و "نظامنامه انتخابات" که در ۱۷ شهریور ۱۲۸۵ به امضای مظفرالدین شاه (پاد ۱۳۱۳-۱۳۲۴ق) رسیده بود، مردم کسانی را برای به کار بستن نظامنامه و برگزیدن نمایندگان شورای ملی نامزد کردند و خانه‌ای برای نشست‌های آنان اجاره شد. هر شب سران آزادیخواهان در آنجا گرد می‌آمدند و در زمینه پیشرفت کارها به گفتگو می‌پرداختند. محمدعلی میرزا که در آن هنگام در تبریز بود (آبان ۱۲۸۵) یکی دو هفته پس از انتخابات، فرمان تعطیلی انجمن را داد، اما مجاهدان زیر بار نرفتند و این نخستین پایداری انجمنی مردمی در برابر ولیعهد کشور بود. انجمن دوباره گشوده شد!

روشن‌اندیشان و مشروطه‌خواهان در دیگر شهرها نیز انجمن برپا کردند؛ انجمنی از برگزیدگان توده مردم برای رسیدگی به کارها. آغاز جنبش بود و آزادیخواهان در هر شهر به یک کانون نیاز داشتند. در مجموع، هفده شهر انجمن داشتند که شهرهای بزرگ آن روزگار چون تبریز، رشت، اصفهان، شیراز، مشهد، کرمان، قزوین، همدان و ارومیه نخستین انجمن‌ها را برپا کردند. شهرهای دیگری همچون زنجان، خوی، یزد، اردبیل، استرآباد (گرگان)، عراق (اراک) و کرمانشاهان نیز دارای انجمن‌های شهری بودند. در آن روزگار پرتلاطم اجتماع شهری، این انجمن‌ها بیشتر نقش پاسداری از کیان مشروطه و بسیج نیروهای مجاهد و آزادیخواه را به هنگام ستیز و آویز با نیروهای استبداد بر عهده داشتند. تلگراف و روزنامه، نیرومندترین و پرسرعت‌ترین رسانه گروهی، نیز در اختیار آنان بود.

تعداد انجمن‌های شهر تهران بسیار زیاد بود، چندان که در دوره استبداد صغیر (۱۲۸۷ش) به ۱۸۰ کانون می‌رسید. خودکامه قاجار، محمدعلی شاه، که از کاهش پیوسته قدرت شاهانه خود و افزایش شمار انجمن‌ها به هراس افتاده بود در پنجم آذرماه ۱۲۸۶ عده‌ای از نمایندگان مجلس را به دربار احضار کرد و دستور داد تا یکی از درباریان لایحه‌ای از پیش ساخته را برای آنان بخواند، مبنی بر اینکه، مجلس پا از گلیم خود فراتر نهاده و در کارهای دولت و قوه مجریه دخالت می‌کند و مهم‌تر آنکه فراوانی انجمن‌ها مایه آشوب پایتخت شده است. در این اخطار شاه، جایجایی قدرت را میان توده مردم و

حدود قوانین مقررّه اختیار نظارت تامّه در اصلاحات راجعه به منافع عامه را دارند.

اصل نود و سوم - صورت خرج و دخل ایالات و ولایات از هر قبیل توسط انجمن های ایالتی و ولایتی طبع و نشر می شود. اما پیش از این متمم، در ۲۲ اردیبهشت ماه ۱۲۸۶، مجلس ملى قانون جداگانه ای برای انجمن های ایالتی و ولایتی نوشت و تصویب کرد که ۱۷۷ ماده داشت. شاید شورای ملی بر آن بود تا به رویش خودروی انجمن های شهری پایان و آنان را در چارچوب قانونی از فرادست، قرار دهد.

یکی از دشواری های این قانون دو گونه بودن انجمن در قالب ایالتی و ولایتی بود که مشخص نبود هر کدام در کجا باید برپا شوند. مجلس شورا ناگزیر در پی قانونی دیگر چهار پهنه از کشور، یعنی آذربایجان، خراسان، فارس و کرمان را ایالت و پهنه های کوچک تر و یا گستره های بجا مانده را ولایت نام گذاشت که همین پهنه بندی به آشوبی در گیلان انجامید.

از بزرگ ترین قدرت نمایی های انجمن آن بود که در چهارم اسفند ۱۲۸۶ هنگام گذر کالسکه شاه از خیابان الماسیه (باب همایون) که او را به دوشان تپه می برد، دو بمب دستی به طرف ماشین اسکورت پرتاب شد که چند کشته و زخمی بر جای گذاشت. چند روز بعد چهار تن به اتهام ساخت و پرتاب بمب بازداشت شدند که حیدرخان عموآوغلی (چراغ برقی) و ضیاءالسلطان در میان آنان بودند. آنان را برای بازجویی به کاخ گلستان بردند. انجمن های تهران که دو تن از سران مخفی را در بند می دیدند، در روز ۱۹ فروردین ۱۲۸۷ طی یک گردهمایی به این کار اعتراض کرده و اعلام نمودند که حاجب الدوله (حکمران / فرماندار تهران) و رئیس نظمیّه (شهرداری) خلاف قانون اساسی عمل کرده اند و محمد علی شاه را وا داشتند تا آنان را مجازات و چهار متهم را آزاد کند. شاه هم حاجب الدوله را از کار برکنار کرد (۲۲ فروردین ۱۲۸۷).

شاه قاجار که سلطنت را از کف رفته می دید، با همگامی فرماندهان قزاق پالکونیک و لیا خوف طرح یورش به خانه ملت را ریختند تا به یکباره بساط مشروطه را برچینند. سیم های تلگراف در همه جا بریده و روزنامه ها تعطیل شدند و تهران آرایش جنگی به خود گرفت (۱۶ خرداد ۱۲۸۷). شش روز بعد انجمن ولایتی فارس در تلگرافی که به ایالات مخابره نمود خواستار خلع محمدشاه از سلطنت شد و حق تعیین پادشاه را به مجلس شورای ملی داد. در همین روز خودکامه تحویل و تبعید سران آزادیخواهی را خواستار شد. انجمن تبریز به خروش درآمد و مجاهدان از هر سو مسلح به تبریز سرازیر شدند تا برای حفظ مشروطیت به ندای انجمن پاسخ دهند. در روز ۲۴ خرداد انجمن ولایتی فارس در تلگرافی به همه ایالات و ولایات برکناری محمد علی شاه را از سلطنت خواستار شد و او را میخواره ای دیوانه خواند و اعلام نمود که پنجاه هزار سوار و پیاده آماده حرکت به دارالخلافه است. دو روز بعد (۲۹ خرداد) پایتخت به پا خاست و همه انجمن ها به مدرسه سپهسالار آمدند. بیشتر آنها با جنگ افزار آمده بودند تا از کیان آزادی و خانه ملت دفاع کنند. "انجمن شاه آباد" از بزرگ ترین و

نخستین انجمن های تهران بود که سراپا مسلح بودند. هر انجمن در حجره ای جای گرفت و لوحه ای با نام خود بر آن آویخت (۱۸۰ لوحه به نشانه ۱۸۰ انجمن). در همین هنگام درى به بهارستان گشوده شد و ملک المتکلمین به سخنرانی پرداخت که قانون اساسی شکسته شده و بر شاه خرده گرفت. روز جمعه، ۲۲ خرداد، محمد علی شاه نماینده ای فرستاد که انجمن ها باید از مدرسه سپهسالار بیرون روند، زیرا با جنگ افزار آمده اند. تنی چند از نمایندگان مجلس برای آنکه بهانه ای به استبدادیان ندهند از انجمن ها خواستند که پراکنده شوند. بیشتر انجمن ها پراکنده شدند، اما مجاهدان ماندند و سنگر بندی در برابر قزاقان لیاخوفا را آغاز نمودند. در روز دوم تیر، نبرد میان آزادیخواهان و نیروی قزاق در گرفت که به ویرانی مجلس و دستگیری مشروطه خواهان و کشته شدن مجاهدان بسیاری انجامید. تهران در زیر بار سنگین حکومت نظامی محمد علی شاه به خفقان افتاده بود.

در تبریز نیز عین الدوله بر آن شد تا کار را یکسر کند، اما انجمن پیشدستی کرده بود. جنگ خیابانی و خانه به خانه آغاز گردید. ستارخان و باقرخان فرماندهی مجاهدان را به دست داشتند. این جنگ و گریز از ششم تیر تا دهم مهرماه ادامه داشت که با شکست دولتیان مشروطه پیروز گردید. در طول این مدت حکومت تبریز را انجمن در دست داشت. این تنها دوره ای بارز و مشخص یک حکومت محلی ایرانی است. انجمن تبریز در تلگرافی با قدرت تمام به همه ایالات و ولایات اعلام نمود که محمد علی میرزا را به خاطر شکست سوگندش در خانه ملت، برای حفظ مشروطه از پادشاهی برمی دارد و عین تلگراف را به مجلس ملی و انجمن های تهران و شخص شاه مخابره کرد و از انجمن های سراسر ایران خواست تا با تبریز همداستان شوند. به همه سرکردگانی که در تهران بودند نیز هشدار داد که اگر دست به مجلس بکشایند خانه آنان را در تبریز ویران خواهد کرد.

به هنگام بسته بودن مجلس که مشروطه راه زوال را می پیمود، شهر تبریز و انجمن آن تنها قانون قانونی ایران شناخته می شد. انجمن ایالتی تبریز در نبود مجلس ملی جانشین آن شده بود. همچنین، در حالی که همه روزنامه های تهران، بجز روزنامه های دولتی، بسته شده بودند، به فرمان انجمن، روزنامه "ناله ملت" در تبریز منتشر گردید و روزنامه های انجمن برای دومین بار راه اندازی شد. در زمان نبردهای هولناک تبریز، انجمن بیمارستان پاکیزه ای را در تبریز برپا کرد تا مجروحان در آنجا درمان شوند.

در همان آغاز نبرد تبریز که انجمن ها بی دفاع شده بودند، به دستور دولت استبداد، انجمن های ملی شهر رشت که از آن مشروطه خواهان بود بسته شد و زد و خوردی شدید میان مردم و نیروهای دولتی به وجود آمد (هفتم تیرماه ۱۲۸۷). پنج روز بعد دولتیان دست نشانده و مخالفان مشروطه به حکمرانی ایالات گمارده شدند. عین الدوله با اختیارات تام (آذربایجان)، غلامرضاخان آصف الدوله (فارس)، نیرالدوله (خراسان)، سیف الدوله (خوزستان) و اقبال الدوله (اصفهان).

منابع:

- ۱) حسینی، علی. مبانی فنی و اجرایی حقوق شهری و منطقه ای در ایران، انتشارات حق شناس، رشت، چاپ یکم، ۱۳۸۵.
- ۲) عاقلی، باقر. روز شمار تاریخ ایران، جلد دوم، نشر گفتار، چاپ پنجم، ۱۳۷۹.
- ۳) کسروی، احمد. تاریخ مشروطه ایران، جلد دوم، چاپ چهارم، ۱۳۵۷.
- ۴) مصاحب، غلامحسین (به سرپرستی). دایره المعارف فارسی، شرکت سهامی کتاب های جیبی (وابسته به مؤسسه انتشارات امیرکبیر) چاپ دوم، تهران ۱۳۸۱.
- ۵) میرزا صالح، غلامحسین. مذاکرات مجلس اول، انتشارات مازیار، چاپ اول، ۱۳۸۴.

تازه‌های قوانین و مقررات شهری در سال ۱۳۸۵

و سیصد و هشتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۱۳۸۵/۶/۱ به تأیید شورای نگهبان رسید. طبق ماده ۲ این قانون، شهرداری‌های شهرهای بالای پانصد هزار نفر جمعیت با مشارکت دولت موظف‌اند نسبت به تهیه طرح جامع حمل و نقل و ترافیک اقدام و حداکثر تا یک سال پس از تصویب این قانون سامانه یکپارچه مدیریت هماهنگی حمل و نقل عمومی شهری و حومه را در ساختار تشکیلات خود ایجاد کنند.

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱/۱۶ بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور، آیین‌نامه اجرایی تبصره ۱۳ قانون بودجه را تصویب کرد. این آیین‌نامه در ۲۹ ماده به تصویب رسیده و در آن وظایفی در خصوص توسعه حمل و نقل عمومی (حمل و نقل ریلی شهری، ناوگان اتوبوسرانی و تاکسیرانی شهری و دیگر موارد) و خارج کردن خودروهایی فرسوده از چرخه حمل و نقل و صرفه‌جویی در بنزین و نفت گاز مصرفی خودروها برعهده وزارت کشور و شهرداری‌ها گذاشته شده است.

تصمیم‌نامه نمایندگان ویژه رئیس جمهور برای اجرای تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور که به استناد اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت ماده (۲۹) آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور، موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۱۴۴۶/ت/۳۴۹۲۹ هـ مورخ ۱۳۸۵/۲/۱۰ اتخاذ شده است، با عنوان دستورالعمل اجرایی اصلاح ساختار سامانه‌های حمل و نقل عمومی و ساماندهی حمل و نقل درون شهری، موضوع جزء (۱) بند "ب" تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور برای اجرا ابلاغ گردید.

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۵/۴ با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی، آیین‌نامه اجرایی قانون احداث تونل مشترک تأسیسات شهری موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۵۶۲۵/ت/۳۱۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۸۴/۳/۱۶ را اصلاح کرد. ماده ۹ اصلاحی این آیین‌نامه اشعار می‌دارد: "شورای عالی اداری می‌تواند در حدود ردیف (۵) بند "ب" ماده (۱) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه موضوع ماده (۱۵۴) قانون برنامه چهارم توسعه در مورد واگذاری وظایف دفاتر فنی استانداری‌ها در خصوص احداث تونل مشترک شهری به شهرداری‌ها تصمیم‌گیری نماید."

آیین‌نامه اجرایی بند "ب" تبصره (۶) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور

در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۷/۵ هیأت وزیران بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های کشور، مسکن و شهرسازی، امور اقتصاد و دارایی و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد بند "ب" تبصره (۶) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور در خصوص الگوی مسکن شهری و روستایی (خانه نمونه شهری و روستایی) و احیای بافت‌های فرسوده به تصویب رسید.

آیین‌نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی شهر و شهرک

موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۸۴۶۷/ت/۲۶۷۳۵ هـ مورخ ۱۳۸۱/۴/۲۴ و اصلاحات بعدی آن، در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۶/۱۵ هیأت وزیران، بنا به پیشنهاد شماره ۱۲۵۵۳/۱/۶/۶۱ مورخ ۱۳۸۵/۲/۹ وزارت کشور و به استناد ماده (۹۵) الحاقی تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران - مصوب ۱۳۸۲ - اصلاح شد.

طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات

شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران

به مجلس شورای اسلامی تقدیم و یک فوریت آن در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۵ تصویب گردید و در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۸۵/۵/۴ مجلس عیناً تصویب شد و به تأیید شورای نگهبان رسید.

لایحه تسهیل تنظیم اسناد در دفاتر اسناد رسمی

با عنوان لایحه اصلاح مقررات تنظیم و ثبت اسناد در دفاتر اسناد رسمی از سوی دولت به شماره ۴۷۶/۲۷۲۹۰ مورخ ۱۳۸۳/۱/۱۱ به مجلس شورای اسلامی تقدیم و در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۸۵/۵/۲۴ مجلس با اصلاحاتی تصویب گردید و به تأیید شورای نگهبان رسید. طبق بند الف ماده ۱ این قانون، در تنظیم اسناد رسمی، اخذ گواهی پایان ساختمان یا عدم خلاف موضوع تبصره (۸) ماده (۱۰۰) اصلاحی قانون شهرداری در مورد املاک مشمول قانون مذکور الزامی است.

قانون حمایت از سامانه‌های حمل و نقل ریلی شهری و حومه

در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و دوم مرداد ماه یکهزار

شوراها از نگاه شهردار

فعالیت و برنامه ریزی نمایند. خوشبختانه در کشور ما این امر با تشکیل شوراهای اسلامی تا حد قابل توجهی تحقق یافته است. امروز شهرداری‌ها با نظارت احسن و همه جانبه شوراها مسایل را از طریق خرد جمعی بررسی و رسیدگی می‌کنند و تصمیم‌گیری‌ها اگرچه در پاره‌ای از مواقع با تأخیر صورت می‌گیرد، اما پایدارتر است.

از طرفی، به یمن تشکیل شوراها، شهرداری‌ها که روزگاری به ادارات درجه چندم در برخی شهرها مبدل شده بودند، امروز به نهادهای زنده و پویا تبدیل شده‌اند. البته برنامه‌هایی برای کنترل و نظارت شوراها بر شهرداری‌ها و به طور کلی مدیریت شهری متصور است، هر چند هنوز منابع و ابزار اعمال نظارت بر عملکرد دستگاه‌های متولی مدیریت شهری به طور کامل در اختیار شوراها قرار نگرفته است.

□ شوراها در مدیریت شهری چه جایگاهی دارند؟

■ تدوین و تصویب طرح تشکیل شوراهای محلی در شورای انقلاب اندکی پس از پیروزی انقلاب اسلامی نشان از اهمیت بالایی تشکیل این نهاد به عنوان ارکان تصمیم‌گیری کشور و حوزه وسیع اختیارات آن به عنوان بازوی توانمند دولت در توسعه همه جانبه کشور دارد.

اصولاً شوراها جایگاه حساسی در ساختار مدیریت شهرها دارند و به عنوان تجلی اراده مردم در تمثیت امور مربوط به خود و در نتیجه تصمیم‌سازی برای اداره و مدیریت جامعه‌اند. همچنین پیشبرد برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی و ... شهرها وابسته به نظارت و مشارکت مردم از مجاری شوراهای اسلامی است. این موضوع را هم نباید فراموش کرد که حضور شوراها آنگاه به‌طور کامل مؤثر خواهد بود که اداره شهرهای ما به سمت مدیریت متمرکز شهری پیش رود و جامعه و نهادهای آن بتوانند پذیرش شوراها را در خود ایجاد کنند و در یک کلام به شورا و اصل مشارکت مردم اعتقاد و التزام عملی داشته باشند.

□ در مورد ارتباط بین شهرداری و شورای شهر دیدگاه خود را بیان فرمایید.

■ قبل از ورود به بحث شهرداری و شورای شهر باید به خود شهر و فلسفه وجودی آن پرداخت. شهر یک موجود زنده و پویا است که ویژگی‌ها و نیازهای خاص خود را دارد و مدام باید به این نیازها رسیدگی و توجه شود. برای رشد و توسعه شهر استفاده از همه ظرفیت‌های موجود و ارائه برنامه مشخص برای اداره آن ضروری

درباره محمود کمالی (شهردار قزوین):

محمود کمالی، متولد ۱۳۳۴ در قزوین و فارغ التحصیل مهندسی ساختمان از دانشگاه ایالتی پتیسبورگ کانزاس آمریکا در سال ۱۹۸۰ میلادی است. عضویت وی در گروه‌ها و شرکت‌های مختلف عمران و ساختمان نشان دهنده علاقه و دغدغه‌هایش در زمینه مسایل شهری است.

وی از سال ۸۲ تاکنون سکان هدایت شهرداری قزوین را در دست دارد.

است. ضمن این که باید توجه داشت بدون مشارکت مردم هزینه‌های اداره و کنترل شهر بسیار بالا خواهد بود و چون شهر محل انعکاس ذوق و سلیقه و توانمندی‌های ساکنین آن است، بنابراین اداره شهرها باید توسط شهروندان بویژه نخبگان، صاحب نظران و هنرمندان صورت گیرد. مشارکت مردم در اداره شهرها امری اجتناب‌ناپذیر است و در همه دنیا به این نتیجه رسیده‌اند که مدیران شهری باید بر اساس صلاح و صرفه، رضایت و سلیقه شهروندان

است.

□ حضور دو دوره شوراها چه تأثیری بر مدیریت شهری داشته است؟

■ شورای شهر یکی از عناصر سیستم مدیریت شهری محسوب می شود، از این رو بحث و بررسی در مورد نقش و تأثیر آن نخست نیازمند ارائه تصویری از مفهوم و مشخصات عمده سیستم کلان مدیریت شهری و عملکردهای مورد انتظار از آن است. مدیریت شهری باید تمام سیستم شهری اعم از فضای کالبدی و عملکردی آن را تحت پوشش قرار دهد. مفهوم مدیریت شهری بسیار گسترده و پیچیده است و از این رو باید همه بخش ها و نهادهای مسئول اداره امور مختلف شهر اعم از امور فرهنگی، اجتماعی، آموزشی، بهداشتی و ... تحت پوشش سیستم مدیریت شهری قرار گیرند. بر این اساس، شورای شهر به عنوان عنصر سیاستگذار، تصمیم گیر و با اندکی تسامح قانون گذار مدیریت شهری در سطح محلی، باید از خصلت جامعیت و فراگیری برخوردار بوده تا بتواند وظایف سیاستگذاری و نظارتی خود را نسبت به تمام امور شهر و سازمان های ذی ربط ایفا نماید. اما آنچه طی دو دوره حضور شوراها شاهد بودیم این است که روابط شوراها با دستگاه های متولی مدیریت شهری همچنان تعریف نشده باقی مانده است و این ابهام باعث شده تا مصوبات شوراها از سوی این دستگاه ها فاقد ضمانت اجرایی لازم باشد و دست شوراها برای تصویب برنامه های جامع شهری بسته بماند.

وظایف شورا در مورد شهرداری مشخص است ولی راجع به سایر ادارات و وظیفه مشخصی ندارد. نظارت شورا بر مدیریت شهر، نظارت استصوابی نیست بلکه نظارت اطلاعاتی است، یعنی شوراها فقط نقش مشورتی دارند. این در حالی است که اصل یکصد و سوم قانون اساسی صراحتاً استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری را ملزم به رعایت تصمیمات شوراها نموده است. به طور کلی، حضور شوراها وقتی مؤثر خواهد بود که اداره شهرهای ما به سمت مدیریت واحد شهری پیش برود.

□ موانع موجود بین شوراها و شهرداری ها کدامند؟

■ به طور کلی در ارتباط شورا با شهرداری مشکلی نیست. شورا در هر زمانی می تواند تصمیم بگیرد که طرحی از سوی شهرداری اجرا بشود یا اجرا نشود و اگر پیشرفت فیزیکی طرح مناسب نیست می تواند تصمیم بگیرد که اعتبار طرح واگذار شود یا نشود و ... اما مهم ترین معضلی که پیش روی شوراها و شهرداری ها قرار دارد عدم یکپارچگی مدیریت شهری است. اکنون بیش از ۳۰ مدیر در حوزه عمل مدیریت شهری تصمیم می گیرند بدون این که هیچ الزامی به همکاری و هماهنگی با شهرداری و شورای شهر داشته باشند که باید در اصلاح قانون شوراها این معضل مورد توجه قرار گیرد. سیستم متمرکز دولتی ناچار است برای موفقیت در اداره امور شهرها، درهای بسته خود را به روی شوراها بگشاید و تعامل با آنها را بپذیرد.

□ ارتباط شهروندان با شورا چه شکلی دارد؟

■ قبل از تشکیل شوراها اداره امور شهرها فارغ از خواست و اراده مردم صورت می گرفت که با تشکیل این نهاد سطح مشارکت مردم در اداره امور مربوط به خودشان افزایش یافت. اعضای شورا با حضور در انجمن ها، مساجد و گردهمایی های مردم محله ها به آنها گزارش می دهند و نظراتشان را دریافت و به مسئولین مربوط منعکس می کنند و به طور مستقیم درخواست های شهروندان را پاسخ می گویند. مردم نیز به طور آزادانه با اعضای شورا ملاقات نموده و درخواست خود را مطرح می سازند. با این حال به نظر می رسد ارتباط مردم با شوراها، ارتباطی سازمان یافته و بر اساس انتظارات جامعه مدنی نیست. تشکیلات صنفی و شوراها محله در شهرها وجود ندارد ولذا شوراها با خواسته های جمعی روبرو نیستند بلکه خواسته ها بیشتر شخصی است و پاسخ به آنها وقت زیادی را از شورا می گیرد. بدین ترتیب شوراها به ناچار دچار نوعی روزمره گی می شوند و هر روز ناچارند به خواسته های حضوری و غیر حضوری مردم که بعضی وقتها غیرقانونی هم هست پاسخ داده و به درد دل آنها گوش دهند. مهم ترین دلیل ایجاد چنین فضایی را می توان در عدم پیش بینی جامعه برای نهادهایی دانست که خواسته های پراکنده در آنها کانالیزه شده و به شکل قانونی و منطقی مطرح گردند.

شهر یک موجود زنده و پویا است که ویژگی ها و نیازهای خاص خود را دارد و مدام باید به این نیازها رسیدگی و توجه شود

□ شهر - شهروند - شهردار ، جایگاه شورا در این میان چیست؟

■ انتقاداتی که از اداره امور شهرها در زمان پیش از تشکیل شوراها می شود حاکی از آن است که اداره امور شهرها در دست مراکز و قطب های سیاسی، اداری و اجرایی کشور بوده است. طرح های جامع و تفصیلی و برنامه های راهبردی توسعه شهر غالباً به وسیله کارفرمایانی خارج از محیط منطقه ی طراحی، سفارش داده می شد و منافع و نظر مردم شهر جایگاهی در تهیه این طرح ها نداشت. همچنین بودجه شهرداری ها بر طبق الگویی از پیش تعیین شده و تکراری توسط بخش های مالی مراکز سیاسی و اداری استان ها بسته می شد و طی یک یا چند جلسه چندساعته شهرداران و مدیران شهرداری نسبت به آن توجیه می شدند و در واقع جریان امور بر اساس سلیقه پیش می رفت و به ندرت از بنیه کارشناسی برخوردار بود. لیکن با تشکیل شوراها مقررات و آیین نامه ها جایگزین این رفتارهای خودمحور و سلیقه ای شد، به طوری که در حال حاضر برای بازنگری طرح های تفصیلی و جامع، شوراها مورد نظرخواهی قرار می گیرند، بودجه شهرداری پس از کارشناسی در شورای شهر بررسی و تصویب می شود و در مورد هر گونه تصمیم و اقدام شهرداری در سطح شهر به مصوبه شورا نیاز

بررسی موانع اجرای انتخابات شوراهای ۱۳۶۷-۱۳۶۵

فراز و نشیب قانون شوراهای

مریم بیژنی
کارشناس ارشد تاریخ

انتخابات شوراهای، آیین نامه اجرایی شوراهای اسلامی در دولت مهندس موسوی و دوران وزارت کشور سید علی اکبر محتشمی در سال ۱۳۶۵ تهیه شد^(۱) و پس از بررسی ها و کارهای کارشناسی در وزارت کشور، دکتر سید محمد صدر معاون سیاسی و اجتماعی وزارت کشور طی مصاحبه ای با روزنامه اطلاعات (یکشنبه ۲۶ بهمن ۱۳۶۵) تاریخ و چگونگی برگزاری شوراهای اسلامی را در سراسر کشور اعلام کرد. شیوه برگزاری انتخابات به صورت دوگانه و غیرمتمرکز بود و همان گونه که وی در این مصاحبه اعلام کرده بود قرار شد انتخابات شوراهای به دو شیوه مستقیم و غیرمستقیم برگزار شود. در انتخابات مستقیم مردم اعضای شوراهای روستا، محله و شهر را انتخاب می کردند. معاون سیاسی و اجتماعی وزارت کشور شیوه انتخابات غیرمستقیم را بدین گونه اعلام کرد: "... انتخابات غیرمستقیم که شش مورد است. شوراهای روستایی ابتدا شورای اسلامی دهستان را تشکیل می دهند و شورای اسلامی دهستان، شورای اسلامی بخش را انتخاب می کنند. از طرف دیگر شهرهای واقع در محدوده بخش هم به اضافه دهستان ها، شوراهای اسلامی بخش را تشکیل می دهند و شهر مرکز شهرستان شورای اسلامی شهرستان را تشکیل می دهند و شورای اسلامی شهرستان ها، شورای اسلامی استان و شورای اسلامی استان ها، شورای عالی اسلامی استان ها را تشکیل خواهند داد."^(۲)

علاوه بر موارد ذکر شده وی تاریخ برگزاری انتخابات را سه ماهه اول سال ۱۳۶۶ اعلام کرد.^(۳)

به رغم کارهای کارشناسی انجام گرفته در سطح هیأت دولت موانعی در راه اجرای انتخابات شوراهای وجود داشت. با وجود آنکه مهندس موسوی بارها در جلسات مختلف مجلس پیگیری سریع قضیه تشکیل شوراهای را مطرح می کرد. به دلیل اینکه در شرایط زمانی سال های ۶۷-۶۵ و حتی قبل از آن دولت کاملاً با ساختاری اقتدارگرا و متمرکز کشور را اداره می کرد، مطرح کردن چنین موضوعاتی در تضاد آشکار با ساختار دولت بود، زیرا باید شورای شهری تشکیل می شد که حکم مشاور شهرداری را پیدا

همان گونه که در شماره های قبل آمد از سال ۱۳۶۱ به بعد بارها در مجلس برای قانون شوراهای اصلاحیه های متعددی تهیه شد و کارهای کارشناسی مختلف روی آن انجام گرفت. با وجود آنکه هرگز انتخابات شوراهای برگزار نشد تا اشکالات قوانین تصویب شده مشخص گردد، اما در فاصله های زمانی متعدد در قانون شوراهای تغییراتی داده شد.

در طی این تغییر و تحولات، قانون انتخابات شوراهای اسلامی با عنوان "قانون اصلاح تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور" در تاریخ بیست و نهم تیرماه ۱۳۶۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که تصویب این قانون همزمان با دولت مهندس موسوی و تصدی وزارت کشور سید علی اکبر محتشمی بود.

در این شماره بر آنیم تصمیمات دولت برای اجرای قانون شوراهای را در این دوره مورد بررسی قرار دهیم. پس از تصویب قانون انتخابات شوراهای، وزارت کشور مطابق قانون موظف بود که مقدمات برگزاری انتخابات شوراهای را فراهم کند.

موضوع برگزاری انتخابات شوراهای و تهیه آیین نامه ای برای آن در هیأت دولت مطرح و در وزارت کشور گروه های کارشناسی برای بررسی این قضیه تشکیل شد. با اجرای این انتخابات و تشکیل شوراهای شهر تمرکزگرایی در اجرای برنامه ریزی های شهری کاهش می یافت و بدین ترتیب نمایندگان شوراهای شهر در برنامه ریزی های شهری می توانستند نقش موثری را ایفا کنند و این امر موجب افزایش تعامل و همکاری میان مردم و مدیران شهری می گردید، زیرا در شهرها مشکلات متعددی وجود داشت و شوراهای منتخب مردم هم برای رسیدگی به این مشکلات وجود نداشتند و شهرها به شیوه ای متمرکز تحت نظر وزارت کشور اداره می شدند. به دلیل آنکه مردم نقش چندانی در اداره امور شهرها نداشتند و دولت را متولی اداره امور شهر می دانستند، او را مسئول مشکلات به وجود آمده در شهرها قلمداد می کردند. با توجه به مسائل و مشکلات ذکر شده، پس از تصویب قانون

می‌کرد یا شورای واقعی هم با ایده‌های محافظه‌کارانه در آن شرایط هماهنگ نبود. البته در آن سال‌ها عوامل متعددی نیز به تقویت ایده‌های تمرکزگرایانه و مخالفت با تشکیل شوراهای کمک می‌کرد. از جمله این عوامل جنگ تحمیلی و نبود تجربه کافی و خوشایند از تشکیل شوراهای بود. از طرفی کشور درگیر شرایط جنگ و حال و هوای انقلابی و آرمان‌گرایانه آن سال‌ها بود، بنابراین هر گونه عاملی که موجب اخلاف در نظام سیاسی کشور می‌شد کاملاً با مخالفت مواجه می‌گشت و از طرف دیگر همان گونه که ذکر شد مسئولانی که در سطح استان‌ها و دولت مصدر کار بودند تجربه‌ای کافی از تشکیل شوراهای نداشتند و آن تجربه اوایل انقلاب هم چندان خوشایند نبود؛ بنابراین، چون شوراهای به عنوان یک نهاد قانونی و مسئول در سطح کشور پراکنده بودند، نسبت به تشکیل آنها نگرانی‌هایی وجود داشت و به نوعی برای مسئولان در شرایط جنگ ریسک بزرگی بود که چنین کاری را انجام دهند. با این ساختار اقتدارگرای دولت و شرایط ذکر شده تشکیل شوراهای نوعی تحمیل بر نظام تمرکزگرای دولت بود. با این حال چون انتخابات شوراهای جزو برنامه‌های کاری وزارت کشور در سال‌های ۶۶-۶۵ بود کارهای کارشناسی و پژوهشی در این زمینه انجام شد. و کارشناسان وزارت کشور پژوهشی در زمینه موانع اجرایی تشکیل شوراهای و پیامدهای عدم تشکیل در همین زمان انجام دادند.

موانع عمده تشکیل شوراهای در این پژوهش عبارتند از:

- ۱- عده‌ای معتقد بودند که تشکیل شوراهای موجب تضعیف مدیریت‌ها در سطح بخش، شهرستان و استان می‌شود و پاسخگویی به سئوالات شوراهای را نوعی کند نمودن سرعت کار و تضعیف مدیریت تعبیر می‌کردند.
- ۲- تشکیل شوراهای موجب دخالت آنها در امور اجرایی می‌شود.
- ۳- فقدان کاندیداتوری افراد صالح به علت حضور آنها در جنگ و نفوذ افراد ناباب در شوراهای.^(۵)

البته کارشناسان وزارت کشور که بر روی طرح تشکیل شوراهای کار می‌کردند این دلایل را رد کردند. بعضی از این دلایل مانند عدم کاندیداتوری افراد صالح در هنگام بررسی قانون شوراهای از سال ۶۱ به بعد جزء ایراداتی بوده که حتی تعدادی از نمایندگان مجلس بر تشکیل شوراهای می‌گرفته‌اند.^(۶) در این بررسی وزارت کشور این ایراد را بدین دلیل رد کرده است: "در جواب این عده باید گفت که اولاً، اکثریت و یا حداقل تعداد بسیار زیادی از رزمندگان جوانان زیر ۲۲ سال می‌باشند که حق عضویت در شورا را ندارند. ضمناً، ملاحظه می‌شود در حال حاضر با وجود عناصر حزب الهی و فعال در جبهه‌ها افراد بیشمار دیگری که از افراد مؤمن و معتقد به انقلاب محسوب می‌شوند در سنگرهای مختلف از مجلس گرفته تا نهادهای انقلاب و ادارات دولتی مشغول فعالیت هستند و مطمئناً برای عضویت در شوراهای افراد بسیار زیاد دیگری وجود دارند."^(۷)

با این وجود، علت نگرانی نسبت به تشکیل شوراهای بیشتر این بود که چون پراکندگی شوراهای در سطح کشور نسبت به مجلس بیشتر است، افراد مخالف تشکیل شوراهای به نوعی فکر می‌کرده‌اند این امر با توجه به شرایط جنگی کشور موجب تقویت نیروهای گریز از مرکز می‌شود و میزان تسلط دولت بر امور کاهش می‌یابد.

همان گونه که ذکر شد چون قانون انتخابات شوراهای تصویب شده بود، دولت می‌بایست شوراهای را تشکیل می‌داد مگر اینکه با دلایل قانع‌کننده‌ای اجرای انتخابات را به تعویق می‌انداخت. به همین دلیل با تمام موانع و مشکلات، دولت مهندس موسوی کارهای کارشناسی و اقدامات لازم را برای برگزاری انتخابات شوراهای انجام داد، ولی به دلیل شرایط خاص کشور و نظرات مختلفی که در این زمینه وجود داشت تصمیم بر این گرفته شد با نوشتن نامه‌ای به حضرت امام خمینی (ره) نظر ایشان را در این زمینه جویا شوند. حضرت امام خمینی (ره) با اینکه از موافقان تشکیل شوراهای بودند در آن شرایط تشکیل شوراهای را منوط به تصمیم سران سه قوه نمودند سران سه قوه هم به دلیل شرایط جنگ برگزاری انتخابات شوراهای اسلامی کشوری را تا پایان جنگ به تعویق انداختند.^(۸) پس از آتش‌بس، در سال ۱۳۶۷ بار دیگر وزارت کشور برای برگزاری انتخابات شوراهای اعلام آمادگی کرد،^(۹) این امر جزء برنامه‌های پیش‌بینی شده دولت در سال ۱۳۶۷ بوده است تا جایی که آیین‌نامه اجرایی و زمان‌بندی انتخابات آماده و برنامه آموزشی برای مجریان و مسئولان انتخابات شوراهای نیز طراحی شده بود.^(۱۰) با این وجود انتخابات برگزار نشد. با توجه به شرایط سیاسی کشور در آن زمان می‌توان استنباط کرد که همچنان تسلط ایده‌های تمرکزگرایانه موجب عملی نشدن اجرای قانون انتخابات شوراهای شد. این مسائل در سال ۱۳۶۷ با سال پایانی کار دولت مهندس موسوی مصادف شد و در سال ۱۳۶۸ دولت آقای هاشمی رفسنجانی روی کار آمد.

حوادث و جریانات ذکر شده در زمینه موانع تشکیل شوراهای در سال‌های ۶۷-۶۵ به خوبی نشان می‌دهد که شرایط سیاسی بر عدم تشکیل شوراهای کاملاً مؤثر بوده است.

منابع و مأخذ

- ۱- کارنامه دولت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۶۵، تهران، دبیرخانه شورای هماهنگی تبلیغات دولت، ص ۵۲۴
- ۲- روزنامه اطلاعات، یکشنبه ۲۰ بهمن ۱۳۶۵، شماره ۱۸۱۰۶، ص ۱۲
- ۳- همان‌جا
- ۴- مصاحبه اختصاصی بیان با حجة الاسلام والمسلمین اشرافی اصفهانی ریاست محترم کمیسیون شوراهای و امور داخلی، هفته نامه بیان، خرداد ماه ۱۳۷۰، شماره ۱۰، ص ۱۳
- ۵- دور نمای اجرای قانون انتخابات شوراهای، تهران، حوزه معاونت سیاسی و اجتماعی وزارت کشور، دفتر امور اجتماعی، تابستان ۱۳۶۶، ص ۱۲-۱۰
- ۶- بیژنی، مریم، فراز و نشیب قانون شوراهای، مجلس و اولین قانون شوراهای سال ۱۳۶۱، قسمت پنجم، ماهنامه شهرداریها، دوره جدید، سال ششم، بهمن ماه ۱۳۸۴، شماره ۶۹، ص ۴۲.
- ۷- حوزه معاونت سیاسی و اجتماعی وزارت کشور، همان، ص ۱۲.
- ۸- بی‌اعتنایی دولت مانع اجرای قانون شوراهای، ماهنامه بیان، مرداد و شهریور ماه ۱۳۷۰، شماره ۱۲، ص ۱۷.
- ۹- همان‌جا.
- ۱۰- کارنامه دولت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۶۷، تهران، دبیرخانه شورای هماهنگی تبلیغات دولت، ص ۵۱.

جایگاه شوراهای اسلامی شهرها در نظام مدیریت شهری ایران

مقدمه

حضور مردم در اداره اجتماعات بشری امری است که امروزه بر آن تأکید فراوان می‌شود. حق تعیین سرنوشت مردم به دست خودشان و مشارکت آنان در تمامی اموری که به زندگی جمعی‌شان مربوط می‌شود، به عنوان حق طبیعی مورد پذیرش همگان قرار گرفته است. یکی از امور مهم زندگی انسان در جوامع شهری امروز برنامه‌ریزی و مدیریت شهری و

روستایی است. در دهه‌های اخیر بر اهمیت نقش مردم در این زمینه افزوده شده و مشارکت مردم در فعالیت‌های مدیریت شهری و روستایی مورد تأکید قرار گرفته است. همراه با رشد سریع و سرسام‌آور شهرنشینی در جهان، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، در دو سه دهه اخیر نقش شهرها در چارچوب اقتصاد ملی این کشورها به کلی متحول شده و اهمیت فراوانی یافته است. از سویی نقش جدید شهرها در این کشورها، مستلزم نگرشی جدید به مدیریت این شهرها است. اساس این نگرش باید قبول اجتناب ناپذیر روند شهرنشینی باشد.

واقعیتی که دولت‌ها، حکومت‌ها، سازمان‌های محلی و بین‌المللی در چند سال اخیر به اهمیت آن پی برده‌اند این است که روند شهرنشینی و روستاگریزی به صورت ضرورتی تاریخی و با سرعت سرسام‌آوری انجام می‌گیرد و در آینده نیز ادامه خواهد داشت. لذا مدیریت و برنامه‌ریزی شهری و روستایی باید با این دریافت از آینده آماده شود و عملکرد خود را با آن منطبق و هماهنگ سازد.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از رهنمودهای قرآن کریم در امر مشارکت (و شاورهم فی‌الامر)،

علی آهنگران

شوراهای اسلامی کشوری را بنیان‌گذاری کرده است. شوراهای اسلامی شهر و روستا برای مشارکت اقشار گوناگون مردم در پیشبرد سریع برنامه‌ها و فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی و فرهنگی با همکاری شهروندان پایه‌گذاری شده است. در پیوند با اجرای قانون تشکیل شوراهای اسلامی شهرها، نظام مدیریت، ارتباطات سازمانی و فرایندهای تصمیم‌گیری دارای اهمیت فراوانی هستند.

پرداختن به این نکته ضروری است که آیا با داشتن یک دوره شوراهای اسلامی در شهرها و روستاها توانستیم از مشکلات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بکاهیم یا خیر. در بدو امر ظاهراً شوراهای ایران چندان موفق نبوده‌اند، چون فرهنگ مشارکت در کتاب‌های درسی و فرهنگ عمومی ما نه

آموزش داده شده و نه تمرین شده است. عده‌ای از کارشناسان و طرفداران کار شورایی به این امر تأکید می‌ورزند که چون دوره اول بوده است در کار شورایی شکست خورده‌ایم و شوراهای اسلامی شهرها و روستاها نتوانسته‌اند چندان موفق باشند.

عده‌ای دیگر بر این عقیده‌اند که شوراهای نه تنها موفق نبوده‌اند، بلکه شالوده امور را برهم زده‌اند. به ویژه در روستاها شوراهایی که از افراد جوان و بی‌تجربه تشکیل شده، سبب از هم پاشیدگی نظام مدیریت و کدخدامنشی روستا گردیده است.

بجز مسائل مشترکی که در امر شوراهای اسلامی شهر و روستا (مثبت و منفی) مشاهده می‌شود، برخی مسائل دیگر هم وجود دارد که باید در جست و جوی راه حلی برای آنها باشیم. برای توفیق در این امر مهم به متخصصانی نیاز داریم که در زمینه مدیریت شهری و روستایی و کار شورایی دانش و تجربه و بصیرت کافی داشته باشند و نیز جامعه‌ای که هشیار باشد و افراد آن به وظایف‌شان آگاه باشند و از آن بالاتر، حدود انتظارات و

مسئولیت های شان را بشناسند.

نگرشی بر چگونگی مدیریت شهری و روستا (با اتکا به شورا) نشان می دهد که سازمان های متعددی در مدیریت شهر و روستا دخیل اند و با توجه گذشت یک دوره و قرار گرفتن در پایان دوره دوم کار شوراها در شهرها و چند دوره کار در روستاها، هنوز مدیریت شهر و روستا نتوانسته است به صورت مدیریت واحد درآید و همچنان با مشکلات عدیده ای روبه روست. البته، ناگفته نماند که گام های اولیه در حل مشکلات از طریق ارتباط شورای شهر با دولت برداشته شده است.

از علل مهم دیگر بروز مشکلات، فقدان هماهنگی در نظام های مدیریتی ناشی از فقدان نظام مدیریتی منسجم و هماهنگ است که به نارسایی در تأمین خدمات و زیربنای شهری و روستایی انجامیده است؛ هر چند انتظار می رفت که با تشکیل شوراهای اسلامی شهرها و روستاها این مشکلات از بین بروند.

اهمیت موضوع

با توجه به اینکه تشکیل شوراهای اسلامی شهر روستا در ایران پدیده ای نو و جدید است و چون تاکنون مدیریت شهر و روستای ما به دولت وابسته بوده و دولت به نمایندگی مردم از طریق وزارت کشور و سایر دستگاه ها در نظام مدیریت شهری و روستایی حضور داشته است، باید گفت که با تشکیل اولین دوره شوراهای نقش وزارت کشور و سایر دستگاه ها در بعضی از امور مدیریت شهری و روستایی اندکی کاسته شده است.

گرچه نظام مدیریت شهری و روستایی با هدف اداره شهر و روستا سعی در هماهنگ ساختن نظام و روابط آنها دارد، به دلیل گستردگی و میان رشته ای بودن نظام مدیریت شهری و روستایی با مشکلات فراوانی مواجه شده است. تناقض و ناهماهنگی در طرح ها و برنامه های مدیریت شهر و روستا ضرورت اهمیت موضوع را دوچندان ساخته است، از این رو باید چاره دیگری اندیشید تا جلوی از هم پاشیدگی بیشتر نظام های اجتماعی شهری و روستا گرفته شود.

نبود چنین شوراهایی موجب شده بود که وقت مسئولان صرف حل مسائل و مشکلاتی گردد که به آنان ربطی نداشته و در واقع باعث کاهش کارایی در مدیریت شهر و روستا شده بود.

بدون تردید، انسان با همان صفات و ویژگی های ذاتی و نفسانی که قرآن کریم از آن یاد می کند، محور اصلی توسعه است و در میان تمامی عوامل پیچیده مدیریتی، مردم تعیین کننده ترین عنصر در اداره جامعه به شمار می آیند. مشارکت جمعی در مسائل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و در فرایند مدیریت و برنامه ریزی سکونتگاه ها می تواند موجبات حاکمیت انسان بر سرنوشت خویش را فراهم آورد و در این چارچوب فکری و عقیدتی شوراها یکی از ارزنده ترین دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی هستند. شوراها باید به این نکته توجه داشته باشند که اجتماع (شهر و روستا)، موجودیتی زنده و پویاست و همانند هر موجود زنده دیگری نیازمند برنامه ریزی مستمر برای حیات، سرزندگی و شادابی است. جهت گیری فکری، مدیریتی و کاری شوراها بایستی مبتنی بر اصول توسعه پایدار باشد. شوراها باید این

مقوله را به خوبی بشناسند و برای تحقق آن با محور قراردادن اصل مشارکت مردمی و شناخت امکانات و قابلیت های درونی و بیرونی ظرفیت سازی کنند.

مفهوم مدیریت شورایی از دیدگاه سیستمی

هدف نظام مدیریت شورایی به عنوان جزئی از نظام حکومتی، اداره امور شهرها و روستاهاست. نقشی که دولت برای نظام مدیریت شهری و روستایی در نظر می گیرد، تعریف این هدف را روشن می سازد.

تردیدی نیست که این تعریف هر چه باشد، هدف نظام مدیریت شورایی همسو با اهداف ملی است و از کلیات آن تبعیت می کند. به همین دلیل است که برنامه های این نظام برای سازماندهی امور، عموماً در چارچوب برنامه های کلان و قوانین جاری کشور تدوین می گردد و اقدامات آن نمی تواند ناقض مقررات قانونی کشور

**شوراهای اسلامی شهر و روستا
برای مشارکت افشار گوناگون
مردم در پیشبرد سریع برنامه ها و
فعالیت های اجتماعی، اقتصادی،
عمرانی و فرهنگی با همکاری
شهروندان پایه گذاری شده است**

باشد. از دیدگاه سیستمی، مدیریت شورایی را می توان چنین تعریف کرد: "نظام مدیریت شوراهای اسلامی شهر و روستا، جزئی از نظام حکومتی یک کشور به شمار می آید و هدف آن اداره امور شهرها و روستاهاست".

این نظام متشکل از سه جزء اصلی اجتماعی، سازمانی، و فنی است که برای دستیابی به هدف مشترک، ارتقای کیفیت و کمیت زندگی شهری و روستایی و ماندگاری آن تلاش می کنند. ساختار این نظام، سه سطحی است و سازماندهی، نقش رابط میان دو جزء دیگر را بر عهده دارد و در عین حال نقش کنترل کننده نظام را نیز ایفا می کند. همان طور که در تعریف ذکر شد، وظایف اجرایی اصلی نظام عبارتند از:

الف) سطح نظام فنی: وظیفه این سطح از نظام مدیریت شورایی فراهم آوردن زمینه فعالیت های علمی، فنی، تحقیقاتی و اجرایی برای تحقق برنامه ها به منظور توسعه امکانات نظام مدیریت شهری و روستایی است. در این سطح، فرد یا گروهی از مدیران فنی وظیفه مدیریت را بر عهده دارند.

ب) سطح نظام اجتماعی: وظیفه این سطح برقراری ارتباط با عوامل برون سازمانی (دولت و مردم) است که در این سطح عبارتند از شورای شهر و روستا یا شهردار و دهدار.

ج) سطح نظام سازمانی: وظیفه این سطح سازماندهی تشکیلات درونی نظام و ایجاد رابطه میان نظام اجتماعی و فنی و کنترل و تغذیه کامل نظام است که در این سطح برنامه ریزان شهری و روستایی قرار دارند.

ویژگی های نظام مدیریت شورایی

نظام مدیریت شورایی دارای ویژگی های زیر است:

۱. از نوع سیستم اجتماعی، فنی باز است، بنابراین تشکیل آن باید براساس طرح و برنامه و هدف مشخصی صورت پذیرد.
۲. به صورت سلسله مراتبی است و هر یک از سیستم های فرعی آن دارای سازوکارهای کنترل مرتبط با نظام های مشمول خود هستند.
۳. می تواند از طریق مبادلات با محیط خارج از شورا (مردم و دولت) از بی نظمی بکاهد و به سوی تعالی گام بردارد.
۴. از نوع سیستم باز است که داده های آن را خواسته های دولت و مردم می سازند و ستانده های آن طی فرایند برنامه و طرح و اجرا به دست می آید.
۵. تحول در سیستم مدیریت شورایی به مفهوم تغییر در ساخت، رفتار، هدف و نحوه تقسیم بندی و گسترش سیستم است.
۶. هدف کلی نظام مدیریت شوراها، تأمین محیط مناسب کار و زندگی برای مردم و شهروندان است.
۷. محدوده عملکرد نظام مدیریت شورایی بسته به نقشی که دولت برای آن قائل می گردد، متفاوت است.
۸. نظام مدیریت شورایی، زیرمجموعه حکومت محلی و جزئی از نظام سیاسی و اداری کلان کشور به شمار می آید.

شوراهای اسلامی دارد، هنوز یا نگرفته است. به هر حال به دلیل عدم اجرای این قوانین به طور کامل در عمل و یا انجام تحقیقات کاربردی در این زمینه، تاکنون تعاریف عملیاتی که ناظر بر جنبه کاربردی شورا باشد ارائه نشده است. با این وجود، در این بخش تعریفی عملیاتی از شورا به گونه ای که هم در بر گیرنده محتوا و ماهیت این نهاد باشد و هم خواسته قانون گذار را تأمین کند و هم متناسب با واقعیات اجتماعی باشد، ارائه می گردد. تعریف عملیاتی که می توان برای شوراهای اسلامی ارائه داد، بدین شرح است: "شوراهای اسلامی نوعی سازماندهی نیروها یا گروه های سازمان یافته مردمی هستند که از طریق عضویت و پذیرش داوطلبانه ارادی و متعهدانه افراد و آحاد جامعه به منظور پذیرش نقش و مسئولیت و مشارکت فعال در اداره امور محله، شهر یا روستای خود و شکل دادن به حیات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه به صورت مستقیم یا غیرمستقیم تشکیل می گردند و با پشتوانه قانون مشروعیت می یابند."

عناصر این تعریف عبارتند از:

۱. شورا نوعی سازماندهی گروهی افراد یا گروه سازمان یافته ای است که می توان آن را نوعی گروه واسط، مشارکت جو یا نهاد مدنی تلقی کرد که حلقه واسط بین مردم و دولت قرار می گیرد.
۲. شورا تشکیلاتی مردمی و غیردولتی است که با آرای مستقیم

امروز جهان اسلام در صدد احیا و بازبانی هویت دینی و تاریخ خویش است. شناخت سرمایه ها و تکیه گاه های فکری، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در گذشته به منظور تعیین جایگاه شایسته در جهان کنونی، ضرورت تام دارد؛ در غیر این صورت بدون درک ریشه ها و پیشینه ها چون خرسی بر امواج خروشان در جهان پر آشوب و متلاطم امروزی بی اختیار خواهیم رفت.

تعریف کاربردی شورا

از شورا و مشورت در متون مختلف، تعاریف بسیاری شده است، به ویژه در متون مذهبی و فرهنگ نامه ها که هر یک به نوعی و از دیدگاهی به تعریف آن پرداخته اند، اما وجه غالب این تعاریف ناظر بر معنای لغوی و اصطلاحی آنهاست که عمدتاً بار ایدئولوژیکی دارد.

کلمه شور در معنای واژگانی اش از "شارالعسل" است. وقتی می خواهند عسل را از کندو استخراج کنند باید خیلی آهسته عمل کنند که زنبورها تحریک و متواری نشوند. افرادی هم که می خواهند با یکدیگر به مشورت بپردازند باید احساسات شان تحریک نشود و با صمیمیت گرد هم آیند و در مورد موضوعی مشخص با بهره گیری از مجموع چند فکر به رأی قاطعی که در سرنوشت یک خانواده، یک محل و یک کشور مؤثر است دست یابند

۱. همان طور که گفته شد، وجه غالب این تعاریف ناظر بر معنای واژگانی آنهاست که عمدتاً بار ایدئولوژیکی دارد. اما خلایی که در این میان احساس می شود، تعریف کاربردی و عملیاتی شورا است، که شاید به این دلیل باشد که نظام شورایی در کشور، نوپا و جدید است و با وجود تأکید و قدمت دیرینه ای که در متون و قوانین موضوعه کشور - چه قبل از انقلاب با عنوان انجمن ها و خانه های اصناف و چه بعد از انقلاب در قالب

و غیرمستقیم مردم تشکیل می شود و مشروعیت می یابد، نه به صورت فرمایشی.

۳. شورا از مشارکت داوطلبانه آحاد مردم و توده جامعه تشکیل می گردد و در انحصار گروه خاص یا قشر و طبقه ای قرار ندارد.

۴. شورا گروه سازمان یافته مردمی است که اساساً به منظور اداره امور محلی و شکل دادن به حیات اجتماعی و اقتصادی سیاسی مناطق کشور با مشارکت و همکاری خود مردم تشکیل می گردد.

۵. شورا دارای جایگاه قانونی است که از طریق قانون و با اتکا به آرای مردمی مشروعیت می یابد.

۶. شورا نوعی مشارکت فعالانه و متعهدانه افراد است که با هدف انجام فعالیت های اجتماعی و بهبود زندگی و تصمیم گیری و پذیرش نقش شکل می گیرد.

پس در نتیجه می توان از شورای اسلامی شهر تعاریف زیر را به دست داد:

● شورای اسلامی شهر نوعی سازماندهی نیروها یا گروه های سازمان یافته مردمی است که از طریق عضویت و پذیرش داوطلبانه ارادی و متعهدانه افراد و آحاد جامعه به منظور پذیرش نقش و مسئولیت و مشارکت فعال در اداره امور محله و شهر و شکل دادن به حیات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه به صورت مستقیم یا غیرمستقیم تشکیل می گردد و با پشتوانه قانون

مشروعیت می یابد.

کند خویشتن را به خطر انداخته است.

● اعضای شورای اسلامی شهر با مشارکت داوطلبانه آحاد توده مردم شهر و به منظور پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی و اقتصادی و عمرانی شهر از طریق همکاری و شرکت مردم همان شهر و با رأی مستقیم و مخفی مردم انتخاب می شوند. برای مدت چهار سال و از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی اداره امور هر سازمان یا مؤسسه یا شهر با نظارت شورایی به نام شورای اسلامی شهر صورت می گیرد و تصمیمات و اقدامات آن باید منطبق با موازین دینی و شرعی اسلام باشد.

جایگاه شورا در قرآن مجید و سنت

اصل مشاوره و شورا در اسلام از مهم ترین اصول اجتماعی است که در قرآن و روایات با دقت و اهمیت خاصی مطرح گردیده است و در سیره پیشوایان بزرگ اسلامی جایگاه ویژه ای دارد.

قرآن در سه آیه موضوع مشاوره و شورا را مطرح کرده است. از یک طرف به پیامبر اسلام دستور می دهد که با مسلمانان در امور مهم مشورت کند (و شاورهم فی الامر) و از طرفی شورا از ویژگی های برجسته مؤمنان شمرده شده است (و امرهم شورا بینهم). با اندک تأملی در قرآن کریم و روایات درمی یابیم که شورا و مشورت در قرآن کریم و روایات معصومین (ع) جایگاهی

جایگاه شورا در نظام سیاسی اسلام
از موضوعاتی که در نظام سیاسی اسلام باید مورد بررسی قرار گیرد، جایگاه شورا است. شورا با همه اهمیتی که دارد تاکنون از آن غفلت شده و جایگاه و شأن آن در نظام حکومت اسلامی، حوزه وظایف شورا، صفات و ویژگی ها، و صلاحیت افراد مشورت شونده به درستی و دقت شناخته و شناسانده نشده است. علت مغفول ماندن بحث درباره جایگاه شورا در نظام سیاسی اسلام و به ویژه در اندیشه سیاسی تشیع با وجود پشتوانه تجربه های سیاسی عملی و حکومتی آن نیست که شورا در اندیشه و نظام سیاسی اسلام موضوعیتی نداشته و ندارد و پدیده ای است که کشورهای اسلامی در تاریخ معاصر از مغرب زمین وام گرفته اند. هر چند نمی توان منکر شد که شکل نهادینه شده شورا به عنوان رکنی مهم در ساختار کشورهای غربی، از سوی کشورهای اسلامی مورد اقتباس قرار گرفته است، اما چنین اقتباسی هرگز به مفهوم انکار کامل شورا در پیشینه سیاسی جهان اسلام نیست. چنین انکاری نه با مبادی اندیشه سیاسی اسلام سازگار است و نه با واقعیت سیاسی تاریخ اسلام و نه حتی با روش و اخلاق پژوهش های علمی.

امروز جهان اسلام در صدد احیا و بازیابی هویت دینی و تاریخ خویش است. شناخت سرمایه ها و تکیه گاه های فکری، فرهنگی،

شوراهای اسلامی نوعی سازماندهی نیروها یا گروه های سازمان یافته مردمی هستند که از طریق عضویت و پذیرش داوطلبانه ارادی و متعهدانه افراد و آحاد جامعه به منظور پذیرش نقش و مسئولیت و مشارکت فعال در اداره امور محله، شهر یا روستای خود و شکل دادن به حیات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه به صورت مستقیم یا غیر مستقیم تشکیل می گردند و با پشتوانه قانون مشروعیت می یابند

سیاسی و اجتماعی در گذشته به منظور تعیین جایگاه شایسته در جهان کنونی، ضرورت تام دارد؛ در غیر این صورت بدون درک ریشه ها و پیشینه ها چون خسی بر امواج خروشان در جهان پراشوب و متلاطم امروزی بی اختیار خواهیم رفت.

آثار و نتایج تشکیل شورای اسلامی شهر

شوراهای اسلامی یکی از مدل های قانونی برای سازماندهی مشارکت مردمی در عرصه های مختلف و قانونمند ساختن رفتار سیاسی، اجتماعی در جامعه محسوب می گردند. در واقع، اگر عوامل اصلی پیروزی انقلاب اسلامی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم به سه مؤلفه مهم پی می بریم که هماهنگی و همگامی آنها با یکدیگر و روابط متقابل و مستحکم میان آنان موجب این پیروزی گردید. این عوامل عبارتند از:

۱. مکتب اسلام و ایدئولوژی؛
۲. رهبری و ولایت؛
۳. مردم.

بدون تردید همگامی و همراهی این سه عامل و روابط مستحکم و مستمری که میان آنها به وجود آمد، پیروزی انقلاب را تضمین

بس والا و عظیم دارد که به عنوان ارزش و ویژگی برای جامعه اسلامی مورد تأکید و تحریص قرار گرفته و در مقابل خودرایی و استبداد مذموم و ناپسند شمرده شده است.

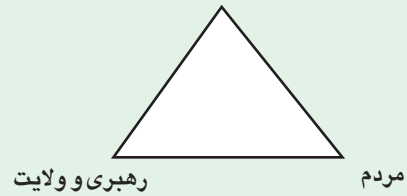
"شوری" هم نام یکی از سوره های قرآن است و هم خود این کلمه و هم کلماتی که از ریشه این کلمه مشتق شده چند بار در قرآن آمده است.

مشاوره موجب رشد اندیشه و تفکر در جامعه اسلامی و مشارکت مردم در سرنوشت خویش و سبب تحکیم پیوندهای اجتماعی و تقویت روحیه مسئولیت پذیری و شرکت در امور و از بین رفتن روحیه انزوا می شود.

مهم ترین جنبه هر حکومت، مردمی بودن آن است که نقش بهترین پشتوانه را دارد. شرکت دادن مردم در مسائل از طریق مشاوره، پشتوانه ای بس عظیم برای هر نظام به شمار می آید (و لا مظاهره اوثق من المشاوره). هیچ پشتیبانی مطمئن تر از مشورت نیست و مشاوره با صاحب نظران و عاقلان باعث دریافت حقیقت و دوری از خطا و لغزش می گردد؛ از این رو گفته شده است: "الاستشاره عین الهدایه و قد خاطر من استغنی برایه"؛ یعنی مشورت همانند هدایت است و کسی که تنها به فکر خود قناعت

شکل شماره ۱
مکتب اسلام

به صورت منطقی، اصولی و متناسب با شرایط زمانی تغییر می‌دهد، بتواند آنها را متعادل و با نیازهای واقعی متناسب سازد. شوراهای اسلامی یکی از تشکیلاتی است که می‌تواند این نقش مهم را از طریق دو فرایند تحقق بخشد؛ یکی اینکه از طریق تشخیص نیازهای واقعی و منطقی ساختن آنها مانع از بین رفتن منابع اقتصادی جامعه و ایجاد نیازهای کاذب شود و دیگر اینکه موجب تأمین رضایت مردم و پیوند ذهنی جامعه با نظام گردد.

۲. شوراهای اسلامی عامل کاهش نارضایتی و تأمین رضایت سیاسی مردم محسوب می‌شوند

اگر رضایت را به مثابه حالت یا احساسی مطبوع و مطلوب که در نتیجه دستیابی به هدف مورد علاقه در فرد ایجاد می‌شود، تعریف کنیم، می‌توان آن را به سه بعد تجربه کرد:

- رضایت از مسئولان دولتی
- رضایت از نهادهای دولتی
- رضایت از عملکرد دولت

دولت‌ها برای پرهیز از بحران‌های سیاسی، اقتصادی ناچارند عرصه‌های بیشتری از اقتصاد و جامعه را تحت کنترل خود درآورند و برای اینکه به نحوی مطلوب ایفای وظیفه کنند به اجبار ساختار اداری‌شان را گسترش می‌دهند. این اقدام به جای کمک به ایفای نقش دولت، بر عکس بر پیچیدگی نظام اداری می‌افزاید و هزینه زیادی را بر بودجه دولت تحمیل می‌کند که می‌بایست از طریق گسترش مالیات‌ها تأمین گردد. بدین ترتیب، پیچیدگی نظام اداری همراه با فشارهای مالیاتی بر مردم و مداخله گسترده دولت در عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی، موجب وارد آمدن فشار از یک طرف و تقاضاهای فزاینده مردم از طرف دیگر خواهد شد و در صورتی که دولت‌ها (مجموعه نظام اجرایی - اداری و مسئولیت) نتوانند به نحو مطلوبی این تقاضاها را از طریق راه‌های اصولی ارضا و تأمین کنند، اصطلاحاً با بحران بی‌اعتمادی و عدم رضایت سیاسی مواجه خواهند شد.

کرد. این سه عامل و روابط بین آنها را در قالب نمودار به صورت شکل شماره ۱ می‌توان نمایش داد.

همان گونه که در این شکل مشاهده می‌شود یکی از ارکان پیروزی انقلاب، حضور گسترده توده‌های مردم در صحنه‌های مختلف انقلاب بود. تردیدی نیست که تداوم حیات انقلاب اسلامی نیز در گرو ادامه همین حضور مردمی در صحنه‌ها و تعمیق این حضور از یک سو و نهادینه کردن آن از سوی دیگر است. از این رو به عنوان مهم‌ترین اصول و عوامل تداوم بخش نظام اسلامی که همواره باید مورد تأکید قرار گیرد، می‌توان اینها را برشمرد:

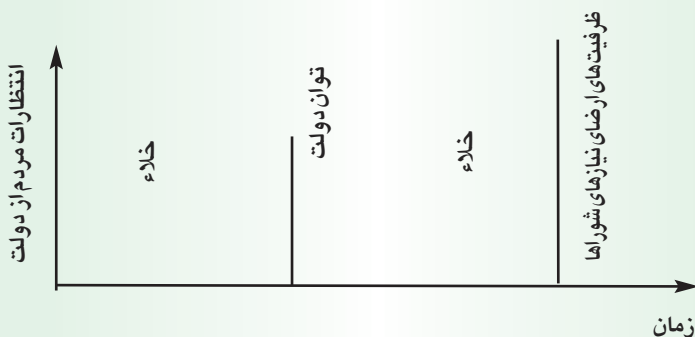
۱. تداوم و ارتباط میان سه رکن نظام یعنی مکتب، رهبری و مردم.

۲. حفظ حضور مردم در صحنه و تکیه بر بهره‌گیری از توانایی‌ها و نیروهای مردمی در مدیریت جامعه.

بدون شک شوراهای اسلامی یکی از نظام‌هایی است که می‌توان از طریق آن هر دو هدف مذکور، یعنی حفظ و نهادینه کردن حضور مردم در صحنه و تداوم و تعمیق روابط میان مردم، رهبری و مکتب را تأمین کرد. علاوه بر اهمیت و ضرورتی که اصل شوراهای اسلامی برای نظام جمهوری اسلامی دارد و آثار مثبتی که بر آن مترتب است، این نهاد مردمی دارای خاستگاه‌های ایدئولوژی از یک طرف و جایگاه قانونی از طرفی دیگر است.

کارکردهای مثبت شوراهای اسلامی در بعد سیاسی و اجتماعی

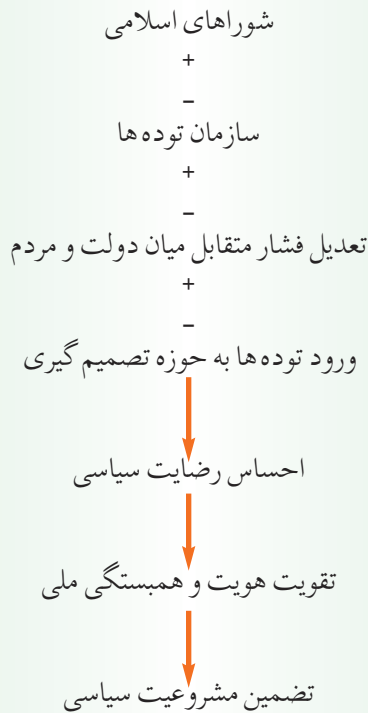
۱. تعدیل انتظارات و خواسته‌های مردم از دولت
در هر جامعه‌ای مردم نیازها، خواسته‌ها و انتظارات متعددی دارند. اگر این نیازها در قالب نظام تحلیلی جامعه‌شناسی تحلیل شوند، تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله گسترش ارتباطات، افزایش آموزش‌های عمومی، توسعه مطبوعات و رسانه‌ها افزایش سطح آگاهی عمومی و آشنایی مردم نسبت به ابزارهای ارضا، نیاز روز به روز گسترش می‌یابند. از طرف دیگر طبق نظریه دیگری، فرایند جامعه‌پذیری در جوامع جهان سوم وابستگی شدیدی به دولت دارد و تأمین تمام خواسته‌های خود را از طریق دولت پیگیری می‌کند. این در حالی است که بسیاری از خواسته‌های متعدد و گوناگون غیرضروری و غیراصولی اند و یا زمان درخواست و طرح آن مناسب نیست. از این رو، می‌بایست نظامی مردمی به وجود آید تا ضمن آنکه خواسته‌ها و انتظارات مردمی را

از جمله راه‌هایی که می‌تواند مانع بی‌اعتمادی مردم نسبت به نهادهای حکومتی و بروز بحران نارضایتی سیاسی شود، استفاده از همکاری و مشارکت‌های سازمان‌یافته مردمی در ایفای برخی نقش‌ها و وظایف دولت، مشارکت در برنامه‌ریزی‌ها و برقراری توازن بین تقاضاهای مردم و توانایی دولت در تأمین این

در درون نهادهای مشارکت جو سازماندهی می شوند و از این طریق روابط و وابستگی های چند جانبه ای میان مردم و همچنین میان آنها و بدنه جامعه برقرار می گردد.

طبق این نظریه، گروه های واسطه موجب اتصال مردم به بدنه حکومت و تقویت پیوندها و همبستگی اجتماعی، تقویت هویت

ملی و معنادار شدن زندگی های اجتماعی می گردند. در جوامعی که توسعه سیاسی تحقق یافته است، بر عکس جامعه توده ای که فاقد گروه های واسطه میان مردم و حکومت است، گروه ها و نهادهای مدنی مشارکت جو، همچون سدی مانع از نفوذ افراطی و توده وار مردم در حکومت و اعمال خشونت و زور از ناحیه حکومت بر مردم و طبقات مختلف می گردند. با این توضیح شوراهای اسلامی را می توان همانند نهادهای مشارکت جو و گروه های واسطه ای برشمرد که:

اولاً؛ مشارکت گسترده و قانونی مردم از طریق آنها سازماندهی می گردد و بستری برای تخلیه انرژی جامعه به حساب می آیند. دوماً؛ نقش حایل و نیروی واسطه ای را ایفا می کنند که از یک طرف اعمال فشار حکومت بر مردم را کنترل و تعدیل می کنند و منطقی می سازند و از طرف دیگر مانع از نفوذ توده وار جامعه و اعمال فشار بر حکومت می گردند (تخفیف شورش ها).

سوماً؛ فرصت و زمینه ای مناسب برای حضور مردم در صحنه و راه ورود آنها به حوزه تصمیم گیری به شمار می آیند و ضمن ایجاد احساس مطبوع در آحاد جامعه، همبستگی و هویت دهی به افراد و مشروعیت سیاسی حکومت را تقویت و تضمین می کنند. چهارماً؛ از طریق تشکیل شوراهای اسلامی، آرا و عقاید عمومی

تقاضاهاست. شوراهای اسلامی یکی از جلوه های واقعی، گسترده و سازماندهی شده مشارکت مردمی هستند که می توانند این وظیفه خطیر را ایفا کنند.

شوراهای اسلامی بدین ترتیب دارای کارکرد فرهنگی محسوب می شوند که به مردم این شناخت را می دهند که همه نیازهای شان را از دولت طلب نکنند و مسئول هر کمبودی را دولت ندانند. از طریق این فرهنگ، درخواست های غیرواقعی مردم از دولت به خود مردم منتقل می گردد.

شوراهای اسلامی به عنوان نهادی مشارکت جو می تواند با توزیع منابع تولید از یک طرف و تعدیل خواسته های مردم از طرف دیگر و افزایش ظرفیت پاسخگویی دولت، شکاف عمیق بین این سه جریان را پر کند و ضمن تأمین نسبی رضایت و اعتماد مردم، نسبت به دولت در جامعه ایجاد همبستگی کند.

۳. شوراهای اسلامی موجب افزایش مشروعیت سیاسی نظام و حکومت و ثبات سیاسی جامعه می شوند یکی دیگر از کارکردهای مثبت شوراهای اسلامی، تقویت مشروعیت سیاسی نظام در جامعه به ویژه در میان توده ها و کاهش بحران های اجتماعی و سیاسی است.

ابتدا لازم است به تعریف مشروعیت سیاسی بپردازیم. مشروعیت سیاسی عبارت است از: "ارزیابی مثبت افراد از روش ها و قواعدی که نظام سیاسی جامعه بر مبنای آن شکل گرفته است و افراد جامعه یا کنشگران اجتماعی بر اساس آن رفتار سیاسی و کنش متقابل خود را تنظیم می کنند و احساس می کنند قواعد بازی سیاسی در جامعه منصفانه رعایت می گردد، حتی اگر بازیگران خود را بازنده قواعد بدانند." در مشروعیت سیاسی تکیه اصلی بر رعایت قواعد بازی از طرف گروه های مختلف است؛ چه صاحب قدرت سیاسی باشند و چه مادون قدرت.

در هر جامعه ای مشروعیت سیاسی نظام شامل چهار بعد است: ۱- عملکرد منصفانه حکومت؛ ۲- احساس مسئولیت نظام و حکومت در قبال جامعه و مردم؛ ۳- عدالت توزیعی مبنی بر توزیع منصفانه سود و زیان به دست آمده در بین مردم؛ ۴- کارایی حکومت در تأمین اهداف اجتماعی. عملکرد مطلوب و همزمان چهار بعد مذکور در فرایندی صحیح، مشروعیت نظام سیاسی جامعه را تضمین و تقویت می کند. در صورتی که فرایند مشارکت سازی صحیح به نحوی که امکان مشارکت مؤثر، داوطلبانه و وسیع مردم در حکومت و دسترسی توده ها به حوزه های تصمیم گیری فراهم باشد و فرصت ها و قواعد بازی عادلانه توزیع و رعایت گردند، اعضای جامعه احساس خوشایندی از مشارکت سیاسی خواهند داشت. مشارکت های سیاسی و اجتماعی ارتباط مستقیم و تنگاتنگی با مشروعیت سیاسی دارند. اکنون پرسش این است که شوراهای اسلامی چگونه و از طریق چه فرایندی به تقویت و مشروعیت سیاسی نظام و حکومت می انجامند و ثبات سیاسی را تنظیم می کنند.

پاسخگویی به این سؤال مستلزم بررسی نظریه "پلورا السین سیاسی" است. طبق این نظریه در جوامع توسعه یافته سیاسی به علت وجود گروه ها و نهادهای میانجی و واسطه، اعضای جامعه

و سیاسی جامعه در حوزه تصمیم گیری ها منعکس می شود و در اصطلاح جامعه شناختی سیاسی نوعی توزیع اجتماعی قدرت در جامعه محقق می گردد و قدرت حاکم نماینده و تبلور آرا و منافع عمومی جامعه به حساب می آید. در این حالت شوراهای اسلامی از طریق انعکاس مؤثر ترجیحات سیاسی - اجتماعی جامعه و توده مردم در تصمیم گیری ها و عملکرد حکومت موجب پیوند و اتصال نفی همگانی از یک طرف و اداره و عمل حکومت از طرف دیگر می شوند.

**نگرشی بر چگونگی مدیریت شهری
و روستا (با اتکا به شورا) نشان
می دهد که سازمان های متعددی در
مدیریت شهر و روستا دخیل اند و با
توجه گذشت یک دوره و قرار گرفتن
در پایان دوره دوم کار شوراها در
شهرها و چند دوره کار در
روستاها، هنوز مدیریت شهر و
روستا نتوانسته است به صورت
مدیریت واحد درآید**

● نقش شوراهای اسلامی در فرایند توسعه ملی

شوراهای اسلامی عامل تسهیل گر و جزء اصلی راهبری و هدایت توسعه ملی و منطقه ای محسوب می شوند. اگر توسعه را امری چندبعدی قلمداد کنیم که تجدید سازمان، بهبود در میزان تولید و درآمد، دگرگونی اساسی در ساختار نهادهای اجتماعی، اداری، دیدگاه های عمومی، عادات و رسوم و توجه به انسان به عنوان موجودی اجتماعی با هدف آزادی و شکوفایی او را در پیش رو دارد، در تحقق این توسعه، مشارکت مردم هم وسیله و هم هدف است و در سطح ملی بخش جدایی ناپذیر توسعه به شمار می رود. مشارکت مردم در فرایند توسعه را می توان به عنوان محک رهیابی توسعه "همهانگ" یا "یکپارچه" به شمار آورد، به ویژه اگر این مشارکت از روی میل، اراده و رغبت و داوطلبانه باشد. بنابراین، توسعه نوعی فرایند بنیادی تحول اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است که در آن اکثریت اعضای جامعه باید نقش اساسی داشته باشد.

بدیهی است که این مشارکت مردمی نیازمند پیش شرط هایی از این دست است: وجود نظام مردمی که مشارکت مستقیم و غیرمستقیم مردم در کلیه سطوح تصمیم گیری را میسر سازد. عدم تمرکز اداری، تفویض قدرت سیاسی تا کوچک ترین واحد تقسیمات کشوری و اعتماد به نفس از مهم ترین پیش شرط های مشارکت های داخلی و گسترده مردمی به شمار می آیند. اعتماد به نفس در سطوح فردی، محلی و ملی نیازمند کنش متقابل بین فعالان در هر سطح با مواضع تقریباً برابر است. از سوی دیگر، مشارکت های مردمی در صورتی می تواند در

فرایند توسعه محلی مؤثر و کارا باشد که سازماندهی شده، هدفدار، آگاهانه و داوطلبانه باشد. سازماندهی در فرایند توسعه به اندازه ای اهمیت دارد که برنامه ریزان محلی یکی از رموز و پیش نیازهای موفقیت توسعه ملی و منطقه ای را مشارکت مردمی و سازماندهی بهره وران برشمرده اند و تشدید فقر را ناشی از کنار گذاشتن اکثریت مردم و توده ها از برنامه ریزی و مشارکت در اجرا می دانند.

دستیابی به توسعه اجتماعی سیاسی تنها از طریق مشارکت "فعال"، "مداخله" و "نظارت" مردم بر فرایند توسعه میسر است، زیرا بافت سیاسی - اجتماعی کشورهای جهان سوم یا در حال توسعه به گونه ای است که سه مقوله "مشارکت"، "مداخله" و "نظارت مردم" قابلیت سیاسی - اجتماعی نظام را در دستیابی به توسعه همراه با عدالت اجتماعی افزایش می دهد. لذا از آنجا که نهادهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی موجود در این کشورها شرایط مناسب برای مشارکت فعال مردم را مهیا نمی کنند، بنابراین "نهادسازی غیرمتمرکز" ساز و کار و چارچوبی بنیادی است که فرایند مشارکت، مداخله و کنترل مردمی را تسهیل و تعمیق می کند و مشارکت مردمی در قالب آن جریان می یابد. چنین سازمان هایی اگر به درستی سازماندهی شده باشند و مشارکت های مردمی را به شکل فعال و پویا هدایت کنند نتایج زیر را در بر خواهند داشت:

۱. موجب ایجاد رهبری بیشتر از انواع گوناگون و در سطوح متعدد می گردند.
۲. موجب محول شدن نقش های بیشتر به مردم می شوند.
۳. موجب گسترش مراکز قدرت در سطوح محلی و فرصت رهبری توده ای می شوند.
۴. موجب ایجاد زیربناها می گردند.
۵. خدمات رسانی محلی را تقویت می کنند.
۶. بار بوروکراسی را کاهش می دهند.
۷. از موارد دادگامی و دعاوی قضایی می کاهند.
۸. مایه همبستگی و وفاق اجتماعی بیشتر می شوند.
۹. موجب تسریع در انعکاس نیازهای محسوس مردم می شوند.
۱۰. عدالت اجتماعی را در جامعه محقق می سازند.
۱۱. توسعه یکپارچه، کل گرا و محلی را تسهیل و محقق می سازند. حیطه دیگری که تشکیل شوراهای اسلامی و شکل گیری سازمان های محلی را ایجاب می کند، وظایف خاص سازمان ها و ارگان هاست که مستقیماً با هدایت و توسعه مناطق شهری مرتبط اند. تمرکز اختیار و قدرت تصمیم گیری منطقه ای و محلی مدیریت عمرانی مناطق شهری در دست دولت مرکزی موجب به هم خوردن تعادل مناطق مختلف کشور، رشد بیمارگونه برخی مناطق و عقب ماندن دیگر مناطق از توسعه و نهایتاً رشد ناموزون و نامتناسب نظام شهری در مملکت می گردد، که حاصلی جز تشدید روند شهرنشینی و مهاجرت، شکل گیری تعداد انگشت شماری کلانشهر و تمرکز تمامی فعالیت های اصلی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در آنها نخواهد داشت.

آشنایی با شهرداران موفق

شهردار تورنتو^(۱)

دیوید میلر^(۲)

مرضیه طالب زاده
دانشجوی شهرسازی دانشگاه هنر

کند.

- متوقف کردن خانه سازی در طول منطقه اوک ریجز مارین^(۴) که تأثیرات منفی بر محیط زیست داشته است. (زیرا سرچشمه بسیاری از رودخانه ها در این ناحیه قرار دارد). هر چند در نهایت به دلیل هزینه های بالای درگیری قانونی بین افراد ذینفع و دولت ایالتی محافظه کار قبلی، تنها موفق به متوقف کردن میزان کمی از ساخت و سازها در این ناحیه شدند.

دیوید میلر در سخنرانی ای که در ۱۴ نوامبر ۲۰۰۵ داشت، اظهار کرد:

دو سال پیش در چنین روزی، با اختیاراتی که برای اصلاحات به من داده شده بود وارد دفتر شهردار شدم. اصلاحاتی که از من انتظار می رفت، ایجاد تغییراتی در شهر و همچنین اصلاحاتی در مدیریت شهر بود. دفتر من و شورای شهر به مدت دو سال برای تحقق اصلاحاتی که مردم از ما انتظار داشتند تلاش کرده است.

● ما برای هر چه زیباتر و تمیزتر ساختن شهر سرمایه گذاری کرده ایم.

● به صدها نفر کمک کرده ایم تا از بی خانمانی رهایی یابند و خانه ای برای خود داشته باشند.

● از طریق تلاش های هیأت ایمنی اجتماعات محلی شهرداری، به صدها جوان کمک شد تا بر فقر و تبعیض موجود در محله های زندگی شان غلبه کنند و شغل و مهارتی برای خود بیابند و بدین طریق از اقدام به جرم آنان جلوگیری شود.

● تغییرات و دگرگونی های زیادی را از طریق ابتکارات زیر در نوار ساحلی آغاز کرده ایم:

- ساخت استودیوهای فیلمسازی

- ورزشگاه فوتبال

- برگزاری مسابقات

- ایجاد پارک آبی

- طرح های موضعی.

● در ساختار اجرایی شهر تغییراتی داده ایم تا آن را در برابر مردم تورنتو بازتر، قابل دسترس تر، صادق تر و پاسخگو تر بسازیم.

با این حال، چنین اقدامات مهمی صرفاً تلاش های آغازین محسوب می شوند که اساسی برای تغییرات بزرگ تر آینده اند.

دیوید میلر هفدهمین شهردار تورنتو و دومین شهردار ابرشهر جدید تورنتو بعد از ادغام شهرداری های شش گانه در ناحیه کلانشهری است. مانند بیشتر افراد ساکن در تورنتو، دیوید میلر هم از جمله مهاجرانی است که شهر تورنتو را برای سکونت انتخاب کرده اند. او به همراه مادرش در سال ۱۹۸۱ به تورنتو مهاجرت کرد. دیوید میلر فارغ التحصیل اقتصاد از دانشگاه هاروارد و دانش آموخته حقوق از دانشگاه تورنتو است. میلر قبل از استخدام در یکی از دفاتر دولتی، همکار و شریک دفتر حقوقی ایرد اند برلیز بود^(۳). این شرکت در حقوق مهاجرت، استخدام و حقوق شرکت های سهامی به تخصص ویژه ای دست یافته بود. او در سال ۱۹۹۴ عضو شورای مترو شد و بعد از سال ۱۹۹۷ برای دو دوره متوالی به عضویت شورای شهر تورنتو درآمد. مردم تورنتو در نوامبر ۲۰۰۳ او را به عنوان شهردار ابرشهر جدید تورنتو برگزیدند. میلر در رقابتی شگفت انگیز توانست نزدیک ترین رقیب خود را با اختلاف ۳۶۰۰۰ رأی شکست دهد.

اولویت های شهردار

- ارتقای اعتماد و اطمینان به حکومت شهر با نقص زدایی از کمیسیون ها و شفاف سازی تصمیمات از طریق ایجاد دفتری برای همین منظور.

- افزایش سلامت مالی شهرداری و بهداشت محیط کالبدی شهر.

- رهایی از موانع احیای نوار ساحلی با متوقف کردن گسترش فرودگاه جزیره.

- دستیابی به محیط زیستی هر چه سبزتر، آب و هوای تمیزتر و گذار از هرج و مرج بصری به طراحی شهری.

- شورای شهر به همراهی وی علیه پل ارتباطی بین فرودگاه جزیره و شهر رأی منفی داد.

وی در یکی از سخنرانی هایش کاملاً روشن ساخت که با وجود فرودگاه اصلی احیای دوباره ساحل غیرممکن است. با انتخابات دولت فدرال به نظر رسید که پل مارتین در نهایت مجبور شد که به آرای مخالف عمومی گوش دهد و پروژه دولتی پل سازی را لغو

پاسخگویی و حس تعلق به شهر در بین ساکنان تورنتو دیده است. شهردار جدید، گزارش ارنستین درباره تبعیض نژادی در شهر تورنتو را "زنگ بیدارباش" می خواند. وی اظهار می کند که هر ساله نیمی از مهاجران کانادا در شهر تورنتو ساکن می شوند، به طوری که دولت فدرال مجبور شده است شهر تورنتو را به عنوان شریک خود در تأمین خدمات به مهاجران بپذیرد. دیوید میلر عنوان کرده است که در حال مذاکره با اداره مهاجرت و شهروندی کانادا است تا بتواند تقسیم عادلانه ای از منابع را برای ارائه خدمات به شهروندان به وجود آورد.

شهر تورنتو

تورنتو بزرگ ترین شهر کانادا است که وضعیت منحصر به فردی دارد. تورنتو ششمین حکومت بزرگ در کانادا است که مسائل و وظایف آن بی شباهت به حکومت ایالتی نیست. شرایط حکومت شهر تورنتو مشابه هیچ یک از حکومت های کانادا نیست. ابرشهر جدید تورنتو با جمعیت ۲/۴۸ میلیون نفر یکی از شهرهای چند فرهنگی در جهان به شمار می آید. شهر - منطقه تورنتو یا ناحیه تورنتوی بزرگ^(۶) بیش از ۵ میلیون نفر جمعیت دارد. تورنتو از سوی سالنامه رتبه بندی سکونتگاهی^(۷) به عنوان امن ترین ناحیه کلانشهری در امریکای شمالی معرفی شده است. بیشتر از صد زبان و لهجه در این شهر وجود دارد و بیش از یک سوم ساکنان تورنتو در خانه های شان به زبان دیگری غیر از زبان انگلیسی صحبت می کنند. در بین سال های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۵، محدوده آماری کلانشهر تورنتو به طور میانگین ۱۰۷/۰۰۰ مهاجر بین المللی را در هر سال جذب کرده، که شهر تورنتو دو سوم آن (۶۹۰۰۰ نفر) را پذیرفته است. ۴۳ درصد مردم تورنتو (۱۰۵۱۱۲۵ نفر) خودشان را اقلیت نژادی معرفی کرده اند که این رقم از سال ۱۹۹۶، ۳۷ درصد افزایش داشته است. چینی ها، آسیای جنوبی ها، سیاهان و فیلیپینی ها به عنوان چهار دسته عمده به ترتیب ۱۰/۶، ۱۰/۳، ۸/۳ و ۳/۵ درصد از اقلیت های ساکن در تورنتو را تشکیل می دهند. ساکنان بومی تورنتو ۱۱۰۳۷۰ نفر است که نسبت به سال ۱۹۹۶ معادل ۹۸۹۵ نفر افزایش داشته است.

شهرداری تورنتو در مقایسه با ایالت جزیره پرنس ادوارد، افراد بیشتری را تحت پوشش اسکان غیر عمومی قرار داده است. این شهرداری تعداد مسافر بیشتری را نسبت به هر شهر دیگر کانادا - بجز مونترال - در سیستم حمل و نقل شهری جابه جا می کند. تورنتو در میان شهرهای ایالت اونتاریو از نظر وسعت و نقش تجارتي، فرهنگي، تفریحات، ورزش و فعالیت های اداری استانی و بین المللی در منطقه، شهری ویژه قلمداد می شود. سالانه حدود هجده میلیون گردشگر از تورنتو بازدید می کنند و روزانه حدود ۲۸۶۹۰۰ وسیله نقلیه و ۳۵۱۳۰۰ نفر از مناطق پیرامون به سمت شهر تورنتو روانه می شوند. همه این عوامل، نیاز به خدمات شهری تورنتو را به شدت افزایش می دهد.

نظام اداره شهر

شورای شهر تورنتو از شهردار و ۴۴ عضو شورا تشکیل شده

برج تورنتو

قدرت میلر همانا در درک وی از پیچیدگی های اداره تورنتو، به عنوان ابرشهری با پیچیدگی و تنوع بسیار زیاد است. البته توان بالا و استعداد زیاد کمک شایانی به او می کند تا از عهده این مسئولیت سنگین برآید. میلر به بحث های بسیاری درباره ایجاد روابط نزدیک و مثبت با سطوح مختلف دولت فدرال و ایالتی می پردازد. اکنون میلر شهرتورنتو را برای گذار از دوره تغییر شکل تاریخی اش هدایت می کند. این تغییر در ابعاد زیادی آشکار است. تحت رهبری شهردار میلر، مردم و اجتماعات محلی احترام و اعتماد خود را به حکومت شهر باز یافتند و ساختمان شورا و شهرداری تبدیل به مکانی شد که همواره به روی عموم مردم باز است و پاسخگوی همه ساکنان شهر تورنتوست.

اقدامات جدید شهردار میلر، شهر تورنتو را برای به دست آوردن قدرت و پول بیشتر از سوی دولت فدرال و ایالتی توانمند ساخت. تحت رهبری دیوید میلر، تورنتو به تنها شهر کانادا تبدیل شد که دولت فدرال با موافقت مستقیم وی بودجه حمل و نقل عمومی را تصویب می کند. او با قدرتی که دارد به یکی از افراد بانفوذ در تدوین دستور کار شهر ملی^(۸) بدل شده است.

همزمان با تبدیل شهرداری تورنتو به یک حکومت شهری کارآمد از طریق اقدامات ابتکاری میلر، همانند طرح ایمنی اجتماعات محلی، ایجاد شهری تمیز و زیبا، احیای پارک ها، مکان های عمومی و ساحل، در عمل سرمایه گذاری در واحدهای همسایگی و اجتماعات محلی دوباره رونق گرفته است. رهبری گذار از این تغییرات جان دوباره ای به حس غرور شهری،

است. شهردار به وسیله ساکنان، و هر یک از اعضای شورا از میان حوزه انتخابیه^(۸) تعیین می شوند. قانون شهرداری^(۹) وظایف قانونی شورا را به شرح زیر بیان می دارد:

- نمایندگی عموم مردم و در نظر گرفتن منافع شهر و شهرداری
- توسعه و ارزیابی سیاست ها و برنامه های شهرداری
- تعیین خدماتی که شهرداری ارائه می کند
- اطمینان از اینکه رویه ها و شیوه های اداری به طور مناسب برای اجرای تصمیمات شورا به کار می روند
- محافظت از یکپارچگی و پایداری مالی شهرداری و انجام دیگر وظایف شورا که در قوانین مختلف تعیین شده است.

با توجه به قوانین بودجه، دولت فدرال کانادا در سال های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ مبلغ ۱/۵ سنت از هر لیتر مالیات گازوئیل را به شهرداری کشور اختصاص داد که این مبلغ به بیش از ۶۰۰ میلیون دلار در سال می رسید. براساس چنین اشتراک مالیاتی، دولت فدرال (FCM) در بیانیه ای اظهار داشت که دولت کانادا می تواند رابطه بین خود و شهرداری را مستحکم تر سازد. این بدان معناست که دولت و شهرداری ها به طور نزدیک با یکدیگر کار خواهند کرد و در کنار هم از عهده کسری بودجه زیربنایی شهرداری ها برخوردار خواهند آمد. از طریق همکاری دولت و شهرداری ها، شهرهای موجود سیستم حمل و نقل کارآمدتری خواهند داشت و خانه های بیشتری برای کسانی که احتیاج دارند تهیه می گردد.

دیوید میلر اولین بودجه دولت فدرال جدید را که به وسیله حزب محافظه کار جدید ارائه شد نوعی خوش آمدگویی خواند. وی از طرح وزیر دارایی جدید برای تلاش در موضوع سیستم حمل و نقل شهر و برخی دیگر از برنامه های اجتماعی استقبال کرد. میلر گفت از اینکه دولت قبول کرده است برخی از هزینه های مربوط به مهاجران را متحمل شود بسیار خوشحال است. شهرداران کانادا ریزنی های بسیاری برای گرفتن بودجه بیشتر برای حمل و نقل عمومی انجام داده اند و این خبر بسیار خوبی برای ساکنان شهرهای کانادا است، زیرا ما شهرداران شهرها تلاش بسیاری برای این مسئله زیربنایی کرده ایم. تورنتو ۶۳۰۰ مکان جدید در واحدهای همسایگی برای بازی بچه ها در نظر گرفته است که بدون کمک دولت جدید این تعداد به کمتر از ۲۰۰۰ کاهش می یافت. در ضمن یکی دیگر از مواردی که شهرداری به دنبال آن است، مدرنیزه کردن و گسترش سیستم حمل و نقل تورنتو است که دولت مبلغ ۳۵۰ میلیون دلار برای آن در نظر گرفته است. بودجه شهرداری تورنتو، بودجه ای است که به وسیله شورای شهر تورنتو تصویب می شود. از میان منابع درآمدی شهرداری تورنتو مالیات بر املاک، کمک های بلاعوض حکومت مرکزی، بهای خدمات و سایر منابع درآمدی به ترتیب ۴۴، ۲۵، ۱۶ و ۱۵ درصد از کل منابع درآمدی شهرداری تورنتو را به خود اختصاص می دهد.

براساس قانون، وظایف شهردار تورنتو عبارتند از:

- به عنوان مدیر و سرپرست اجرایی شهرداری عمل می کند
- نشست های شورا را مدیریت می کند
- رهبری شورا را بر عهده دارد
- در امور رسمی، نماینده شهرداری محسوب می شود
- وظایف مربوط به ریاست شورا را انجام می دهد

بودجه شهرداری

بودجه شهر تورنتو معمولاً در دو قالب بودجه سرمایه ای^(۱۰) و بودجه عملیاتی^(۱۱) تدوین می گردد. در سال ۲۰۰۵ میلادی، بودجه سرمایه ای شهر تورنتو، ۱/۱ میلیارد دلار و بودجه اجرایی - عملیاتی شهر، ۷/۲ میلیارد دلار بوده است که حدود ۳ درصد افزایش در مالیات اموال و املاک را در برمی گیرد.

منابع:

- www.citymayors.com
- www.toronto.ca
- www.answers.com
- 1-Toronto
- 2-David Miller
- 3-Aird & Berlis
- 4-Oak Ridges Moraine
- 5-National Urban Agenda
- 6-Greater Toronto Area (GTA)
- 7-Places Rated
- 8-Ward
- 9-Municipal Act
- 10-Capital
- 11-Operational

استراتژی توسعه شهری در کیسومو^۱

مترجم: علی عربانی دانا

استفاده قرار داده است.

این استراتژی اصول مربوط به افزایش بهره‌وری، برابری، دسترسی، حکومت صحیح و پایداری را رعایت کرده است. استفاده از فرایندهای جاری توسعه (به عنوان مثال فرایندهایی که در طرح‌های عملیاتی ارائه خدمات از سوی ادارات محلی به کار رفته‌اند) در تقویت این استراتژی توسعه شهری بسیار مؤثر بوده است. استفاده از تجارب انجمن ادارات محلی منطقه دریاچه ویکتوریا که کیسومو در آن نقش ویژه‌ای دارد و همچنین استفاده از مداخلات و اقدامات کشور سوئد در این منطقه ساحلی سبب گنجاندن مسائل منطقه‌ای در این استراتژی گردیده است. به علاوه، مشارکت فعال جوامع کیسومو در تدوین "استراتژی و درونمای ملی مدیریت و توسعه آبگیر دریاچه ویکتوریا" کمک شایانی به تقویت استراتژی توسعه شهری کیسومو نمود.

تدوین استراتژی توسعه شهری کیسومو تلاشی از سوی شهروندان کیسومو است که با هماهنگی شورای شهر کیسومو صورت می‌گیرد تا پاسخ‌های استراتژیک حاصل از توافق و مشارکت را که هدفش ایجاد و پایداری کیسومو به عنوان یک شهر زنده و پررونق است جمع‌آوری کند. گرچه کیسومو منابع طبیعی فراوانی دارد، هنوز یکی از فقیرترین شهرهای کنیا است که این امر ناشی از رشد فزاینده بخش غیررسمی و رشد معکوس بخش خصوصی می‌باشد. توسعه زیرساخت‌ها و گسترش خدمات در کیسومو با رشد سریع جمعیت همخوانی ندارد و این چالش بزرگی برای مقامات شهر ایجاد کرده است.

کیسومو سومین شهر کنیا از لحاظ وسعت است و مرکز اداری ناحیه کیسومو و همچنین استان نیانزا^۲ می‌باشد. این شهر از سال ۱۹۰۱ تاکنون در بخش‌هایی همچون پایانه راه‌آهن و بندرگاه داخلی به طور فوق‌العاده‌ای گسترش یافته و اکنون به مرکز اداری، ارتباطی، صنعتی، تجاری و بازرگانی عمده‌ای در آبگیر دریاچه ویکتوریا تبدیل شده است؛ یعنی منطقه‌ای که از استان‌های نیانزا، وسترن^۳ و ریف‌ولی غربی^۴ می‌گذرد. علاوه بر اینها، کیسومو مرکز تلاقی ارتباطات و تجارت در منطقه دریاچه‌های پنجگانه است که تانزانیا، اوگاندا، رواندا^۵ و بروندی^۶ را در برمی‌گیرد.

این شهر از سوی کوفی عنان، دبیر کل سابق سازمان ملل اولین شهر تحت پوشش سازمان ملل در این هزاره خوانده شد.

دورنما

دورنمای شهری کیسومو این است که هویت آن به عنوان کانون اصلی تجارت، ارتباطات و حمل و نقل در منطقه دریاچه‌های پنجگانه حفظ و در عین حال پوشش و ظرفیت‌های خدماتی آن تقویت شود.

فرایند استراتژی توسعه شهری در کیسومو

استراتژی توسعه شهری کیسومو در اصل به واسطه مشاوره و همکاری سهامداران بزرگ با شهروندان کیسومو در یک دوره زمانی دو ساله تدوین شده و بدین وسیله نقطه نظرات آنها را در زمینه توسعه اجتماعی و اقتصادی فعلی و مطلوب مورد

علاوه بر اینها جامعه شهری تا حد زیادی از چارچوب اصلی فعالیت‌های عمرانی فاصله گرفته است که می‌توان گفت به علت انتشار ضعیف اطلاعات و تا حد معقولی درک مردم نسبت به نقش سنتی حکومت محلی می‌باشد.

شهروندان کیسومو از ظهور و پیامد این عوامل آگاهی دارند. انگیزه دیگر برای پیشبرد طرح استراتژیک، تغییری است که در حکومت محلی صورت گرفته و نقش مجریان انحصاری را به یک نقش تسهیل‌گر تبدیل کرده است که بدین ترتیب فضا برای مشارکت فعال توده مردم در حوزه اجرا فراهم شده است. در راستای تحقق این هدف یک طرح مناسب سیاسی تدوین و محیطی ایجاد گردیده است که در آن روش‌های استراتژیک گوناگون مشارکت‌های دولتی- خصوصی مورد آزمایش قرار گرفته و موفقیت بزرگی به وجود آورده است که از این راه فرصت‌های همیاری برای توسعه افزایش یافته است.

طرح‌های عملیاتی

استراتژی توسعه شهری کیسومو توسط گروه بزرگی از سهامداران موسوم به گروه عملیاتی کیسومو که جایگزین گروه فعال استراتژی توسعه شهری شده است تدوین گردیده، اما بسیاری از اعضای گروه قبلی در آن حضور دارند. صندوق توسعه انتخاباتی صندوقی است که عمدتاً توسط اعضای

۳- مدیریت زباله‌های جامد: شورای شهر با همکاری شرکت اکواتر بوتلینگ^۱ که وظیفه‌اش واگذاری سطل زباله می‌باشد توجه مردم را به نظافت خیابان‌ها جلب کرده و در نقاط مختلف شهر و مناطق تجاری سطل زباله قرار داده است. این شورا با همکاری یک شرکت بین‌المللی ژاپنی زباله‌دان‌ها را در محله‌ها مشخص کرده است. شورای شهر کیسومو با حمایت نمایندگی توسعه بین‌المللی سوئد در حال انجام پروژه‌ای بزرگ در جهت تلفیق مدیریت زباله‌های جامد است که محل کنونی دفن زباله را تغییر و طرح‌های بازیافت را بهبود می‌دهد.

۴- حمل و نقل شهری: شورای شهر کیسومو با همکاری دانشگاه نایروبی در حال اجرای طرح جابجایی پایدار شهری است که یکی از برنامه‌های این طرح، گسترش مناطق عبور و مرور برای عابرین و دوچرخه‌سواران در سطح شهر می‌باشد. این شورا همچنین در حال بازنگری و تغییر آیین‌نامه‌هایی است که مفاد آنها افزایش مالیات برای دوچرخه‌سواران است.

۵- طرح‌های برنامه‌ریزی شهری: نصب سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) و آموزش کارکنان شورا برای راه‌اندازی این فناوری از جمله اهداف این طرح‌ها می‌باشد.

کیسومو هنوز یکی از فقیرترین شهرهای کنیا است که این امر ناشی از رشد فزاینده بخش غیررسمی و رشد معکوس بخش خصوصی می‌باشد. توسعه زیرساخت‌ها و گسترش خدمات در کیسومو با رشد سریع جمعیت همخوانی ندارد و این چالش بزرگی برای مقامات شهر ایجاد کرده است

KISUMU

۶- بهبود طرح‌های حکومتی: پس از اینکه گروه فعال، مستندات مربوط به استراتژی توسعه شهری را به پایان رسانید، گروهی کوچک و برگزیده موسوم به گروه عملیاتی کیسومو شکل گرفت تا در اجرای پروژه‌ها به شورا کمک کند. این شورا از طریق انتشار منظم خبرنامه و برپایی نمایشگاه‌ها به تبادل و ترویج اطلاعات می‌پردازد.

۷- بهبود بهداشت: این شورا با عضویت سهامداران، کمیته‌های مدیریت بهداشت را تأسیس کرده است تا مراکز بهداشتی شورا را اداره کنند. علاوه بر اینها، پروژه‌ها مقابل به ایذر نیز با حمایت سازمان هیبتات^۲ در سازمان ملل متحد، مؤسسه تحقیقات پزشکی کنیا و شرکت توسعه کشورهای مشترک المنافع آغاز شده است. در این پروژه سهامداران اقدام به ایجاد کمیته‌هایی در محله‌ها نموده‌اند تا حساسیت مردم را نسبت به این بیماری برانگیزند و به آموزش برنامه‌ها و اقداماتی در جهت تداوم سلامت مردم پرداخته‌اند.

پارلمان اداره می‌شود و در حال حاضر بر روی بعضی از طرح‌های عملیاتی استراتژی توسعه شهری کیسومو سرمایه‌گذاری کرده است.

طرح‌های عملیاتی قابل اجرا در کیسومو به شرح زیر است:

۱- طرح‌های مبارزه با فقر شهری: این طرح‌ها پروژه ارتقای مناطق حاشیه‌ای کیسومو و برنامه جابجایی فروشندگان خیابانی را شامل می‌شود. پروژه‌ها احداث چاه و پروژه زباله‌های جامد در مناطق حاشیه‌ای در دست اجرا می‌باشد و منطقه مناسبی نیز برای انتقال فروشندگان خیابانی در نظر گرفته شده است.

۲- طرح‌های آبرسانی و بهداشت: شرکت تازه تأسیس آب و فاضلاب در کیسومو اقدام به کار گذاشتن لوله آب در منطقه‌ای به طول سی کیلومتر که تا مانیاتا^۳ ادامه دارد، نموده و شروع به واگذاری و فروش امتیاز آب در نیالندا^۴ کرده است.

منبع:

WWW.unhabitat.org

پانویس:

- 1-Kisumu
- 2-Nyanza
- 3-Western
- 4-Western Rift Vally
- 5-Rwanda
- 6-Burundi
- 7-Manyatta
- 8-Nyalenda
- 9-Equator Bottling
- 10-Habitat

برنامه

مدیریت شهری بريستول^(۱)

ترجمه: کیومرث جهانگردی

● طرح عملیاتی را پس از بحث و توافق با کمیته کنترل برنامه تدوین و اجرا کند.

● تأمین بودجه متناسب با طرح عملیات شهری را تضمین کند.

● گزارش سالانه را برای کمیته مدیریت شهری تهیه کند که اجرای برنامه تا آن تاریخ، نتایج حاصله از اجرای برنامه و هزینه صرف شده واقعی به تفصیل در آن شرح داده شده باشد و یک گزارش شش ماهه مالی موقت را نیز برای کمیته مذکور تهیه نماید.

● طرحی برای تبلیغ برنامه و ترویج و اعتلای آن پیشنهاد کند.

گروه مشارکت شهری به دنبال آن است که اساساً نماینده جامعه و شرکای محلی باشد تا در توسعه راهبرد شهری نقشی

ساختار مدیریت

فرایند مدیریت طرح شهری بریستول، طرحی ابتکاری است که از سه بخش زیر تشکیل شده است:

- گروه مشارکت شهری (UPG)^(۲) که مسئولیت اجرای طرح را بر عهده دارد؛

- کمیته مدیریت شهری (UMC)^(۳) که مسئولیت نظارت بر کار گروه مشارکت شهری و اجرای برنامه توسط این گروه را بر عهده دارد؛

- کمیته کنترل برنامه (PMC)^(۴).

"طرح عملیاتی" تحویل برنامه شهری بریستول مورد توافق قرار گرفته است. مدیریت تحویل این طرح عملیاتی بر عهده گروه مشارکت شهری است. این گروه در برگیرنده شرکای محلی و نمایندگان جامعه است. جدول شماره یک ترکیب این گروه را نشان می دهد.

نقش و وظایف گروه مشارکت شهری اساساً به این منظور بوده است که:

جدول شماره یک

بخش	تعداد نمایندگان
شورای شهر بریستول	۲
مشارکت باسازای بریستول	۱
شرکای اصلی و عمده	۳
جامعه و بخش های آزاد و داوطلب	۴
ساکنان محلی	۴
تجار و بازاریان محلی	۱

مثبت داشته باشد و ارتباط گسترده‌ای با گروه‌ها و ساکنان محلی برقرار کند. هدف این گروه آن است که نماینده جامعه محلی باشد. گروه مشارکت شهری برای ارائه طرح‌های پیشنهادی با گروه‌های حمایتی محلی که نماینده منافع جامعه است، همکاری و باز خورد آن را در مورد اجرا و پیشرفت طرح‌ها دریافت می‌کند.

مسئولیت طرح عملیاتی برعهده گروه مشارکت شهری است. این گروه تسهیل‌کننده تدوین طرح‌های مناسب، ارزیابی طرح‌های پیشنهادی، تصویب بودجه برای طرح انفرادی (در چارچوب محدودیت‌های تعیین شده توسط وزارت محیط زیست، راه و ترابری و وزارت آموزش و پرورش و وزارت کار) است و پیشرفت آنها را در اجرای طرح‌ها مورد نظارت و ارزیابی قرار می‌دهد. گروه مشارکت شهری از طریق طرح عملیاتی، چارچوب لازم را برای تدوین طرح‌ها و اجرای برنامه طرح شهری بریستول تعیین می‌کند. به هر حال گروه مشارکت شهری به این نتیجه رسیده است که طرح عملیاتی یک راهبرد ثابت و غیرقابل تغییر نیست و نیز ممکن است برخی از طرح‌ها به سرعت طرح‌های دیگر پیشرفت نکنند. بنابراین، گروه مشارکت شهری هر شش‌ماه یکبار طرح‌ها را بررسی و بازنگری می‌کند و پس از بحث و تبادل نظر با گروه‌ها و جوامع محلی، با کمیته مدیریت شهری در مورد اعمال تغییرات لازم در برنامه به توافق می‌رسد.

گروه مشارکت شهری نشست‌های خود را در همان ناحیه برگزار می‌کند. شرکت در این نشست‌ها برای عموم آزاد است و مردم می‌توانند در آغاز هر نشست در مورد تأثیر طرح ابتکاری جامعه شهری اظهار نظر نمایند. برای این که گروه مشارکت شهری کارایی و اثربخشی داشته باشد باید به نیازهای توسعه‌ای خاص خودش توجه کند. یک طرح توسعه‌ای و آموزشی خودساخته نیز برای گروه مشارکت شهری طراحی شده است که آموزش لازم را به اعضا می‌دهد تا آنان را در انجام وظایف و مسئولیت‌هایی که برای اجرای برنامه ضروری است، توانمند سازد. این طرح به دنبال نشست‌های آموزشی آغازینی برگزار می‌گردد که با اعضای گروه مشارکت شهری تشکیل می‌شود که پس از تصویب مزایده آغازین در گروه توسعه مشارکت داده شده‌اند.

مشارکت جامعه

گروه مشارکت شهری و شرکای انفرادی در تدوین طرح عملیاتی با تعداد کثیری از سازمان‌ها و جوامع محلی که در بازسازی مشارکت کرده بودند، همکاری کرده‌اند. این سازمان‌ها و جوامع شامل سازمان‌های آموزشی، خدماتی و گروه‌های جامعه محلی است که نماینده منافع خاص و مؤسسات بخش عمومی فعال در این ناحیه هستند.

کمیته کنترل برنامه

کمیته کنترل برنامه سالانه دو بار برای بررسی پیشرفت برنامه و دریافت خلاصه‌ای راهبردی از برنامه تشکیل جلسه

می‌دهد. وظایف کمیته کنترل برنامه عبارت است از:

- تضمین تمهیدات و امکانات لازم از طریق تدارکات منظم
- اطمینان از تطبیق اولویت‌های بودجه با اهداف و

معیارهای برنامه

- هماهنگی برای مساعدت در تأمین بودجه از طرف سایر سازمان‌های مردمی
- تأمین مقدمات مؤثر مطابق با معیارها
- کنترل مراحل اجرای برنامه
- کنترل مراحل پیشنهادی که برای تسریع برنامه صورت می‌گیرد
- بررسی طرح‌های پیشنهادی که برای اصلاح برنامه صورت می‌گیرد
- نظارت بر تبلیغ و ترویج برنامه
- اعضای کمیته کنترل برنامه متشکل از شورای شهر بریستول، شورای برابری نژادی، شرکای مسکن بریستول، پلیس و ... می‌باشد و وظایف آن عبارت است از:
- انتصاب و مدیریت گروه مشارکت شهری
- تصویب و توصیه طرح عملیاتی تسلیم شده از طرف گروه مشارکت شهری
- انتصاب یک گروه پاسخگو که قانوناً مسئولیت هرروزه موضوعات مالی را برعهده بگیرد (شورای شهر بریستول به عنوان گروه پاسخگو انتصاب یافته‌اند)
- کنترل و اداره موضوع تبعیت از اهداف و اولویت‌های برنامه
- تفسیر و تشریح گزارش سالانه‌ای که توسط گروه مشارکت شهری تهیه شده است
- کنترل پیشرفت برنامه از نظر تحول
- مشارکت و همکاری با حسابرسی و ارزیابی‌هایی که توسط کمیسیون اروپا و نمایندگان مجلس عوام انگلستان انجام می‌گیرد
- تضمین تطابق طرح‌های پیشنهادی عملیاتی که توسط گروه مشارکت شهری تصویب می‌شود، منطبق با اصول توسعه پایدار

منبع:

www.Bristolurban.gov.uk

پانوشت:

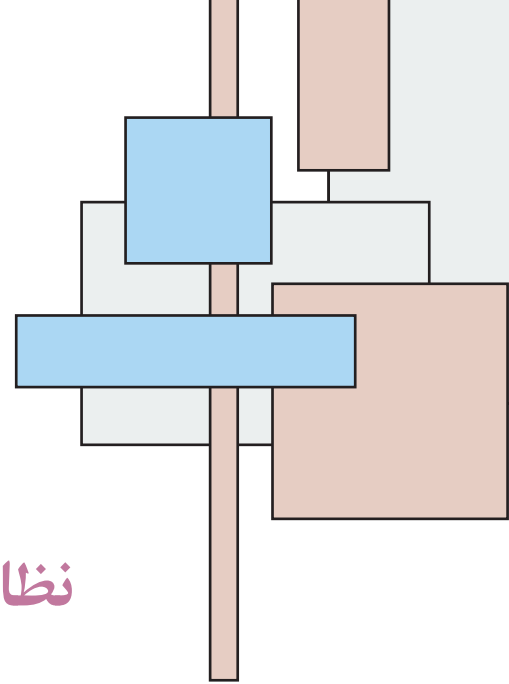
۱- بندر برستول (Bristol) در انگلیس

2-Urban Participation Group

3-Urban Management Committee

4-Program Monitoring Committee

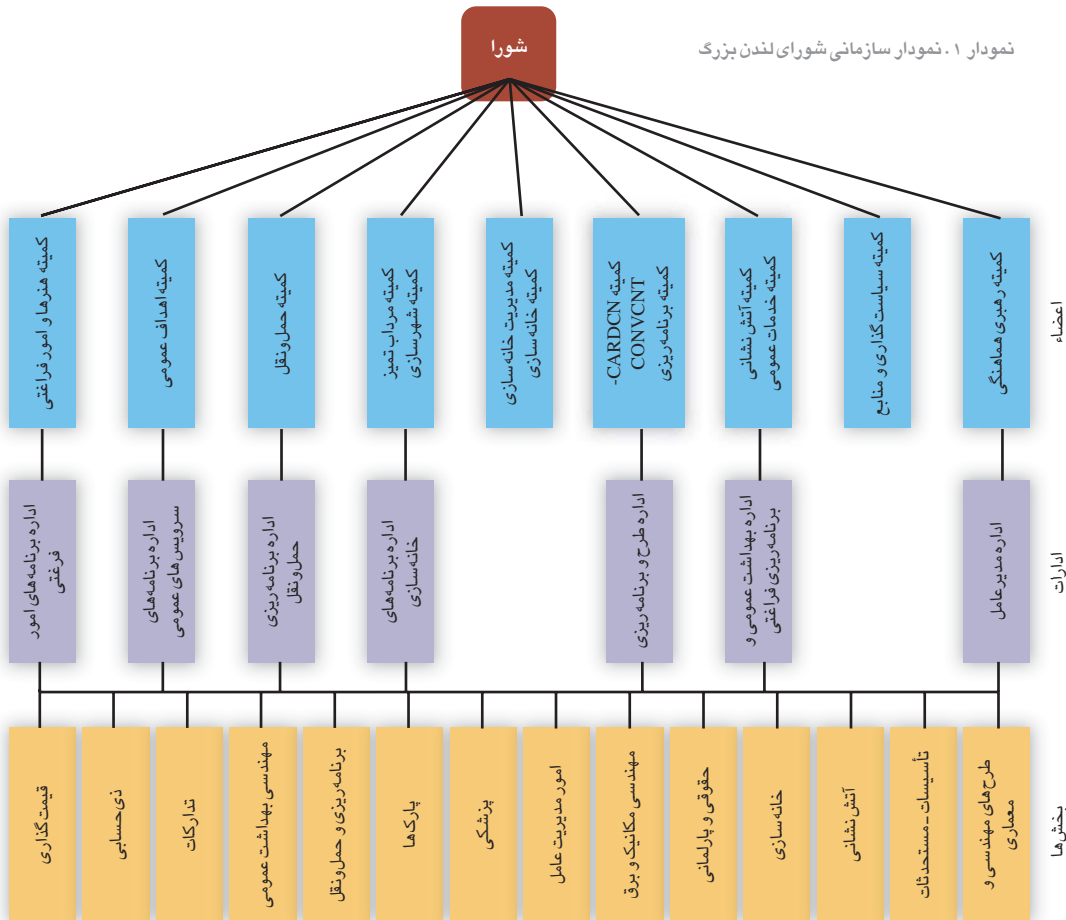

نظام مدیریت شهری و شورا در دیگر کشورها

در انگلستان شورا به دو گروه برزنگرها (Alderman) و شوراگر (Councilman) تقسیم می‌شود. برزنگرها، رتق و فتق مراعات و اختلافات مردم و امور حقوقی شهروندان را بر عهده دارند، ولی شوراگرها در این امور مداخله‌ای ندارند. بیشتر قوانینی که شورا حق وضع و تصویب آن را دارد از این دست است:

- تعیین ممنوعیت سرعت در جاده‌ها؛
- تعیین نرخ نان و گوشت و ارزاق؛
- رعایت شؤن اخلاقی؛
- ممنوعیت کسب و کار در روزهای تعطیل رسمی و عمومی.

در انگلستان شهردار انتصابی است. در زمان حاضر ۳۲ شورای محلی (منطقه‌ای) در لندن وجود دارد و هر یک از شوراهای یک منطقه را با جمعیت مشخصی تحت پوشش دارد. اعضای شورای محلی از طریق

انتخابات تعیین می گردند.

شورای محلی به اموری از قبیل:

- مالیات املاک؛

- مسکن؛

- پارک های محلی؛

- برنامه ریزی منطقه ای؛

- کنترل ترافیک؛

- معابر؛

- امور مربوط به استفاده از آمبولانس و آتش نشانی؛

- آموزش و پرورش؛

- آب و فاضلاب؛

- دادگاه؛

- ابنیه تاریخی؛

- تخلیه زباله؛ و موارد دیگر می پردازد.

تصمیم گیری در مورد لندن بزرگ بر عهده شورای لندن

بزرگ است. از میان شوراهای محلی تعدادی به عنوان شورای

لندن بزرگ انتخاب می شوند و امور مربوط به لندن بزرگ را

انجام می دهند، که اینها هستند:

۱- اداره گاز؛

۲- اداره برق؛

۳- اداره بهداشت و درمان؛

۴- اداره مدارس؛

۵- اداره پست؛

۶- اداره پلیس؛

۷- اداره حمل و نقل؛

۸- اداره آب و فاضلاب؛ و موارد دیگر.

مدیریت شهری و شهر استکلهم

استکلهم بزرگ ترین شهر سوئد و یکی از زیباترین

پایتخت های جهان است. شهرداری استکلهم بخشی از

منطقه استکلهم بزرگ است. تصمیمات مربوط به شهر در

شورای شهر، که از ۱۰۱ عضو تشکیل شده است، گرفته

می شود. اداره امور شورای شهر بر عهده اداره مرکزی است که

از ۱۲ عضو تشکیل شده است. این اداره مرکزی به ۹ اداره

فرعی تقسیم می شود و هر اداره نیز زیر نظر یک عضو شورای

شهر کار می کند و شهردار در رأس معاونت امور اقتصادی و

امور مالی قرار دارد.

شورای شهر، بالاترین رکن تصمیم گیری در شهرداری و

مدیریت شهر است. اعضای شورای شهر به وسیله اهالی ساکن

در محدوده شهر انتخاب می شوند و رئیس شورای شهر به

عنوان شهردار انجام وظیفه می کند.

شورا در سوئد دارای تشکیلات زیر است:

۱. واحد شهرسازی و برنامه ریزی شهر؛

۲. واحد محیط زیست، اوقات فراغت و امور ورزش؛

۳. واحد اداره امور مدارس و امور فرهنگی؛

۴. واحد امور اجتماعی؛

۵. واحد امور مالی؛

۶. واحد بازار کار و آموزش؛

۷. واحد املاک و ابنیه؛

۸. واحد معابر و ترافیک؛

۹. واحد اکولوژی؛

۱۰. واحد آب و فاضلاب.

مدیریت شهری و شورا در پاریس و شهر فرانسه

در پاریس برای هر ناحیه یک فرماندار و برای شهر یک

شهردار مرکزی که مقام فرماندار را نیز دارد، تعیین می گردد.

فرماندار و شهردار مرکزی پاریس بر سایر فرمانداران و

شهرداران نواحی شهر تسلط دارد. اعضای شورای منطقه

رم به ۱۹ منطقه یا ناحیه شهری تقسیم

شده و دارای یک شورای شهر است که

اعضای آن را مردم شهر با رأی مستقیم

انتخاب می کنند. هر منطقه یا ناحیه

شهری هم دارای یک شورای خاص خود

است که اعضای آن مستقیماً به وسیله

مردم همان منطقه انتخاب می شوند.

انتخابات شورای شهر و شورای ناحیه

همزمان در یک روز صورت می گیرد

بزرگ پاریس به این ترتیب تعیین می گردند:

۱. سی و سه نفر از اعضای مجلس شورای ملی فرانسه که از

ناحیه بزرگ پاریس انتخاب شده اند؛

۲. سی نفر از شورای شهر پاریس؛

۳. چهل و دو نفر از انجمن شهر؛

۴. چهل و دو نفر از طرف شهردار نواحی و مناطق پاریس.

ریاست شورای منطقه بزرگ پاریس با فرماندار (شهردار)

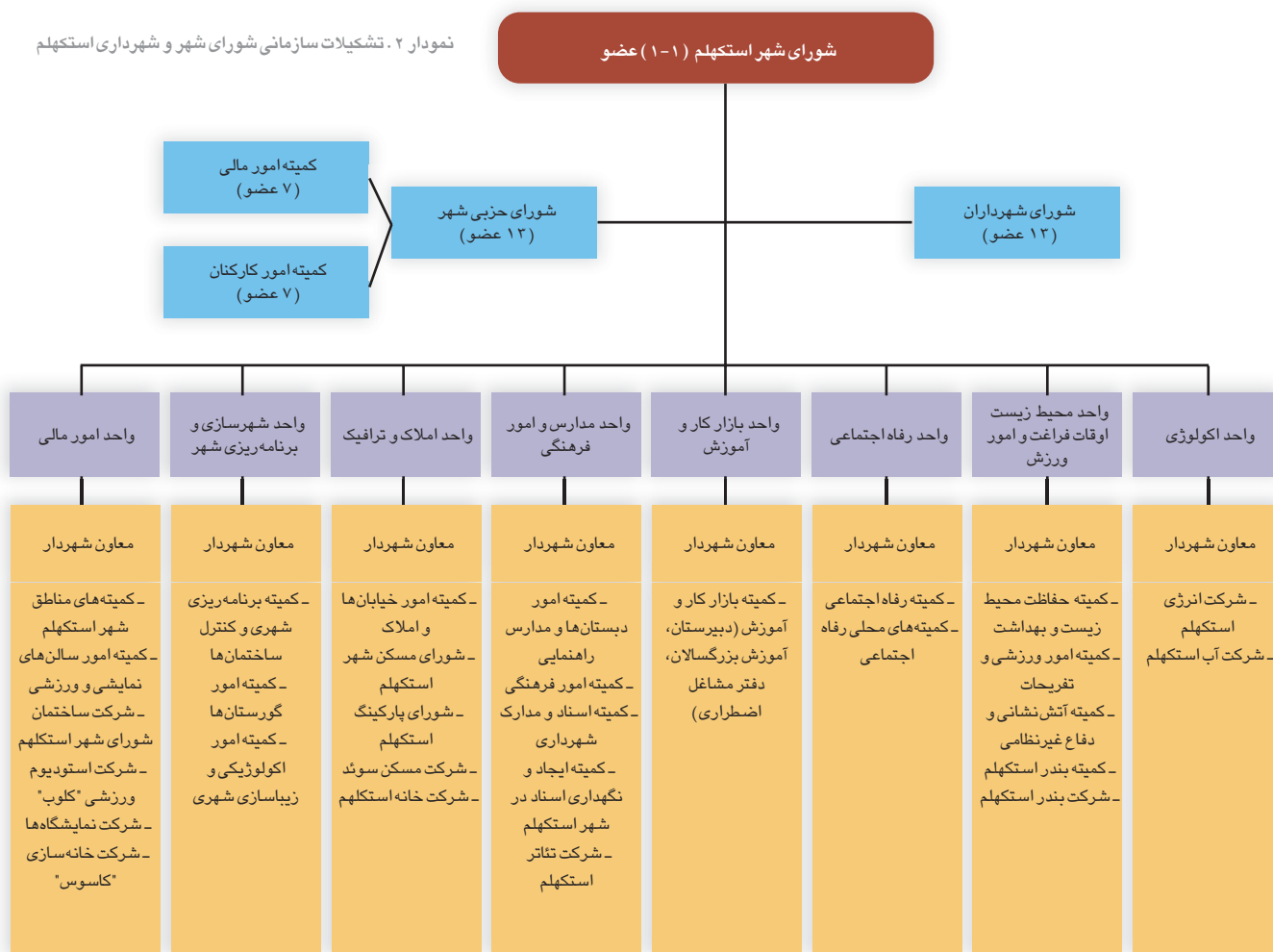
پاریس است.

پاریس دارای یک شورای شهر است که کلیه امور مربوط به

شهر در این شورا تصمیم گیری می شود و به منظور اجرا به

شهرداری اعلام می گردد.

۲۰. مدیریت تصویب سرمایه‌گذاری‌ها.

وظایف و عملکرد شورای شهر و شهرداری پاریس:

۱. اداره کل خدمات؛
۲. اداره اطلاعات و ارتباطات؛
۳. روابط بین‌المللی و مدیریت؛
۴. بازرسی کل؛
۵. جوانان و ورزش؛
۶. امور کامپیوتری و مخابراتی؛
۷. معماری؛
۸. امور مالی و اقتصادی؛
۹. امور اداری؛
۱۰. مدیریت و برنامه‌ریزی شهری؛
۱۱. اداره و رسیدگی به امور مدارس؛
۱۲. مدیریت امور فرهنگی؛
۱۳. مدیریت امور رفاهی و اجتماعی؛
۱۴. مدیریت امور بهداشت؛
۱۵. مدیریت شبکه راه‌های داخل شهر؛
۱۶. مدیریت حفاظت محیط زیست؛
۱۷. مدیریت ساختمان و مسکن؛
۱۸. مدیریت پارک‌ها، باغ‌ها و فضای سبز؛
۱۹. مدیریت امور حمل و نقل شهری؛

مدیریت شهر و شورا در رم و شهر ایتالیا

رم به ۱۹ منطقه یا ناحیه شهری تقسیم شده و دارای یک شورای شهر است که اعضای آن را مردم شهر با رأی مستقیم انتخاب می‌کنند. هر منطقه یا ناحیه شهری هم دارای یک شورای خاص خود است که اعضای آن مستقیماً به وسیله مردم همان منطقه انتخاب می‌شوند. انتخابات شورای شهر و شورای ناحیه همزمان در یک روز صورت می‌گیرد. در رم، شهردار هم با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شود. مدت عضویت در شورای شهر رم چهار سال است. شورای شهر رم در واقع نقش پارلمان شهر را دارد و شهردار در نقش قوه مجریه و قدرت اجرایی است و شهردار کابینه اجرایی برای خود برمی‌گزیند. رابطه شورا و شهردار درست همانند رابطه قوه مقننه و مجریه است؛ در عین حال شورای اصلی شهر در چارچوب قانون، اختیارات وسیعی دارد. بیشتر تصمیم‌گیری‌ها در شورای خاص مناطق گرفته می‌شود.

شورای شهر رم دارای پنج کمیسیون اصلی است:

۱. کمیسیون امور عمرانی و حمل و نقل و محیط زیست؛
۲. کمیسیون امور آموزش و پرورش، ورزش و خدمات

عمومی؛

۳. کمیسیون امور اجتماعی و امور درمانی و کمک به افراد کم درآمد؛
۴. کمیسیون امور اصناف؛
۵. کمیسیون امور بودجه و امور اداری.

۲. برنامه ریزی جامع شهری و تضمین اجرای آنها به وسیله شهرداری های نواحی.
۳. اداره ساختمان ها و نگاهداری راه های شهری.
۴. نظارت بر بزرگراه ها، نظافت خیابان ها، نظارت بر قیمت و کنترل بازار، کنترل امور بهداشت عمومی و محیط زیست.

سابقه مدیریت شهری و شورا در ترکیه

مدیریت شهری ترکیه با توجه به نزدیک بودن به کشور ما شباهت هایی با ما دارد. همسایگی ایران و ترکیه و نقاط مشترک (دین مشترک، برخی سوابق فرهنگی و تاریخی و اجتماعی) بین این دو کشور باعث نزدیکی برخی از امور مهم آنها شده است. حتی در سال های اخیر تلاش برای اداره امور شهری، تقریباً مقارن با یکدیگر، در هر دو کشور صورت گرفته است. در زمان حاضر در ترکیه برنامه های توسعه ملی ۲۰ ساله تدوین شده است.

امور برنامه ریزی بر عهده کمیته ای مرکب از اعضای انجمن (شورا) و نیز شهرداری ها و رؤسای بخش های مختلف قرار دارد.

شهردار در ترکیه انتخابی است و با رأی مستقیم مردم بدین سمت برگزیده می شود.

الگوهای به کار گرفته شده در مدیریت شهری و روستایی در ترکیه اکثراً غربی و برداشتی از نظام مدیریت فرانسه و آلمان است.

**شورای شهر، بالاترین رکن
تصمیم گیری در شهرداری استکھلم و
مدیریت شهر است. اعضای شورای
شهر به وسیله اهالی ساکن در محدوده
شهر انتخاب می شوند و رئیس شورای
شهر به عنوان شهردار انجام وظیفه
می کند**

استانبول: اجزای اصلی دولت کلانشهری استانبول از شورای کلانشهر، کمیته اجرایی کلانشهر و شهردار کلانشهر تشکیل می گردد.

شورای کلانشهر استانبول دستگاه اصلی سیاستگذاری برای مناطق شهر به شمار می آید. اعضای شورای شهر از بین خود شهردار کلانشهر، شهرداران نواحی و مناطق، و یک پنجم اعضای شورای شهر ناحیه ها را برمی گزینند.

تمام شهرداران نواحی، اعضای شورای شهر و شهردار کلانشهر با رأی مستقیم مردم انتخاب می شوند و انتخاب شورا و شهردار برای یک دوره پنج ساله است.

وظایف شورا و شهردار کلانشهر طبق قانون ۳۰۳۰ مصوب سال ۱۹۸۴ به شرح زیر است:

۱. برنامه ریزی راهبردی و سرمایه گذاری در زیر بناها.

مدیریت شهری و شورا در مصر و شهر قاهره

قاهره بزرگ ترین شهر قاره آفریقا و خاورمیانه و یکی از قدیمی ترین شهرهای بزرگ جهان است.

از سال ۱۹۶۰ بر اساس سیاست های تمرکززدایی و طبق قانون، فرمانداری ها با اختیارات محلی در تقسیمات کشوری مصر ایجاد شدند. طبق قانون ۱۹۷۵ می بایست اعضای شورای محلی در این فرمانداری ها طی انتخابات مستقیم برگزیده شوند.

شورای فرمانداری (شورای مردم) طبق قانون با ۱۳۰ عضو به طور مستقیم انتخاب می شوند و دست کم نیمی از اعضای آن باید از کارگران و کشاورزان باشند.

شوراهای فرمانداری، بازوی قانونی در اداره امور مجلس به شمار می آیند، اما بازوی اجرایی شورا فرد انتصابی از سوی فرماندار است.

شورای محلی فرمانداری تصمیم گیری در مورد همه امور شهر را بر عهده دارد، ولی در صورت مغایرت تصمیمات با شورای فرمانداری، مورد به شورای عالی دولت های محلی ارجاع داده می شود.

مدیریت شهری و شورا در کانادا و شهر تورنتو

شورای شهر تورنتو وظایف و اختیارات بسیار گسترده ای دارد. تشکیلات و کمیته های تخصصی آن بیانگر دامنه قدرت و اختیارات شوراهاست.

اعضای شورا با رأی مستقیم مردم انتخاب می شوند و شهردار با اکثریت آرای اعضای شورا تعیین می گردد. عزل و نصب شهردار در حدود اختیارات شورا است.

وظایف اصلی شورا در عرصه های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دسته بندی می شود. در حوزه سیاسی، شورا اختیارات چندانی ندارد.

شورا دارای این کمیته های دائمی است: کمیته امور اجتماعی، کمیته خدمات شهری، کمیته مشاغل و کارگزینی، کمیته توسعه اقتصادی و پارک ها، کمیته برنامه ریزی و حمل و نقل، کمیته حمل و نقل درون شهری، کمیته امور اداری، کمیته سیاستگذاری و اعتبارات، و کمیته مشورتی و بودجه.

شورای شهر تورنتو ۴۵ وظیفه مشخص و قانونی دارد که به طور تقریبی تمامی مسائل مربوط به امور شهر را در بر می گیرد.

وظایف شهرداری‌ها و ارائه اینترنت بیسیم

است.

۳- جمع‌بندی بحث‌های عمده‌ای که به نفع و یا ضرر شهرداری‌ها مطرح شده است.

۴- توصیف انواع طرح‌های قانونی مربوط به ارائه خدمات اینترنتی توسط شهرداری‌ها.

این گزارش اولین فعالیتی است که توسط گروه ضربت ارائه‌کنندگان اینترنت در کمیسیون تجارت فدرال مطرح و در سطح عموم منتشر شده است. گروه ضربت با راهنمایی شرکت‌کنندگان این نمایندگی در نظر دارد تخصص این کمیسیون را در زمینه دسترسی به اینترنت افزایش دهد، چرا که مسأله‌ای عمومی و مهم است. این گروه مشغول مطالعه در زمینه موضوعی با عنوان "بی طرفی شبکه" می‌باشند.

کمیسیون تجارت فدرال و کارکنان آن با حمایت نهادهای مرکزی و ایالتی از مسائل رقابتی مربوط به صنعت کابل و اختصاص طیف پهنای باند رادیویی حمایت می‌کند. این کمیسیون

تلفیق‌های گوناگون صنعت کابل و تلفیق‌های مربوط به محتوا و فناوری اینترنت را مورد بازنگری قرار داده است. کارکنان کمیسیون تجارت فدرال برای تهیه این گزارش به تحقیق در زمینه مسائلی همچون فناوری، طرح‌های قانونی و مطالعات موردی شهرداری‌هایی که از سیستم‌های اینترنتی بی‌سیم استفاده کرده‌اند، پرداخته‌اند.

ترجمه: علی عربانی‌دانا

منبع: www.ftc.gov

دسترسی مشتریان به خدمات اینترنت باند گسترده و تقویت آن یکی از اهداف مهم دولت‌های مرکزی، ایالتی و محلی است. خطرهای احتمالی ناشی از مشارکت شهرداری‌ها در ارائه خدمات اینترنتی بی‌سیم نیازمند توجه ویژه سیاستگذاران است که گزارش کمیسیون تجارت فدرال نیز مؤید این مطلب می‌باشد. این گزارش که "شهرداری‌ها و ارائه اینترنت بی‌سیم" نام دارد، سیاستگذاران را در این زمینه راهنمایی می‌کند. مدیر اداره برنامه‌ریزی و سیاستگذاری کمیسیون تجارت فدرال در این زمینه می‌گوید: "بسیاری از مسئولان ایالات متحده اذعان دارند که خدمات اینترنت باند گسترده برای مردم و اقتصاد آمریکا نقشی حیاتی دارد، ولی ارائه خدمات اینترنتی بی‌سیم توسط شهرداری‌ها مسائل رقابتی مهمی را به وجود می‌آورد که سیاستگذاران هنگام تعیین چگونگی ارائه این سرویس توسط شهرداری‌ها باید به آن توجه کنند.

این گزارش صرفاً راه حلی کلی برای همه شهرداری‌ها ارائه نمی‌دهد، بلکه از یک چارچوب درخت تصمیم‌گیری و امکانات گوناگون استفاده می‌کند و معتقد است مزایا و معایب بالقوه مشارکت شهرداری‌ها در ارائه خدمات اینترنت بی‌سیم ممکن است با توجه به شرایط شهرداری‌ها متفاوت باشد؛ به عنوان مثال، دسترسی به باند گسترده در منطقه یا بهبودهایی که با افزایش دسترسی به باند گسترده حاصل می‌شود.

چنین رویکردی مسأله رقابت را به وجود می‌آورد و چارچوب درخت تصمیم‌گیری سعی دارد خسارت‌های احتمالی ناشی از رقابت شهرداری‌هایی را که هم به عنوان بازاریاب و هم به عنوان ناظر عمل می‌کنند کاهش دهد. این چارچوب با استفاده از مدل‌های عملیاتی گوناگون به معرفی امکانات مختلفی می‌پردازد که خطرات رقابت را کاهش می‌دهد و در عین حال از مزایای افزایش دسترسی به باند گسترده بهره‌مندی می‌برد. این گزارش در مورد مسائل فرایند (مثلاً شفافیت و پاسخگویی که می‌تواند موجب بهبود کل فرایند تصمیم‌گیری گردد) بحث می‌کند و به موضوعات زیر می‌پردازد:

۱- توصیف فناوری‌های گوناگون اینترنت بی‌سیم که اکنون در حال استفاده و گسترش است.

۲- شناسایی مدل‌های عملیاتی گوناگونی که به منظور ارائه و یا تسهیل ارائه خدمات اینترنت بی‌سیم مورد استفاده قرار گرفته

افزایش نرخ زباله

شورای شهر کانپون^(۱) در روز پنجشنبه شانزدهم نوامبر تریبون برگزار کرد تا نظر شهروندان را نسبت به طرح افزایش ۳/۷ درصدی شورا که برای ارائه خدمات مربوط به جمع‌آوری و بازیافت زباله در نظر گرفته بود، جویا شود.

این افزایش که به تقاضای اداره جمع‌آوری و بازیافت زباله صورت گرفت به این دلیل بود که بتواند افزایش یک درصدی شاخص قیمت مشتریان، افزایش تعرفه‌های جمع‌آوری زباله در ایستگاه انتقال و افزایش هزینه‌های مربوط به انتشار آلودگی و وسایل نقلیه را تحت پوشش قرار دهد.

در حال حاضر حداقل مبلغی که یک شهروند به طور ماهیانه برای خدمات زباله پرداخت می‌کند ۱۲/۱۲ دلار است که برای هر شهروند افزایشی معادل ۰/۴۵ دلار می‌باشد.

بعضی از افراد علاقه‌مند قبل از برگزاری تریبون، نظرات و پیشنهادات خود را به طور کتبی ارسال کردند و تعدادی از آنها در روز برگزاری نیز حاضر شدند.

منبع: www.ci.american-canyon.ca.us

ترجمه: نعمت‌الله رحیمی

پانوش: I-Canyon

طرح مدیریت حیات وحش در بولدر^(۱)

شورای شهر بولدر در بیست و ششم آگوست سال ۲۰۰۶، طرح مدیریت حیات وحش شهری را تصویب کرد. این طرح خط‌مشی‌ها و روندهایی در زمینه مدیریت حیات وحش دارد؛ از جمله گونه‌های خاصی که در زمین‌های شخصی و دولتی بولدر بسر می‌برند.

حضور حیات وحش در شهر بولدر و اطراف آن با کاربری زمین و فعالیت‌های انسانی در تناقض است. گرچه بحث‌های مربوط به حیات وحش گهگاه مطرح شده، ولی هنوز بیانیه جامع و طرح درازمدتی برای مدیریت حیات وحش در این منطقه شهری ارائه نشده است. در نتیجه، مسائل مربوط به حیات وحش را باید بدون وجود خط‌مشی صریح مورد بررسی قرار داد. شورای شهر، گروه مشاوران محیط زیست، گروه مشاوران

چارچوب و فعالیت‌های این مرکز به شرح زیر است:

مأموریت

هدف این مرکز، استانداردسازی سیستم‌های پردازش اطلاعات و افزایش کامپیوترهای مشترک در سیستم‌های اداری شهرداری‌های استان گیفو است. این مرکز با ترویج سیستم‌های کارآمد پردازش اطلاعات در نهادهای دولتی و منطقه‌ای تلاش می‌کند سیستم مدیریت منطقه‌ای را نوسازی کند.

تاریخچه

این مرکز در زمینه کاربرد ابزارهای چندرسانه‌ای تحقیق کرده

مرکز اطلاع‌رسانی اداری در شهرداری‌های گیفو^(۱)

پارک‌ها و اماکن تفریحی و اعضای منتخب جامعه همگی بر ضرورت طرح مدیریت حیات وحش اذعان دارند؛ به خصوص در زمینه بحث‌هایی همچون مدیریت سگ‌های جنگلی و موضوعاتی که به حیات وحش و کاربری زمین مربوط می‌شود. اعضای شورا در طول سال‌ها بر این نکته تأکید کرده‌اند که هنگام تصمیم‌گیری در زمینه مدیریت حیات وحش در مناطق خاص باید نگاه کلی‌تری به حیات وحش و مسائل کاربری زمین شهری داشت.

پانوش: I-Boulder

منبع: www.bouldercolorado.gov

ترجمه: احسان ابدی‌خواه

و آنها را گسترش می‌دهد و به این ترتیب میزان دسترسی به سیستم‌های اطلاع‌رسانی و فناوری‌های ارتباطاتی - اطلاعاتی را در ادارات شهری افزایش می‌دهد. همچنین، برای حمایت از طرح عالی یکپارچه‌سازی فناوری اطلاعات در شهرداری‌ها تحقیق می‌کند و فعالیت‌های قابل توجهی در این زمینه انجام داده است. مشتریان این مرکز عبارتند از: استان گیفو، شهرداری‌های گیفو و بنگاه‌های اقتصادی مختلف

پانوش: I-Gifu

منبع: www2.softopia.or.jp

ترجمه: اسماعیل انصاری‌فر

برنامه‌ریزی شهری در نیوکاسل

شورای شهر نیوکاسل به نظر شهروندان خود اهمیت داده و آنها را در فرایند تصمیم‌گیری مربوط به توسعه آینده و ماهیت شهر مشارکت می‌دهد.

در تدوین استراتژی شهری نیوکاسل به مدت دو سال از نظرات مشاورهای استفاده شد که نتیجه آن، تدوین رویکردی جامع در زمینه کاربری زمین و طراحی شهری است.

این رویکرد در سال ۱۹۹۸ اتخاذ شد و تاکنون تغییرات مثبت زیادی در چشم‌انداز شهری و چارچوب خط‌مشی‌های شهری شورا شهر نیوکاسل ایجاد کرده است که بعضی از آنها عبارتند از:

- توسعه اجتماعی و حفاظتی از زمین در دالان غربی شهر
- معرفی طرح مدیریت زیست‌محیطی نیوکاسل در سال ۲۰۰۳
به منظور پیشبرد برنامه‌ها و خط‌مشی‌های زیست‌محیطی و تسهیل رویکرد سیستم‌ها در مدیریت منابع طبیعی
- تقویت نقش مرکز شهر به عنوان کانونی برای فعالیت‌های

اداری، تجاری و خدماتی و همچنین به رسمیت شناختن نقش مناطق حاشیه‌ای به عنوان مکانی برای تجمع خرده‌فروشان و ساکنان بومی

- تکمیل و اجرای طرح محیط‌زیست محلی نیوکاسل مصوبه سال ۲۰۰۳

استراتژی شهری نیوکاسل مکرراً تجدید شده تا این مسائل و همچنین تغییرات عمده دیگری را که در هفت سال گذشته صورت گرفته است در خود لحاظ کند. این استراتژی ادامه خواهد یافت تا نیوکاسل را به شهری پایدار، تمیز، سرسبز و صمیمی تبدیل کند، به طوری که محیطی مناسب برای زندگی، یادگیری، کار و تفریح باشد.

دستورالعمل

استراتژی شهری نیوکاسل برای توسعه و مدیریت نیوکاسل در بیست و پنج سال گذشته، دارای دستورالعمل بوده است. این

دستورالعمل کاملاً انعطاف پذیر است، به طوری که می تواند متناسب با نیازهای اقتصادی آینده، نیازهای زیست محیطی، نیازهای اجتماعی و آرمان های جامعه عمل کند.

هدف اصلی استراتژی این است که واحدهای همسایگی موجود به صورت مراکز دارای کاربری مختلط توسعه یابد، به طوری که تراکم مسکن و میزان اشتغال در آنها نسبت به گذشته بیشتر و دارای ساختمان ها و خیابان هایی متناسب با ماهیت بومی باشد.

استراتژی

در کانون استراتژی شهری نیوکاسل موارد زیر وجود دارد:

- اصول شهرسازی نیوکاسل که به اتخاذ رویکردی در زمینه رشد شهری، برنامه ریزی، مدیریت و طراحی شهری منجر شده است.
- بیانیه هایی که رویکرد شورا را در زمینه مسائل گوناگونی همچون مدیریت مکان، برنامه ریزی منطقه ای، تراکم و برنامه ریزی حمل و نقل تعیین می کند.
- استراتژی شهری نیوکاسل مشخص می کند که واحدهای مسکونی (ویلا، آپارتمان و ...) باید در چه مناطقی از شهر ساخته شود و حداکثر تراکم مجاز در هر یک از مناطق مسکونی چه میزان است.

چارچوبی است که برای تحقق دورنمای نیوکاسل به سوی ایجاد یک محیط زیست پایدار به کار گرفته شده است.

۳- ایجاد ابزارهای توانمندسازی برای آگاه کردن مردم و مشارکت دادن آنها در چارچوب خط مشی ها؛ شورای شهر نیوکاسل برای تحقق این هدف موارد زیر را ضروری دانست.

- ایجاد تفاهم و حمایت از اصول شهرسازی در نیوکاسل
- ترویج منافع حاصل از توسعه کاربری مختلط که باعث ثبات اکولوژیک و حیات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نیوکاسل می گردد.

- همکاری با جامعه، شوراهای دیگر، سازمان های منطقه ای و دولت
- مشارکت مردم در امر تصمیم گیری.

شورا برای پیشبرد این اهداف ابزارهایی را معرفی کرده و بعضی از این اهداف تحقق یافته است (مثل ایجاد یک گروه فعال برای حمل و نقل) ولی اهداف دیگر در حال اجراست (مثل گفتگوی منظم با سازمان های ملی، منطقه ای و محلی)

اجرا

۴- بازنگری مکانیسم های مالی: استراتژی شهر نیوکاسل، شورا را ملزم کرده است که برای تکمیل طرح محیط زیست محلی نیوکاسل مصوبه سال ۲۰۰۳ و طرح کنترل توسعه نیوکاسل مصوبه سال ۲۰۰۵، بند ۹۴ را بازنگری کند. شورا برای تحقق این اهداف مدیریتی و برنامه ریزی مالی همچنان به کار خود ادامه می دهد.

۵- ارزیابی میزان پیشرفت نیوکاسل برای تبدیل به یک شهر پایدار: شورای شهر نیوکاسل مواردی همچون کیفیت آب و هوا، میزان مشارکت مردمی، نقش مردم در فرایند تصمیم گیری، تغییر محیط و نظرات مردم را به طور جدی ارزیابی می کند تا کیفیت مطلوب زندگی و پیشرفت خود را در زمینه ایجاد یک محیط شهری پایدار تعیین کند.

شورای شهر نیوکاسل لازم دانست که برای اجرای این استراتژی از چهارچوب و استراتژی های جدیدی استفاده کند، از این رو به معرفی پنج پروژه اصلی اقدام نمود که در مراحل مختلف تکمیل هستند. این پروژه ها عبارتند از:

۱- طرح جدید محیط زیست محلی: شورای شهر نیوکاسل برای طرح محیط زیست محله های نیوکاسل از چارچوبی استراتژیک استفاده کرد. این طرح که مصوب سال ۲۰۰۵ می باشد با موفقیت راه اندازی شده است تا کاربری زمین را از طریق منطقه بندی هدایت و کنترل کند و در عین حال که اهمیت مراکز موجود را تقویت می کند کاربری پایدار منابع زمینی را تسهیل نماید.

۲- طرح کنترل توسعه در سرتاسر شهر: طرح کنترل توسعه نیوکاسل مصوبه سال ۲۰۰۵ مجموعه ای کامل از طرح های کنترل توسعه است که در حال حاضر در شورا اجرا می شود و اولین مرحله از

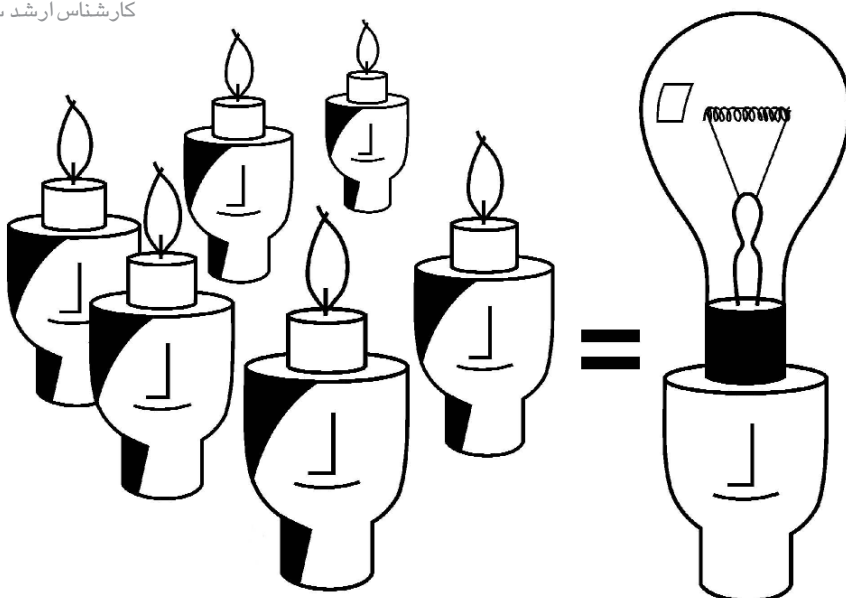
منبع: www.ncc.nsw.gov.au

مترجم: علی عربانی دانا

شهر سازی و حقوق شهروندی

تهیه و تنظیم: حسین نصر
کارشناس ارشد شهرسازی

حقوق شهری

تعریف علم حقوق: حقوق علمی است که درباره روابط افراد یک جامعه با یکدیگر و با دولت و نهادهای دولتی آن کشور و نیز روابط افراد یک کشور با افراد کشورهای دیگر و دولت‌های دیگر و با همچنین روابط کشورها و دولت‌های مختلف با یکدیگر و با مجامع و مراجع بین‌المللی بحث می‌کند.

رشته‌های حقوق به دو شعبه عمده حقوق عمومی و حقوق خصوصی و از جنبه دیگر به دو شاخه حقوق داخلی و حقوق بین‌المللی تقسیم می‌شود. در هر حال، چهار رشته کلی به شرح زیر می‌توان در علم حقوق تشخیص داد:

۱. حقوق داخلی عمومی: به روابط افراد جامعه با دولت و

نهادهای دولتی آن کشور و نیز کیفیت گردش کار دستگاه‌های دولتی کشور می‌پردازد.

۲. حقوق داخلی خصوصی: درباره روابط افراد یک جامعه با یکدیگر است.

۳. حقوق بین‌المللی عمومی: روابط کشورها و دولت‌های مختلف با یکدیگر و با مجامع و مراجع بین‌المللی، و همچنین روابط افراد یک کشور با دولت‌های دیگر را تبیین می‌کند.

۴. حقوق بین‌المللی خصوصی: درباره روابط افراد یک کشور با افراد کشورهای دیگر است.

امور مربوط به دستگاه حکومت، پارلمان، وصول مالیات‌ها، ارتش و سپاه، نیروهای انتظامی و امنیتی، دادگستری و دیگر امور

شهرداری‌ها از جمله مسائل مربوط به حقوق داخلی عمومی و امور مربوط به اموال شخصی نظیر ازدواج، روابط زوجین، خرید و فروش و دادوستدهای بین اشخاص از جمله مسائل مربوط به حقوق داخلی خصوصی به شمار می‌آیند.

حقوق شهری شاخه‌ای است منشعب از حقوق اساسی و حقوق اداری که هر دوی آنها از شاخه‌های حقوق داخلی عمومی قلمداد می‌شوند و موضوع آن رابطه مردم شهر با شهرداری، و حقوق و تکالیف آنها در برابر یکدیگر، تعیین هدف‌ها و وظایف و روش انجام آنها، اداره امور شهر و کیفیت نظارت شهرداری بر رشد موزون و هماهنگ شهر است.

تعریف شهرداری و فلسفه تشکیل آن

شهرداری سازمانی است که ساکنان شهر با استفاده از حقوق طبیعی شان و اختیاری که قانون به آنها اعطا کرده است، به منظور ایجاد و اداره کردن تأسیسات عمومی، و وضع و اجرای نظامات شهری و تأمین نیازمندی‌های مشترک محلی به وجود می‌آورند و به آن اختیار و نمایندگی می‌دهند تا هزینه خدماتی را که بر عهده می‌گیرد با اسلوبی منطقی و عادلانه بین ساکنان شهر و

شهرداری سازمانی تعاونی است که مردم شهر عموماً سهامداران قهری آن قلمداد می‌شوند. سهامداران از میان خود عده‌ای را به عنوان نماینده در شورای شهر (مانند هیئت مدیره شرکت تعاونی) برمی‌گزینند و اداره امور شهر را به آنها می‌سپارند و از آنجا که بعضاً این نمایندگان اطلاعات لازم را برای اداره شهر و درک مسائل پیچیده آن ندارند

استفاده کنندگان توزیع و سرشکن و از آنها وصول کند و در صورتی که هر یک از آنها از پرداخت سهمی که باید بپردازند، خودداری ورزند و یا نظامات شهری را رعایت نکنند، با استفاده از قوه قهریه که به حکم قانون به وسیله مردم شهر به آن داده شده است، آنها را وادار به پرداخت سهم خود و رعایت نظامات و مقررات شهری بکنند.

شهرداری سازمانی تعاونی است که مردم شهر عموماً سهامداران قهری آن قلمداد می‌شوند. سهامداران از میان خود عده‌ای را به عنوان نماینده در شورای شهر (مانند هیئت مدیره شرکت تعاونی) برمی‌گزینند و اداره امور شهر را به آنها می‌سپارند و از آنجا که بعضاً این نمایندگان اطلاعات لازم را برای اداره شهر و درک مسائل پیچیده آن ندارند و فقط به علت اینکه طرف اعتماد مردم شهر بوده‌اند، انتخاب شده‌اند، فردی را به عنوان شهردار (مشابه مدیر عامل در شرکت‌های تعاونی) برمی‌گزینند و اداره امور شهر را به او می‌سپارند و خود بر کار او نظارت می‌کنند.

لزوم شکل‌گیری شهرداری (فلسفه تشکیل شهرداری)

مردم شهر نیازهای مشترکی دارند که هر یک به تنهایی قادر به تأمین آنها نیستند و یا تأمین هزینه‌های آنها به صورت انفرادی

بسیار دشوار است و از عهده بر نمی‌آید و گاهی ممکن است مرغوبیت و مطلوبیت کافی نیز نداشته باشد. آب تصفیه‌شده، نظافت عمومی، آتش‌نشانی، تأسیسات و تجهیزات شهری، ایجاد معابر عمومی، فضاهای سبز عمومی، نظافت و زیبایی شهر از آن جمله است.

شهرداری کامل‌ترین سازمان محلی در ایران است، زیرا:

● تصویب بسیاری از امور آن از جمله تصویب بودجه و عوارض وصولی شهرداری با نظارت شورای شهر انجام می‌شود.

● حساب درآمد و هزینه هر یک از موارد جداگانه نگهداری می‌شود.

● عهده‌دار خدمات محلی بسیار زیادی است که ساکنان شهر به آنها نیاز دارند.

روش‌های انتخاب شهردار در دنیا

● روش شهردار: شورای شهر، که مردم شهر شهردار و اعضای شورای شهر را جداگانه انتخاب می‌کنند و شهردار منتخب، ریاست شورا را برعهده دارد.

● روش شورایی مطلق: که اعضای شورا هر کدام مسئول بخشی از کارهای شهرداری‌اند.

● روش شورای شهر: شهردار که مردم اعضای شورا را انتخاب می‌کنند و شورای شهر یک نفر را به عنوان شهردار برمی‌گزیند.

وظایف قانونی و عرفی شوراهای اسلامی شهرها

– انتخاب شهردار؛

– نظارت بر حسن اجرا و اداره شهر به وسیله شهردار و شهرداری؛

– رسیدگی به شکایات مردم و برقراری ارتباط مردم و شهرداری؛

– ارتقای سطح بینش مردم با توجه به مردمی بودن شوراهای در خصوص انجام هر گونه فعالیت در امور خرید، ساخت و مانند آن در سطح شهر با آگاهی و هماهنگی شهرداری‌ها؛

– تقویت مشارکت مردم در امور شهر و شهرداری و نیز مشارکت بخش عمومی (مردم) و شهرداری در زمینه فعالیت‌های عمرانی شهر؛

– هدایت سرمایه‌گذاری‌های مردم به سمت فعالیت‌های عمرانی شهر و آبادانی آن با رعایت سود عادلانه بین مردم و شهرداری؛

– مطالعه، بررسی، تنظیم و تصویب قوانین و مقررات روزآمد و کارآمد برای اداره شهر با رعایت حقوق مردم و شهرداری؛

– ارائه ایده‌های نو و پویا به منظور ایجاد محیط شهری سالم و مناسب برای زندگی همه‌اشارش جامعه و فراهم کردن شرایط توسعه پایدار شهر؛

– ارتقای سطح اطلاعات مردم در خصوص مزایا و رعایت مصوبات و ضوابط شهرسازی و معماری شهر اعم از طرح‌های مصوب و رعایت نکات فنی و مهندسی ساخت و ساز؛

– تصویب طرح‌های شهری اعم از طرح‌های تفصیلی و سایر طرح‌هایی که مراحل بررسی و تصویب قانونی آنها سپری گردیده است و همچنین اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های یادشده؛

- تنظیم و تصویب بودجه شهرداری؛

- تقویت و تشویق سازمان‌ها، ارگان‌های دولتی و عام‌المنفعه در جهت احیای ارزش‌های اسلامی وقف زمین و ابنیه و هدیه اراضی و مالی به منظور شکل‌گیری مراکز خدمات عمومی شهرها. شهرداری‌ها مکلف‌اند در مورد حریم شهر اقدامات زیر را مبذول دارند:

● تعیین حدود حریم و تهیه نقشه جامع شهرسازی با توجه به توسعه احتمالی شهر.

● تهیه مقرراتی برای کلیه اقدامات عمرانی از قبیل قطعه‌بندی و تفکیک اراضی، خیابان‌کشی، ایجاد باغ و ساختمان، ایجاد کارگاه و کارخانه و همچنین تهیه مقررات مربوط به حفظ بهداشت عمومی مخصوص به حریم شهر و با توجه به نقشه عمرانی شهر.

صلاحیت قانونی شهرداری در مورد تفکیک اراضی

به موجب ماده ۱۰۱ قانون شهرداری، اداره ثبت اسناد و دادگاه‌ها مکلف‌اند در موقع تقاضای تفکیک اراضی محدوده شهر و حریم آن، عمل تفکیک را طبق نقشه‌هایی انجام دهند که قبلاً به تصویب شهرداری رسیده باشد.

وظایف شهرداری: ماده ۵۵ قانون شهرداری، وظایف شهرداری را به شرح زیر تنظیم کرده است:

۱. ایجاد خیابان؛

۲. تنظیم و نگهداری و تسطیح معابر و انهار عمومی و مجاری آب‌ها و فاضلاب و تصفیه قنوات مربوط به شهر و تأمین آب و روشنایی با وسایل ممکن؛

۳. مراقبت و اهتمام کامل در نصب برگه قیمت بر روی اجناس و اجرای تصمیمات انجمن شهر؛

۴. مراقبت در امور بهداشت ساکنان شهر و تشریک مساعی با مؤسسات بهداشتی؛

۵. جلوگیری از گدایی، واداشتن گدایان به کار و توسعه آموزش عمومی؛

۶. اجرای تبصره یک ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری و تأسیس مؤسسات فرهنگی، بهداشتی و تعاونی؛

۷. حفظ و اداره دارایی منقول و غیرمنقول شهرداری؛

۸. برآورد، تنظیم بودجه و متمم بودجه و اصلاح و تفریح بودجه شهرداری و تنظیم پیشنهاد برنامه ساختمانی و اجرای آن؛

۹. انجام معاملات شهرداری، اعم از خرید و فروش اموال منقول و غیرمنقول و مقاطعه و اجاره و استجاره؛

۱۰. اهدا و قبول اعانات به نام شهر با تصویب انجمن؛

۱۱. نظارت و مراقبت در صحت اوزان و مقیاس‌ها؛

۱۲. تهیه آمار مربوط به امور شهر، مولید و متوفیات؛

۱۳. ایجاد غسلخانه و گورستان و تهیه وسایل حمل اموات و مراقبت در انتظام امور آنها؛

۱۴. اتخاذ تدابیر مؤثر و اقدام لازم برای حفظ شهر از خطر سیل و حریق و همچنین رفع خطر از بناها و دیوارهای شکسته و خطرناک واقع در معابر عمومی، کوچه‌ها، اماکن عمومی، دالان‌های عمومی، خصوصی و پر کردن، پوشاندن چاه‌ها و چاله‌های واقع در معابر و جلوگیری از گذاشتن هر نوع اشیا در بالکن‌ها و مانند آن؛

۱۵. جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و اعلام این گونه بیماری‌ها به سازمان‌های ذیربط و به شهرداری‌های مجاور، هنگام بروز آنها و دور نگهداشتن بیماران مبتلا به امراض ساریه و معالجه و امحای حیواناتی که مبتلا به امراض ساریه‌اند و یا در شهر بلاصاحب و مضرند؛

۱۶. تهیه مقررات صنفی و پیشنهاد آن به انجمن شهر و مراقبت در امور صحنی اصناف و پیشه‌وران؛

۱۷. پیشنهاد اصلاح نقشه شهر در صورت لزوم و تعیین قیمت عادلانه اراضی و ابنیه متعلق به اشخاص که مورد احتیاج شهر باشد؛

۱۸. تهیه و تعیین میدان‌های عمومی برای خرید و فروش ارزاق و توقف وسایل نقلیه و جز آن؛

۱۹. تهیه و تدوین آیین‌نامه برای فراوانی مرغوبیت و حسن اداره فروش گوشت و نان شهر؛

۲۰. جلوگیری از ایجاد و تأسیس کلیه اماکن که به نحوی از انحا موجب بروز مزاحمت برای ساکنان یا مخالف اصول بهداشت در شهرهاست؛

۲۱. احداث بناها و ساختمان‌های مورد نیاز محل از قبیل رختشویخانه، مستراح و حمام عمومی، کشتارگاه، میدان‌ها و باغ کودکان و ورزشگاه مطابق با اصول صحیح و فنی و اتخاذ تدابیر لازم برای ساختمان خانه‌های ارزان قیمت برای اشخاص بی‌بضاعت ساکن شهر؛

۲۲. تشریک مساعی با فرهنگ در حفظ ابنیه و آثار باستانی شهر و ساختمان‌های عمومی، مساجد و جز آن؛

قانون در معنای عام شامل تمام مصوبات مجلس، تصویب نامه‌ها، آیین نامه‌ها و بخشنامه‌های اداری است. در معنای خاص به مجموعه قواعدی گفته می‌شود که با تشریفات مقرر در قانون اساسی از طرف قوه مقننه وضع شده و با تصمیمات قوه مجریه از قبیل بخشنامه و تصویب نامه متفاوت است

۲۳. اهتمام در مراعات شرایط بهداشت در کارخانه‌ها و مراقبت در پاکیزگی گرمابه‌ها و نگهداری اطفال بی‌بضاعت و سرراهی؛

۲۴. صدور پروانه برای کلیه ساختمان‌هایی که در شهر هستند؛

۲۵. ساختن خیابان‌ها، آسفالت کردن سواره‌روها، معابر و کوچه‌های عمومی؛

منابع حقوق موضوعه

قانون، به تمام مقرراتی اطلاق می‌گردد که از طرف یکی از سازمان‌های ذیصلاح دولتی وضع شده است، خواه این سازمان قوه مقننه باشد یا رئیس دولت و یا یکی از اعضای قوه مجریه.

قانون در معنای عام شامل تمام مصوبات مجلس، تصویب‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های اداری است. در

معنای خاص به مجموعه قواعدی گفته می‌شود که با تشریفات مقرر در قانون اساسی از طرف قوه مقننه وضع شده و با تصمیمات قوه مجریه از قبیل بخشنامه و تصویب نامه متفاوت است. قوانین از نظر عمومیت، شامل قانون اساسی، قانون عادی، عهدنامه، آیین نامه، تصویب نامه و بخشنامه است.

قانون اساسی، سازمان حقوقی دولت و اختیارات قوای ثلاثه و روابط آنها را با یکدیگر و با مردم تعیین می‌کند.

قانون عادی: قانونی است که با رعایت تشریفات مقرر قانون اساسی به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان می‌رسد.

عهدنامه: در روابط بین دولت‌ها، عهدنامه حکم قانون را دارد و تنها ضمانت اجرای مؤثر در حقوق بین‌المللی است.

آیین نامه و تصویب نامه

هر چند که وضع قوانین در صلاحیت قوه مقننه است، از آنجا که ارائه کلیه جزئیات اجرایی قوانین ممکن نیست، مقررات اجرایی در قالب آیین نامه و تصویب نامه‌ها به هیئت وزیران و یا یکی از وزرا واگذار می‌شود. تصویب نامه.

آیین نامه و نظام نامه مقرراتی است که از سوی قوه مجریه وضع می‌گردد.

تفاوت آیین نامه با قانون

۱) قانون را قوه مقننه وضع می‌کند، ولی آیین نامه را قوه مجریه وضع می‌کند.

۲) قانون می‌تواند آیین نامه را فسخ کند، ولی آیین نامه نمی‌تواند نسخ یا مغایر با قانون باشد.

۳) قانون حاوی اصل کلی است، ولی آیین نامه اکثراً به امور جزئی می‌پردازد.

بخشنامه

مقاماتی که در صدر سازمان‌های اجرایی قرار دارند برای تسهیل اجرای قوانین همواره آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌هایی به کارمندان تابع شان ابلاغ می‌کنند که به این دستورالعمل‌ها بخشنامه می‌گویند

مقاماتی که در صدر سازمان‌های اجرایی قرار دارند برای تسهیل اجرای قوانین همواره آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌هایی به کارمندان تابع شان ابلاغ می‌کنند که به این دستورالعمل‌ها بخشنامه می‌گویند.

عرف: عرف را می‌توان به اخلاق عمومی تعبیر کرد. عرف عبارت از عاداتی است که محبوبیت دارند و مورد قبول و احترام جامعه‌اند و وجدان عمومی تخطی از آن را زشت و ناپسند می‌شمارد.

رویه قضایی: عبارت است از آرای یکسان و مشابه محاکم در موضوعی خاص، به نحوی که بتوان گفت هرگاه محاکم با چنین

مشکلی روبه‌رو شوند همان تصمیم را خواهند گرفت.

انواع شهرها

کلانشهر: به مجموعه‌ای از نقاط شهری گفته می‌شود که ارتباطات متقابلی بین آنها حاکم است و پهنه بزرگ شهری را تشکیل می‌دهند. نقاط این مجموعه دارای فواصل نزدیک به هم هستند و یا به یکدیگر چسبیده‌اند، به گونه‌ای که بعضاً هیچ‌گونه گسستگی فضایی بین آنها مشاهده نمی‌گردد و معمولاً به وسیله تابلوها محدوده‌ها از یکدیگر جدا می‌شوند. کلانشهر در تعریف قانونی به عنوان مجموعه شهری نیز شناخته شده است.

مادرشهر: قانون و مرکز مجموعه شهری است که از نظر اجتماعی - اقتصادی جاذبه دارد، به همین لحاظ نقاط پیرامونی را در حوزه نفوذ خود قرار می‌دهد. مادرشهر از نظر خدمات و امکانات و سایر عوامل برتر از نقاط پیرامونی محسوب می‌شود و نقاط پیرامون کاملاً به آن وابسته‌اند. حد جمعیتی این شهرها حدود ۵۰۰ هزار نفر به بالاست.

شهرهای میانه: کانون‌های زیستی شهری هستند که حد وسط مادر شهرها و شهرهای کوچک قرار می‌گیرند، به نحوی که در این نقاط زمینه‌های رشد و توسعه فراهم است. حد جمعیتی شهرهای میانه حدود ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر است.

شهرهای کوچک: این شهرها مراحل رشدشان را آغاز کرده‌اند، اما توسعه‌های کالبدی و فیزیکی آنها به صورت بطئی و تدریجی صورت می‌گیرد. محدوده جمعیتی آنها بین ۲۰ هزار تا ۱۰۰ هزار نفر تعیین می‌گردد.

روستا - شهرها: روستاهایی بوده‌اند که دست کم دارای ویژگی‌های حاکم بر شهرند و به مرحله شناخت شهر رسیده‌اند، اما مراحل آغازین را برای تحول اساسی پیش‌رو دارند. عمدتاً خصلت‌های زندگی روستایی در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی بر آنها حاکم است. معمولاً این نقاط در محدوده جمعیتی ۱۰ هزار نفر و کمتر قرار می‌گیرند.

تقسیمات کالبدی شهرها

واحد همسایگی: از تلفیق تعدادی از واحدهای مسکونی که پیرامون یکدیگر قرار دارند و هویت اجتماعی - فرهنگی شان تا حدودی برای هم شناسایی شده است و با یکدیگر ارتباط دارند، تشکیل می‌شود.

بلوک شهری: به محدوده‌ای از شهر گفته می‌شود که با محورهای ارتباطی نسبتاً مهمی از بقیه قسمت‌های شهر جدا شده باشد. بلوک شهری صرفاً به لحاظ انتزاع کالبدی قابل تعریف است.

محله شهری: به محدوده‌ای از شهر گفته می‌شود که از لحاظ اجتماعی - اقتصادی و یا ویژگی‌های کالبدی و محیطی دارای هماهنگی است، به گونه‌ای که این هماهنگی سبب تمایز آن از سایر محدوده‌ها و قسمت‌های شهر شود.

ناحیه شهری: از تلفیق چندین محله شهری تشکیل می‌گردد که محدوده و مرز آن به وسیله عوامل قابل شناسایی شامل محورهای ارتباطی، عوارض مصنوعی مشخص و عوامل طبیعی مشخص می‌گردد.

منطقه شهری: از تلفیق چندین ناحیه شکل می‌گیرد. منطقه

بخش وسیعی از شهر را تشکیل می‌دهد. عوامل مصنوعی و طبیعی قابل اتکا مانند محورهای ارتباطی مهم درونی شهر و نیز عوارض طبیعی رودخانه، ناهمواری، نهر و مانند آن به مثابه لبه‌های قابل تعریف محدوده و مرز مناطق شهری محسوب می‌گردند.

کاربری‌ها به صورت عمومی در شهرها: نحوه استفاده از زمین‌های شهری را کاربری گویند. کاربری‌ها به صورت کلی به چهار گروه کاربری مسکونی، کاربری سبز و اماکن ورزشی، کاربری فضاهای خدماتی و کاربری مربوط به شبکه ارتباطی سواره و پیاده تقسیم می‌شوند. کاربری مسکونی معمولاً حدود ۵۰ درصد سطح شهر را در برمی‌گیرد، کاربری‌های سواره و پیاده ۲۵ درصد، کاربری فضاهای سبز و اماکن ورزشی ۱۵ درصد و کاربری مربوط به فضاهای خدماتی حدود ۱۰ درصد را شامل می‌گردد.

سرانه: نسبت سطح به جمعیت را اصطلاحاً سرانه کاربری گویند. سرانه‌های معمول شهرها شامل اینهاست: سرانه مسکونی ۳۰ الی ۵۰ متر مربع، سرانه اداری و انتظامی ۲ متر مربع، سرانه تجاری (عمده‌فروشی، خرده‌فروشی) ۲ متر مربع، سرانه ورزشی ۴-۲ متر مربع، سرانه آموزشی ۴ متر مربع، سرانه بهداشتی - درمانی ۱/۵ متر مربع، سرانه صنایع کارگاهی ۲ متر مربع، سرانه فضاهای سبز و تفریحی ۱۰ الی ۱۲ متر مربع، سرانه تأسیسات و تجهیزات شهری شامل مراکز تأسیسات آب، برق، گاز، مخابرات و آتش نشانی حدود ۲ متر مربع و سرانه شبکه‌های ارتباطی پیاده و سواره ۲۵ متر مربع.

انواع طرح‌ها

طرح جامع سرزمین: طرح جامع سرزمین طرحی است که استفاده از سرزمین در قالب هدف‌ها، خط‌مشی‌های ملی و اقتصادی از طریق بررسی امکانات و منابع و مراکز جمعیت شهری و روستایی کشور، حدود و گسترش شهرها و شهرک‌های فعلی آینده و قطب‌های صنعتی و کشاورزی و مراکز جهانگردی و خدماتی را تعیین می‌کند و در اجرای برنامه‌های عمرانی بخش‌های عمومی و خصوصی نظم و هماهنگی به وجود می‌آورد.

طرح کالبدی ملی و منطقه‌ای: با هدف مکان‌یابی برای گسترش آینده شهرهای موجود و ایجاد شهرها و شهرک‌های جدید، پیشنهاد شبکه شهری آینده کشور، یعنی اندازه شهرها، چگونگی استقرار آنها در پهنه کشور و سلسله مراتب میان شهر به منظور تسهیل و مدیریت سرزمین و امر خدمات‌رسانی به مردم و پیشنهاد چارچوب مقررات ساخت‌وساز در کاربری‌های مجاز زمین‌های سراسر کشور تهیه می‌گردد.

طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه‌ای: این طرح در اجرای وظایف محول شده در قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی و تعیین وظایف آن - مصوب ۱۳۵۳ - و تصویب نامه شماره ۷۰۹۷۱/ت/۴۰۷ هـ مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۵ هیئت وزیران، به منظور تدوین سیاست‌ها و ارائه راهبردها در زمینه هدایت و کنترل توسعه و استقرار مطلوب مراکز فعالیت، مناطق حفاظتی و همچنین توزیع متناسب خدمات برای ساکنان شهرها و روستاها در یک یا چند شهرستان که از نظر ویژگی‌های طبیعی و جغرافیایی همگن‌اند و از نظر اقتصادی، اجتماعی و

کالبدی دارای ارتباطات فعال متقابل هستند، تهیه می‌شود.

طرح مجموعه شهری: این طرح براساس مصوبه هیئت وزیران برای شهرهای بزرگ و شهرهای اطراف آنها تهیه می‌شود. از آنجا که شهرهای بزرگ با شهرها و نقاط پیرامون خود دارای ارتباطات قوی عملکردی هستند و تقریباً تمام مسائل شهرهای یک محدوده با هم مرتبط‌اند و شهر همانند سیستمی است که با محیط پیرامونی ارتباط قوی دارد، تصمیم‌گیری در خصوص این کلانشهرها به صورت مجزا امکان‌پذیر نیست. بنابراین طرح‌هایی با عنوان طرح‌های مجموعه شهری تهیه می‌شود که نگارش یکپارچه‌ای به این گونه شهرها دارند.

طرح جامع شهر: طرح جامع شهر، طرح بلندمدتی است که در آن نحوه استفاده از اراضی و منطقه‌بندی مربوط به حوزه‌های مسکونی، صنعتی، بازرگانی، اداری، کشاورزی و تأسیسات و تجهیزات و تسهیلات شهری و نیازمندی‌های عمومی شهری، خطوط کلی ارتباطی و محل مراکز انتهایی خط (ترمینال) و فرودگاه‌ها و بنادر و سطح لازم برای ایجاد تأسیسات، تجهیزات و تسهیلات عمومی مناطق نوسازی، بهسازی و اولویت‌های مربوط به آنها تعیین می‌شود و ضوابط و مقررات مربوط به کلیه موارد مذکور و همچنین ضوابط مربوط به حفظ بنا و نماهای تاریخی و مناظر طبیعی، تهیه و تنظیم می‌گردد. طرح جامع شهر برحسب ضرورت قابل تجدیدنظر خواهد بود.

طرح هادی شهر: طرح هادی عبارت از طرحی است که در آن برای گسترش آنی شهر و نحوه استفاده از زمین‌های شهری به منظور عملکردهای مختلف برای حل مشکلات حاد و فوری شهر و ارائه راه‌حل‌های کوتاه‌مدت و مناسب برای شهرهایی که طرح جامع ندارند، تهیه می‌شود.

طرح ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی: طرحی است که به منظور توسعه هماهنگ و موزون فعالیت‌های کشاورزی، صنعتی و خدماتی از طریق توزیع مناسب جمعیت و استقرار بهینه خدمات در محیط‌های روستایی و حمایت از اجرای آن تهیه می‌شود. محدوده هر یک از این طرح‌ها در طرح ناحیه‌ای ذیربط تعیین می‌گردد.

طرح تفصیلی: طرحی است که براساس معیارها و ضوابط کلی طرح جامع شهر، نحوه استفاده از زمین‌های شهری در سطح محله‌های مختلف شهر و موقعیت و مساحت دقیق زمین برای هر یک از آنها و وضع دقیق و تفصیلی شبکه عبور و مرور و میزان تراکم جمعیت و تراکم ساختمانی در واحدهای شهری و اولویت‌های مربوط به مناطق بهسازی، نوسازی و توسعه و حل مشکلات شهری و موقعیت کلیه عوامل مختلف شهری در آن تعیین می‌شود و نقشه‌ها و مشخصات مربوط به مالکیت براساس مدارک ثبتی تهیه و تنظیم می‌گردد.

طرح هادی روستا: طرحی است که ضمن ساماندهی و اصلاح بافت موجود، میزان و مکان گسترش آتی و نحوه استفاده از زمین را برای عملکردهای مختلف از قبیل مسکونی، تولیدی، تجاری، کشاورزی و تأسیسات و تجهیزات و نیازمندی‌های عمومی روستایی حسب مورد در قالب مصوبات طرح‌های ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی یا طرح‌های جامع ناحیه‌ای تعیین می‌کند.

طرح ویژه: طرحی است که برای بخش‌هایی از کشور که به علت وجود عوامل طبیعی یا ساخته شده و یا برنامه‌های جدید توسعه و عمران و تأییداتی که در منطقه حوزه نفوذ خود خواهند گذاشت دارای ویژگی‌هایی هستند و نیاز به تهیه طرح برای توسعه هماهنگ در محدوده حوزه نفوذ عوامل مذکور دارند، تهیه می‌شود. عنوان و محدوده این طرح همزمان با تصویب ضرورت تهیه طرح، حسب مورد به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران می‌رسد.

طرح شهرهای جدید: عبارت است از طرح‌هایی که برای ایجاد شهرهای جدید طبق تعریف ماده (۱) تصویب‌نامه شماره ۲۳۴۰/ت/۲۷۶هـ. مورخ ۱۳۷۱/۶/۲۵ در قالب طرح‌های کالبدی ملی و منطقه‌ای و جامع ناحیه‌ای ضرورت می‌یابد و مکان ایجاد آنها با سقف جمعیتی و نوع فعالیت معین به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران خواهد رسید و متعاقب آن و مانند سایر شهرها بایستی برای آنها طرح جامع و تفصیلی تهیه شود.

طرح شهرک‌های مسکونی: طرحی است که برای ایجاد مرکز جمعیتی جدیدی در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها با شرایط و ضوابط مندرج در بند (الف) ماده (۲) آیین‌نامه مربوط به استفاده از اراضی و احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها - مصوب ۱۳۵۵ - تهیه می‌شود.

طرح سایر شهرک‌ها: طرحی است که برای ایجاد شهرک غیرمسکونی با عملکرد خاص نظیر صنعتی، توریستی، تفریحی و جز آن، طبق مقررات و قوانین مربوط به آنها تهیه می‌شود.

مرجع مسئول بررسی و تصویب طرح‌ها:

۱- شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران بالاترین مرجع بررسی و تصویب طرح‌های کالبدی و فیزیکی در کشور است که به ریاست وزیر مسکن و شهرسازی و عضویت وزرای کشور، فرهنگ و ارشاد اسلامی، صنایع، نیرو، جهاد کشاورزی، راه و ترابری، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و یک نفر از اعضای کمیسیون مسکن و شهرسازی و راه و ترابری مجلس شورای اسلامی تشکیل می‌گردد. رئیس سازمان مهندسی کشور، معاونت عمرانی استان ذیربط و شهردار شهر ذیربط نیز بدون حق رأی شرکت می‌کنند. دبیرخانه شورای عالی تحت نظر معاون شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی فعالیت می‌کند.

مهم‌ترین وظایف شورای عالی شهرسازی و معماری ایران:

- هماهنگ‌سازی برنامه‌های شهرسازی به منظور ایجاد محیط‌زیست مناسب شهر و اعتلای هنر معماری.
- بررسی پیشنهادهای لازم در مورد سیاست کلی شهرسازی برای طرح نزد هیئت وزیران.
- اظهارنظر در خصوص پیشنهادهای و لوائح شهرسازی و مقررات مربوط.

● بررسی و تصویب طرح‌های کالبدی ملی، منطقه‌ای، طرح‌های جامع ناحیه‌ای که جمعیت ناحیه آن بالاتر از ۴۰۰ هزار نفر بوده و یا شهر مرکز استان در ناحیه مربوط به آن استقرار داشته باشد و نیز طرح‌های جامع شهری که جمعیت آن بالاتر از ۲۰۰

هزار نفر باشد و یا شهر مرکز استان در آن قرار داشته باشد و همچنین طرح‌های مجموعه‌های شهری (اصفهان، تهران، تبریز، مشهد و شیراز).
● تصویب معیارها و ضوابط و آیین‌نامه‌های شهرسازی.

۲- شورای شهرسازی و معماری ایران

این شورا در مراکز استان‌ها تشکیل می‌شود و نمایندگان استانی وزارتخانه‌هایی که در شورای عالی شهرسازی و معماری عضویت دارند در آن شرکت می‌کنند. وظایف آن در مقیاس پایین‌تر، تقریباً همانند شورای عالی شهرسازی و معماری اما در سطح استان است که موارد مهم آن به شورای عالی ارجاع می‌گردد. بررسی و تعریف اولیه طرح‌های جامع ناحیه‌ای، طرح‌های مجموعه شهری، طرح‌های جامع شهری و رسیدگی به امور شهرسازی و معماری در مقیاس استان از وظایف اصلی شورای شهرسازی و معماری استان به شمار می‌آید که به ریاست معاونت عمرانی استانداری و دبیری سازمان مسکن و شهرسازی تشکیل می‌گردد.

مرجع بررسی طرح‌های تفصیلی

بررسی و تصویب طرح‌های تفصیلی شهری و تغییرات آنها در هر استان به وسیله کمیسیونی به ریاست استاندار و به عضویت رئیس شورای شهرستان، شهردار، مدیرکل میراث فرهنگی، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی، رئیس سازمان جهاد کشاورزی و نماینده مهندس مشاور تهیه‌کننده. آن قسمت از نقشه‌های تفصیلی که به تصویب شورای شهر برسد برای شهرداری لازم‌الاجرا خواهد بود. تغییرات نقشه‌های تفصیلی اگر در اساس طرح جامع شهری مؤثر باشد، باید به تأیید شورای عالی شهرسازی برسد.

مرجع بررسی و تصویب طرح‌های خارج از محدوده قانونی و حریم شهر (کمیسیون ماده ۱۳)

این کمیسیون به ریاست استاندار و با عضویت معاون عمرانی استانداری تشکیل می‌شود که در غیاب استاندار قائم مقام او خواهد بود. رئیس سازمان مسکن و شهرسازی استان که دبیری کمیسیون را نیز برعهده خواهد داشت، رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیرکل دفتر فنی استانداری، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، مدیرکل راه و ترابری استان به منظور بررسی و تصمیم‌گیری در مورد پیشنهادهای مربوط به احداث ساختمان و تأسیسات و سایر وظایف مقرر در آیین‌نامه مذکور در مرکز هر استان، مدیرکل حفاظت محیط‌زیست و رئیس بنیاد مسکن از اعضای این کمیسیون به شمار می‌آیند.

مرجع بررسی طرح‌های هادی شهری

طرح‌های هادی شهری و روستایی و همچنین طرح‌های ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی، پس از بررسی در کمیته فنی استان، به تصویب شورای شهرسازی و معماری استان خواهد رسید. این طرح‌ها پس از تصویب در کارگروه معماری و شهرسازی استان به تصویب شورای برنامه‌ریزی استان - که دبیرخانه آن در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی است؛ خواهند رسید.

منابع

- آیین‌نامه نحوه بررسی و تصویب طرح‌های توسعه و عمران.
- انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۷۹.
- شیعه، اسماعیل، مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۶۹.
- عبادی، شیرین، حقوق معماری، انتشارات روشنگران، ۱۳۷۱.
- مقررات شهرسازی و معماری و طرح‌های توسعه و عمران، ۱۳۷۹.
- نصر، حسین، بررسی شهرهای جدید (جزوه درسی)، ۱۳۷۳.
- نصر، حسین، مقدمه‌ای بر اصول و روش‌های برنامه‌ریزی شهری (جزوه درسی)، ۱۳۷۴.
- هاشمی، فضل‌الله، حقوق شهری و قوانین شهرسازی، انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۶۷.

ضرورت آموزش الکترونیکی در شهرداری‌های کشور

سیدعارف موسوی
کارشناس دفتر آموزش و مطالعات کاربردی
سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

تاریخ حیات دارد و عمری به اندازه عمر همه انسان‌ها و حاصلی به وسعت همه اموری که تحت عنوان معارف و فرهنگ تمدن بشری شناخته می‌شود. برای درک اهمیت آموزش همین بس که خداوند رب است و پیامرانش معلمانی بزرگ ... "رب الاکرم الذی بالتعلم، علم الانسان عالم یعلم" (قران کریم، سوره علق، آیات ۳، ۴، ۵)

با ورود به عصر اطلاعات، نهاد آموزش از نخستین نهادهایی است که دستخوش تغییرات اساسی شده است. آموزش الکترونیکی به عنوان مدلواره (پارادایم)^(۱) جدید این حوزه را متحول کرده است. در این عصر قافله دانش و فناوری با سرعتی باورنکردنی و شگفت‌انگیز پیش می‌رود و اگر جوامع بخواهند همپای این قافله راه بسپارند بایستی حرکت کند و سنت خویش را کنار گذاشته و آهنگی تند و سریع برای گام برداشتن اختیار کنند. در این چرخه تحولات و پیشرفت فناوری آنچه بیش از همه جوامع بشری را تحت تأثیر قرار داده ظهور فناوری ارتباطات و اطلاعات (ICT)^(۲) است. این فناوری نظریه مک لوهان را مبنی بر کوچک شدن جهان و ایجاد دهکده جهانی محقق کرده و به گونه‌ای باورنکردنی فاصله‌ها را از میان برداشته و ارتباطات را بسیار سهل‌تر از پیش در سطح جهان برقرار ساخته است.

تامس کوهن^(۳) اعتقاد دارد که مدل پیشرفت علم، تحول از یک مدلواره به مدلواره دیگر است و در هر حوزه فکری می‌توان مدلواره‌ای را یافت [۶]. فناوری اطلاعات مدلواره جدیدی است که در هر حوزه‌ای کاربرد دارد و ضمن ایجاد مدلواره‌های دیگر سبب تغییر چهره جهان شده و امکان آموزش متناسب با نیازهای عصر حاضر را فراهم نموده است.

مدلواره‌ها دائماً در حال تغییرند و قانونی به نام "قانون

گسترش علوم و تکنولوژی و شتاب فزاینده آن، ابعاد مختلف زندگی بشری را در نوردیده و در کلیه مسائل اجتماعی، سازمانی و شخصی متبلور گشته است

آموزش یکی از ضروریات زندگی بشری است. در پی این تحولات، رفاه اجتماعی - اقتصادی بشر را مرهون خود ساخته و بشر به واسطه آموزش مداوم است که می‌تواند خود را با این تحولات همگام سازد. نیاز آدمی به نو کردن دانش و مهارت‌های خویش چه در زندگی شخصی و چه در زندگی سازمانی و اجتماعی ضرورتی انکارناپذیر است. سازمان‌ها نیز از این امر مستثنی نیستند، زیرا خود مجموعه‌ای از این اشخاص می‌باشند. آموزش مداوم در سازمان‌ها اشکال گوناگونی به خود می‌گیرد که آموزش الکترونیکی یکی از آنهاست. سازمان‌ها بایستی نیروی انسانی جذب شده را که به منزله ماده خام می‌باشد، با نظام آموزشی صحیح، به اشکال مناسب درآورده و نیازهای خود را مرتفع سازند. آموزش کارکنان فرایندی است که انطباق و سازگاری کارکنان را با محیط متحول سازمان و انطباق بهتر سازمان را با محیط بیرون فراهم می‌آورد. در این راستا آموزش الکترونیکی که تحولات عمده‌ای در امر آموزش به وجود آورده است می‌تواند دانش و مهارت‌های علمی شهرداران را ارتقا دهد و در کارایی و اثربخشی دوره‌های آموزشی مؤثر واقع گردد. کلیدواژه‌ها: آموزش، فناوری اطلاعات، آموزش الکترونیکی، شهرداری‌ها

مقدمه:

جریان آموزش همزاد آدمی و همسفر اوست. قدمتی به

تعاریف آموزش الکترونیکی (e-learning)

آموزش الکترونیکی مجموعه وسیعی از نرم افزارهای کاربردی و روش های آموزشی شامل آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش مبتنی بر وب، کلاس های درس مجازی و غیره است. آموزش الکترونیکی به کمک رایانه ها از طریق رسانه های الکترونیکی، اینترنت، وب، شبکه های سازمان یافته مثل اکسترانت^(۵) و اینترانت^(۶) و پخش ماهواره ای دیسک سخت بسترهای چند رسانه ای مانند CD ROM و DVD و نوارهای صوتی و تصویری ارائه می شود. در واقع، آموزش الکترونیکی آموزش از راه دور بر مبنای فناوری است. به عبارت دیگر، محتوای دوره آموزشی با استفاده از انتقال صدا، تصویر و متن ارائه می شود که با بهره گیری از ارتباط دوسویه بین افراد فراگیر و استاد یا بین فراگیران، کیفیت ارائه دوره آموزشی به بالاترین سطح خود می رسد. استفاده از تجهیزات و امکانات پیشرفته تر امکان ارائه اطلاعات و دانش را با کیفیت بهتر و بالاتر فراهم می سازد؛ به عنوان مثال در کسب اطلاعات از طریق وب هر چقدر پهنای باند ارسال داده ها بیشتر شود اطلاعات بیشتری دریافت می شود.

بنا بر آنچه در بالا گفته شد در آموزش الکترونیکی از کامپیوترها به عنوان یک واسط فیزیکی بین استاد و فراگیر در امر آموزش و ممارست استفاده می شود که به کلی جایگزین آموزش سنتی می گردد. بدهی است استفاده از کامپیوتر در امر آموزش، نکات مفیدی را به آموزش سنتی اضافه می کند؛ به عنوان مثال امکان دسترسی سازمان یافته به بسیاری از منابع، امکانات آموزشی جدید و ساختارهای انعطاف پذیر بیشتری را فراهم می آورد.

به طور کلی از مجموع تعاریف ذکر شده درباره آموزش الکترونیکی می توان به این تعریف جامع دست یافت: آموزش الکترونیکی به مجموعه وسیعی از نرم افزارهای کاربردی و شیوه های آموزشی مبتنی بر فناوری اطلاعات (اعم از رایانه، دیسک فشرده، شبکه، اینترنت اینترانت و دانشگاه مجازی) گفته می شود که امکان آموزش و یادگیری را برای هر فرد در هر زمینه در هر زمان و مکان به صورت دائمی فراهم می سازد.

پیشینه آموزش الکترونیکی

آموزش از راه دور سابقه ای نسبتاً طولانی دارد. تقریباً در اواسط دهه ۱۸۰۰ میلادی نخستین مدارس مکاتبه ای در اروپا به وجود آمد که از طریق پست به آموزش تندنویسی و زبان های خارجی می پرداختند. این شیوه آموزشی همبای دیگر علوم و فناوری ها پیشرفت کرد و اکنون تا حد استفاده از انواع فناوری و محصولات چون رایانه، مخابرات و فناوری های شبکه سازی دیجیتال گسترش یافته و به آموزش الکترونیکی منجر شده است.

هم اکنون نیز در نقاط مختلف دنیا، از جمله ایران، از شیوه آموزش الکترونیکی برای یادگیری استفاده می شود، اما سابقه بهره گیری از فناوری در امر آموزش به اوایل دهه ۱۹۰۰ میلادی و آموزش مجازی به سال ۱۹۹۵ بر می گردد. آموزش الکترونیکی در ایران نیز پس از ورود صنعت رایانه و

بازگشت به صفر" بر آنها حاکم است. بر اساس این قانون وقتی مدلوله تغییر می کند همه به نقطه صفر باز می گردند و همه چیز از نو آغاز می شود. فرد یا سازمان های موفق در مدلوله قدیم، لزوماً در مدلوله جدید نیز به همان میزان موفق نخواهند بود؛ مگر آنکه سریع تر از دیگران خود را با مدلوله جدید در حوزه فعالیت شان همسو سازند [۱۲].

آموزش الکترونیکی شامل آموزش مبتنی بر رایانه، وب و اینترنت است. در واقع، آموزش الکترونیکی یا آموزش از راه دور بر مبنای فناوری است که بشریت را به سمت یک انقلاب بزرگ آموزشی سوق می دهد. گذر از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی لزوماً یک حرکت تکاملی نیست، بلکه جهشی ساختاری است (دانشگاه بین المللی ایران، ۲۰۰۲) در این میان آموزش مجازی یا آموزش الکترونیکی به عنوان مهم ترین عامل جهش علمی و فرهنگی محسوب می شود، لذا در دنیای امروز آنچه برای سازمان ها اهمیت دارد بهره وری و کارایی است و آموزش الکترونیکی یکی از مهم ترین پروسه هایی است که می تواند این مهم را تحقق بخشد.

اهمیت و نقش آموزش در توسعه منابع انسانی

سرمایه انسانی اصلی ترین و مهم ترین منبع سرمایه گذاری اقتصادی می باشد و بر همین اساس شعار برنامه پنجساله چهارم "توسعه دانایی محور" است. در الگوی توسعه دانایی محور، دانش عامل اصلی تولید است. این الگو به نیروی انسانی کارآمد و آموزش دیده نوآوری و خلاقیت، کارآفرینی و فناوری نو تکیه دارد. ترکیب بهینه این عناصر امکان تحول و تغییر از ساختار سنتی تولید به ساختار تولید مبتنی بر دانایی را محقق می سازد.

هانس دریتر اورس^(۴) مهم ترین ویژگی های جامعه دانایی محور را به شرح ذیل بر شمرده است:

- ۱- میانگین بالاتر از حد متوسط استاندارد در آموزش عالی در مقایسه با دیگر جوامع؛
- ۲- سهم فرایند کارکنان معرفتی از مجموع کارکنان؛
- ۳- افزایش محصولات صنعتی با استفاده از هوش مصنوعی؛

۴- تبدیل سازمان ها اعم از خصوصی و دولتی و مدنی به سازمان های هوشمند؛

۵- رشد دانش سازمان یافته دیجیتالی در نظام بانکی، سازمان تخصصی و برنامه ریزی سازمانی و رسانه ای؛

۶- مراکز تخصصی چندرشته ای در حوزه علم و پژوهش برای تولید دانش؛

۷- وجود یک فرهنگ معرفتی برای تولید معرفت و ارتقای معرفت های موجود.

علم، فرهنگ و ارتباطات مهم ترین عناصری هستند که در یک جامعه دانایی محور بر آموزش آنها تأکید می شود. جامعه دانایی محور جامعه ای است که عمل و برنامه های عملی در راستای آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات را به طور منظم و سازمان یافته و همزمان تدارک ببیند.

رشد و نفوذ رایانه‌های شخصی در میان افشار مختلف فرهنگی - اجتماعی فعالیت در زمینه آموزش مبتنی بر رایانه آغاز شد و بیش از ده سال است که در این زمینه فعالیت می‌شود. با ایجاد و توسعه شبکه‌های ارتباطی تحولات شگرفی در آموزش الکترونیکی به وجود آمد. دانشگاه بین‌المللی ایران با استفاده از امکانات موجود و بالقوه دانشگاهیان و فناوری ایرانی در خارج از کشور و با همکاری مراکز دانشگاهی ایران ترکیبی را به وجود آوردند که پیش‌نیاز آموزش الکترونیکی در ایران در سطح دانشگاه فراهم گردد. در سال ۲۰۰۲ میلادی این دانشگاه نیروهای خود را ساماندهی کرد و در پی همایش آموزش مجازی این دانشگاه در اوت ۲۰۰۲ به عنوان اولین دانشگاه مجازی ایران ظاهر شد.

پس از آن دانشگاه‌های مختلف مانند صنعتی شریف، اصفهان، شیراز، تهران، دانشگاه آزاد منطقه جنوب تهران، دانشگاه علوم حدیث و دانشگاه اینترنتی ایران نیز طرح آموزش الکترونیکی را اجرا کردند. در حال حاضر دفتر آموزش و مطالعات کاربردی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور با همکاری دانشگاه علم و صنعت در استان‌های اصفهان، کردستان، لرستان، قم و خراسان رضوی مشغول راه‌اندازی دانشگاه مجازی برای شهرداری‌ها می‌باشد.

فواید و مزایای آموزش الکترونیک

هدف آموزش الکترونیکی ارتقای دانش و مهارت‌های نیروی انسانی با به کارگیری برنامه‌های به روز و مقرون به صرفه است. آموزش الکترونیکی فرصت‌های جدیدی برای جوامع مختلف ایجاد کرده است و جوامعی که سریع‌تر این فرصت‌ها را شناسایی کنند می‌توانند با جهشی ساختاری عقب‌ماندگی‌های خود را جبران نمایند.

به طور کلی می‌توان مزایای آموزش الکترونیکی را در موارد زیر بیان نمود:

- ۱- عدم محدودیت زمان و مکان؛
- ۲- افزایش میزان اثربخشی و بازدهی آموزشی؛
- ۳- دسترسی و تداوم در آموزش برای فراگیران؛
- ۴- حذف مشکل استاد محوری؛
- ۵- افزایش نیروی انسانی مجرب و همگام با فناوری روز؛
- ۶- صرفه‌جویی در هزینه‌ها؛
- ۷- انعطاف‌پذیری، در دسترس بودن و سهولت دسترسی به منابع آموزشی؛
- ۸- تغییر نگرش به فراگیران از ایجاد رقابت به همکاری و مشارکت؛
- ۹- آموزش به روز^(۷) به فراگیران؛
- ۱۰- عدم محدودیت ظرفیت پذیرش و فراهم نمودن فرصت آموزش یکسان برای فراگیران؛
- ۱۱- افزایش سرعت در توسعه و پیشرفت؛
- ۱۲- نظارت و کنترل دقیق بر نظام آموزشی و اطلاعات.

ضرورت رویکرد به آموزش الکترونیکی در شهرداری‌ها
در دنیای امروز بقا و بالندگی سازمان‌هایی که مسئولیت

مأموریت‌های گسترده‌ای دارند در گرو به کارگیری نیروهای متخصص، کارآمد و آموزش دیده است و به همین دلیل سرمایه‌گذاری در امر آموزش و ارتقای توانمندی‌های نیروی انسانی همواره موجب ارتقای کمی و کیفی فعالیت‌های سازمان‌ها و استفاده بهینه از فرصت‌ها و منابع می‌گردد.

سیاست آموزش مداوم برای شهرداری‌ها نیز موجب ارتقای سطح دانش فنی و علمی شهرداری‌ها می‌شود که در آینده این نیروهای متخصص و کاردان، محور مدیریتی و بدنه کارشناسی شهرداری‌ها را تشکیل خواهند داد. این مهم فقط در راستای آموزش الکترونیکی فراگیر تحقق خواهد پذیرفت.

با استفاده از روش‌های مرسوم آموزش، معمولاً سازمان‌ها هزینه‌های زیادی صرف رفت و آمد و محل برگزاری دوره‌های آموزشی می‌کنند، به طوری که تقریباً دو سوم هزینه آموزش را هزینه حمل و نقل و هزینه‌های جانبی تشکیل می‌دهد که به این ترتیب گذشت زمان نمی‌تواند سوددهی لازم را برای سازمان به همراه داشته باشد؛ به علاوه با مشکلات جوامع آموزشی رفت و آمد موجب افت بازدهی افراد در فراگیری دانش خواهد شد.

با استفاده از آموزش الکترونیکی، شهرداری‌ها قادر خواهند بود به صورت نیمه‌وقت یا حتی تمام وقت مشغول کار باشند. علاوه بر این، مدیران آموزش شهرداری‌های کشور می‌توانند نحوه تدریس و آموزش به فراگیران را ارزیابی کرده و نیازهای آموزشی مورد نیاز شهرداری‌ها را راحت‌تر تشخیص دهند.

در اقتصاد نوین حتی کارکنان قدیمی که دوره بازنشستگی آنها نزدیک است نیز به آموزش نیاز دارند. در برخی مواقع به خصوص هنگام نزدیک شدن به انتخابات شوراها شهر، به دلیل اینکه آنان انگیزه کافی برای آموزش ندارند برنامه‌های آموزشی مورد انتقاد قرار می‌گیرد. در این مورد باید گفت، با توجه به اینکه تأثیر آموزش امری بطئی و کند بوده و چه بسا بسیاری از شهرداران طی انتخابات در سمت خود باقی بمانند یا در بدنه کارشناسی با توجه به آموزش‌های انجام شده به نیروهای متخصص و کارآمدی تبدیل شوند، این امر ضروری به نظر می‌رسد؛ ثانیاً در صورت عدم آموزش در آن مقطع زمانی سرمایه‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های قبلی به هدر نخواهد رفت.

همچنین کاهش بهره‌وری و کارایی و فقدان کارکنان متخصص سبب شده است که سیستم‌های آموزشی در پی شناسایی نیازهای دوره‌های آموزشی بزرگسالان باشند. نکته قابل توجه اینکه سریع‌ترین میزان رشد کاربران اینترنت در آمریکا به افراد بالای ۵۰ سال تعلق دارد.

در آغاز قرن جدید مؤسسات و سازمان‌ها آموزش را نوعی سلاح رقابتی تلقی می‌کنند و آن را هزینه‌زا نمی‌دانند. آموزش الکترونیکی شاید در ابتدا جهت تأمین امکانات و تجهیزات هزینه‌بر باشد، ولی در آینده‌ای نه چندان دور بازدهی آن دو چندان خواهد بود. کسب موفقیت‌های کارایی و بهره‌وری کارکنان به کیفیت عملکرد کارکنان وابسته است و این کیفیت به آموزش بستگی دارد. مدیران ارشد سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور باید بدانند که کلید موفقیت آنان در افزایش دانش و مهارت‌های کارکنان است. بنابراین، یکی از

شهرداری‌های کشور قرار گیرد تأمین زیرساخت‌های ضروری برای آموزش الکترونیکی است. اهم این زیرساخت‌ها به قرار زیر است:

- ۱- سرمایه‌گذاری در امر آموزش مجازی؛
- ۲- تقویت زیرساخت‌های شبکه اینترنت در کشور؛
- ۳- توسعه مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در شهرداری‌های کل کشور؛
- ۴- تجهیز شهرداری‌های کشور به رایانه و دسترسی به شبکه جهانی؛
- ۵- توسعه فرهنگ استفاده از فناوری‌های اطلاعات در امور روزمره کاری؛
- ۶- ترغیب و ترویج پژوهش‌های آموزشی در زمینه فناوری اطلاعات؛
- ۷- گسترش کمی و کیفی در تولید نرم‌افزارهای آموزشی.

نتیجه‌گیری:

سرمایه انسانی اصلی‌ترین و مهم‌ترین منبع سرمایه‌گذاری اقتصادی است و بر همین اساس شعار برنامه پنجساله چهارم "توسعه دانایی محور" است.

"بنیسی" در تعریف بهبود منابع انسانی سازمان می‌گوید: "بهبود منابع انسانی سازمان‌ها روش آموزش پیچیده‌ای است که هدف آن تغییر عقاید، نگرش و ارزش‌های کارکنان است تا سازمان بتواند با تغییرات روزمره بهتر سازگار شود" [۵]. بهبود منابع انسانی به طور اعم از طریق آموزش و به طور اخص از طریق آموزش الکترونیکی از مؤثرترین وسایل همساز و انطباق شهرداری‌ها با شرایط متغیر و تحولات زمانی و مکانی است. با اثربخش بودن این دوره‌ها شهرداری‌ها می‌توانند در جهت تحقق اهداف خود و ایجاد نظم‌ی پویا گام بردارند. بنابراین، شهرداری‌ها با بایستی با آموزش‌هایی از جمله آموزش الکترونیکی فراگیر در خط سیر این تحولات جهانی قرار بگیرند. بازآموزی و آموزش کارکنان و برقراری یک دوره آموزشی برای مشاغل متفاوت، امری اساسی و ریشه‌ای است [۸]. دوره‌های آموزش الکترونیکی یکی از سریع‌ترین و مفیدترین اقدامات آموزشی است که می‌تواند سطح علمی، کاربردی و کیفی کارکنان را افزایش دهد. اصولاً آموزش افراد نوعی سرمایه‌گذاری است و تخصیص منابع بیشتر به این بخش سبب رشد اقتصادی می‌گردد. از این رو سرمایه‌گذاری برای آموزش عاملی کلیدی در فرایند توسعه است [۴]. آموزش‌های الکترونیکی با ایجاد تغییر در رفتار کارکنان (دانش و اطلاعات شغلی، مهارت، استعداد، عقاید، ارزش‌ها) [۱۱]، پر کردن خلاء مربوط به اطلاعات شغلی کارکنان و افزایش تخصص‌ها، بهبود روابط اداری کارکنان و تسهیل فرایند نیل به اهداف بهره‌وری، بهبود کیفیت، رشد پرسنل، رضایت شغلی و پاداش‌های غیرمستقیم مسیر سازمان را در جهت تحولات هموار می‌سازند.

اهداف سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برای توسعه پایدار شهری و روستایی آموزش سریع شهرداران و کارکنان شهرداری‌های کشور با استفاده از فناوری‌های پیشرفته مؤثر و ارزان خواهد بود.

همچنین، هدف آموزش الکترونیکی ارتقای دانش و مهارت‌های نیروی انسانی با به کارگیری برنامه‌ای به روز و مقرون به صرفه است. حتی اگر شهرداران و کارمندان شهرداری‌ها وقت کافی برای حضور در کلاس‌های سنتی داشته باشند باز هم آموزش‌های زنده مبتنی بر کلاس درس هزینه بالایی برای شرکت ایجاد خواهد کرد. علاوه بر این، شهرداران و کارمندان شهرداری‌ها باید همزمان با پیشرفت فناوری اطلاعات خود را به روز کنند.

به طور کلی استفاده از آموزش الکترونیکی در شهرداری‌های کشور می‌تواند اهداف عمده زیر را تأمین نماید:

- ۱- کمک به توانمندسازی کارکنان برای یادگیری مستقل؛
- ۲- کمک به پرورش خلاقیت‌های یادگیرندگان از طریق خودآموزی و خودپژوهشی؛
- ۳- ایجاد زمینه مساعد برای چرخه دانش در شهرداری‌ها که امروز مهم‌تر از تولید و دانش تلقی می‌شود؛
- ۴- فراهم کردن زمینه مناسب گذار از آموزش معلم‌محور به آموزش یادگیرنده‌محور از طریق سازماندهی فرایند یادگیری؛
- ۵- بهبود کارایی و ارتقای بهره‌وری آموزشی؛
- ۶- پوشش پاسخ تقاضای آموزشی برای کل شهرداری‌ها با درجات مختلف؛
- ۷- افزایش اختیارات شهرداری‌ها از طریق دسترسی به اطلاعات و اداره مؤثرتر امور دولتی؛
- ۸- ارائه آموزش‌های مبتنی بر اهداف و نیازهای شهرداری‌ها؛
- ۹- بهبود ارتباطات میان شهرداری‌ها با تجارب سایر شهرداری‌ها؛
- ۱۰- افزایش دقت و شفافیت در امور مربوط به شهرداری‌ها؛

- ۱۱- رشد درآمدها و کاهش هزینه‌ها؛
  - ۱۲- ایجاد احساس بهتر در مشارکت اجتماعی و اصلاح تصمیم‌گیری‌ها و پیاده‌سازی برنامه‌های توسعه.
- به طور کلی هدف آموزش الکترونیکی برای شهرداری‌ها فراهم نمودن امکان دسترسی یکسان، رایگان و جستجوپذیر در دوره‌های آموزشی و ایجاد فضای آموزشی یکنواخت برای کل شهرداری‌های کشور با درجات مختلف و بهینه‌سازی شیوه‌های ارائه مطالب کارگاه‌های آموزشی به منظور یادگیری عمیق‌تر و جدی‌تر است. در چنین فضای آموزشی، برخلاف آموزش سنتی، کارکنان به اندازه توانایی خود از موضوعات بهره‌مند می‌گردند.

زیرساخت‌های ضروری برای آموزش الکترونیکی

یکی از مباحث مهمی که قبل از ترویج و گسترش آموزش الکترونیکی باید مدنظر برنامه‌ریزان آموزش برای

منابع:

- ۱- ایلی، خدایار. آموزش و بهسازی نیروی انسانی یک ضرورت سازمانی. فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، شماره ۱۷، ۱۳۷۰.
- ۲- اسماعیلی، رضا و علی‌اکبر آقایی. توسعه مبتنی بر دانایی در چشم‌انداز ایران آینده، مجله آموزه، شماره ۲۶، ۱۳۸۴.
- ۳- جمعی از مهندسان و کارشناسان معاونت بهره‌برداری فنی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. آموزش مجازی، سروش، ۱۳۸۴.
- ۴- ساخاروپولوس، جرج. آموزش برای توسعه، ترجمه پردیخت سهرابی، تهران، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۰، ص ۵.
- ۵- ساعتچی، محمود. روانشناسی در کار، سازمان و مدیریت، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۰، ص ۲۱۶.
- ۶- شکویی، حسین. اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا، گیتاشناسی، ۱۳۷۷.
- ۷- طرح انتقال و توسعه فناوری ای - فراگیری (انفا ۱۳۸۲) دانشگاه بین‌المللی ایران (IUI) دسترسی در ۱۳ آبان ۱۳۸۵ از سایت www.iramu.com
- ۸- کاظمی، بابک. مدیریت امور کارکنان و اداره امور استخدامی و منابع انسانی، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۰، ص ۱۹۸.
- ۹- مجموعه مقالات اولین سمینار تخصصی آموزش از راه دور، دانشگاه پیام‌نور، اردیبهشت ۱۳۷۱.
- ۱۰- نجابی، علیرضا و مهدی زینبیلی. الگوی نوین انتقال دانش، ۱۳۸۲، دسترسی در ۱۲ آذر ۱۳۸۵ از سایت asp.www.imi-ir.org/tdbir/tadbir129/article.129/2

پی‌نوشت:

- 1-Paradigm
- 2-Information and Communication Technology
- 3-Thoms Cohan
- 4-Hans - Dereter Evers
- 5-Extranet
- 6-Intranet
- 7-Up to date

ایلام در گذر سفر رئیس جمهور

دولت جمهوری اسلامی ایران در ادوار مختلف، همیشه به دنبال زدودن چهره فقر و محرومیت از تمام نقاط کشور بوده است. دولت نهم با شعار عدالت گستری و محرومیت زدایی قدم به عرصه خدمت گذاشت و اولین گام اجرایی در جهت تحقق این هدف، حضور هیأت وزیران در استان‌ها بود.

این حرکت آنجا نمود می‌یابد که استان‌های غیر برخوردار برای آغاز راه انتخاب شدند. استان ایلام نیز بنا به دلایل مختلف آن طور که باید و شاید، متناسب با سایر مناطق کشور توسعه پیدا نکرده و اغلب پتانسیل‌های این استان بکر و دست‌نخورده باقی مانده است. حضور ریاست جمهوری در استان ایلام توأم با مصوبات، تحول آفرین بود که بدون شک کار و فعالیت در این استان را دوچندان کرده است. به دنبال این سفر به استان، پروژه‌های متعدد زیربنایی و عمرانی انجام شده و یا در دست اجرا می‌باشد و اکنون که یک سال از حضور دولت نهم در استان ایلام می‌گذرد، بخش عمده‌ای از مصوبات صورت عملی یافته است هر چند که به عللی کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در نظر گرفته شده، تاکنون به طور کامل تخصیص نیافته است.

در این راستا که یکسال از سفر ریاست جمهوری به ایلام می‌گذرد

ریاست جمهوری و وزارت کشور

ردیف	عنوان طرح	اعتبار (میلیارد ریال)	دستگاه اصلی و همکار	شرح اقدامات به عمل آمده	در دست پیگیری	نتیجه نهایی در دست انجام	اقدام شد	اقدام نشد
۱	کمک به احداث کارخانه آسفالت ۸۰ تنی (مهران)	۲	وزارت کشور	بر اساس ابلاغ سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های استان مبلغ ۲ میلیارد ریال برای اجرای پروژه مذکور اختصاص یافته است	x			
۲	تهیه طرح جامع و احیای ردیف بازسازی و نوسازی استان		وزارت کشور	آمار و اطلاعات مورد نیاز به همراه برآورد ریالی پروژه‌های پیشنهادی توسط استانداری به مرکز ارسال شده است (عدم تخصیص اعتبار)	x			
۳	افزایش ۵ دستگاه اتوبوس به سهمیه استان		وزارت کشور	بر اساس نامه شماره ۲۹۱۱/۱۲/۱۲۵/۰۱- ۸۵/۳/۷ سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور ۵ دستگاه اتوبوس با ۳۵ درصد بها برای تقویت ناوگان حمل و نقل شهر ایلام به سهمیه استان افزوده شده است.		x		

ریاست جمهوری و سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

ردیف	شرح تعهدات	خلاصه اقدامات انجام شده
۱	هماهنگی برای استفاده حداقل ۱۰ میلیون دلار تسهیلات فاینانس از سقف تسهیلات مندرج در قانون بودجه ۸۴ کل کشور برای تهیه طرح بازسازی و اصلاح ساختمان‌هایی که در بافت فرسوده قرار گرفته‌اند.	در دست اقدام مدارک تکمیل نمی‌باشد
۲	کمک به اجرای طرح‌های عمرانی ۱۹ شهر و ۱۵۷ روستای استان ایلام حداقل مبلغ ۳۰ میلیارد ریال (تأمین ماشین‌آلات)	جدول توزیع اعتبارات از استان طی نامه شماره ۴۹۴۲۹ مورخ ۸۵/۸/۲۸ درخواست شد
۳	دو میلیارد ریال وام جهت احداث یک واحد مسکونی کارخانه آسفالت ۸۰ تنی	طرح توجیهی از مسئولان استان درخواست شد
۴	وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و کشور موضوع استمهال و بخشودگی وام کشاورزان خسارت‌دیده ناشی از خشکسالی در استان را بررسی و نتیجه را اعلام نمایند.	در دست اقدام از سوی استان
۵	جبران خسارت حوادث استان از محل اعتبار ماده ۱۰ علاوه بر سهم عادی استان (مبلغ ده میلیارد ریال)	شماره مجوز ابلاغ شده به استان از سوی سازمان مدیریت: ۱۰۱/۱۷۶۳۲۲ مورخ ۸۴/۱۰/۱۱ پروژه‌های بازسازی مناطق سیل‌زده
۶	افزایش ۵ دستگاه اتوبوس به سهمیه استان	ابلاغ به استان طی شماره ۳۹۱۱ ت ۸۵/۲/۷ و ۱۰۰۷۴ مورخ ۸۵/۶/۸ و ۴۹۷۱۶ مورخ ۸۵/۸/۲۹ به استان اعلام شد که فوریت‌های واجد شرایط را به سازمان معرفی نماید.
۷	تهیه طرح جامع و احیای ردیف بازسازی و نوسازی استان	آمار و اطلاعات مورد نیاز به همراه برآورد ریالی پروژه‌های پیشنهادی توسط استانداری به سازمان مدیریت ارسال شده، اما هنوز اقدامی صورت نگرفته است و توسط ستاد بازسازی مناطق جنگ‌زده در حال پیگیری می‌باشد
۸	از محل ۱۰۰ میلیارد ریال اعتبار ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت سهم استان و همچنین درج در لایحه متمم بودجه سال جاری، اعتبار مورد نیاز اجرایی جاده ارتباطی سرابله به کرمانشاه تأمین و پرداخت گردد	طی نامه ۴۷۲/۷۲/۲۱ مورخ ۸۵/۶/۴ از مدیرکل دفتر توسعه و هماهنگی امور استان‌ها خواسته شد از نتیجه اقدامات وزارت کشور را آگاه سازند

اقداماتی از سوی مسئولان استان ایلام و به استناد مصوبات هیأت دولت صورت گرفته است که به گفته علی محمد آزاد استاندار ایلام با تأمین بموقع منابع مالی بخش‌های باقیمانده از مصوبات که تاکنون به استان اختصاص نیافته است، شاهد تحولی اساسی در زیرساخت‌های استان خواهیم بود و فقر و محرومیت از استان رخت خواهد بست.

در پی سفر ریاست جمهوری به استان ایلام، مبلغ ۵ میلیارد ریال از محل اعتبار دفتر مناطق محروم کشور - ریاست جمهوری برای اجرا و تکمیل پروژه‌های عمرانی اختصاص یافت.

باید گفت در این سفر آنچه برای شهرداران استان ایلام حائز اهمیت بود، توجه هیأت وزیران به بازسازی و نوسازی مناطق جنگ‌زده استان و محدوده بافت فرسوده شهرها بود. به همین منظور و در خصوص احیای ردیف بازسازی و نوسازی مناطق جنگ‌زده استان با توجه به شرایط منطقه و بررسی‌های کارشناسی حوزه معاونت عمرانی وزارت کشور و به منظور جبران عقب‌ماندگی

استان از دولت خواسته شد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعتبار مورد نیاز طرح جامع تهیه شده بازسازی استان را به مبلغ کارشناسی که به تأیید معاونت عمرانی وزارت کشور می‌رسد، ظرف مدت ۵ سال از سال ۱۳۸۵ در قانون بودجه سنواتی پیش‌بینی کند. همچنین، وزارت کشور با هماهنگی سایر دستگاه‌های ذیربط برای تهیه طرح بازسازی و اصلاح ساختمان‌هایی که در بافت فرسوده شهرهای استان ایلام قرار گرفته‌اند، تا پایان سال جاری اقدام کرده و هماهنگی لازم را برای استفاده از حداقل ۱۰ میلیون دلار تسهیلات فاینانس از سقف تسهیلات مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور به عمل آورد.

در همین زمینه و برای تهیه طرح بازسازی و اصلاح ساختمان‌های واقع در بافت فرسوده شهر ایلام، این محدوده مشخص و مشاور برای مطالعه طرح در کمیسیون ماده ۵ و کارگروه مربوط به تصویب رسید و مبلغ ۱۰ میلیون دلار اعتبار به این منظور اختصاص یافت.

ریاست جمهوری و وزارت مسکن و شهرسازی:

۱. وزارت مسکن و شهرسازی علاوه بر ساخت ۱۳۰ واحد ساختمان‌های استیجاری به شرط تملیک که تا پایان سال جاری تکمیل خواهد شد، به مناسبت سفر رئیس‌جمهور و رفع مشکل کمبود مسکن در استان تا پایان سال ۱۳۸۷ تعداد ۲۵۰ واحد

آپارتمان استیجاری به شرط تملیک علاوه بر سهمیه سالیانه ساخت عادی استان در سال جاری، اقدام و احداث نماید.

۲. مقرر گردید وزارت مسکن و شهرسازی برای خرید ۳۵۰ واحد مسکونی که قبلاً از سوی سازندگان واحدهای مسکونی احداث شده ولی به علت عدم بضاعت کافی مردم استان خریداری

ریاست جمهوری و شهرداری‌ها

ردیف	عنوان پروژه	اعتبار تأمین شده	درصد اعتبار	تحقق یافته	دستگاه اجرایی
۱	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر چوار	۷۶۰	۷۶۰	۱۰۰	شهرداری چوار
۲	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر آبدانان	۱۰۴۰	۱۰۴۰	۱۰۰	شهرداری آبدانان
۳	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر مورموری	۶۰۰	۶۰۰	۱۰۰	شهرداری مورموری
۴	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر ایوان	۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۰۰	شهرداری ایوان
۵	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر زرنه	۶۰۰	۶۰۰	۱۰۰	شهرداری زرنه
۶	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر دره شهر	۱۶۰۰	۱۶۰۰	۱۰۰	شهرداری دره شهر
۷	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر بدره	۷۶۰	۷۶۰	۱۰۰	شهرداری بدره
۸	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر دهلران	۱۶۰۰	۱۶۰۰	۱۰۰	شهرداری دهلران
۹	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر پهله	۶۰۰	۶۰۰	۱۰۰	شهرداری پهله
۱۰	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر میمه	۴۸۰	۴۸۰	۱۰۰	شهرداری میمه
۱۱	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر موسیان	۳۲۰	۳۲۰	۱۰۰	شهرداری موسیان
۱۲	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر سراپله	۸۰۰	۸۰۰	۱۰۰	شهرداری سراپله
۱۳	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر آسمان آباد	۷۶۰	۷۶۰	۱۰۰	شهرداری آسمان آباد
۱۴	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر شهرک توحید	۴۰۰	۴۰۰	۱۰۰	شهرداری توحید
۱۵	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر لومار	۴۸۰	۴۸۰	۱۰۰	شهرداری لومار
۱۶	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر مهران	۸۸۰	۸۸۰	۱۰۰	شهرداری مهران
۱۷	ایجاد و توسعه و اصلاح شبکه معابر ملکشاهی	۷۲۰	۷۲۰	۱۰۰	شهرداری ملکشاهی
۱۸	اصلاح شبکه و کاهش هدررفت آب ایلام	۱۲۰۰۰	۴۰۰۰	۳۳	آب و فاضلاب شهری
۱۹	سیل بند ایلام	۹۸۰۰	۵۰۵۰	۵۲	شهرداری ایلام
۲۰	سیل بند چوار	۶۰۰	۱۷۰	۲۸	شهرداری چوار
۲۱	سیل بند آبدانان	۶۰۰	۲۵۰	۴۲	شهرداری آبدانان
۲۲	سیل بند مورموری	۶۰۰	۱۵۰	۲۵	شهرداری مورموری
۲۳	سیل بند ایوان	۶۰۰	۴۰۰	۶۷	شهرداری ایوان
۲۴	سیل بند دره شهر	۶۰۰	۴۲۰	۷۰	شهرداری دره شهر
۲۵	سیل بند بدره	۶۰۰	۱۳۰	۲۲	شهرداری بدره

ریاست جمهوری و شهرداری‌ها (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان پروژه	اعتبار پروژه از محل سفر	درصد اعتبار	تحقق یافته	دستگاه اجرایی
۲۶	سیل بند دهلران	۶۰۰	۳۰۰	۵۰	شهرداری دهلران
۲۷	سیل بند پهله	۶۰۰	۱۵۰	۲۵	شهرداری پهله
۲۸	سیل بند سیمه	۶۰۰	۱۲۰	۲۰	شهرداری سیمه
۲۹	سیل بند موسیان	۶۰۰	۹۰	۱۵	شهرداری موسیان
۳۰	سیل بند سراپله	۶۰۰	۱۸۰	۳۰	شهرداری سراپله
۳۱	سیل بند آسمان آباد	۶۰۰	۱۸۰	۳۰	شهرداری آسمان آباد
۳۲	سیل بند توحید	۶۰۰	۱۰۰	۱۷	شهرداری توحید
۳۳	سیل بند لومار	۶۰۰	۱۳۰	۲۲	شهرداری لومار
۳۴	سیل بند مهران	۶۰۰	۱۸۰	۳۰	شهرداری مهران
۳۵	سیل بند ملکشاهی	۶۰۰	۲۷۰	۴۵	شهرداری ملکشاهی
۳۶	سیل بند صالح آباد	۶۰۰	۲۵۰	۴۲	شهرداری صالح آباد
۳۷	احداث محل دفن بهداشتی زیاله شهر ایلام	۸۰۰۰	۲۵۰۰	۳۱	شهرداری ایلام
۳۸	اجرایی شبکه جمع آوری فاضلاب روستاهای مسیر دریاچه ایلام	۱۰۰۰۰	۲۵۰۰	۲۵	آب و فاضلاب روستایی
۳۹	ایجاد تأسیسات جمع آوری و دفع بهداشتی فاضلاب شباب - شیروان چرد اول	۲۰۰۰	۷۰۰	۳۵	آب و فاضلاب روستایی
۴۰	احداث پایانه بار و مسافر در شهر ایلام	۸۰۰۰	۳۰۰۰	۳۸	شهرداری ایلام
۴۱	بازسازی سیل بند شهر توحید (ماده ۱۰)	۳۰۰	۳۰۰	۱۰۰	شهرداری توحید

ندارد، بررسی‌های لازم را جهت خرید واحدهای مذکور و واگذاری به افراد کم‌بضاعت با ایجاد تمهیدات لازم و اختصاص وام‌های بلندمدت با بهره کم به عمل آورد.

۳. مقرر شد، وزارت مسکن و شهرسازی برای ایجاد نمایندگی در مرکز شهرستان‌ها بررسی‌های لازم را به عمل آورد.

۸. عملیات اجرایی احداث ۲۵۰ واحد مسکونی برای محرومان استان در سال ۱۳۸۴ از طریق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی از محل حساب ۱۰۰ حضرت امام (ره) آغاز شد که سهم دولت ۶۰ درصد از منابع و سهم بنیاد ۴۰ درصد ملاک عمل واقع گردید.

۴. توافق شد برای رفع مشکل مالکیت اراضی شهرستان دهلران و اعتراضی که مردم استان به ملی شدن اراضی مذکور دارند، هیأتی مرکب از کارشناسان، وزارتخانه‌های دادگستری، اطلاعات، مسکن و شهرسازی، جهاد کشاورزی و مجمع نمایندگان استان به منطقه عزیمت و موضوع را بررسی و گزارش لازم را برای حل مشکل به وزارت مسکن و شهرسازی ارائه نمایند.

۹. اسکان مناطق جنگ‌زده روستاهای فرخ‌آباد، حسن‌قندی، سیدحسن، بهین‌بهروزان، جاسم‌آباد که در شهرهای مهران و دهلران واقع هستند و در زمان انجام بازسازی صورت نگرفته از طریق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان به انجام برسد. اعتبارات مورد نیاز از محل اعتبارات بازسازی سال ۱۳۸۵ تأمین و به بنیاد پرداخت شود.

۵. طی پیشنهادی از سوی وزارت مسکن و شهرسازی و در صورت موافقت هیأت دولت موضوع واگذاری اراضی مناطق جنگ‌زده در شهرستان‌های مهران و دهلران به افراد واجد شرایط و به صورت رایگان مورد بررسی و اقدام قرار گیرد.

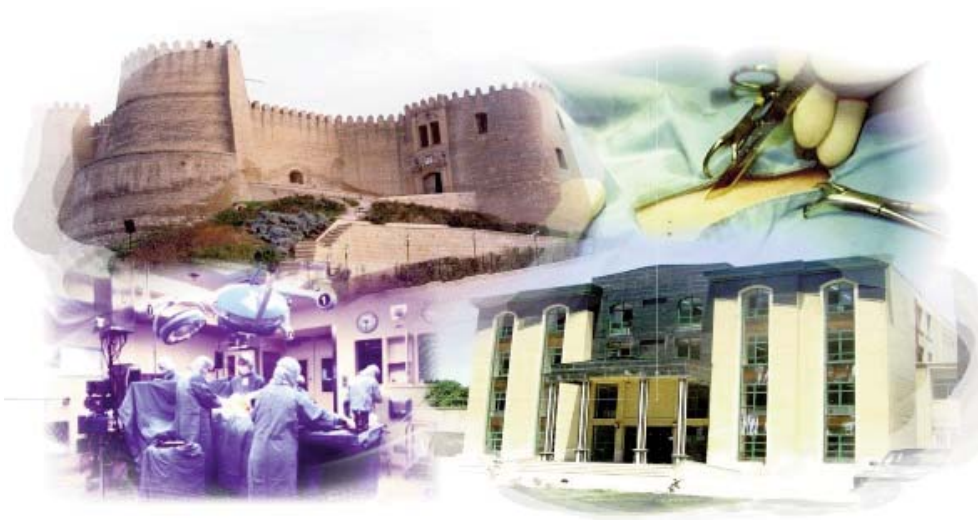
۱۰. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی نسبت به اختصاص سهمیه ۴ هزار واحد مسکونی روستایی مقاوم در استان ایلام طی سال جاری، با استفاده از تسهیلات بانکی با نرخ سود و کارمزد ۵ درصد از محل طرح نوسازی و بهسازی مسکن روستایی موضوع تصویب‌نامه شماره ۴۷۰۸۱/ت/۳۴۰۵۲-هم مورخ ۱۳۸۴/۸/۱۱ اقدام نمایند.

۶. برای تهیه طرح‌های هادی روستایی ۱۰۰ روستای فاقد طرح در استان ایلام، توافق شد از محل اعتبارات سفر ریاست جمهوری مبلغ ۲ میلیارد ریال اختصاص یابد (اولویت در این زمینه دهیاری‌های راه‌اندازی شده می‌باشد).

۷. از طریق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی کشور مبلغ یک و نیم

در سومین کنگره بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران مطرح شد تشکیل پزشکان بدون مرز خاورمیانه

بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه، با اشاره به مسؤلیت افراد، سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی جهت پیشگیری و کاهش عوارض و پیامدهای ناشی از بروز حوادث و بلایای طبیعی و غیرطبیعی، اهداف سومین کنگره را چنین برشمرد:

"نهادینه کردن مدیریت بحران و ایجاد مدیریت واحد توانمند در حوادث غیرمترقبه کشور، تعیین محورها و عناوین مدیریتی در اداره بحران‌ها می‌باشد."

جدیدی همچنین هماهنگی در نظام‌های مدیریت بحران در کشور، ارتقای تخصصی مدیریت بحران در زمینه مباحث نظری، مدیریتی و اجرایی، اطلاع‌رسانی عمومی و تخصصی در شناسایی و پیشگیری از عوارض حوادث غیرمترقبه، انتقال تجارب و نقد و بررسی عملکرد سیستم مدیریت بحران کشور در حوادث و بحران‌های ملی را از دیگر اهداف برگزاری این کنگره دانست.

رئیس بسیج پزشکی ارتقای مهارت‌های درمانی و مراقبتی پزشکان و پرستاران در بلایا، توانبخشی و مددکاری کودکان و

سومین کنگره بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه با همکاری وزارت بهداشت، بهداری نیروهای نظامی و انتظامی، اساتید رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی، بسیج جامعه پزشکی و با حضور سازمان‌های نظام پزشکی و پرستاری کشور، سازمان جهانی بهداشت، دفتر هماهنگی امور بشردوستانه سازمان ملل متحد، یونسف و سازمان‌ها و دستگاه‌های ذیربط اواخر پاییز سال جاری برگزار شد.

سومین کنگره بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه با حضور بیش از هزار نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، پزشکان، پیراپزشکان بسیجی و همچنین کادر بهداشتی و درمانی نیروهای مسلح افتتاح و طی سه روز، آخرین یافته‌های علمی در زمینه‌های بهداشت، درمان، مدیریت بحران، پزشکی قانونی، توانبخشی و مددکاری، امداد و نجات و پرستاری مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

خسرو جدیدی، رئیس بسیج پزشکی و دبیر سومین کنگره

سالمندان، ارزیابی جغرافیایی بلایا در استان و آماده‌سازی جامعه را از دیگر اهداف این کنگره عنوان کرد و یادآور شد: "در این کنگره افزون بر ارائه مجموعه خلاصه مقالات، ۹ کتاب از جمله مدیریت بحران و ارزیابی درمان فراگیر مصدومان ارائه شد."

این کنگره با قرائت پیام ریاست جمهوری آغاز شد و با سخنرانی رئیس مجلس شورای اسلامی، فرمانده کل سپاه پاسداران و وزیر بهداشت ادامه یافت.

غلامعلی حداد عادل در سومین کنگره بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه، پیش‌اندیشی درباره مدیریت بحران را مهم، ضروری و اخلاقی دانست و افزود: "بسیج پزشکی همواره عهده‌دار این کار مهم شده است."

رئیس مجلس شورای اسلامی با بیان این که بسیج معنای عام و گسترده خود را در جامعه اجرا کرده است تصریح نمود: "بسیج از سطح جوان‌های ساده‌تر و مخلص شهرها و روستاها

شروع می‌شود و تا عالی‌ترین سطوح تخصصی را دربر می‌گیرد که همه دارای روحیه اخلاص، ایمان و شجاعت هستند و این وجه اشتراک همه فعالیت‌های بسیج است."

حداد عادل با بیان اینکه وقتی بحرانی اتفاق می‌افتد قدرت اندیشه از افراد و قدرت تدبیر مدیران سلب می‌شود، عنوان کرد: "در کشورهایی که از نظر مدیریت بحران پیشرفته هستند وقوع بحران‌ها مدیریت را به کلی مختل می‌کند؛ مثلاً در کشور آمریکا که مدعی مدیریت است وقتی طوفان کاترینا رخ داد آبروی مدیریت این کشور رفت."

وی با اشاره به زلزله بم گفت: "در زلزله بم، در مقایسه با حوادث مشابه، مدیریت بحران ما خوب عمل کرد و سپاه و نیروهای مسلح بموقع وارد عمل شدند."

فرمانده کل سپاه پاسداران با اعلام اینکه در ایران ۳۱ نوع بلای طبیعی رخ می‌دهد که بر این اساس ۹۰ درصد مردم در معرض خطر قرار دارند، خاطر نشان کرد: "ایران از نظر زلزله بسیار حساس است و حدود ۱۰۰ گسل در کشور وجود دارد که ۱۲ گسل آن در تهران ثبت شده است."

به گفته سردار رحیم صفوی، ایران همواره در معرض زلزله قرار دارد و باید ستاد مدیریت بحران همیشه آمادگی کامل داشته باشد. وی یادآور شد: "استان‌های تهران، تبریز خراسان، کرمان و فارس از استان‌های زلزله‌خیز هستند و باید

برنامه‌های جدی و قابل اجرایی برای این استان‌ها داشته باشیم."

فرمانده کل سپاه پاسداران خاطر نشان کرد: "ایران در بستر بلایای طبیعی قرار دارد و مدیریت بحران هدفمند و بدون وقفه در این مواقع بسیار ضروری است."

همچنین وزیر بهداشت در این کنگره با اعلام اینکه طی یک دهه گذشته بیش از یکصد نفر در کشور جان خود را بر اثر وقوع بلایای طبیعی از دست داده‌اند، تصریح کرد: "ایران جزء ۱۰ کشور نخست بلاخیز دنیاست و در معرض بروز ۳۳ حادثه و بلا قرار دارد."

کامران باقری لنکرانی با تأکید بر ضرورت حفظ آمادگی و علمی‌تر شدن اقدامات در مواقع بحرانی برای حصول نتایج بهتر گفت: "در مباحث پزشکی و سلامت در مقابله با بحران رعایت پنج مرحله آمادگی، کاهش آسیب، اقدامات درمانی، بهبودی و اقدامات در دوره پس از بحران و بالاخره ارزشیابی حائز اهمیت است."

وزیر بهداشت در ادامه افزود: "بهداشت روان و باروری از دیگر مباحثی است که باید در بحران‌ها همواره مورد توجه قرار گیرد. در بحران، خانواده‌های متلاشی شده بیشتر در معرض آسیب روانی قرار می‌گیرند که در تجربه زلزله بم و لرستان به این مهم توجه ویژه‌ای شد و حادثه‌دیدگان در چارچوب باورها و اعتقادات مورد حمایت روانی قرار گرفتند."

لنکرانی با اشاره به اینکه در شرایط بحرانی با توان عادی نمی‌توان پاسخگویی وضعیت پیش آمده بود یادآور شد: "حدود ۴۳ حادثه و بحران در دنیا تصور می‌شود که ایران به صورت

بالقوه در معرض ۳۳ بلا قرار دارد."

به دبیرخانه سومین کنگره بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران ۸۵۰ مقاله علمی ارسال شده بود که از آن میان ۳۴۰ مقاله پذیرفته شد. در این کنگره ۴۶ سخنرانی جامع تخصصی، ۳۶ میزگرد علمی، ۱۶ کارگاه علمی و ۱۶ کارگاه علمی- کاربردی ارائه گردید.

در این کنگره که شعار آن پزشکی جامعه‌نگر با تأکید بر هماهنگی بین سازمانی بود، تشکیل پزشکان بدون مرز خاورمیانه، آموزش از طریق اینترنت، برپایی دوسالانه کنگره مدیریت بحران در منطقه با مرکزیت ایران و استقرار دبیرخانه این کنگره در ایران از سوی شرکت کنندگان پیشنهاد شد.

مشارکت شهروندان نیاسری در تهیه طرح توسعه شهری

نیاسر از شهرهای استان اصفهان است. این شهر طرح توسعه شهری خود را تحت عنوان پروژه توسعه مدیریت شهری مشارکتی با مشارکت شهروندان و ارگان‌های دخیل در اداره امور شهری تهیه و تدوین کرده است.

مصطفی رسولی منش، شهردار نیاسر، در رابطه با پروژه توسعه مدیریت شهری مشارکتی چنین توضیح داد: "این پروژه دو بخش را در بر می‌گیرد؛ در بخش اول ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های شهر شناسایی شدند، سپس مجموعه مطالعات در قالب طرح جامع پیاده‌سازی شد تا شکل اجرایی به خود بگیرد."

وی با اشاره به اینکه بخش دوم طرح توسعه شهری با مشارکت شهروندان تهیه و تدوین شد، گفت: "در طرح‌های توسعه شهری عمدتاً سازمان‌ها مداخله‌ای ندارند، اما در این طرح سعی شد تا سازمان‌های دخیل در اداره امور شهری نظرات کارشناسی خود را ابراز نمایند. همچنین، شهروندان نیز به مشارکت و نظریه‌های دعوت شدند."

احداث پارک در مناطق محروم کاشان

شهرداری کاشان به منظور رفاه حال شهروندان کاشانی و گسترش فضای سبز شهر اقدام به احداث دو پارک در مناطق محروم این شهر کرد. حسین طباطبایی شهردار کاشان در رابطه با ضرورت احداث پارک‌ها در فضاهای شهری گفت: "پارک‌ها از جمله فضاهای عمومی شهری به شمار می‌روند که از جایگاه ویژه‌ای در شهرها برخوردارند، چرا که شهروندان خسته از فعالیت‌های روزانه می‌توانند در این

انتقال تجربیات شهری میان تهران و دوبی

شهردار تهران و دوبی دی‌ماه سال جاری با یکدیگر در تهران دیدار کردند و درخصوص تجربیات اجرای طرح‌های دو شهر با یکدیگر به

شهردار نیاسر در رابطه با شیوه نظرخواهی از شهروندان در خصوص طرح توسعه شهری گفت: "تابلوه‌های بزرگی در سطح شهر نصب و در معرض دید شهروندان قرار داده شد و کارشناسان در شش ایستگاه مختلف در سطح شهر نظرات شهروندان را در خصوص طرح، جمع‌آوری کردند؛ علاوه بر آن، جلساتی با معتمدین محله‌های مختلف شهر، دانشجویان و مسئولان پیشین شهر برگزار و نظرات آنان در خصوص طرح توسعه شهری گردآوری شد. در نهایت، اطلاعات گردآوری شده جهت انتقال به طرح به مشاور ابلاغ شد و پس از اعمال تغییرات، طرح مجدداً در معرض دید عمومی قرار گرفت تا اصلاحات اعمال شده به اطلاع شهروندان برسد."

رسولی منش گفت: "طرح توسعه مشارکتی نیاسر که با پیشنهادهای شهروندان تهیه شد، طرحی نرم‌افزاری است که پاسخگوی معضلات مدیریت شهری می‌باشد. این طرح هم‌اکنون دوره تصویب خود را می‌گذراند." گفتنی است، همزمان با تهیه طرح توسعه شهری پروژه‌ای ملی با عنوان مدیریت شهری مشارکتی با همکاری وزارت کشور و اتحادیه شهرداری‌های هلند به اجرا در آمد که نیاسر یکی از چهار شهر انتخابی برای

فضاهای به گردش پرداخته و اوقات فراغت خود را سپری کنند."

شهردار کاشان با اشاره به اینکه پارک لاله در یکی از مناطق محروم این شهر واقع در مسیر راه ترانزیتی شمال به جنوب احداث شده است گفت: "این پارک ۲۰ هکتار مساحت دارد که به قطعات ۱۲ هزار متری تقسیم شده و برای هر یک از قطعات طراحی‌هایی همچون باغ‌های ژاپنی، محوطه بازی کودکان، آب‌نماها و... در نظر گرفته شده است. این پارک همچنین به امکاناتی نظیر کتابخانه، مسجد، کافی‌شاپ، زمین والیبال، اسکیت، سوله ورزشی سرپوشیده ویژه خواهران و... مجهز خواهد شد و هم‌اکنون فاز یک این پارک به بهره‌برداری رسیده

بحث و تبادل نظر پرداختند.

محمد باقر قالیباف، شهردار تهران، ضمن خوشامدگویی به حسین لوتا، شهردار دوبی و هیأت همراه، این سفر را زمینه‌ساز همکاری‌های بیشتر بین دو شهر عنوان کرد و خواستار انتقال تجربیات هر دو شهر در زمینه‌های فنی، اقتصادی، تکنولوژیکی و آموزشی شد. قالیباف، اجرای طرح مکانیزاسیون جمع‌آوری

تهیه طرح توسعه شهری مشارکتی بود.

هنگامی که مردم در تهیه یک طرح مشارکت داشته باشند طرح طبعاً بیشتر با نیازها، خواسته‌ها، علایق و سلیقه‌های آنها مطابقت می‌یابد و همین امر سبب پذیرش طرح از سوی آنان می‌شود.

است."

طباطبایی همچنین در خصوص احداث پارک نرگس در یکی از مناطق محروم کاشان گفت: "این دسته از شهروندان از امکانات تفریحی و رفاهی اندکی برخوردار بودند؛ همچنین زمین این پارک در گذشته متروکه و محل تجمع معتادان بود که با درخواست شهروندان بازدیدهای مأموران شهرداری از این محل قابلیت آن برای تبدیل به پارک تأیید شد."

این پارک همچنین بیش از هزار متر مربع مساحت دارد و هم‌اکنون به بهره‌برداری رسیده است. گفتنی است، سرانه فضای سبز شهروندان کاشانی بر اساس اقلیم این شهر ۱۰/۸ متر مربع است.

زباله‌های شهر تهران را از جمله موفقیت‌های شهرداری عنوان کرد و گفت: "در تهران روزانه ۷ هزار و ۵۰۰ تن زباله تولید می‌شود که از این مقدار ۴ هزار تن آن بازیافت و مابقی به شیوه بهداشتی دفن می‌شود که امید است با اتمام طرح‌های تفکیک زباله از مبدأ دیگر نیازی به دفن زباله نباشد."

حسین لوتا، شهردار دوبی نیز در ادامه این گفت‌وگو

آمادگی خود را برای انتقال تجربیات موفق در زمینه امور شهری دومی به شهردار تهران اعلام کرد و گفت: "یکی از طرح‌های شهرداری دومی احداث ۳۷ کیلومتر خط مترو است که این پروژه عظیم تا پایان سال ۲۰۰۹ به اتمام خواهد رسید."

قالیباف نیز ترافیک را یکی از مشکلات اساسی مسئولان شهر تهران عنوان کرد و گفت: "ترافیک یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مسئولان شهر و شهروندان تهرانی محسوب می‌شود که برای حل این مشکل تدابیری نیز اندیشیده شده است؛ اما مسأله عدم رعایت فرهنگ ترافیکی از دیگر مسائلی است که به مشکل ترافیکی

واحد حقوق شهروندی در قزوین تشکیل شد

شهرداری قزوین با هدف نهادینه کردن ارتقای حقوق شهروندی میان شهروندان و شهرداری اقدام به تشکیل واحد حقوق شهروندی کرد.

حسین برجی، مسئول واحد حقوق شهروندی شهرداری قزوین در رابطه با چگونگی تشکیل این واحد در شهرداری قزوین گفت: "واحد حقوق شهروندی از ابتدای

راه اندازی سیستم یک پارچه سازی شهرسازی در مهاباد

شهرداری مهاباد به منظور کاهش مراجعات شهروندان و رسیدگی به پرونده‌های آنان در حداقل زمان ممکن اقدام به اجرای سیستم یکپارچه سازی شهرسازی و نو سازی کرده است.

از آنجایی که جمعیت شهر مهاباد روز به روز در حال افزایش است و ساخت و ساز در شهر مهاباد روبه گسترش است از این رو شهرداری مهاباد تصمیم گرفت

شهرداری باقرشهر ISO دریافت کرد

شهرداری باقرشهر با هدف بهبود کیفیت مدیریت و افزایش سطح خدمات رسانی در شهرداری اقدام به استقرار نظام مدیریت کیفیت ۲۰۰۰ و ISO ۹۰۰۱ در شهرداری کرد. این سیستم از ابتدای سال ۱۳۸۴ در شهرداری

کلانشهر تهران دامن می‌زند."

شهردار تهران با اشاره به اینکه کشور امارات متحده عربی و ایران دو کشور مسلمان و همسایه هستند و از این رو می‌توانند همکاری‌های خود را در زمینه گردشگری و فرهنگی توسعه دهند، گفت: "امیدواریم این نشست سرفصل جدیدی برای همکاری‌های بیشتر میان دو شهر را فراهم آورد تا شهروندان آنها به راحتی بتوانند از جاذبه‌های تاریخی و گردشگری دو شهر بهره ببرند."

حسین لوتاه، همچنین در خصوص شیوه‌های تأمین درآمدی شهرداری دومی گفت: "عمده درآمد شهرداری دومی از طریق دریافت عوارض تأمین می‌شود. این

سال جاری و با حمایت و تشخیص شهرداری قزوین تشکیل شد. این واحد در ابتدای فعالیت خود اقدام به شناسایی دقیق و کارشناسانه معضلات و چالش‌های پیش روی شهرداری در زمینه حقوق شهروندی کرده و توانست که ۲۳ موضوع را شناسایی و به منظور اجرا در دستور کار خود قرار دهد."

برجی در خصوص برنامه‌های این واحد گفت: "برنامه‌هایی که این واحد در آینده به اجرا در خواهد آورد عبارتند از: طراحی و راه‌اندازی پایگاه اطلاع‌رسانی، برگزاری همایش و نشست‌های تخصصی با موضوع

تا سیستم شهر سازی و سایر حوزه‌هایی را که با شهروندان در ارتباط اندرا به منظور سهولت در دسترسی و کاهش اتلاف زمان به صورت سیستم یکپارچه در آورد. این سیستم طی سه مرحله به اجرا در خواهد آمد که عبارتند از ساماندهی بایگانی شهرداری، ممیزی املاک واقع در محدوده قانونی شهر، نصب، راه‌اندازی و آموزش سیستم یکپارچه شهرسازی و نو سازی به کارکنان شهرداری است.

برای اجرای این طرح تمامی پرونده‌های بایگانی شهرسازی و نو سازی، اصناف، کمیسیون ماده صد کدگذاری می‌شوند. سپس از ۴۰ هزار پرونده بایگانی شهرسازی خلاصه برداری می‌شود و اطلاعات آنها به

باقرشهر به اجرا درآمد تا اینکه شهرداری موفق شد در ۲۳ اردیبهشت ماه سال جاری (۱۳۸۵) گواهینامه سیستم مدیریت کیفیت را از موسسه M.I.C انگلستان دریافت کند. این گواهی تا ۲۲ اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ اعتبار دارد.

شهرداری باقرشهر از جمله شهرداری‌هایی است که توانسته ۲۰۰۰ و ISO ۹۰۰۱ را در تمامی بخش‌های سازمانی خود به اجرا در آورد. نحوه اجرای این سیستم در شهرداری‌ها بدین ترتیب بوده که خط مشی کیفیت برای شهرداری باقرشهر تعریف شده است و سپس تمامی بخش‌ها اهداف کیفی خود را در راستای این خط مشی تعریف کرده‌اند.

عوارض به شیوه‌های گوناگون عاید شهرداری می‌شود که عبارتند از: اخذ عوارض از هتل‌ها، زمین‌داران، سرمایه‌داران بخش ساخت و ساز، تجار، واردکنندگان و صادرکنندگان کالا و مواد غذایی. از دیگر شیوه‌های منابع درآمدی شهرداری دومی فروش آب تصفیه شده، مشارکت در پروژه‌های تجاری و ساخت و ساز و مواردی از این دست است."

گفتنی است، شهرداری دومی هر ساله ۳ میلیارد درهم درآمد دارد که حسین لوتاه تصمیم دارد با اجرای برنامه‌هایی این مبلغ را تا سال آینده به ۴ میلیارد درهم برساند.

حقوق شهروندی، طراحی نمایشگاه مجازی در اینترنت، انتشار ویژه‌نامه‌های حقوق شهروندی، تهیه و تدوین طرح جامع حقوق شهروندی برای هر یک از معاونت‌های شهرداری، نام‌گذاری یک هفته از تقویم استانی به نام هفته شهروند و شهرداری و...."

گفتنی است، از دیگر برنامه‌های این واحد که با حمایت شهرداری در سطح شهر به اجرا در خواهد آمد احداث پارکی به نام شهروند است که قرار است تمام نکات و موازین حقوق شهروندی در آن رعایت شود.

فرم‌هایی انتقال پیدا می‌کند همچنین از اسناد مهم بایگانی شهرسازی تصویر برداری می‌شود و اسناد معتبر پرونده‌ها به خصوص اسناد املاکی، توافقات، اسناد کمیسیون ماده صد، ماده ۷۷ و ارتباط آنها با پرونده‌های موجود در سیستم شهرسازی و نو سازی فراهم خواهد شد و عملیات به روزآوری لایه‌های طرح تفصیلی، ضوابط و مقررات وضع موجود انجام خواهد شد. گفتنی است، پرسنل و کارکنان شهرداری با گذراندن کلاس‌های آموزشی با نحوه کار این سیستم آشنا خواهند شد.

استقرار این نظام مدیریت کیفیت مدیران و کارکنان شهرداری را با روش‌های جدید مدیریت همچون استفاده بهینه از زمان در پیشبرد اهداف و فعالیت‌ها در اجرای پروژه‌های خدماتی، عمرانی، اجتماعی و ... آشنا کرده است.

همچنین، از دیگر مزایای به کارگیری سیستم مدیریت کیفیت در شهرداری‌ها می‌توان به ایجاد سهولت و افزایش سرعت در تحقق اهدافی همچون مدیریت پروژه، به روز شدن دانش فنی اجرای پروژه، مدیریت صحیح مسائل قراردادی حقوقی، مدیریت مالی، مدیریت منابع انسانی و ... اشاره کرد که رعایت همگی این موارد رضایت خاطر شهروندان را نیز به همراه داشته است.

از آنجایی که پس از اخذ گواهینامه، حفظ و بهبود مستمر سیستم از اهمیت بسزایی برخوردار است، شهرداری باقرشهر در این راستا برنامه‌ریزی‌هایی انجام داده است که عبارتند از: اخذ راهنمایی مستمر از مشاور،

آمد و شد در خیابان‌های اهواز آسان می‌شود

معابر اصلی شهر اهواز از این پس با سیستم‌های نیمه‌هوشمند کنترل می‌شوند.

معاونت حمل و نقل ترافیک شهرداری اهواز اقدام به نصب یازده دستگاه کنترلر برنامه‌ریز و دستگاه معکوس‌شمار در معابر اصلی شهر اهواز کرده است. رحیم کعب عمیر، معاون حمل و نقل و ترافیک

روان‌سازی ترافیک در ارومیه

شهرداری ارومیه به منظور روان‌سازی ترافیک، دسترسی سریع و آسان شهروندان و عبور و مرور ایمن اقدام به احداث تقاطع غیرهمسطح شیخ شلتوت و باندهای کندروی کمربندی خاتم‌الانبیاء کرده است.

ابراهیم صفری، مدیر این پروژه، در رابطه با اهداف اجرای این پروژه چنین گفت: "افزایش روزافزون خودروها، نبود سیستم حمل و نقل عمومی مدرن و عدم ارتقای کیفیت مناسب شبکه معابر شهری افزایش

قوشچی، شهری زنده

قوشچی از شهرهای آذربایجان غربی به شمار می‌رود و پانزده سال است که شهرداری برای شهری شدن چهره این شهر در تلاش است.

گذر رودخانه از میان قوشچی شهر را به دو قسمت شرقی و غربی تبدیل کرده است، از این رو شهرداری قوشچی برای زیباسازی و حفظ پاکیزگی و نظافت شهر اقدام به ساخت دیوار ساحلی به طول ۸۰۰ متر در اطراف این مسیر کرده است؛ همچنین به منظور زیباسازی چهره شهر در اطراف این دیوار چراغ‌هایی را نصب کرده که در شب جلوه‌ای خاص به شهر می‌بخشد.

شهرداری قوشچی به منظور ارتباط میان دو قسمت شرقی - غربی شهر اقدام به ساخت پل ارتباطی سواره و پیاده به طول ۱۶ متر و عرض ۱۰ متر نموده است.

برگزاری جلسات مستمر بازرنگری مدیریت و کمیته راهبردی، تدوین برنامه زمان‌بندی در راستای نیل به اهداف کیفی بخش‌های مختلف شهرداری، تعیین مسئولیت هر یک از واحدها در زمینه حفظ و بهبود سیستم

شهرداری اهواز با اشاره به ضرورت اجرای طرح‌های ترافیکی گفت: "سالانه ۳۲ هزار دستگاه خودرو به ناوگان حمل و نقل درون شهری اهواز اضافه می‌شود و از سویی روز به روز به میزان سفرهای درون شهری و تعداد دریافت‌کنندگان گواهینامه رانندگی نیز افزوده می‌گردد. این رشد روزافزون در عرصه حمل و نقل درون شهری مدیریتی نوین را نیز طلب می‌کند، از این رو این معاونت اقدام به انجام فعالیت‌هایی از جمله کنترل نیمه‌هوشمند معابر اصلی شهر، اصلاح هندسی تقاطع‌ها، اجرای ۲۰۰ برنامه ترافیکی در سطح شهر و مواردی از این دست کرده که اجرای این برنامه‌ها موجب سهولت در رفت و آمد، کاهش بار ترافیکی و تصادفات درون شهری شده است."

روزافزون بارترافیکی در معابر شهری را به همراه داشته است؛ از این رو شهرداری به منظور روان‌سازی ترافیک در معابر شهری، جلوگیری از اتلاف زمان در سفرهای روزانه، کاهش آلودگی هوا، کاهش تصادفات شهری و دسترسی سریع شهروندان به نقاط مختلف شهر اقدام به احداث تقاطع غیرهمسطح در سه‌راهی شیخ شلتوت کرده است."

صفری در خصوص مشخصات این پروژه افزود: "تقاطع غیرهمسطح شیخ شلتوت در محل اتصال خیابان شیخ شلتوت یا کمربندی خاتم‌الانبیاء واقع شده است که شکل تقاطع به علت سه‌راهی بودن به شکل شیپوری طراحی شده و کلیه حرکات گردش‌مورد نیاز در آن پیش‌بینی شده است. این تقاطع در خیابان شیخ

ابراهیم شاد، شهردار قوشچی، با اشاره به اینکه دیگر در شهر پنج هزار نفری قوشچی هیچ کوچه خاکی وجود ندارد، گفت: "شهر قوشچی ۱۰۰ هکتار وسعت دارد و پنج هزار نفر در آن زندگی می‌کنند. امسال شهرداری برای رفاه حال شهروندان اقدام به آسفالت تمامی کوچه‌های شهر قوشچی کرده و تمامی کوچه‌ها و خیابان‌های سطح شهر را جدول‌گذاری کرده است."

شهرداری‌ها علاوه بر عمران و آبادانی شهرها می‌بایست در زنده نگه داشتن هویت شهری و پیشینه شهر و شهروندان تلاش کنند و شهرداری قوشچی نیز از جمله شهرداری‌هایی بوده که به این منظور اقدام به نصب دو مجسمه برگرفته از نام این شهر کرده است.

شهردار قوشج در این رابطه گفت: "در شهر قوشج دو میدان اصلی وجود دارد. از آنجایی که نام شهر برگرفته از دو اسم قوچ و قوش است و در زبان آذری مرسوم این شهر به معنای بزکوهی و پرنده شکاری می‌باشد، این

مدیریت کیفیت، بازرنگری مجدد فرایندها و شاخص‌ها و معیارهای تعیین شده و پیگیری و تحقق اهداف و انجام اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه بر اساس نتایج ممیزی‌ها و جلسات بازرنگری.

کعب عمیر در خصوص کنترل نیمه‌هوشمند معابر اصلی شهر اهواز گفت: "این سیستم با توجه به اقلیم شهر اهواز انتخاب شده است؛ همچنین دستگاه کنترلر برنامه‌ریز دارای هشت بازده زمانی، سیستم تمام قرمز است و به مدت یکسال توسط رایانه قابل برنامه‌ریزی است."

وی همچنین در خصوص امکانات دستگاه معکوس‌شمار گفت: "این دستگاه به دو رنگ سبز و قرمز مجهز است و در طول شبانه‌روز از فاصله یک کیلومتری قابل رویت است."

شلتوت سه متر پایین‌تر از وضع موجود و در محور کمربندی خاتم‌الانبیاء سه متر بالاتر از وضع موجود در حال اجرا است."

عملیات اجرایی تقاطع همراه با احداث باندهای کندروی کمربندی به طول ۲/۵ کیلومتر هم‌اکنون در دست اجراست.

تقاطع غیرهمسطح شیخ شلتوت، محل تردد سفرهای روزانه داخل شهر و ورودی‌های شهر خواهد بود. همچنین برای اجرای این پروژه ۸۰ میلیارد ریال اعتبار پیش‌بینی شده و قرار است تا پایان سال جاری به بهره‌برداری برسد.

مجسمه‌ها ساخته و در میدانی شهر نصب شده است." شهردار قوشچی درباره دیگر فعالیت‌های این شهرداری گفت: "در شهر قوشچی هیچ فضایی برای گذراندن اوقات فراغت وجود ندارد، از این رو شهرداری برای رفاه حال شهروندان و گذراندن اوقات فراغت آنان اقدام به ساخت پارکی با وسعت سه هزار متر مربع کرده است که تاکنون ۴۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته و شهرداری امیدوار است با تأمین اعتبار بتواند تا پایان سال جاری ۷۰ درصد این پروژه را آماده‌سازی کند و به بهره‌برداری برساند و فضای سبزی در خور برای شهروندان قوشچی فراهم آورد."

ایجاد پارکینگ‌های مختلف در ورودی شهر برای مسافران، کاشت درخت در خیابان‌های شهر، مسیرگشایی هفت خیابان و نوسازی ناوگان ماشین‌آلات از فعالیت‌های شهرداری قوشچی در سال ۱۳۸۵ به شمار می‌رود.

سازمان مدیریت بحران تشکیل می شود

لایحه تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور پس از بحث و تبادل نظر در کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی به تصویب این کمیسیون رسید.

با تصویب لایحه تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، مدیریت یکپارچه در امر سیاستگذاری، برنامه ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه های اجرایی و پژوهشی، اطلاع رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران، ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب دیده محقق می شود.

همچنین، با تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، استفاده از همه امکانات و لوازم مورد نیاز در کلیه

وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکت های دولتی و عمومی، بانک ها و بیمه های دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، مؤسسات عمومی غیردولتی، شوراهای اسلامی و شهرداری میسر خواهد شد.

ناگفته نماند که در لایحه تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، ایجاد تشکیلات سازمانی در رده های مختلف ملی و استانی، شهرستانی و تشکیل شورای عالی مدیریت بحران کشور نیز پیش بینی شده است.

نشست مدیران عامل سازمان ها و آتش نشانی و خدمات ایمنی

مدیران عامل سازمان های آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرهای کشور به منظور بحث و تبادل نظر پیرامون تهیه و اصلاح دستورالعمل ایمنی احداث بنا در شهرها، اصلاح ساختار تشکیلاتی سازمان های آتش نشانی، قانون ایمنی کشور و تجهیز و تأسیس ایستگاه های آتش نشانی در شهرها گرد هم آمدند.

نظرپور، قائم مقام معاونت امور شهرداری های سازمان شهرداری ها و دهیاری ها، در این نشست با اشاره به حساسیت شغلی آتش نشانان تصریح کرد: "سازمان شهرداری ها و دهیاری ها تا به حال

حمایت های مختلفی را از نظر تشکیلات سازمانی، اعتبارات، مباحث حقوقی و تهیه ماشین آلات و تجهیزات مورد نیاز سازمان های آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرهای کشور انجام داده است و سعی می کند تا ضمن تعامل با این سازمان ها اقدامات مناسبی را در زمینه ارتقای کیفی خدمات آنها به عمل آورد."

نظرپور در ادامه گفت: "تا مهرماه ۸۶ در شهرهای کشور ۳۰۰ ایستگاه جدید آتش نشانی با اعتبارات استانداری ها، شهرداری ها و سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور احداث خواهد شد."

وی در ادامه ضمن اشاره به انتشار مجدد فصلنامه فرهنگ و ایمنی از سوی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، از سازمان های آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرهای کشور درخواست کرد تا اقدامات لازم را در خصوص چاپ مطالب علمی و مقالات کارکنان این سازمان ها در این نشریات به عمل آورد.

اختصاص ۲۷۷ میلیارد ریال فاینانس برای نوسازی بافت فرسوده شهرها

شورای اقتصاد با پیشنهاد وزارت کشور برای استفاده از تسهیلات مالی خارجی به منظور نوسازی و بهسازی بافت های فرسوده شهرهای مشهد، بندرعباس، اهر، کرمانشاه، خلخال و

کاشان توسط شهرداری این شش شهر موافقت کرد.

در آخرین جلسه شورای اقتصاد به تاریخ دوازدهم دی ماه که به ریاست رئیس جمهور تشکیل شده بود با پیشنهاد وزارت کشور برای استفاده از معادل ارزی ۲۷۷ میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال به عنوان تسهیلات مالی خارجی برای نوسازی و بهسازی بافت های فرسوده موافقت شد.

در این جلسه مقرر شد از معادل ارزی ۱۳۶ میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال به عنوان تسهیلات مالی خارجی برای نوسازی و بهسازی قطاع و بولوار رضوان مشهد مقدس، معادل ارزی ۵۰ میلیارد و ۵۰ میلیون ریال

برای نوسازی و بهسازی محله های فیض آباد، مدرس و گمرک شهر کرمانشاه، معادل ارزی ۳۶ میلیارد و ۴۰۰ میلیون ریال به منظور نوسازی و بهسازی محله رودباری ها در شهر بندرعباس استفاده شود.

در این جلسه همچنین مقرر شد معادل ارزی ۳۱ میلیارد و ۸۵۰ میلیون ریال فاینانس برای نوسازی و بهسازی محله میدانگاه شهر کاشان، معادل ارزی ۱۳ میلیارد و ۶۵۰ میلیون ریال فاینانس برای نوسازی و بهسازی طرح نواب شهر خلخال و معادل ارزی ۹ میلیارد و ۱۰۰ میلیون ریال فاینانس به منظور نوسازی و بهسازی محدوده بازار سرپوشیده و امتداد بازار کفاشان شهر اهر استفاده شود.

جشن ولایت در سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها

جشن ولایت با حضور رؤسا و کارکنان سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برگزار شد. این مراسم به مناسبت هفته ولایت و با هدف گرامی داشت اعیاد مسعود و مبارک قربان و غدیر خم با همکاری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، بنیاد بین‌المللی غدیر و شبکه سوم سیمای جمهوری اسلامی ایران برگزار شد.

در این جشن رییس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، مدیران و کارکنان این سازمان، حوزه معاونت عمرانی وزارت کشور به همراه اعضای خانواده آنها در سالن اجتماعات وزارت کار و امور اجتماعی حضور داشتند.

در ابتدای این مراسم سید مهدی هاشمی طی سخنان کوتاهی فرا رسیدن اعیاد بزرگ مسلمانان، عید قربان و عید غدیر خم را به حاضران و عموم مردم ایران

اسلامی و مسلمین تبریک و تهنیت گفت. مسئول بنیاد غدیر سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در ادامه از واقعه غدیر خم به عنوان یکی از بزرگترین حوادث تاریخ اسلام یاد کرد و اظهار داشت: مساله ابلاغ ولایت حضرت امیرالمومنین (ع) در روز غدیر از اساسی‌ترین مسائل اسلام است؛ زیرا با ابلاغ ولایت امامان معصوم (ع) زحمات و رسالت انبیاء الهی

نتیجه داد، دین حق کامل شد و نعمت خداوند منان بر بندگان اتمام گشت.

همچنین حجت‌الاسلام ملک محمدی مدیر عامل بنیاد بین‌المللی غدیر هم طی سخنانی به تشریح اهداف و ماموریت‌های این بنیاد پرداخت.

در این مراسم همچنین سخنانی در خصوص واقعه غدیر خم و ویژگی‌های آن در اسلام ایراد شد. مولودی خوانی و تواشیح از دیگر برنامه‌های این مراسم بود که از سوی شبکه سوم سیمای صورت سراسری پخش شد.

برنامه‌های فرهنگی ورزشی در هفته ولایت

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سازمان تربیت بدنی و کمیته المپیک مراسم تجلیل از سادات

تیم‌های ملی و معرفی سفیران غدیر را برگزار کردند. در این مراسم محمد علی آبادی، رئیس سازمان تربیت بدنی - سید مهدی هاشمی رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور - محسن قراخانو، رئیس کمیته ملی المپیک به همراه تعدادی از رؤسای فدراسیون‌ها و ورزشکاران تیم‌های ملی حضور داشتند.

پس از تجلیل و تکریم از سادات، نه نفر از ورزشکاران نامدار همچون جهان پهلوان حسین رضا زاده، محمود میران، علی رضا حیدری، آرش میراسماعیلی، حسین روحانی، احسان حدادی، یوسف کرمی، احمد دغاغله پور، علی الهی به عنوان سفیران غدیر انتخاب شدند.

معاون برنامه ریزی و توسعه سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور خبر داد:

کمک به شهرداری‌های زیان دیده

معاون برنامه ریزی و توسعه سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور از صدور مجوز پرداخت مرحله نخست کمک به شهرداری‌های زیان دیده ناشی از اجرای قانون تجمیع عوارض خبر داد.

عزیز دولتخواه ضمن بیان مطلب فوق اظهار داشت: با توجه به کاهش منابع درآمدی تعدادی از

شهرداری‌های کشور در اثر تصویب و اجرای قانون تجمیع عوارض و با توجه به سیاست سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در زمینه کمک به این شهرها، با اخذ مجوز لازم از کارگروه موضوع بند "د" ماده ۶ قانون، ردیف اعتباری جداگانه ای برای کمک به شهرداری‌های زیان دیده در نظر گرفته شد.

وی در ادامه اظهار داشت: پس از ارزیابی‌های صورت گرفته و بررسی اطلاعات ارسال شده شهرداری

ها ، مرحله اول مجوز پرداخت از وجوه مزبور به میزان بالغ ۱۰۷ میلیارد ریال برای ۳۳۰ شهرداری کشور، که در آمد سرانه آنها کمتر از میانگین درآمد سرانه کشوری است ، صادر و اعتبارات مزبور به حساب آنها واریز شد .

برگزاری مسابقه تیر و کمان

مسابقه تیر و کمان در هفته ولایت توسط سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با همکاری بنیاد بین المللی غدیر ، کمیته ملی المپیک و فدراسیون تیر و کمان و شبکه سوم سیما جمهوری اسلامی ایران برگزار شد.

در نامه ای به رئیس سازمان تربیت بدنی اعلام شد :

تاکید وزیر کشور بر تشکیل فدراسیون ورزشی آتش نشانان و امدادگران

با تصویب شورای عالی ترافیک شهرهای کشور

کمیته کارشناسی بهبود ترافیک تهران تشکیل می شود

براساس مصوبه شورای عالی هماهنگی ترافیک

معاون برنامه ریزی و توسعه سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور همچنین اعلام کرد: تا پایان امسال مرحله دوم این کمکها به حساب شهرداری های ذینفع واریز خواهد شد .

این مسابقه به مناسبت گرامیداشت یکصدمین سال تأسیس شهرداری ها برپا شد .

در این مسابقه اعضای تیم ملی تیر و کمان به رقابت با یکدیگر پرداختند و در پایان این مسابقه به ۱۲ نفر از

دولتخواه در خاتمه تصریح کرد : این کمکها گام مهمی در زمینه ایجاد تعادل در منابع مالی شهرداری های کم درآمدتر کشور ، به ویژه شهرهای همجوار معادن و دارای واحدهای تولیدی غیرنهایی ، محسوب می شود .

منتخبان لوح یادبود و جوایز نفیسی اهداء شد این مسابقه همچنین به صورت زنده از شبکه سوم سیما پخش شد .

کمک به ایفای نقش حرفه ای آنان در مأموریتهای محوله و کاهش آثار سوانح و نجات حادثه دیدگان خواهد داشت .

پور محمدی در ادامه به قابلیت های مناسب کشورمان در زمینه ورزش آتش نشانان و امدادگران ، از جمله اخذ گواهینامه بین المللی داوری این رشته توسط ۶۰ نفر از آتش نشانان کشور اشاره نموده و خاطر نشان ساخت : هم اکنون علاوه بر سازمانهای آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری های سراسر کشور ، سازمانهای متعدد دولتی و غیر دولتی نیز در حوزه ایمنی و امداد در سطح کشور فعال هستند و زمینه های لازم گسترش این رشته ورزشی هم از لحاظ تجهیزات فنی و هم از لحاظ نیروی انسانی متخصص در کشور مهیا می باشد .

وزیر کشور در خاتمه نامه خود از رئیس سازمان تربیت بدنی خواسته است به منظور نهادینه شدن رشته های ورزشی آتش نشانان و امدادگران و گسترش کاربردی آن در سطح جامعه ، اقدامات لازم را در خصوص تشکیل فدراسیون ورزشی آتش نشانان و امدادگران جمهوری اسلامی ایران به عمل آورد .

وزیر کشور طی نامه ای به معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان تربیت بدنی خواستار تشکیل فدراسیون ورزشی آتش نشانان و امدادگران در کشور شد .

مصطفی پورمحمدی ، وزیر کشور در نامه خود به مهندس علی آبادی ، ضمن اشاره به میزبانی سومین دوره مسابقات جهانی آتش نشانان و امدادگران جهان در آبان ماه امسال در تهران و کسب مدال طلای رشته آبرسانی و مدال برنز دو چهار در ۱۰۰ متر و کاپ رشد این مسابقات توسط تیم جمهوری اسلامی ایران ، استعدادهای ، ظرفیتها و قابلیت های کشورمان را در خصوص گسترش این رشته ورزشی در سطح مطلوبی ارزیابی نموده است .

وزیر کشور همچنین در بخش دیگری از نامه خود به رئیس سازمان تربیت بدنی با اشاره به برخی اهداف مسابقات جهانی آتش نشانان و امدادگران از جمله افزایش مهارت ، دقت و سرعت عمل ، ایجاد اعتماد به نفس ، روحیه تعاون ، نشاط و استقامت و افزایش اعتماد مردم به توانمندی های آتش نشانان و امدادگران ، تصریح کرد : افزایش میزان آمادگی جسمانی آتش نشانان و امدادگران تاثیر به سزایی در

کشور ، سید مهدی هاشمی معاون عمرانی وزیر کشور و رئیس شورای عالی ترافیک و معاونان وزارتخانه های ارتباطات و فناوری اطلاعات ، مسکن و شهرسازی ، راه و ترابری و معاونان سازمان حفاظت محیط زیست و نیروی انتظامی و سایر مسئولان مربوطه برگزار شد و با توجه به اثرات مثبت طرح تغییر ساعات شروع به کار بانکها در کاهش حجم ترافیک در ساعات اوج ترافیک صبحگاهی ، کاهش نرخ رشد مصرف بنزین و کاهش

شهرهای کشور ، کمیته کارشناسی متشکل از نمایندگان دبیرخانه شورایی عالی هماهنگی شهرهای کشور ، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ، شهرداری تهران و نیروی انتظامی به بررسی دقیق تمامی راهکارهای مدیریتی جهت بهبود وضعیت ترافیک تهران می پردازد .

شورای عالی ترافیک این تصمیم را در جلسه روز گذشته خود که با حضور مصطفی پورمحمدی وزیر

آلودگی هوا اتخاذ نمود.

وزیر کشور در این جلسه تصمیم‌گیری در حوزه مدیریت ترافیکی را واجد محدودیت‌هایی دانست و با بیان اینکه "مصلحت عمومی مردم، اعمال مقررات ترافیکی را اجتناب ناپذیر ساخته است"، اظهار داشت: تمرکز ما بر روان‌سازی ترافیک تهران است و در این زمینه حاضریم همه نظرهای کارشناسی را مورد بررسی قرار دهیم و حتی حاشیه‌ها و انتقادات را تحمل کنیم. پور محمدی خاطر نشان کرد: در دو سال گذشته بیش از یک میلیون اتومبیل و یک میلیون موتورسیکلت وارد مجموعه ناوگان این شهر شده است اما به شهادت همه صاحبان ترافیک امسال نسبت به دو سال پیش در تهران پیچیده‌تر نشده است و این نشان دهنده انجام کار کارشناسی و پیش‌بینی‌ها و همکاری دستگاه‌های ذیربط است.

وی با اشاره به انتقاداتی که اخیراً نسبت به تغییر ساعت کار بانک‌ها ابراز می‌شود، اظهار داشت: وزارت کشور بنا ندارد وارد حوزه‌های غیر کارشناسی و درگیری‌های مربوط به آن شود بلکه پیشنهاد می‌کند این قبیل موارد در کمیسیون‌های کارشناسی و فنی مورد بحث و بررسی قرار بگیرد.

سایر مصوبات شورای عالی ترافیک شهرهای کشور
در این جلسه مطالعات جامع حمل و نقل و ترافیک شهر تبریز با نگاه به توسعه آتی و افزایش جمعیت آن با

گردهمایی مدیران کل شهری و روستایی استانداری‌ها

دومین گردهمایی مدیران کل دفاتر امور شهری و روستایی استانداری‌های کشور در دی‌ماه سال جاری در وزارت کشور برگزار شد.

این گردهمایی با حضور معاونان و مدیران کل سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، مدیران کل حوزه معاونت عمرانی وزیر کشور و مدیران کل دفاتر امور شهری و روستایی استانداری‌ها برگزار شد.

آیت‌الله خزعلی، دبیر کل بنیاد بین‌المللی غدیر در ابتدای سخنان خود بر ضرورت طراحی برنامه‌هایی در خصوص رسیدگی بیشتر به وضعیت افشار کم‌درآمد و آسیب‌پذیر جامعه از ابعاد مختلف از سوی مسئولان عرصه مدیریت شهری و روستایی و هماهنگی آنها با سایر دستگاه‌ها تأکید کرد.

صاحب‌محمدی، قائم‌مقام سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در این نشست، طی سخنانی بر طراحی برنامه‌های علمی و کاربردی در زمینه ظرفیت‌سازی برای پذیرش مسئولیت‌های جدید در

پذیری و با عنایت به اقتصادی بودن طرح مورد تصویب قرار گرفت.
در این جلسه همچنین انجام مطالعات طرح راه اندازی حمل و نقل حومه‌ای ریلی کریدور تهران - ورامین با توجه به توجیه فنی، اقتصادی و اجتماعی و حجم بالای مسافر در این مسیر و با عنایت به قانون بودجه سال ۸۵ کل کشور در ارتباط با توسعه خطوط ریلی حومه‌ای در مجاورت خطوط موجود راه آهن به تصویب رسید.

ارائه پیشنهادهایی در خصوص احداث سه خط و یک اتصال برای خطوط قطار شهری، بهبود سایر سیستم‌های حمل و نقل عمومی با هدف نیل به سهم ۷۵ درصدی حمل و نقل عمومی از کل سفرهای شهری، ایجاد محدودیت‌های ترافیکی در سطح شهر و تغییر ساعات کاری به تصویب رسید.

در ادامه مطالعات طرح توجیه فنی - اقتصادی اتصال شهر جدید سهند به تبریز ارائه و با توجه به عواملی مانند کاهش مصرف سوخت، کاهش تصادفات، ایجاد جذابیت بیشتر برای شهر جدید سهند به منظور جمعیت

سطح شهرداری‌ها تأکید کرد.

وی با تأکید بر اینکه تأمین منابع درآمدی پایدار برای شهرداری‌ها از اولویت‌های کاری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور است، اجرای کامل قانون مدیریت پسماندها و آیین‌نامه‌های اجرایی آن را از برنامه‌های اصلی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در سال ۸۶ برشمرد و از مدیران کل دفاتر امور شهری و روستایی استانداری‌های کشور خواست تا ارزیابی‌های لازم در این زمینه را از هم‌اکنون آغاز کنند.

در ادامه این نشست، عزیز دولتخواه معاون برنامه‌ریزی و توسعه و مدیران کل دفاتر آموزش و مطالعات کاربردی و تشکیلات و نیروی انسانی و معاون دفتر بودجه و طرح‌های اقتصادی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور گزارشی از اقدامات صورت گرفته طی سال جاری و برنامه‌های سال آینده را تشریح کردند. در این نشست مقرر شد دفاتر شهری و روستایی اطلاعات بودجه شهرها و روستاهای استان‌ها را تا پایان دی‌ماه به معاونت برنامه‌ریزی و توسعه سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور ارسال نمایند و استانداری‌ها هماهنگی و همکاری لازم را با سازمان در زمینه لایحه بودجه سال ۸۶ به عمل آورند. همچنین،

مقرر شد تمامی شهرداری‌های جدیدالتأسیس تا خاتمه سال ۸۵ و سایر شهرداری‌ها تا نیمه سال ۸۶ دارای تشکیلات سازمانی مصوب باشند.

در نشست دوم‌روز اول این گردهمایی حاج آقا بزرگی معاون پشتیبانی و امور اجرایی و مدیران کل دفاتر حقوقی، آمار و فناوری اطلاعات و تجهیزات و تدارکات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به تشریح عملکرد دفاتر خود پرداختند.

در ادامه این نشست، فاطمی امین و مسئولان طرح نوسازی خودروهای فرسوده به همراه مسئولان بانک ملت، بانک عامل این طرح و رئیس مرکز شماره‌گذاری

را دارند. معاونت امور شهرداری‌ها به تشریح اقدامات خود و برنامه‌های آتی از جمله برگزاری دومین دوره جشنواره طرح‌های برتر روستایی پرداختند. در ادامه، همکاری‌های متقابل وزارت کشور و وزارت جهاد کشاورزی در روستاها از طریق دهیاری‌ها با حضور معاونان وزارت جهاد کشاورزی که در جلسه حاضر شده بودند مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت. در پایان این گردهمایی رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها طی سخنانی مقاومت‌سازی ساختمان‌های مسکونی، خدماتی و اداری در کشور را از اولویت‌های دولت و فعالیت‌های عمرانی وزارت کشور برشمرد و از انتصاب غرضی رئیس سازمان نظام مهندسی کشور به عنوان مشاور خود در امور نظام مهندسی و کنترل ساختمان خبر داد و هدف از این انتصاب را رعایت قوانین و مقررات نظام مهندسی در تمامی ساخت و سازها در سراسر کشور عنوان کرد و خواستار همکاری همه‌جانبه دفاتر شهری و روستایی با نظام مهندسی شد.

در پایان روز نخست این گردهمایی مسئولان معاونت امور شهرداری‌ها به تشریح اقدامات صورت گرفته و برنامه‌های آتی در مباحث حمل و نقل درون شهری، امداد و آتش‌نشانی، مدیریت پسماندها و ساماندهی حاشیه‌نشینی پرداختند. در ادامه مقرر شد دفاتر امور شهری و روستایی استانداری‌ها با تعامل و همکاری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شهرداری‌های استان خود اقدامات لازم را در خصوص تهیه الگوی سازمانی برای شهرها در امر مدیریت پسماندها، تهیه الگوی سازمانی جمع‌آوری تجهیزات مکانیزه پسماندها، اجرایی شدن طرح تفکیک زباله از مبدا و طراحی برنامه‌های لازم در خصوص احداث ۳۰۰ ایستگاه آتش‌نشانی جدید تا نیمه سال ۸۶ و همزمان با هفته‌ایمنی به عمل بیاورند. دومین روز این گردهمایی با حضور سیدمهدی هاشمی، معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور و رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های برگزار شد. علی‌جان، معاون امور دهیاری‌های سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و مدیران کل این

راهور نیروی انتظامی به تشریح اقدامات خود در زمینه طرح نوسازی خودروهای فرسوده پرداختند و به پرسش‌های حاضران در گردهمایی نیز پاسخ‌های لازم

بر اجرای گسترده این برنامه‌ها، ستاد مرکزی راهیان نور می‌بایستی با همکاری و همفکری تمامی سازمانها، وزارتخانه‌ها و نیروهای مسلح و متخصصان امر هرچه زودتر طرح جامع راهیان نور را تدوین نماید تا در آن تمامی موارد عمرانی، حقوقی، اجتماعی و

رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور افزود: علاوه بر استانهای خوزستان، ایلام و کرمانشاه که هر ساله پذیرای خیل عظیم زائران راهیان نور هستند، مسئولان استانهای آذربایجان غربی و کردستان نیز امسال در تعطیلات نوروز موظف به تدوین

راهیان نور و ارتقای خدمات رفاهی به زائران

نماینده رئیس جمهور، در ستاد مرکزی راهیان نور که بر لزوم تهیه برنامه جامعی برای رفاه حال زائران یادمان‌های مناطق عملیاتی به شهرهای جنوبی و غربی کشور سفر می‌کنند تأکید کرد. سید مهدی هاشمی در توضیح بیشتر در این خصوص گفت: مسئولان استانها و ستاد مرکزی راهیان نور می‌بایستی در زمان باقیمانده هرچه سریعتر نسبت به رفع کاستی‌های موجود در امور خدماتی، فنی و عمرانی یادمانها اقدام نمایند تا در زمان اوج بازدید زائران یادمانها، که مقارن با تعطیلات نوروز است، مشکلی در روند خدمات‌رسانی پیش نیاید.

معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور، در ادامه با اشاره به ابلاغ دستورالعمل اجرائی که در آن وظایف استانهای میزبان و معین و ماموریت‌های دستگاه‌ها و سازمان‌ها مشخص شده است، ابراز امیدواری کرد که با وجود روحیه همدلی و همکاری در تمامی دستگاه‌های مرتبط با راهیان نور و با عنایت به تجربیات سال گذشته در تعطیلات نوروز ۸۶ شاهد تحولات و نوآوری‌های خوبی در عرصه خدمت‌رسانی ستادهای راهیان نور به زائران باشیم.

فرهنگی‌گنجانده شود و این طرح به عنوان دستور کار جامعی برای تمامی فعالیتهای مربوط به این عرصه در اختیار دست‌اندرکاران قرار گیرد. در پایان این جلسه دبیر و اعضای ستاد مرکزی راهیان نور و معاونان عمرانی استانداری‌های خوزستان، ایلام، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی گزارشی از اقدامات صورت گرفته در زمینه ستاد راهیان نور در استانها را ارائه نمودند.

و اجرای برنامه‌هایی برای بازدیدهای استانی شدند. وی ابراز امیدواری کرد که با برنامه‌ریزی‌های مدون، زمینه بازدید گسترده زائران از مناطق عملیاتی و یادمانهای این دو استان در بهار و تابستان فراهم شود. نماینده رئیس جمهور در ستاد مرکزی راهیان نور همچنین اظهار داشت: با توجه به اهمیت بازدید هموطنان از مناطق عملیاتی از ابعاد فرهنگی، اجتماعی، مذهبی، ملی و تأکید مسئولان عالی کشور

رییس سازمان شهرداری ها و دهیاری ها
در مراسم افتتاح نمایشگاه اله سیت :

تحقق شهرداری های الکترونیک تاثیر زیادی در ایجاد دولت الکترونیک دارد

سومین نمایشگاه فناوری اطلاعات، نرم افزار و شهر الکترونیک(اله سیت) کار خود را از روز ۲۵ دی ماه در محل برگزاری نمایشگاههای بین المللی مشهد مقدس آغاز نمود .

سومین دوره این نمایشگاه با حضور ۱۱۵ شرکت و موسسه دولتی و خصوصی ارائه کننده محصولات و خدمات اطلاع رسانی و شهرداری های کشور در فضایی به مساحت ۲۴۰۰ مترمربع برگزار شده است. این نمایشگاه از سوی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور ، شهرداری مشهد، استانداری خراسان رضوی ، شورای عالی اطلاع رسانی کشور و شورای عالی فناوری اطلاعات کشور برپا شده است . یکی از اهداف برگزاری این نمایشگاه آشنائی بیشتر مردم و مسئولان با ابعاد مختلف شهرداری الکترونیک در کشور است که در این نمایشگاه نرم افزارها ، سیستمهای رایانه ای و برنامه های طراحی شده در این زمینه در معرض دید بازدید کنندگان قرار گرفته و کارگاههای آموزشی و نشستهای تخصصی نیز در این زمینه برگزار خواهد شد. دفتر آمار و فناوری اطلاعات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور نیز در این نمایشگاه نرم افزارهای جامع ویژه شهرداری ها و دهیاری های کشور را ارائه نموده و نشستها و کارگاههای آموزشی نیز برگزار می نماید .

سید مهدی هاشمی که عصر روز گذشته در

نشست مدیران عامل سازمان های آمار و فناوری اطلاعات شهرداری های کشور

همزمان با سومین نمایشگاه اله سیت
در مشهد مقدس برگزار شد .

مراسم گشایش سومین نمایشگاه فناوری اطلاعات، نرم افزار و شهر الکترونیک(اله سیت) در مشهد مقدس سخن می گفت ، بر لزوم توسعه فناوری اطلاعات در مدیریت شهری و روستائی کشور به ویژه در شهرداری ها به منظور تحقق شهرداری الکترونیک ، شهر الکترونیک ، شهروند الکترونیک و در نهایت دولت الکترونیک در کشور تاکید نمود . وی با بیان مطلب فوق اظهار داشت : تمهیداتی اندیشیده شده تا قابلیت های شهرداری ها و دهیاری های کشور در زمینه بهره مندی و به کارگیری فناوری اطلاعات به سرعت توسعه یابد و توان رقابت سالم و مفید را در این عرصه با توجه به شکل گیری جامعه اطلاعاتی در جهان داشته باشند .

معان هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور افزود: در مرحله نخست ایجاد شهر الکترونیک در هر شهر، می بایستی برنامه ریزی لازم متناسب با فرهنگ و هویت خاص آن منطقه صورت گیرد.

وی ادامه داد: اگر قرار باشد برنامه و روشی از شهری به شهر دیگر برود باید ابتدا بومی سازی شود و بعد در آن شهر مورد استفاده قرار بگیرد.

هاشمی در ادامه تصریح کرد : فناوری اطلاعات بستر مناسبی برای تحقق شعارهای اصلی دولت نهم شامل عدالت محوری ، مهرورزی، خدمات رسانی و رشد و توسعه همه جانبه است و به این منظور در سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور کوشیده ایم تا با طراحی برنامه های جامع و علمی زمینه افزایش استفاده از فناوری اطلاعات را در عرصه مدیریت شهری و روستائی فراهم نمائیم .

وی گفت: اگر قرار باشد عدالت را در توزیع عادلانه امکانات برقرار نمائیم بدون شک توجه به استفاده صحیح فناوری اطلاعات و آمار از اهمیت زیادی برخوردار است زیرا فناوری اطلاعات امروزه به عنوان مشخصه ای از دقت، سرعت، ایمنی در کار و صرفه جویی در وقت و هزینه مطرح است.

رییس سازمان شهرداری ها و دهیاری های

در این نشست مدیر دفتر آمار و فناوری اطلاعات سازمان شهرداری های و دهیاری های کشور گزارشی از برگزاری نمایشگاه اله سیت و برنامه های جانبی آن از جمله نشستها و کارگاههای آموزشی ارائه داد .

محسن لطفی همچنین با اشاره به تاثیر فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی بر عملکرد شهرداریها و گسترش خدمات رسانی به شهروندان فعالیتهای انجام شده و برنامه های آتی دفتر آمار و فناوری اطلاعات سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور را تشریح نمود .

کشور با اشاره به وجود بیش از یک هزار شهرداری در کشور افزود: فناوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطاتی

از بهترین ابزارها برای پیشبینی و نظارت بر عملکرد شهرداری ها و توسعه خدمات به شهروندان محسوب می شود.

وی در ادامه ابراز امیدواری نمود که برگزاری چنین نمایشگاههایی و برپائی نشستها و کارگاههای آموزشی با محوریت کاربرد فناوری اطلاعات در مدیریت شهری در نهایت به ایجاد شهرداری الکترونیک، شهر الکترونیک، شهروند الکترونیک و در نهایت دولت الکترونیک در کشور منتهی شود .

هاشمی در پایان اظهار داشت : با برنامه ریزی های به عمل آمده امیدواریم نمایشگاه فناوری اطلاعات، نرم افزار و شهر الکترونیک(اله سیت) با استفاده از تجربیات به دست آمده در چند دوره برگزاری آن، در دوره آینده با حضور کشور های اسلامی و از دوره های آتی به صورت بین المللی برگزار شود .

در این مراسم مهندس محمدی زاده استاندار خراسان رضوی ، مهندس عبدالمجید ریاضی دبیر شورای عالی فناوری اطلاعات کشور و تنی چند از مسئولان استان و جمع کثیری از دست اندرکاران و علاقه مندان فناوری اطلاعات نیز حضور داشتند .

وی در ادامه افزود : طرح جامع کاربرد فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی در کلانشهرها به زودی به شهرداریهای مراکز استانها و شهرهای با جمعیت بیش از ۲۰۰ هزار نفر تعمیم داده می شود .

دبیر هماهنگی سازمانهای آمار و فناوری اطلاعات شهرداریهای کشور همچنین گزارشی از راه اندازی و عملکرد دبیرخانه سازمانهای آمار و فناوری اطلاعات شهرداریهای کشور ارائه نمود .

وی همچنین بر حضور اصولی بخش خصوصی در راه اندازی و گسترش طرحهای مرتبط با فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی تاکید نمود .

مجری طرح توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی شهری خبر داد : اعطای ۱۰۰ میلیون ریال تسهیلات به متقاضیان ون

مجری طرح توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی شهری کشور در نشست مشترک با جمعی از مدیران عامل سازمانهای تاکسیرانی شهری کشور گزارشی از طرح جامع حمل و نقل عمومی مربوط به تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۸۵ کشور را ارائه نمود. خسرو تاجیک در این نشست که در محل نمایشگاه خودروهای عمومی مربوط به تبصره ۱۳ برگزار شد، توضیحاتی نیز در خصوص واگذاری خودروهای ون و نحوه اعطای تسهیلات در نظر گرفته شده ارائه نمود.

وی در این نشست اظهار داشت: مطابق تبصره ۱۳ تا پایان سال ۱۵ هزار دستگاه ون به ناوگان حمل و نقل عمومی شهری کشور افزوده می شود.

مجری طرح توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی شهری کشور در ادامه افزود: بانک سپه، بانک عامل اعطاکنده تسهیلات به متقاضیان خودروی عمومی ون است و در این طرح به متقاضیان ۱۰۰ میلیون ریال تسهیلات با بهره ۱۴ درصد اعطا می شود که زمان بازپرداخت آن ۷ سال است.

وی افزود: ۷ درصد از بهره مزبور را دولت یکجا به بانکها پرداخت می کند و ۷ درصد مابقی طی اقساط هفت ساله به بانک پرداخت می شود.

وی در ادامه توضیحاتی نیز در خصوص مشخصات خودروهای ون و مبنی بوس انتخاب شده برای نمایشگاه تبصره ۱۳، شرایط اعطای تسهیلات، مشخصات فنی خودروها، زمان بندی طرح و زمان تحویل خودروها به

متقاضیان ارائه نمود.

تاجیک همچنین هدف از برگزاری نمایشگاه معرفی خودروهای عمومی درونشهری مربوط به تبصره ۱۳ که با همکاری شرکت های تولید کننده خودرو طرف قرارداد با وزارت کشور برپا شده را تحقق بخشیدن به اهداف تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۸۵ مبنی بر گسترش حمل و نقل عمومی درونشهری و حمایت از تولید کنندگان داخلی این حوزه و معرفی محصولات آنها به مصرف کنندگان ذکر کرد.

مجری طرح توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی کشور در خصوص نحوه واگذاری خودروهای ون به نمایش گذاشته شده در این نمایشگاه به متقاضیان و چگونگی اعطای تسهیلات در نظر گرفته شده اظهار داشت: متقاضیان می توانند پس از دریافت معرفی نامه از اتحادیه های تاکسیرانی شهرهای خود جهت انتخاب خودروی مورد نظر به این نمایشگاه مراجعه نمایند.

به گفته تاجیک با توجه به هماهنگی های صورت گرفته با تولید کنندگان و بانکهای عامل، کار واگذاری این خودروها پس از تکمیل مدارک متقاضیان و معرفی آنها به بانکها جهت استفاده از وام اعطایی از ابتدای بهمن ماه سال جاری آغاز و حداکثر تا تیر ماه ۸۶ ادامه خواهد داشت.

بر اساس این گزارش در این نشست که صادقی مجد مسئول ستاد ساماندهی خودروهای مسافربر شخصی و عرب احمدی مدیرکل تجهیزات و تدارکات سازمان شهرداری ها و دهیاری ها و مسئولان شرکتهای خودرو ساز طرف قرارداد با وزارت کشور نیز حضور داشتند، مدیران عامل سازمانهای تاکسیرانی شهری کشور پرسشها و دیدگاههای خود را با مسئولان حاضر در نشست در میان گذاشتند.

شایان ذکر است این نمایشگاه تا ۱۹ بهمن ماه سال جاری در خیابان زنجان شمالی برپاست.

طی حکمی از سوی سید مهدی هاشمی صورت گرفت انتصاب محمد غرضی به عنوان مشاور معاون عمرانی وزیر کشور

سید مهدی هاشمی، معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور و رئیس سازمان شهرداری ها و دهیاری ها طی حکمی مهندس سید محمد غرضی، رئیس سازمان نظام مهندسی کشور، را به سمت مشاور خود در امور نظام مهندسی و کنترل ساختمان منصوب کرد.

در حکم مهندس هاشمی به مهندس غرضی که در دومین گردهمایی مدیران کل دفاتر امور شهری و

روستائی استانداری ها اعلام شد، با راز امیدواری شده که وی ضمن ایجاد هماهنگی و جلب همکاری مدیران ذیربط در سازمان شهرداری ها و دهیاری ها، وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان نظام مهندسی و برقراری تعامل کامل و تشریک مساعی با استانداری ها و شهرداری های کشور در جهت اجرائی کردن تکالیف شهرداری ها در قانون نظام مهندسی اقدامات اصولی انجام دهد.

در بخشی از این حکم از مهندس غرضی خواسته شده تا در خصوص رعایت مقررات ملی ساختمان، ضوابط و مقررات شهرسازی و مفاد طرحهای توسعه شهری موضوع بند ۹ ماده ۲ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، اقدامات لازم را در خصوص همکاری کامل میان وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری ها و تشکل

های مهندسی و حرفه ای و صنوف ساختمان انجام دهد. فراهم نمودن زمینه همکاری با وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری ها در زمینه کنترل ساختمان و کمک به ارتقای کیفیت طرحهای ساختمانی، عمرانی و شهرسازی در محدوده استانها، هدایت و نظارت بر حسن اجرای امور محوله به شهرداری ها در قانون نظام مهندسی و توسعه کمی و کیفی تعاملات فی مابین وزارت کشور، استانداری ها و سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با مسئولین و اعضای نظام مهندسی در جهت ارتقای ایمنی صنعت ساختمانی و فنی و مهندسی در کشور از دیگر مفاد حکم سید مهدی هاشمی معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور به محمد غرضی است.

دفتر حقوقی

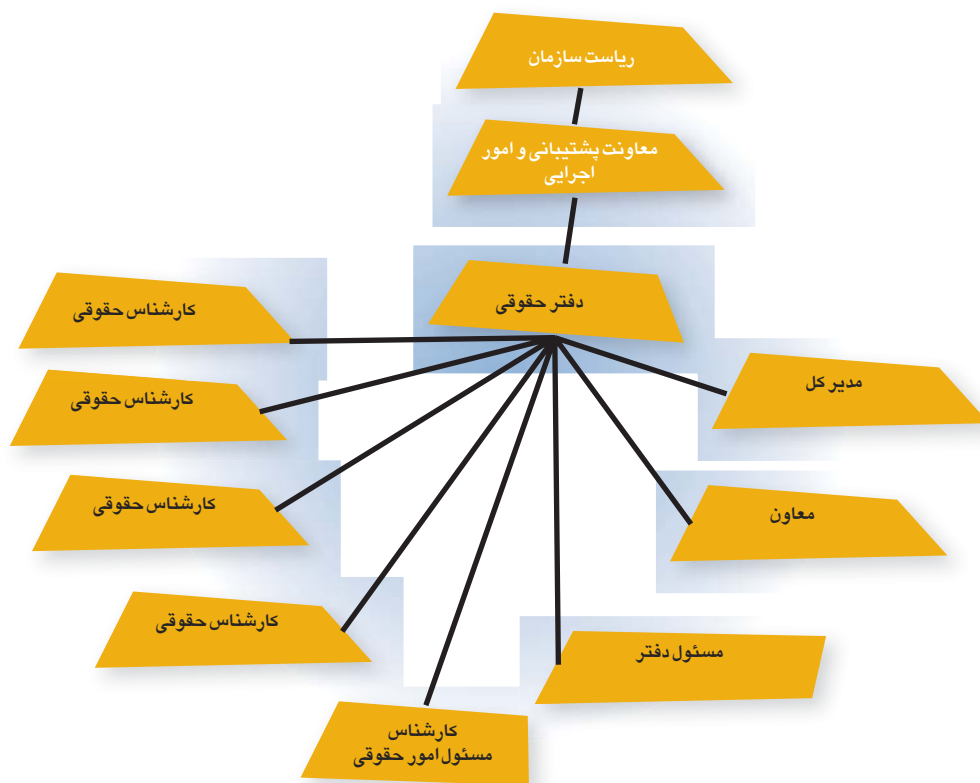
اختلاف و ابهام شهرداری‌ها به دستگاه‌های ذیربط
 ۷- بررسی نظام برخورد با تخلفات ساختمانی در محدوده
 قانونی دهیاری‌ها و صدور بخشنامه‌های لازم
 ۸- راه اندازی مجدد بخش مشاور حقوقی در ماهنامه
 شهرداری‌ها
 ۹- تهیه و تحویل مطالب مربوط به تدوین و انتشار ویژه‌نامه
 حقوقی ضمیمه ماهنامه شهرداری‌ها
 ۱۰- ابلاغ دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های درون سازمانی
 ۱۱- پیگیری مطالبات و تعقیب دعاوی مربوط به سازمان
 ۱۲- تدوین لایحه مربوط به اصلاح قانون تأسیس و نحوه
 اداره کتابخانه‌های عمومی
 ۱۳- پیگیری موضوع اختصاص شعبی خاصی از دیوان
 عدالت به دعاوی شهرداری‌ها
 ۱۴- تدوین سر فصل‌های آموزش حقوقی شهرداران و
 کارکنان شهرداری‌ها
 ۱۵- پاسخ مستدل و بموقع به استعلامات شهرداری‌ها
 دفتر حقوقی در حال حاضر تدوین برنامه اجرایی خود برای
 سال ۱۳۸۶ را در دستور کار دارد.
 والسلام

**پیش‌نویس قانون حمایت قضایی از کارکنان
 شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته**
 ماده واحده: شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به
 شهرداری‌ها مکلفند بنا به درخواست کارکنان خود در زمان
 حیات و یا وراث آنان پس از فوت، در دعوایی که از انجام
 وظیفه آنان ناشی می‌شود یا به نحوی با وظایف ایشان مرتبط
 است با استفاده از کارشناسان حقوقی شاغل، به آنان خدمات
 حقوقی ارائه کنند. در صورتی که شهرداری به تعداد کافی
 کارشناس حقوقی نداشته باشد در دعاوی کیفری که مجازات
 آنها حبس و شلاق است باید برای دفاع از شهردار و یا کارکنان
 شهرداری از وکیل دادگستری استفاده کند.
 تبصره ۱- مقررات این قانون شامل کارکنانی که شهرداری
 از آنان شاکی باشد، نخواهد شد.
 تبصره ۲- کارکنان شهرداری شامل کلیه افرادی که به هر
 نحو در شهرداری مشغول فعالیت می‌باشند، خواهد شد.
 تبصره ۳- کارشناسان حقوقی موضوع این قانون باید دارای

دفتر حقوقی سازمان شهرداری‌ها و دهیاریهای کشور از
 دفاتر تخصصی است که از بدو تأسیس و شروع فعالیت سازمان
 کار خود را به عنوان یکی از دفاتر زیرمجموعه معاونت
 پشتیبانی و امور اجرایی آغاز نموده است. این دفتر با توجه به
 اهداف و رسالت‌های تعریف شده برای سازمان شهرداری‌ها و
 دهیاری‌ها که از مهم‌ترین آنها بازنگری و به روز سازی قوانین
 و مقررات موجود در زمینه حقوق شهری و تهیه لوایح و
 پیشنهادات اصلاحی و تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های
 قانونی است، وظایف فوق‌العاده مهمی را بر عهده دارد. دفتر
 حقوقی قبل از تصویب نمودار سازمانی در سازمان مدیریت و
 برنامه‌ریزی کشور که شامل مدیرکل، معاون، مسؤل دفتر و
 پنج پست کارشناس حقوقی است و متناسب با حوزه وسیع
 مسؤلیت‌های آن نمی‌باشد، با دو کارشناس متخصص و
 باتجربه حقوقی خدمات خود را آغاز نمود. در این دوره که دوران
 تثبیت و معرفی بوده است کارهای بسیار خوبی انجام شد؛ از آن
 جمله ایجاد اعتماد متقابل میان شهرداری‌ها و دستگاه‌های
 مختلف و دفتر حقوقی سازمان برای ارسال استعلامات و
 پرسش‌ها و دریافت پاسخ لازم مشارکت فعال در تدوین
 آیین‌نامه‌های مربوط به قانون تجمیع عوارض و بررسی مفاد
 اساسنامه‌های سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها و ارائه
 آموزش‌های حقوقی به کارکنان شهرداری‌های استان‌های
 مختلف کشور و شهرداران. با این حال دفتر حقوقی در روند کار
 تعداد کارشناسان خود را به سه نفر افزایش و از ابتدای سال
 ۱۳۸۵ اقدامات بسیار ارزشمندی را انجام داده است که از
 جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- تدوین لایحه مربوط به حمایت قضایی از شهرداران و
 کارکنان شهرداری‌ها
 ۲- بررسی وضعیت پرداخت عوارض توسط بانک‌ها و
 مؤسسات اعتباری
 ۳- بررسی موضوع معافیت مالیاتی سازمان‌های وابسته به
 شهرداری‌ها
 ۴- بررسی و اصلاح قانون تعاریف محدوده و حریم شهر و
 روستا
 ۵- بررسی موضوع حمایت جامع بیمه‌ای از شهرداران و
 کارکنان شهرداری‌ها
 ۶- صدور بخشنامه‌های مختلف در موضوعات مورد

و کمبودهای حقوقی و تنفیح قوانین و ارائه گزارش‌های لازم به منظور تجدیدنظر در قوانین موجود با همکاری دفاتر ذیربط. ۴- تهیه و تدوین لوایح و مقررات جدید و وضع ساز و کارهای اجرایی و حقوقی متناسب با تحولات نوین مدیریت شهری با توجه به موقعیت و درجه شهرداری و دهیاری به منظور ارتقای کیفیت و بهبود زندگی در شهرها و روستاها با همکاری دفاتر ذیربط.

۵- تهیه طرح و پیشنهادهای لازم به منظور حمایت از شهرداران و مدیران شهری و دهیاران در برابر وقوع خسارت‌های ناشی از انجام مسئولیت‌های قانونی.

۶- گردآوری و تنظیم متون و منابع حقوقی، قوانین و مقررات موضوعه و فراهم آوردن زمینه بهره‌برداری از آنها توسط شهرداری‌ها و دهیاری‌ها.

۷- شرکت در شوراها، کمیسیون‌ها و جلسات حسب مورد.

۸- پیگیری و اقدام در مورد امور شهرداری‌ها و دهیاری‌ها ارجاع شده به کمیسیون‌های مجلس، دولت و همچنین کمیسیون‌های تخصصی مربوطه.

۹- دریافت مستمر دستور جلسات و گزارش‌های کمیسیون‌های مجلس در مورد شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و سازمان و همچنین بررسی مذاکرات مجلس و تذکرات نمایندگان در این خصوص و انعکاس آنها به رئیس سازمان و تهیه پاسخ‌های لازم از طریق دفتر ذیربط در وزارتخانه متبوع.

۱۰- انجام سایر امور محوله.

حداقل مدرک کارشناسی در رشته حقوق قضایی باشند و در موارد یادشده بدون الزام به دریافت و ارائه پروانه وکالت و با الزام به رعایت بخشی از مقررات راجع به وظایف و تکالیف وکلای دادگستری، با درخواست اشخاص مذکور در ماده واحده حسب مورد در تمامی مراحل دادرسی به عنوان وکیل شرکت کنند.

تبصره ۴- به کلیه اتهامات شهرداران مرکز استان در دادگاه کیفری استان تهران، شهرداران مراکز شهرستان در دادگاه کیفری استان مربوطه و سایر شهرداران در دادگاه شهرستان رسیدگی خواهد شد؛ مگر مواردی که در صلاحیت سایر مراجع قضایی است.

تبصره ۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط وزارت کشور و دادگستری تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

شرح وظایف دفتر حقوقی

۱- پاسخگویی به سؤالات حقوقی در مورد سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و بررسی امور حقوقی و تنظیم و تأیید قراردادها، موافقتنامه‌ها و سایر تعهدات حقوقی به منظور حفظ حقوق سازمان و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در داخل و خارج از کشور براساس قوانین و مقررات.

۲- دفاع از حقوق سازمان و کارکنان در ارتباط با انجام وظایف محوله.

۳- بررسی قوانین و مقررات موجود در زمینه اداره و مدیریت شهری و روستایی به منظور شناسایی نقاط مبهم و رفع نواقص

سلماس

شهرداری سلماس در راستای ایجاد ارتباط با شهروندان و شفاف‌سازی اطلاعات و اخبار مربوط به شهرداری اقدام به راه‌اندازی وب‌سایت اینترنتی www.salmas.city.org کرده است. علاقه‌مندان جهت اطلاع از اخبار و عملکرد این شهرداری می‌توانند به این سایت مراجعه کنند.

آمل

روزانه ۱۳۷ نفر از سایت آتش‌نشانی و خدمات ایمنی آمل بازدید می‌کنند. این سایت حاوی تازه‌ترین اطلاعات و اخبار مربوط به سازمان آتش‌نشانی آمل، نکات ایمنی و آموزشی و تصاویر است. جهت بازدید از این سایت به آدرس اینترنتی: www.lasm.blagfa.com مراجعه نمایید.

قرچک

شهرداری قرچک در شش‌ماهه اول سال جاری اقدام به انجام فعالیت‌های عمرانی در سطح شهر کرده است. از جمله این اقدامات آسفالت معابر سطح شهر، جدول‌گذاری معابر شهری و روستایی، کف‌سازی پیاده‌روی خیابان اصلی با موزائیک‌های رنگی و اصلاح معابر سطح شهر بوده است و در شش‌ماهه دوم سال نیز در نظر دارد پروژه‌های در دست اجرا را به اتمام برساند.

اصفهان

بر اساس نتایج مطالعات گروه کارشناسی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اصفهان که شامل کارشناسان حمل و نقل، سازه، مهندسی آب، ژئوتکنیک، باستان‌شناسی، مهندسی زراعت، زمین‌شناسی، تونل و دینامیک سازه می‌شوند، به‌طور قطع متروی اصفهان از چهارباغ عبور نخواهد کرد. البته هنوز مسیر نهایی عبور مشخص نشده است.

مشهد

محور ورودی جنوب مشهد که سال‌ها در مجاورت کارخانه کمپوست قرار داشت، همیشه از هوایی آلوده برخوردار بود. با انتقال محل دفن زباله‌های شهری به ۱۵ کیلومتر دورتر، منطقه از آلودگی و بوی تعفن‌رهای یافت. محل جدید دفن زباله در زمینی به مساحت ۴۹۴ هکتار در شرق مشهد واقع شده است و روزانه ۱۶۵۰ تن زباله در این محل دفن می‌شود.

تهران

علی محمدنژاد، شهردار منطقه، ۲۰ تهران با اشاره به اینکه شهرداری به لحاظ موقعیت خدمات شهری در میان شهرداری‌های مناطق رتبه، چهاردهم را داشته است اظهار داشت: "با تلاش پیگیر پرسنل شهرداری و همکاری شهروندان پس از مدتی توانستیم رتبه، دوم را به دست آوریم و امیدواریم در ارزیابی‌های جدید بتوانیم رتبه، نخست را کسب کنیم."

سایت شورای شهر ادینبورگ

www.edinburg.gov.uk

این سایت دارای لینک های زیر است که با کلیک بر روی آنها می توان به اطلاعات مختلف دست یافت:

تجارت: تجارت ادینبورگ روز به روز در حال گسترش است. شورای شهر ادینبورگ فرصتی برای مشارکت شهروندان در امور اقتصادی و سرمایه گذاری فراهم کرده است؛ به طوری که آنها می توانند در حوزه های مورد علاقه خود به تجارت بپردازند.

زندگی شهری: شورای شهر ادینبورگ فعالیت های زیادی را برای شهروندان و بازدیدکنندگان در نظر گرفته و با ارائه خدمات گوناگون، پویایی و رونق این شهر را افزایش داده است.

شورا: شورای شهر ادینبورگ دارای مسئولیت های سیاسی است و برای ایجاد یک شهر پاک، امن و مناسب خدمات گسترده ای را ارائه می دهد.

محیط زیست: این بخش، فعالیت های شورا را در زمینه ایجاد محیطی مناسب و سالم برای زندگی نشان می دهد.

مسکن: شورا موظف است خانه های مسکونی شهر ادینبورگ را به طور استراتژیک بهبود و توسعه دهد.

آموزش: شورای شهر ادینبورگ فرصت های یادگیری با کیفیت را فراهم کرده و آنها را در دسترس کودکان و بزرگسالان قرار داده است.

تفریح: ادینبورگ شهری است که فعالیت ها و امکانات خود را پیوسته تجدید می کند. این شهر در زمینه ورزش و فعالیت های هنری در تمام طول سال زنده و پویا است.

مراقبت های اجتماعی: این بخش به معرفی خدمات و مراقبت های اجتماعی که شورای شهر ادینبورگ عرضه می کند، می پردازد.

حمل و نقل: شورای شهر، اخبار جدید و پیشرفت هایی را که در زمینه حمل و نقل و ترابری صورت گرفته است از طریق این بخش در اختیار کاربران قرار می دهد.

در صفحه اصلی این سایت اخبار عمومی و اطلاعات جدید مثل وضعیت راه ها و تازه های مربوط به زباله و مراکز بازیافت وجود دارد.

سایت مذکور علاوه بر لینک های فوق دارای بخش های زیر است که بازدیدکنندگان می توانند به صورت on line از خدمات و اطلاعات آنها استفاده کنند:

دسترس به منافع مالیاتی شورا: این بخش به شهروندان کم درآمد امکان می دهد که اظهارنامه خود را مبنی بر استفاده از درآمدهای

حاصل از مالیات شورا و مسکن به طور الکترونیکی ارسال کنند. استفاده از استانداردهای برنامه ریزی و ساخت و ساز: این بخش در واقع یک پرتال است که استانداردهای ساخت و ساز و برنامه ریزی شورای شهر ادینبورگ را به طور زنده ارائه می دهد و خود دارای لینک های گوناگون است. کاربران با ثبت نام در این پرتال و دریافت کلمه عبور قادر خواهند بود به طور الکترونیکی با شورا ارتباط برقرار کنند.

کارایی از طریق شورا: شورای شهر ادینبورگ به یک کارفرمای بزرگ در ادینبورگ تبدیل شده است. این بخش از سایت به معرفی مشاغل مختلفی می پردازد که توسط شورا ارائه شده است و شهروندان با توجه به علاقه و صلاحیت خود می توانند آنها را انتخاب کرده و پس از تکمیل فرم های موجود در این بخش آنها را از طریق اینترنت ارسال کنند.

پرداخت: این بخش به کاربران اجازه می دهد که صورتحساب های خود را از طریق اینترنت به شورا پرداخت کنند.

جستجو در مستندات: این بخش امکان دسترسی به اخبار و اسناد خاص شورا را برای مراجعان فراهم می آورد. به عنوان مثال، زمان تشکیل کمیته های شورا، لیست جلسات هفتگی و گزارش جلسات. در واقع این بخش، مشارکت دادن شهروندان در دموکراسی می باشد.

تکمیل فرم: شهروندان برای استفاده از خدمات گوناگون شورا می توانند فرم های مربوط به هر خدمت را از این بخش دریافت کرده و پس از تکمیل از طریق اینترنت ارسال کنند. بعضی از این فرم ها عبارتند از: فرم جستجوی مراکز تجاری، فرم جستجوی اتاق های شهری، فرم استفاده از اطلاعات، فرم تعمیر مسکن، فرم نظرات و پیشنهادات، فرم مربوط به تعمیر سنگفرش خیابان ها، فرم مربوط به روشنایی خیابان ها و امکان عمومی.

اطلاعات: هدف این بخش گسترش فضای اطلاعاتی و افزایش قدرت پاسخگویی بخش های دولتی و ارائه اطلاعات به مردم است.

مالیات شورا: مالیاتی که شورا دریافت می کند ۲۵ درصد از کل بودجه آن را تشکیل می دهد و ۲۰ درصد بودجه هم از سود غیر داخلی به دست می آید. اطلاعات این بخش، نرخ مالیات در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۶ و شیوه های مختلف پرداخت آن را نشان می دهد.

معرفی مراکز تجاری: در این بخش فهرست بنگاه های تجاری موجود در ادینبورگ قرار دارد که کاربران با جستجو در آن می توانند اطلاعات دقیق مربوط به بنگاه تجاری مورد نظر خود را پیدا کنند. این سایت علاوه بر همه لینک ها و بخش های مذکور، یک بخش عمومی نیز دارد که حروف الفبا در آن نوشته شده است. کاربران برای آگاهی از موضوع مورد نظر خود کافی است حرف اول کلمه را روی یکی از حروف الفبا کلیک کرده و موضوع مورد نظر و اطلاعات مربوط به آن را پیدا کنند.

دستاوردهای سودمند در پاسخ به یک نیاز

نام کتاب: مبانی فنی و اجرایی حقوق شهری و منطقه‌ای در ایران / نویسنده: علی حسینی / ناشر: انتشارات حق شناس (پشت) / چاپ یکم: ۱۳۸۵ / شماره گان: ۳۰۰۰ / نسخه در ۳۵۰ صفحه / قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

گردآوری و نوشتن کتاب راهنما (دستینه) برای دانشجویان و پژوهندگانی که با مسائل شهر و شهرسازی، شهرداری و شورا سروکار دارند نیازی انکارناپذیر است که جای خالی آن در زمینه تخصصی به چشم می‌خورد. پراکندگی و فراوانی تعریف‌های وضع شده، آیین‌نامه‌ها، مصوبات و موارد دیگر در این حیطه چندان است که بی‌گمان زمان زیادی را از هر جوینده‌ای خواهد گرفت. از آنجا که پدیدآور کتابی که در اینجا به معرفی آن پرداخته‌ایم، از استادان دانشگاه است این نیاز را به خوبی دریافته و همین امر انگیزه وی در تدوین چنین کتابی بوده است. به هر روی این اثر، کتابی راهنما و از نخستین‌ها و ستودنی‌هاست. نویسنده، هدف خود را از پدید آوردن آن: (۱) ایجاد شناخت و درک مناسب از قوانین و مقررات شهری؛ (۲) اشاعه و گسترش موضوعات شهری و منطقه‌ای در ایران؛ و (۳) اهمیت این قوانین و کاربرد آنها در زندگی روزمره فردی و عمومی برشمرده است.

کتاب در پانزده فصل با پیشگفتاری از پدیدآور آغاز می‌شود که آن را بر پایه سرفصل درس‌های حقوق شهری در دانشگاه‌ها و آموزشکده‌های عالی نهاده است. این کتاب می‌تواند برای دانشجویان کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته‌های شهرسازی، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، معماری و عمران و جز آن سودمند باشد. نویسنده کار را با مفاهیم نظری و تعاریف حقوق شهر و منطقه‌ای آغاز می‌کند و آن را از "حقوق داخلی-عمومی" برمی‌شمرد که هدفش برقراری نظم در جامعه شهری و تأمین آسایش شهروندان است. آنگاه ضوابط، مقررات و دستور کار ایجاد شهر و شهرداری را توضیح می‌دهد، به مدیریت محلی و پیشینه قانون شهرداری‌ها و وظایف آنها می‌پردازد و پیشینه قانون شوراها و مبانئ و ساختار آن را به نمایش می‌گذارد. از فصل پنجم به قوانین مربوط به زمین شهری، محدوده قانونی و حریم‌ها و ضوابط اجرایی آنها روی می‌آورد و قوانین و ضوابط و مقررات ساخت و ساز در محدوده شهرها و شهرک‌های مسکونی را شرح می‌دهد. از فصل نهم، ساختار و وظایف وزارت مسکن و شهرسازی و شورای عالی شهرسازی را ترسیم می‌کند و مراجع مسئول و شیوه رسیدگی و تصویب طرح‌های توسعه و عمران شهری را توضیح می‌دهد. در دو فصل بعد (دوازدهم و سیزدهم) گزیده‌ای از ضوابط و مقررات شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و ارزیابی فنی ضوابط ارائه شده است و سرانجام در فصل چهاردهم به طرح ریزی مدیریت مجموعه شهری و ساخت شهرهای جدید و تشکیلات طرح‌ها می‌پردازد. فصل پایانی به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و کار گروه‌های مرتبط با این شورا و فعالیت‌های شهرسازی اختصاص یافته است.

پدیدآور در نامه‌ای به انتشارات بر اهمیت کتاب خویش پای فشرده و چنین نگاشته است: تدوین مجموعه حاضر از چند جنبه دارای اهمیت است:

● ارتقای خودآگاهی مردم و دانش شهرسازی آنان در قبول

مسئولیت‌های مدنی

- بهره‌گیری از پتانسیل بالای مردم در نظارت آگاهانه بر فرایند ساخت و سازهای شهری
- جلب مشارکت مردم و تجهیز آنان به قوانین و مقررات شهری در دفاع از حقوق مشروع فردی
- کاهش میزان مراجعات به سازمان‌های شهری با هدف کسب اطلاع از مراحل امور شهرسازی و معماری

نگارنده بر این باور است که کشور فاقد قوانین جامع و یکپارچه حقوق شهری و منطقه‌ای است و روح شهرسازی از این کمبود سخت آزرده است. وی گواه سخن خود را تصویب بیش از ۲۸۰ عنوان قانون در خصوص حقوق شهری در ایران می‌داند که برخی هم‌راستا و پاره‌ای معارض و برخی منفرع عمل می‌کنند. از این گذشته، در برخی از موضوعات ضعف قوانین و مقررات و فقدان قوانین مرتبط به شدت احساس می‌شود.

نویسنده برای تدوین کتاب حاضر از ۸۲ پایه‌نگاشته فارسی و ۸ منبع انگلیسی بهره برده که در میان آنها شمار روزنامه، مقاله و بخشنامه چشمگیرتر است. پانزده جدول، پنج شکل و یک نمودار، گویایی بیشتری به کتاب بخشیده‌اند که جدول شماره ۱ "وظایف شهرداری‌ها براساس قانون سال ۱۳۳۴ و مجریان فعلی آنها" از جالب‌ترین‌هاست. تنها نمودار کتاب (در صفحه ۲۹) به بخشبندی علم حقوق پرداخته است تا جایگاه حقوق و قوانین شهرداری را نمایان سازد.

با همه تلاش نویسنده و ویراستار، کتاب حاضر از لغزش خالی نیست. از آنجا که اثر، کتابی راهنماست، به خاطر کوتاه و گزیده‌نویسی باید از هر خطای چاپی و نوشتاری به دور باشد که چنین نشده است؛ مثلاً در جدول شماره ۱۳ (ص ۱۷) که به جای "مدارس"، "مدارک" آمده و یا در صفحات ۷ و ۲۱۳ در عبارت "ارکان دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران" به جای واژه "شهرسازی"، کلمه "کشورسازی" چاپ شده است. بهتر بود که برای نمودارها تاریخ ذکر شود، مانند صفحه ۲۱۴ "ساختار موجود شورای عالی شهرسازی..." که می‌باید تاریخ (۱۳۸۵) برایش ذکر می‌شد.

می‌ماند گلایه‌ای کوچک از نویسنده محترم به خاطر چاپ درجه دانشیابی (دکتر) و پیشوند القابی (سید) بر دامن کتاب. نگارنده با مراجعه به مصوبات کتابداری کشور بی‌گمان از این کار سرباز می‌زد. نگاهی به جلد نخست "دایره المعارف فارسی" که انجمنی از جاویدانان فرهنگ و علم این مرز و بوم چون غلامحسین مصاحب، محمد معین، احمد آرام، عبدالحسین زرین کوب، احسان یارشاطر و دیگران را با همین نام‌های ساده در دل خود جای داده است، ژرفای این فروتنی علمی را بر همگان آشکار می‌سازد.

انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور خواندن این کتاب را به همه دست‌اندرکاران شهر و شهرسازی و دانشجویان رشته‌های مرتبط توصیه می‌کند.

Contents

Note	4
Special Report	5
-Councils; The popular part of the Urban Management/A.Saraei	
Idea and Research	
-Urban governance within the Big Cities Policy /trans: M:Lalehpoor	10
-Role Making of Councils in Urban Management/S.Razzaqi	18
-A survey on London Managing System/M.Basirat	24
Dialogue	30
-The Place of Cultural Management in City (part two)	
Legal Counselor	
-The Legal Bureau Municipalities Organization	35
Centenary of Municipalities	
-Local Government: A strong Youngster/A.Jalali	38
Urban Law	
-The Urban Regulations in 1385 [2006]	41
Mayor's View	
-Council in A Mayor's View	42
Council and Participation	
-Deliberating of Execution Difficulties Council's Election in 1365-1367[=1986-88] (part9)/M.Bizhani	44
-The place of City Councils in Iranian Urban Management System/M.Ahangaran	46
-Making Acquainted to the Successful Mayors ;(Toronto)	54
Worlds Experiences	
-Urban Development Strategy in Kisamo /A.Arabani Dana	56
-The Urban Planning of Bristol/K.Jahangardi	58
-Urban Management system and Councils in other Countries	60
World Cities and Municipalities	
Instruction /Urban Planning and Civic Rights (part two)/H.Nasr	62
-Necessity of E.Learning in Municipalities of Iran/A.Mosavi	67
Achievements of Provincial Trips	77
News Report /New City , A city for the Future	81
Brief News	83
Glance at Cities	95
-Amol/Bam/Esfahan/Mashhad/Gharchak/Salmus/Tehran	
Web Site /A.Arabani Dana	96
New Publication	97
-A useful Achievement in Responding to A necessity/A.Jalai	

75

Monthly Journal of Information
Education and Research on
Urban Management and Planning
Number 75 - Jan. 2007

Shahrdariba

- Councils; The popular part of the Urban Management
  - Urban governance within the Big Cities Policy
- Role Making of Councils in Urban Management
  - A survey on London Managing System
  - Local Government Astrong Youngster
- Deliberating of Execution Difficulties Council's Election in 1365-1367[=1986-88]
- The place of City Councils in Iranian Urban Management System
  - Making Acquainted to the Successful Mayors ;(Toronto)
  - Necessity of E.Learning in Municipalities of Iran

